



မှန်နှံတဖန်လာတက်သးဟ့နှီတသ့

ကညီဖိလၢဟီၣ်ခိၣ်တၢ်ဒုးခံၣ်တၢ်အတၢ်စံၣ်ယဲၤတဲစိၤ

မုန်တိုင်းတဖန်လာတတ်သေးပွဲအနိမ့်တသွ
Days Not to be Forgotten

Drum Publication Group
P.O Box 66
Kanchanaburi 71000
Thailand
drum@drumpublications.org

February, 2006

ISBN -974-93147-6-X

တၢ်ဂ့ၢ်ခိၣ်တိ

ကဘျဲးဟ

• ပှၤထၢဖှိၣ်တၢ်ဂ့ၢ်အတၢ်ကတိၤဆှၢန့ၣ် (၁)	၁
• ပှၤထၢဖှိၣ်တၢ်ဂ့ၢ်အတၢ်ကတိၤဆှၢန့ၣ် (၂)	၄
• ဟီၣ်ခိၣ်တၢ်ဒုးခံၣ်တၢ်ဒုးဒီးကိၢ်ပယီၤ	၉
• စီၤစမံးဒိ	၁၁
• စီၤကွီၣ်န့ၣ်ထူ	၁၄
• စီၤမၤရှၢၣ်န့ၣ်	၂၀
• စီၤအုၣ်ကီၣ်	၂၅
• စီၤနံၤကမ့ၢ်ဖိလ်	၃၅
• စီၤဖဲယါဖျု	၄၇
• စီၤထီၣ်သၢ်ဟဲ	၇၇
• စီၤကဆိ	၈၀
• စီၤခွၢ်ရှၢၣ်	၈၃
• စီၤဘၢန့ၣ်	၈၅
• စီၤစၢ်အု	၈၇
• မ့းစထၢၣ်ဖံထၢၣ်အဲၣ်ဖြူ	၉၁
• စီၤမိလၢၢ်	၉၃
• စကီၤမဲၣ်	၉၆
• စီၤဘီၤန့ၣ်	၉၉
• စီၤထူမၢ်	၁၀၅
• စီၤန့ၣ်ယၢၣ်ထီၣ်ဘီၣ်	၁၀၈

တၢ်ကတိၤလၢညါ

တၢ်ကဲထီၣ်အသးလၢစၢၤခဲအံၤန့ၣ်ပမ့ၢ်အဲၣ်ဒီးလၢပဖိပလံၤလၢခံတစၢၤသ့ၣ်ညါ
ဘၣ်န့ၣ်ပကဘၣ်ကွဲးနီၣ်ကွဲးယါတဲဘၣ်က့ၤအဝဲသ့ၣ်ဖဲပအိၣ်မူအိၣ်ဂဲၤအခါ
လီၤ. တၢ်ကွဲးသ့ၣ်တဖၣ်အံၤတၢ်ကကွဲးနီၣ်ကွဲးယါအီၤဒ်လံာ်တဖၣ်အသးမ့ၢ်ဂ့ၤ,
ဖိၣ်ဟ်တၢ်ကလုာ်လၢလီၤလုာ်ကွီၤတဖၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်လၢပကွဲးတနံၤအံၤ
ကမ့ၢ်စၢၤပီၤ, တၢ်စံၣ်စၢၤတဲစၢၤအတၢ်ကကွဲးနီၣ်လုာ်ဒိၣ်ပွၤဒိၣ်လၢပဖိပလံၤလၢခံတ
စၢၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. လံာ်တဘျီအံၤမ့ၢ်ဝဲလံာ်တၢ်စံၣ်ယဲၤတဲစၢၤလၢပဖုတဖၣ်အတၢ်
လဲၤခိဖျိဖဲအကဲကီၤလၢသးလၢဟီၣ်ခိၣ်တၢ်ဒုးဖးဒိၣ်ခံဘျီတဘျီအကတီၢ်အခါ
န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤ, တၢ်လီၢ်တၢ်ကျဲးဒီးမံၤကဒီးလၢလံာ်တဘျီအံၤအပူၤ
တမ့ၢ်တၢ်လီၤတၢ်လီၤဆဲးခဲလၢာ်ဘၣ်. မ့ၢ်လၢပဖိပဖုတနီၤသ့ၣ်ကုသးပှၢ်ထီၣ်ဒီး
တၢ်နီၣ်ဝဲတဘၣ်ခဲလၢာ်ဘၣ်အယီၤလီၤ. ပဖုလၢအစူးကွဲးအသးတဖၣ်တခီအ
ဖိအမၤတဖၣ်ကွဲးန့ၢ်က့ၤအီၤဒ်အစုထုးအသးန့ၣ်လီၤ.

ကျိၣ်တၢ်ရၤလီၤလံာ်အဲၣ်ဒီးစံးဘျူးဘၣ်သရၣ်မုၢ်ဘဲလုၣ်ထူဒီးအသကိးတ
ဖၣ်လၢအတီခိၣ်ရိၣ်မဲကွဲးထၢဖိၣ်က့ၤတၢ်ဂ့ၢ်တဖၣ်ဒီးဆၢယီၤဝဲဆူပအိၣ်လၢပ
ကစဲးကျဲးဘၣ်အီၤအဂီၢ်ဒီးပဖိပဖုလၢအတဲပုးအဂ့ၢ်တဖၣ်စ့ၢ်ကိးန့ၣ်လီၤ. ပနာ်
လၢလံာ်တဘျီအံၤကကဲထီၣ်လံာ်လၢအကဲဘျူးလၢဖိဒ်ဖိသၣ်, သ့ၣ်ဘီၣ်သး
စၢ်တဖၣ်အဂီၢ်ဒီးတၢ်ကဟ်ကီၤစ့ၢ်ကိးအီၤလၢလံာ်ရီၤဒီးအပူၤလၢပုၤလၢခံတစၢၤ
တဖၣ်ကဖးဘၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ကျိၣ်တၢ်ရၤလီၤလံာ်လံာ်တၢ်မၤကရူၢ်

ပုၤထၢဖှိၣ်တၢ်ဂ့ၢ်အတၢ်ကတိၤဆူၤန့ၣ်

အဆိကတၢ်ယစံးဘျူးဘၣ်ကျိၣ်တၢ်ရၤလီၤလံာ်လဲၣ်ကရူၢ်လၢထုးထီၣ်ရၤလီၤလံာ်တၢ်စံၣ်ယဲၤတဲစိၤလၢအထၢဖှိၣ်ဘၣ်ယးပုၤသးပုၤတနီၤလၢအဒုးစၢၤတၢ်လၢတၢ်ဒုးခံၣ်တဘျီလၢကီၢ်ပယီၤပူၤအဂ့ၢ်န့ၣ်လီၤ. ယစံးဘျူးဘၣ် (OSI) လၢတၢ်ဆိၣ်ထွဲယၤလၢယကလဲၤယုသ့ၣ်ညါမၤလိဘၣ် (Oral History) လၢထံကီၢ်ဂၤဟ်ဖှိၣ်ဝဲန့ၣ်လီၤ. တကးဘၣ်စံးဘျူးဘၣ် (Dr. Mandy Sadam ဒီး Dr. Michael Gravers) ဘၣ်ယး Oral Historical (တၢ်စံၣ်ယဲၤတဲစိၤ) ဟ့ၣ်ဒုးသ့ၣ်ညါအါထီၣ်ယၤဘၣ်ယးတၢ်ထၢဖှိၣ်တၢ်စံၣ်ယဲၤတဲစိၤအကျဲအဂ့ၢ်န့ၣ်လီၤ.

အါန့ၣ်အန့ၣ် Mrs. Sally Steen အတၢ်မၤစၢၤတၢ်ပီးတၢ်လီၤလၢတၢ်ထၢဖှိၣ်တၢ်စံၣ်ယဲၤတဲစိၤဒီး BFWA Cal Sam Pope MBE OBE လၢဟ့ၣ်ယၤအခွဲးလၢကမၤန့ၢ်ပုၤသးပုၤတနီၤအဂ့ၢ်အကျိၤအယိပစံးဘျူးဘၣ်အဝဲသ့ၣ်လၢာ်သးလီၤ. ပစံးဘျူးဘၣ်သရၣ်အိၣ်မူဒုးဒီးသရၣ် Charles လၢအဟ့ၣ်လီၤအသးလၢာ်ဂံၢ်လၢာ်ဘါလၢတၢ်ထၢဖှိၣ်ဟ်ဖှိၣ်ကွဲးပုၤသးဖိလၢတၢ်ဒုးခံၣ်တဘျီအဂ့ၢ်လီၤ. တကးဘၣ်ပစံးဘျူးဘၣ်ပဒီပုၤဝဲၣ်သရၣ်မုၢ်လိစ့ဝါဟဲလၢမၤစၢၤပုၤလၢတၢ်ဒိလံာ်ရဲၣ်လံာ်ဒီးတၢ်ကွဲးကျိၣ်ထံန့ၣ်လီၤ.

ဒ်သီးလံာ်တဘျီအံၤကကဲထီၣ်ဂီၢ်စံးဘျူးဘၣ်စ့ၢ်ကီးသရၣ် Ashly South လၢဟ့ၣ်ဂံၢ်ဟ့ၣ်ဘါ, ဆိၣ်ထွဲဟ့ၣ်ကူၣ်ယၤဒ်သီးယသးသုတလီၤစၢ်လၢတၢ်ထၢဖှိၣ်ပုၤသးဖိလၢတၢ်ဒုးခံၣ်တဘျီတဖၣ်အဂ့ၢ်ဒီးစိၤစိၤမူဖဲလၢထၢဖှိၣ်ဒုးသ့ၣ်နီၣ်ယၤယအဖုၣ်အယိလီၤ. လၢခံကတၢ်စံးဘျူးဆိဘၣ်ပုၤဖးလံာ်ဖိကိးဂၤ

ဒဲးဒီးယမုၢ်လၢလၢလံာ်တဘျီအံၤကကဲထီၣ်တၢ်ဘျးတၢ်ဖျိၣ်လၢပဖိပလံၤ
လၢခံတစၢ်အဂီၢ်, ဒီးပခိးကွၢ်လၢသုတၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်ဒီးတၢ်ဆိကမိၣ်လၢကမၤ
ဂ့ၤထီၣ်လံာ်တၢ်စံၣ်ယဲၤတဲစၢ်အံၤလီၤ.

တၢ်စံၣ်ယဲၤတဲစၢ်န့ၣ်မုၢ်ပမံၤပပှၢ်အထူသနူထူလံၤတခါန့ၣ်လီၤ. မုၢ်အဂီၢ်လဲၣ်
ပဲပှၤကညီတကလုာ်အတၢ်စံၣ်စၢ်တဲစၢ်လၢလံာ်လဲၣ်တကပၤန့ၣ်တအိၣ်
အါအါဘၣ်. အါတက့ၢ်ပမံၤပပှၢ်ထူလံၤတဖၣ်မၤန့ၢ်ပှၤလၢထါ, တၢ်ယဲၤဒီး
တဲယုၤန့ၢ်ပှၤတဆိဘၣ်တဆိလီၤ. ပဖိပလံၤဒဲးအံၤတဖၣ်အါတက့ၢ်မၤထါတ
ဘၣ်ဒီးတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်လၢပမံၤပပှၢ်တဖၣ်ဟါမၢ်ကွၢ်ဝဲတစဲးဘၣ်တစဲးလီၤ.
လၢတၢ်န့ၣ်အယိဒဲးအံၤခိၣ်နၢ်လၢနီၢ်ခိးဒီးသးတဖၣ်မုၢ်ဂ့ၤသရၣ်သမါတဖၣ်
ဃုထၢက့ၤထါ, တၢ်ယဲၤဒီးပှၤသးပှၤလၢပျၢၤအတၢ်လဲၤခီဖျိအသးသမူအဂီၢ်
တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. မုၢ်လၢကျဲၤအံၤအယိယသးဆူၣ်ဒီးသးစဲလၢကထၢဖျိပဖိ
ဖုခိၣ်နၢ်သးပှၤလၢအမၤသးဖဲတၢ်ဒုးခံဘျီတဘျီတဖၣ်ကတီၢ်အတၢ်လဲၤ
ခီဖျိဖဲကိၤလၢဝါဒီးယပၣ်ဒုးလိာ်သးလၢကီၢ်ပယီၤပူၤအခါန့ၣ်လီၤ. ယထံၣ်
ဘၣ်လၢပဖိဖုတဖၣ်တအိၣ်ဒီးပှၤလီၤစၢ်ယိပမၤတၢ်သံကွၢ်ဒီးသွီန့ၣ်ဃာ်အ
ကလုာ်ဝံၤပက့ၤကွဲးဒီးအဝဲသ့ၣ်စံးဆၢပှၤဒီးအတၢ်ကတီၢ်ဒဲးအသိးလီၤ.
တနီၤအတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့တဂ့ၤဝဲဘၣ်. ဘၣ်ဆၣ်ကျဲးစးဝဲလီၤ. အါတက့ၢ်
ပထၢဖျိပှၤသးပှၤတဖၣ်လၢ Ratchaburi ဒဲးကဝီၤပူၤတဖၣ်ဒီးအဂၤတနီၤ
လၢပဟံးန့ၢ်အဂီၢ်န့ၣ်အိၣ်လၢကီၢ်ပယီၤပူၤလီၤ. တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤတဖၣ်တမ့ၢ်
တၢ်အလၢအပွဲၤဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်လီၤ. မုၢ်လၢအဝဲသ့ၣ်တဲပှၤအတၢ်လဲၤခီဖျိ
ဒီးအသ့ၣ်နီၣ်, မၤနီၣ်ဝဲသ့သမ့းအယိလီၤ.

လံာ်တၢ်စံၣ်ယဲၤတဲၤတဘျီအံၤအတၢ်ကွၢ်စီၤဖိလံၤလၢစီၤခဲအံၤဒီးဆူညါလၢ အအိၣ်လၢပထံပကီၢ်ပူၤမ့ၢ်ဂ့ၢ်ထံဂ့ၢ်ကီၢ်ဂၤမ့ၢ်ဂ့ၢ်ကသ့ၣ်ညါက့ၤဒီးဖးဘၣ်ပ လၢၢ်ဘၣ်ပုၤသးဖိလၢတၢ်ဒုးခံၣ်တဘျီတဖၣ်အတၢ်လဲၤခီဖျိန့ၣ်လီၤ. ပုၤသးပုၤ တဖၣ်တဲယုၤပုၤမ့ၢ်တကဲလၢၤန့ၣ်က့ၤလံာ်အံၤကအိၣ်ဒီးပုၤထီၣ်တၢ်ကတိၤတဲၤတဘျီ က့ၤပုၤသးပုၤတဖၣ်အတၢ်စံၣ်ယဲၤတဲၤတဘျီန့ၣ်လီၤ.

ယသးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ဂ့ၢ်လံာ်အံၤခီဖျိယတၢ်လဲၤခီဖျိဘၣ်ဖဲယနီၢ်ဆံးယသးအိၣ် ၄-၅န့ၣ်န့ၣ်ယထံၣ်ဘၣ်ယဖုလၢယမိၢ်တကပၤအပုၤလၢပကိးအီၤလၢဖုလး ကွံၣ်ပၢန့ၣ်အဝဲအမဲာ်ဘျီခံခိလၢန့ၣ်လီၤ. ယသံကွၢ်ယမိၢ်ဘၣ်မနုၤယိအမဲာ် ဘျီဒီးပဘၣ်ဟးတွံၢ်အီၤလၢနီၣ်ထိးဘိလဲၣ်. အဝဲတဲပုၤယလၢယ ပၣ်မၤဒၢအီၤဝဲတၢ်ဒုးခံၣ်တဘျီတဘျီကတိၤန့ၣ်လီၤ. ဒီးတၢ်ဝဲအံၤအိၣ်ထီၣ်ယာ်လၢ ယသးပူၤလီၤ. ခဲအံၤယမိၢ်ကွဲးဖျါထီၣ်အဂ့ၢ်န့ၣ်လီၤ. ဝဲ ၂၀၀၁န့ၣ်ယမၤန့ၣ်တၢ် ဇွဲးဂ့ၢ်ယာ်ဘၣ်လၢယကမၤသကိးတၢ်ဒီး BFWA-Burma Forces Warfare Association န့ၣ်လီၤ. ယတၢ်မၤအံၤမ့ၢ်ယတၢ်ထံၣ်လိာ်သးဒီးပုၤသးဖိလီၢ် လံၤ, မုၣ်ကမဲလၢတၢ်ဒုးခံၣ်တဘျီလၢထီၣ်ဟ့ၣ်ဒဲကဝီၤပူၤန့ၣ်လီၤ. လၢတၢ် အံၤယိယဟံးန့ၣ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယာ်လၢကထီၣ်အဝဲသ့ၣ်အဂ့ၢ်န့ၣ်လီၤ. တကး ဘၣ် BFWA ဇုၢ်ကိးဟ့ၣ်ထီၣ်ယၤအဝဲသ့ၣ်အတၢ်မၤနီၣ် (Record) န့ၣ်လီၤ. လၢပတၢ်ထီၣ်သးဖိလီၢ်လံၤအဂ့ၢ်အံၤပတန့ၣ်ဘၣ်တၢ်မၤစၢၤလၢတၢ်ကရၢ ကရိနီတမံၤဘၣ်. ပမ့ၢ်ဂဲၤပျါလၢပတၢ်သးဆူၣ်အပူၤန့ၣ်ပတၢ်မၤကကဲထီၣ် ဝဲလီၤ.

သရၣ်မုၣ်ဘဲလုာ်ထူ
ပုၤရဲၣ်ကျဲၤထီၣ်တၢ်ဂ့ၢ်စံၣ်ယဲၤတဲၤတဘျီတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤ

ပုၤထၢဖှိၣ်တၢ်ဂ့ၢ်အတၢ်ကတိၤဆှၢန့ၣ် (၂)

ဟိတ်ခိတ်တၢ်ဒုးခံချီတဘျီအံၤမ့ၢ်တၢ်လၢအဘၣ်တၢ်ဟ်ပနီၣ်အိၤလၢဟိတ်ခိတ်အတၢ်စံၣ်စါတဲစါအပူၤစးထီၣ် ၁၉၃၉ နံၣ်တုၤ ၁၉၄၅ နံၣ်, ခဲလၢၣ်နွံနံၣ်အဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဒုးဟိတ်ကဝီၤမိၢ်ပှၢ်အိၣ်ဝဲခံကဝီၤအမ့ၢ်- ကီၢ်ယူရပၤဒီးကီၢ်အ့ၣ်န့ၣ်လီၤ. ကမ္ဘၢ်အတၢ်ကတိၤတခီပကိးလၢအဲကလံးဒီးယပၣ် (ပုၣ်ခိတ်) အတၢ်ဒုးန့ၣ်လီၤ. ဒ်အဲကလံးတကပၤအိၣ်ဒီးအသိၣ်မှံၤဒ်အမ့ၢ်အခဲကၤ, ဖြၣ်စ့ၣ်, ရၢရှၣ်ဒီးတရူးအသိးလၢယပၣ်တခီအသိၣ်မှံၤမ့ၢ်ဝဲ, ကၤမနီၣ်ဒီးအံၣ်တလံၣ်န့ၣ်လီၤ. ဒ်တၢ်ဒုးလီၢ်ကဝီၤအိၣ်ဝဲခံကဝီၤအသိးကၤမနီၣ်ဟံးန့ၢ်မူဒါလၢကဒုးယူရပၤဒီးယပၣ်တခီကဘၣ်ဒုးကီၢ်အ့ၣ်န့ၣ်လီၤ.

၁၉၃၉ ကွာမနံအသုးမုာ် Panga မၤနၤတၢ်လၢယုရပၤဒီးဟံးန့ၢ်ပၤဘဲလကွံာ်
ယၢ်ဒီးဟီလဲၣ်န့ၣ်ဝံ၊ အဲကလံးကိတိာ်ခိၣ်ကျါၣ်ခွဲၣ်သလံးစံၣ်လီၤကွံာ်ဒီးဝု
လစၢ်ခွၢ်ခွဲထီၣ်ကဲကိတိာ်ခိၣ်ကျါၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢသုးဂ့ၢ်ဝိတကပၤမီးဘဲးတၢ်
မ့ၢ်သိၣ်မ့ၢ်ကရူၢ်သုးဂ့ၢ်ဝိခိၣ်ကျါၣ်န့ၣ်လီၤ. ၁၉၄၀နံၣ်, လၢယု ၂၆ သီယပာ်
မၤလံာ်ဃံးဃာ်ဝံအလီၢ်ခံလၢအီးကထိဘၢ် ၁၇သီယပာ်အသုးကျါခိယီၤ
ဆူအ့ၣ်တကပၤဒီးန့ၣ်လီၤဒုးန့ၣ်ဝဲကီၢ်စံၣ် (တရူး) အဝုၢ်ခိၣ်ရှၢ်ဟဲဝံဆီလီၤအ
သုးဝဲလီၢ်ခိၣ်သ့ၣ်ဖဲအ့ၣ်ဒိၣ်ခွဲနၢလီၢ်ခၢၣ်သးန့ၣ်လီၤ.

၁၉၄၁ နှင့် ၂၀၁၆ ခုနှစ်များအတွင်း လူမှုစီးပွားနှင့် အခြေခံကဏ္ဍတို့၏ ပြောင်းလဲမှုများကို တွေ့ရှိရသည်။

မှတ်ပုံဖိုင်စာတင် (၇)သိအနံ့နံ့လီ၊ လာတော်အံ့အသိလီခိုင်စာတင်(၈)သိ အမဲရကကထိုင်အကလံးအသိခိုင်မံ့အီးယပပ်စုကီးဘီးဘင်ရလီလဲလက ဇးအမဲရကအီးဖြိုင်စုစုကီးနံ့လီ၊ ၁၉၄၁နံ့လီခိုင်စာတင် ၁၅ သိ၊ ယပပ် နှ်လီမလုကီးခိုင်စု၊ အသုးမုခိယီတော်လီလအကီးဝဲကြိုင်ဘူရ်ရံ (Kraburi) ဝဲအအိုင်လရနီ၊ ကီကိုင်တင်အီးနှ်လီမနံ့ဝဲ Victoria (ခဲအံ ကီးကွာအမံလကီးသိ) ကီပယီလ်ခိလဲမံရှးစသိ၊ ၁၉၄၂ နံ့နံ့လီ၊ အကလံးယပ်ကွာမနံ့ဝဲအလီခဲဟဲကွာကရကရိဆိလီအသးကီးဝဲ Burma Rifles အီးလသုးမုအံ့အဖိလ်ဇးအိုင်ထိုင်ဝဲသုးထံးအကွာအဂီအ ဂုအဂလအဖိုင်စုကဝဲတဖိုင်အမု-

- ၁ . B.M.P (Burma Military Police)
- ၂ . B.A.F (Burma Auxiliary Force)
- ၃ . B.A.S (Burma Army Signal)
- ၄ . C.P (City Police)
- ၅ . B.T.F. (Burma Territorial Froce)
- ၆ . U.T.C. (University Traning Corps)
- ၇ . K.V (Karen Volunteers)
- ၈ . K.L (Karen Levy) သုတ်တဖိုင်လီ၊

Burma Rifles အပူကညီဖိအိုင်ဝဲ ၅၀% မုမုခိအီးကခိုင်ကအိုင်ဝဲ ၂၅ %စုစု ယပ်ယပ်အီးကလုဂမုတော်စုနံ့လီ၊ ကညီသုးဖိအကျုပုလအမံဟူသပ် ဖျါကဲခိုင်ကဲနတဖိုင်မုဝဲဒ်ပုသုအါကတော်လအမုစမံးအီး၊ ဟါစုကွိုင်အီး စုဖိသုတ်တဖိုင်နံ့လီ၊ ပုအဆိကတော်ခဲဂလဲမလိဘင်သုးတော်မလိ လကီအုဒယပ်၊ ဝှ်Sandhura နံ့လီ၊ အဆာကတိုင်နံ့ပုဖိုင်စုကဝဲသုး

မုန် (Burma Rifle) ဦးအသုံးထုံး(၈)၆အမျိုးအစားခဲလက်အနီဂံအိပ်ဝဲခံကလေးဘျဉ်အကျိုး၊ ထဲဝှံတကူပူအိပ်ဝဲ ၄,၀၀၀နဲ့လီ။

စးထိပ်ယပုဗ်မနီ (Victoria Point) ဝံ၁၉၄၂နဲ့သုးကျိမိပ်အိပ်ဝဲ(၄)ကျိနဲ့လီ။ အကျိတၢ- စးထိပ်တနီသရံအ(Victoria Point), အကျိခံ - ဒဲးဒီးဖဲနဲ့ယပုဗ်ဆီလီအသုးရှပ်ဝဲလီခိပ်သုဉ်နဲ့လီ။ အကျိသၢ-ဒ်အကျိမိပ်အသိယပုဗ်သုးခိပ်ကျိ (Col.Suzuki) ဦးသုးခိပ်ကျိအိပ်ဆီဒီးအကျိ(၄) တနီနဲ့လီဖဲဖပ်အိပ်ဒီးဖပ်ပုဉ်အဘၢၣ်စၢဒီးယိပ်လိာ်ကျိအတြိနဲ့လီ။

တုမုဉ်ယပုဗ်သုးအဂံဘါအါဝဲဒီးအဲကလံးဘဉ်ဂုၤကွၢ်အခံတတိၤဘဉ်တတိၤဒီးခိယီဆူကီအုဒယဉ်နဲ့လီ။ ဖဲသုးမုဉ်ဖးဒိပ်လၢအဟံဃုာ်ဒီးကညိဖိတဖန်နဲ့လီဆူကီအုဒယဉ်အခါလၢဖပ်ပုဉ်-ယိပ်လိာ်ကျိတကပၤကိးဝဲလၢယိပ်လိာ်ကျိရှပ်ကညိကစၢ်ကျိဖဲအဲကလံးအသုးခိပ် (Capt Seagrim) ကၢယာ်တၢ်လီၤဖဲအဝဲသုဉ်အိပ်ဝဲသုအိပ်ဒီးကညိ(Levy)တဖန်နဲ့လီ။ တၢ်အံၤကဲထိပ်ယပုဉ်အတၢ်ကူဉ်လၢကလူၤယုဖိနဲ့ဝဲအဲကလံးအသုးခိပ်တကၢအံၤနဲ့လီ။

ဆၢကတိၤဖဲအဲကလံးအသုးကဂုၤကွၢ်အခံအခါဒီးယပုဗ်သုးပၤကီၢ်ပယီၤဒီးဘုဉ်နဲ့ (Burma Rifles)အမံၤလီၤမံၤဝဲဒီးကီၢ်ပယီၤအသုးမုဉ် B.I.A (Burma Independance Army) ဖျါဒိပ်ထိပ်ဝဲဝံၤလၢခံဆိတလဲကွၢ်အမံၤဆူ B.D.A (Burma Defence Army) ဦးဘဉ်တၢ်တိခိပ်ရိပ်မဲအံၤလၢ Col. Suzuki နဲ့လီ။ တၢ်ပၤတၢ်ပြးတခါဒီးကထၢၣ်ဘးမိပ်ကဲကိတိၢ်ခိပ်ကျိနဲ့လီ။ အခါဖဲနဲ့ယပုဉ်အသုးလူၤယုဖိခံတြိ (Capt.Seagrim) အဖိခိပ် (BIA) အသုးတ

ခိပယီၤတဖၣ်ဟံးန့ၢ်အခွဲးအယၢ်ဒီးခွဲၣ်အူကွံာ်န့ၣ်သဝီ, ဖိၣ်ကညိဖိတုၤလၢအမၤတရီၤတပါဟံးမုၢ်တဖၣ်အကျါလီၤဆီဒၣ်တၢ်အဂၤ (၂၀) ဒုးကဲလၢဟံးမုၢ်ဟးဂီၤလၢအသုးဖိတဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ဒ်န့ၣ်အသိးလၢထံထၣ်စွဲတကပၤတၢ်သဘံၣ်ဘုၣ်အိၣ်ထီၣ်ဝဲအခါကညိခိၣ်န့ၣ်လၢအကဟုကယၢ်က့ၤအပှၤကလုာ်အကျါအမံၤဟူသၣ်ဖျါအါကတၢ်မ့ၢ်ဝဲဖုဒီးကထၢၣ်စၣ်စံၣ်ဖိဒီးဖုအူစီၤဘူးတ့တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ၁၉၄၄န့ၣ်အပူၤ, ယပၣ်ဖိၣ်န့ၣ် Capt. Seagrim (ဝဲန့ၣ်အခါကဲထီၣ် Major) န့ၣ်လီၤ. ခိဖျိကညိဖိတဖၣ်ဘၣ်တၢ်ဖိၣ်အီၤလၢ Seagrim အဂ့ၢ်ဖိခိၣ်အါထီၣ်နးထီၣ်ဒီး Seagrim အကစၢ်ဒၣ်ဝဲဒီးဖိၣ်အသးဝံၤတၢ်မၤသံအီၤဖဲဝဲတကူၣ်ဟံးယုာ်ကညိဖိန့ၣ်လၢအမ့ၢ်သုးခိၣ်ဘးကွီၣ်, စီၤဟဲဘၣ်, စီၤထီလု, စီၤစၣ်န့ၣ်, စီၤပုၣ်, စီၤထီၣ်, ဒီးစီၤအါဒုၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တချုးဝဲ Maj. Seagrim သံဒီးဘၣ်န့ၣ် Maj. Nimmo ဒီး Capt. McCrindle တဖၣ်သံလၢယပၣ်န့ၣ်ခးအီၤဖဲအအိၣ်ခူသ့ၣ်အလီၤဖဲဖၣ်ပူၣ်န့ၣ်လီၤ.

၁၉၄၅-အဲကလံးကဘီယူၤဟဲက့ၤန့ၣ်လီၤဝဲတကူၣ်ဝံၤအလီၤခံယပၣ်ယုာ်ထီၣ်ကွံာ်ဒီးတၢ်ဒုးဝံၤဝဲဒီးအဲကလံးပဒိၣ်ပၤဘၣ်က့ၤကီၢ်ပယီၤတုၤလၢအဟ့ၣ်လီၤတၢ်သဘျူဆူကီၢ်ပယီၤဖဲလၢယနူၤအါရံၣ် (၄)သိ, ၁၉၄၈န့ၣ်န့ၣ်လီၤ. ဟီၣ်ခိၣ်တၢ်ဒုးဖးဒိၣ်ခံဘျီတဘျီဝံၤအလီၤခံကညိဖိဒီးကလုာ်ဂၤလၢကီၢ်ပယီၤပူၤမ့ၢ်ဂ့ၢ်ကီၢ်အဂ့ၢ်အဂၤလၢအိၣ်လၢအ့ၣ်ဒီးယူရပၤမ့ၢ်ဂ့ၢ်အပူၤပှၤထံဖိကီၢ်ဖိအါဂၤဟ့ၣ်လီၤ. အသးသမူအသိးကီၢ်အဲကလံးမၤလၢကပီၤက့ၤပှၤသံတဖၣ်ခိဖျိအတုၤန့ၣ်ဝဲဟီၣ်ခိၣ်တၢ်ဒုးခံဘျီတဘျီအတၢ်သ့ၣ်ခိၣ်, လီၤဆီဒၣ်တၢ်ဖဲဝဲတကူၣ်ဒီးကီၢ်ကီၢ်တဲၣ်အပူၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဒ်ပုၤသံတဖန်ဘၣ်တၢ်မၤလၢကပီၤအသိးပုၤအိၣ်မူဒီးတဖန်ဒီးအမၤလၢအမူတၢ်
ဒီးလၢအဝၤအလီၢ်ခံတဖန်လၢတၢ်သ့ၣ်နီၣ်အဝဲသ့ၣ်အတၢ်ဟ့ၣ်လီၤအသးအဂီၢ်
အဆိကတၢ်British Commonwealth Ex-service League (BCEL) ကရၢ
အိၣ်ထီၣ်ဝဲဒီးယုထၢဖျိၣ်ပုၤလၢအမူဒီးတဖန်န့ၣ်ဒီးဟ့ၣ်မၤစၢၤဝဲဒ်အဂီၢ်အဘါ
အိၣ်ဒီးအိၤစးထီၣ်ဖဲၤ၉၉၉န့ၣ်ဝံၤ, ကရၢအံၤထီၣ်ဘၣ်ဝဲလၢအပုၤမူဒီးတဖန်
အိၣ်ကၢအိၣ်ဆိးဝဲအါကစီဒီဘၣ်ဆၣ်အစ့ဂံၢ်ဘါလၢကမၤစၢၤတၢ်တအိၣ်
အါဘၣ်အယိဟ်ဖျိၣ်ထီၣ်အသးဒီး Burma Force Association (BFA)
န့ၣ်လီၤ. ခဲအံၤတၢ်ထၢဖျိၣ်န့ၣ်ဝဲပုၤမူဒီးဒီးပုၤလၢအသံတၢ်ဒီးအမၤလၢအ
အိၣ်လီၤတၢ်တဖန်အိၣ်ဝဲ(၂,၀၀၀)ဂၤန့ၣ်လီၤ. တမ့ၢ်ထဲပုၤကညီတကလုာ်ဇီၤ
ဘၣ်. ပုၤလၢအဘၣ်ဘျုးဒီးန့ၣ်ဘၣ်တၢ်မၤစၢၤတဆံးတက့ၢ်ဟ်ယုာ်ဝဲဒီးခွီ, က
ခွၢ်, ကရုၢ်န့ၣ်ဒီးကညီဖိန့ၣ်လီၤ. တမ့ၢ်တၢ်လၢတၢ်ပုၤလၢပကသ့ၣ်ညါဘၣ်
ဟီၣ်ခိၣ်တၢ်ဒုးခံဘျီတဘျီအဂီၢ်အလၢအပုၤအယိယဃကညးဘၣ်လၢပကဖး
ဘၣ်ပုၤမူဒီးတဖန်ဒီးပုၤသံတၢ်တဖန်အတၢ်ကွဲးဖျါအဂီၢ်အကျိၤတၢ်လဲၤခီဖျိ
တဂၤလၢအသနၢၣ်ဒ်ဝဲစုာ်စုာ်အပူၤဒ်အမ့ၢ်တၢ်သ့ၣ်နီၣ်ဟ်ဒိၣ်အဝဲသ့ၣ်အတၢ်
ဟ့ၣ်လီၤအသးအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တံသရၣ်ခါ, ကဝီၤ (၇) ပုၤထၢဖျိၣ်တၢ်
အဲကလံးသုးလီၢ်လံၤဖိဒီးမုၢ်ကမဲအိၣ်တၢ်တဖန်အဂီၢ်

ဟိန်ခိန်တၢ်ဒုးခံဘျီတဘျီဒီးကိၢ်ပယီၤ

[illegible]

ကိုပယီဒီးနိုတံဘဉ်ဒိဘဉ်ထံးလဟိဉ်ခိဉ်တံးဒုးခံချီတဘျီခိဖျိအတံအိဉ်
 သူဉ်လီၤသးန့ဉ်အရ့ဒိဉ်လဟိဉ်ခိဉ်တံးဒုးခံချီတဘျီလဟိကျဲအါဘိအယိန့ဉ်
 လီၤ. တံးဒုးခံချီတဘျီအပူၤကိုပယီဘဉ်အိဉ်လဟယပဉ်ဒီးတြးထံးရှ်ခိလန့ဉ်
 တံးစိတံးကမီၤခံခိအဖိလံးန့ဉ်လီၤ. ပှၤဒုးလိာ်အသးလဟိကိုပယီအပူၤန့ဉ်တ
 မ့ၤထဲယပဉ်ဒီးတြးထံးရှ်ခိဖုဘဉ်. တရူးအသးမုၢ်ဒီးအမဲရကၤအသးမုၢ်တဖဉ်
 စ့ၢ်ကီးဟူးဂဲၤဝဲဒုဉ်လဟိထီဉ်ကလံၤထံးအါမးန့ဉ်လီၤ. ကိုပယီန့ဉ်အရ့ဒိဉ်

ဝဲလာသိပ်မှံးဒီးယပပ်ခံဖုလက်အကီဖဲအဟ်လီတတ်ဒုးအတတ်ရဲဂျဲတဖန်အခါလီ။ လာဩ်းထံးရှ်တဖန်အကီတခိ၊ ကီပယီအရဲဒိပ်ဝဲလာကဆဲးကျဲလိာ်အသးလာကီအုဒယဒ်ဒီးတရူးကီအကီန့ၣ်လီ။ လာတရူးကီအကီ၊ ကီပယီန့ၣ်အရဲဒိပ်ဝဲလာအထံကီအတတ်အိပ်စံၣ်အိပ်ကျဲအကီလီ။ မ့မှံကီအမဲရကတခိထံၣ်ကီပယီဒ်အမ့ၣ်ထံကီအရဲဒိပ်လာကဟ်ယာ်တရူးကီလာတတ်ဒုးပျဲဒီးယပပ်အတတ်မၤမ့ၣ်အါလာအဘၣ်ဒုးဘၣ်ယာ်တတ်ဖဲအံၤတခိလဲၤမၤတံာ်တတ်အဝဲသ့ၣ်လာပစံးဖံးမးသမံးအပူၤတသ့အကီန့ၣ်လီ။ မ့မှံကီပယီအပူၤထံကီဖိတဖန်တခိ၊ ခိဖျိလာအဘၣ်လဲၤခိဖျိဘၣ်တတ်ဒုးတတ်ယာ်လာအကီပူၤလာကတီၢ်ယံာ်အယိအဝဲသ့ၣ်ဘၣ်တူၢ်တနးနးကျဲကျဲဒီးဒုးအိပ်ထီၣ်အတတ်ဆိကမိၣ်ဘၣ်ယးတတ်ဖိၣ်စုကဝဲၤ၊ တတ်ဒုးတတ်ယာ်ဒီးတတ်မၤနၢၤအိပ်ယိၣ်လိာ်သးတဖန်န့ၣ်ပသမၤတသ့ဘၣ်န့ၣ်လီ။

ခဲအံၤဟီၣ်ခိၣ်တတ်ဒုးဝံၤအိၣ်အနံၣ်ယုဆံယၣ်ယၣ်လံၤ။ ပူၤအိၣ်တွံၤဒုၣ်ထဲတနီၤလာအကတဲပုးပူၤဘၣ်ယးတတ်ဒုးတတ်ယာ်အတတ်ကဲထီၣ်သး၊ တနီၤတတ်ယၣ်လာတတ်ဒုးပူၤ၊ တတ်ထီၣ်မၤန့ၣ်တတ်လီၤ၊ တတ်ဘၣ်ဂုၤခံတဖန်န့ၣ်လီ။ ဟီၣ်ခိၣ်တတ်ဒုးဖးဒိၣ်ခံဘျီတဘျီလာအကဲထီၣ်လာ(၁၉၃၉-၁၉၄၅) န့ၣ်မှံတတ်အရဲဒိပ်လာဟီၣ်ခိၣ်အတတ်စံၣ်စိၤတဲစိၤလာဖိသၣ်ခဲအံၤတဖန်ကဘၣ်မၤလိအကီန့ၣ်လီ။ အယိမှံတတ်အရဲဒိပ်လာဖိသၣ်တဖန်ကမၤလိန့ၣ်တတ်လာပဖံပဖုလာအလဲၤခိဖျိဘၣ်ဟီၣ်ခိၣ်တတ်ဒုးခံဘျီတဘျီလာအကစၢ်ဒုၣ်ဝဲတဖန်တဲပုးပူၤန့ၣ်လီ။ ဖဲလံာ်တဘျီအံၤအပူၤ၊ ပထၢန့ၣ်လီပူၤ (၁၇) ဂၤအဂ့ၢ်န့ၣ်လီ။

စီစမ်းခို

ဖုစမ်းခိုလၢအဘဉ်တၢ်သ့ၣ်ညါအီၤဒ်သုးခိၣ်ကျၢၢ်တကၤအသိးအံၤအနီၢ်ကစၢ်ဒၣ်ဝဲအဂီၢ်အကျိၤလၢအကွဲးဟ်ဝဲတအိၣ်ဘဉ်. အယိၣ်အမၤဖံသရၣ်မုၢ်ကွဲးဖျါထီၣ်ဝဲဖုၣ်ဖုၣ်အဖီခိၣ်ပကဟ်ဖျါအီၤဝံၤဒ်သိးပကသ့ၣ်ညါဘဉ်အတၢ်မၤလၢအမၤတၢ်ဝဲကသ့အဂီၢ်ပကနီၤဖးအီၤခံပတီၢ်- တၢပတီၢ်ကမ့ၢ်တၢ်ကွဲးကၤဖျိဝံၤ, ခံပတီၢ်တပတီၢ်ကဘဉ်တၢ်ဟ်ဖျါအီၤအဝဲစးထီၣ်န့ၣ်လီၤသုးဒီးတၢအအိၣ်ဘျးဝဲတစုအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

စီစမ်းခိုအိၣ်ဖျါထီၣ်ဖဲ ၁၉၀၆ နံၣ်, လၢနီၣ်ဝုဘၢၣ် ၂၇ သီ ဒီး န့ၣ်လီၤသုးဖဲ ၁၉၂၄ နံၣ်ဒ်အမ့ၢ်ကီၢ်ပယီၤ, ကီၢ်အ့ၤယၢၣ်ဒီးအဲကလံးအသုးမ့ၢ်န့ၣ်လီၤ. အဆိကတၢၢ်ဒ်သုးအတၢ်မၤလိကတီၢ်အသိးထီၣ်သုးတၢ်မၤလိဖဲမ့ၢ်မ့ၢ်တၢ်သိၣ်လိသုးရၣ်လၢအမ့ၢ် W/ 20 th Burma Rifles လၢ Recruit Training အသုးထံး (Training Corps) န့ၣ်လီၤ.

မၤလိခိၣ်တယၢ်သုးတၢ်မၤလိဖဲမ့ၢ်မ့ၢ်ဝံၤလဲၤထီၣ်ကဒီးသုးတၢ်မၤလိ 2nd Battalion 20th Burma Rifles အိၣ်သ့ၣ်လီၤအသးဖဲ Taiping, Malay States န့ၣ်လီၤ. ဖဲအဆၢကတီၢ်အံၤအဝဲဘဉ်တၢ်ကွၢ်ထွဲအီၤလၢ Adjutant – Capt Rivers န့ၣ်လီၤ. တၢမ့ၢ်အဖျိထီၣ် Kitchener College ဝံၤဒီးအဝဲဘဉ်လဲၤမၤလိကဒီးသုးတၢ်မၤလိဖဲ Indian military College Academy အိၣ်ဖဲ Dehra Dun န့ၣ်လီၤ.

လာကီၣ်အ့ဒယၣ်သးအခဲဒမ့ၣ်အစီဟီၣ် (တၢ်စံၣ်စီၤတဲစီၤ) အပူၤတၢ်မၤလိအဲ
အံၤမ့ၢ်ပှၤအဆိကတၢ်တဖၣ်လၢပှၤမၤလိတၢ်ဖိအိၣ်ဝဲအဂၤ (၄၀) န့ၣ်လီၤ. ဝဲ
၁၉၃၂ နံၣ်လါအီးကထိဘၢၣ်ပှၤမၤလိတၢ်ဖိကဘၣ်လီၤဆူမူဒါအခါန့ၣ် M.C
သးခိၣ် – Maj. D.T. Cowan ဘီးဘၣ်သ့ၣ်ညါထီၣ်ဝဲ– ပှၤမၤလိဖိအကျါအံၤ
စမံးမ့ၢ်ပှၤ “တၢ” တဂၤလၢအသးဒုအပူၤအံၤန့ၣ်လီၤ.

ဝဲ ၁၉၃၉ နံၣ်, လါဒံၣ်စ့ဘၢၣ် (၁၉) သီအနံၤသးခိၣ်အံၤဒီးတုဒီးဖျါအသးဒီး
သရၣ်မ့ၢ် Gha Win Nie Dun န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်ထီၣ်ဖိအဖိမ့ၢ်သၢဂၤလီၤ.
တချုးကီၢ်ပယီၤတၢ်သဘျူန့ၢ်စ့ၤလါန့ၣ်အလီၢ်အလၢထီၣ် ဝဲဒ် Lt. Colonel တ
ဂၤန့ၣ်လီၤ. ဒီးအမူအဒါမ့ၢ်ဝဲ Deputy Inspector General လီၤ. တချုးပှဲၤ
ထီၣ်တနံၣ်ဒီးဘၣ်န့ၣ်အလီၢ်အလၢထီၣ်ဆူ Brigadier ဒီးမူဒါတခါမ့ၢ်ဝဲ Deputy
G.O.C of the Burma Army န့ၣ်လီၤ. တၢ်အံၤအလီၢ်ခံတဘျုးလါန့ၣ်အဝဲကဲ
ထီၣ်ကီၢ်ပယီၤသးမ့ၢ်ဒိၣ်အသးခိၣ်ကျၢၢ် (Maj. General) န့ၣ်လီၤ.

၁၉၄၉ လါယနူၤအါရံၣ် ၄ သီကီၢ်ပယီၤန့ၢ်တၢ်သဘျူလၢအဲကလံးပဒိၣ်ဒီး
(ဖ.ဆ.ပ.လ) ပဒိၣ်ပၤက့ၤတၢ်န့ၣ် လီၤ. ပၣ်တံၣ်တဖၣ်ပူၤထီၣ်က့ၤကီၢ်ပယီၤပ
ဒိၣ်တလါယီန့ၣ်လီၤ. ဝဲယနူၤအါရံၣ် ၃၁ သီဖးဖိမ့ၢ်န့ၣ်သးခိၣ်ကျၢၢ်စမံးဒီးဘၣ်
တၢ်ဆှၢအီၤဆူကလိဝံၣ်ဒီးမ့ၢ်ဝါထီၣ်, လါဖျါတြျူၤအါရံၣ် ၁ သီန့ၣ်ဘၣ်တၢ်ဒုး
အိၣ်ဘျံးကွံာ်အီၤလာကီၢ်ပယီၤသးမ့ၢ်ဒိၣ်အသးခိၣ်ကျၢၢ်လီၢ်လၢန့ၣ်လီၤ. ဝဲသး
ခိၣ်ကျၢၢ်စမံးဒီးအိၣ်ဘျံးအခါအသးအိၣ်ဒၣ်ထဲ ၄၁ နံၣ်စီၤလီၤ. ဒီးဝဲ ၁၉၅၉ နံၣ်
လါယနူၤအါရံၣ်အသီ (၃၀) ဝဲအသးအိၣ် ၇၁ နံၣ်န့ၣ်ဒီးမံမ့ၢ်ဝဲဒၣ်လၢခရံၣ်ပူၤ
န့ၣ်လီၤ.

မုန်တိုင်းဒဏ်သင့်ဒေသများ (ဒေသခံအဖွဲ့အစည်းများ)

- ၁၉၂၄- ၃၁ စစ်ထိန်းခံရသူများအားပေးသောအဖွဲ့အစည်း
- ၁၉၃၁- ၃၅ Jemadar in 2nd Burma Rifles- (အခါဖန်တီးမှုအဖွဲ့အစည်း
Smith တပ်ဖွဲ့အဖွဲ့)
- ၁၉၃၅ - 2nd Lieutenant (Attached 2nd Bn. King's own-
Yorkshire. L.I)
- ၁၉၃၆- Lieutenant – 2nd Bn. First Punjal)
- ၁၉၃၉- Lieutenant (General list Burma Employed) Burma
- ၁၉၄၂- Capt.(2ndBn.1st Punjal Regiment Acting Major with
Military Police)
- ၁၉၄၃- Temp. Major (2nd Bn. , 1st Punjal Regiment) Acting
Lt. Col. (2nd Bn. 1st Punjal Regiment
- ၁၉၄၅- လက်ခံကထိသော War Substantive Major (တနင်္ဂနွေ၊
တလင်း)) Temp. Lt.Col.
- ၁၉၄၅- လက်ခံကထိသော Acting Colonel
- ၁၉၄၆- Acting Colonel Special list (Ex- Indian Army)
- ၁၉၄၈- Military Chief of Staff (Burma) Local-Maj. General.
လက်ခံကထိသော – Medals

1. Military Cross – 1946
2. India General Service medal
(1908-1935 with Burma 1930 –32)
3. India General Service medal 1931-39, with Clasp.
4. North West Frontier 1936- 37, 1939-45 Star
5. Burma Star 1941- 45
6. British War Medal 1939-45
7. Sword of honour.



စီမံကိန်းတိုက်

**ဒ်အတက်ကွဲးနီၣ်လၢတနံၤဘၣ်တနံၤလံာ်ကွဲးနီၣ်ဘၣ်တၢ်ဆုၤထီၣ်ဆူ
(BCEL) လၢအမၤသရၣ်မုၢ်စတဲရၣ်တူ**

အကူၢ်တၢ်

ယန့ၣ်လီၤကီၢ်ပယီၤသးမုၢ်ဒိၣ် Burma Army ဖဲလိအိးကထိဘၣ် ၁၉ သီ
၁၉၃၂, ဖဲယူနံး (၁၀) Burma Rifles အသးရၣ် ၁၂၀ လၢဝံၣ်မုၢ်မိး (ခဲအံၤပျံ
အူလူၣ်) န့ၣ်လီၤ. ယနီၣ်ကစၢ်နီၣ်ဂံၢ်မုၢ်ဝဲ(၄၀၄၇)လီၤ. ယထီၣ်တၢ်ထၢဖှိၣ်သး
အတၢ်မၤလိ (Recruit Training) ဝံၤဒီးယဘၣ်တၢ်ဆုၤယၤဆူ Burma Riflesအ
သးရၣ်နီၣ်ဂံၢ် (၃) န့ၣ်လီၤ. အခါဖဲန့ၣ်ယသးခိၣ်မုၢ်ဝဲသးခိၣ်ဒိၣ်ဖိ Maj. F.O.
N.Ford ဒီးသးရၣ်ခိၣ်မုၢ်ဝဲ Lt.Col. Buddet (မံၤအဖျၢၣ်ကဒီးတဖၣ်ယတ
သ့နီၣ်ထံဆးဘၣ်) ဖဲယမုၢ်ဒီးဒ် N.C.O သးသရၣ်အပတီၢ်န့ၣ်လီၤ. ယဘၣ်
တၢ်ဆုၤယၤဆူကျိဖိတၢ်မၤလိဖဲကီၢ်အုၤယၣ်ဝံၣ် (Panchamari) ဒီးယဖျိထီၣ်
လၢအပတီၢ် (Q1) လၢတၢ်ဟံၣ်ပနီၣ်အိၤပတီၢ်တၢ်တုၤမုၢ်ယဟဲကွၢ်ဆူယသး
ထံးနီၣ်ဂံၢ် (၃) (Burma-Rifles) ဖဲဝံၣ်မၤလုၤဒီးယဒီးန့ၣ်မူဒါဒ်သးသရၣ်သိၣ်
လိတၢ် Instructor တကၢ်န့ၣ်လီၤ. သးဝံၣ်တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့အပူၤယဒီးန့ၣ်
ဘၣ် (Roma Urdu 2nd class and English First class) ဖဲ၁၉၃၄-၃၅ တၢ်မၤ
လိနီၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ.

အကူအညီ

ဖေဖော်ဝါရီလတွင်တပ်မတော်အဖွဲ့အစည်းများဖိစီးသည့်ထုလွှတ်လက်မှတ်များ
နှင့်ရန်ကုန်တိုင်းဒေသကြီးအစိုးရအဖွဲ့အစည်းများဖိစီးသည့်အခါနှင့်လည်း မွန်အစိုးရတပ်
မတော် (၃၀) ဦးလက်မှတ် (၄၀) နှစ်လောက် အခါဖိစီးသည့်အခါနှင့်
(F.O.N.Fond)ဦးသုန်းကုန်မိုင်း(Col.R.C.Fletcher) နှစ်လောက် လက်မှတ်
အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများဖိစီးသည့်အခါနှင့်လည်း (Double barrel)
တပ်မတော်အဖွဲ့အစည်းများဖိစီးသည့်အခါနှင့်လည်း

အကူအညီ

တပ်မတော်အဖွဲ့အစည်းများဖိစီးသည့်အခါနှင့်လည်း တပ်မတော်အဖွဲ့အစည်းများ
ဖိစီးသည့်အခါနှင့်လည်း (Jarmadar) လက်မှတ်နှင့်လည်း တပ်မတော်အဖွဲ့အစည်းများ
ဖိစီးသည့်အခါနှင့်လည်း တပ်မတော်အဖွဲ့အစည်းများဖိစီးသည့်အခါနှင့်လည်း
လက်မှတ်နှင့်လည်း (Lt. Col. Abannethy) နှစ်လောက် ဖိစီးသည့်အခါနှင့်လည်း
လက်မှတ်နှင့်လည်း (Chin Levy) အသုံးပြုလက်မှတ်နှင့်လည်း ခံနိုင်ရည်ရှိသည့်
လက်မှတ်နှင့်လည်း တပ်မတော်အဖွဲ့အစည်းများဖိစီးသည့်အခါနှင့်လည်း
လက်မှတ်နှင့်လည်း (Col.Toke 1.S1.D.C.O) နှစ်လောက် ယခုအခါနှင့်လည်း
တပ်မတော်အဖွဲ့အစည်းများဖိစီးသည့်အခါနှင့်လည်း “သုန်းကုန်မိုင်း၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင်
တပ်မတော်အဖွဲ့အစည်းများဖိစီးသည့်အခါနှင့်လည်း အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများ
ဖိစီးသည့်အခါနှင့်လည်း “တပ်မတော်အဖွဲ့အစည်းများဖိစီးသည့်အခါနှင့်လည်း
အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများဖိစီးသည့်အခါနှင့်လည်း

၁၉၃၉-၄၄-နံအတိပူပကရူပိပဘဉ်တဆာကဒါကွာပှဆူကိပယီဒီးယဘဉ်ကကရူပိအံအခိဒီးယမံလတ်ခူသုဉ်အပနီမုဲ (Bud Four) နှဉ်လီ။ လာဘုဉ်အါလံသီအပူပကဖုလီဆူလံခိအဂီပပျီလီမံကွံ၊ ပှဖုလီနါစါအယိခံသီဒီးခံနါအလီခံ၊ ယပဉ်အသုးဖိဉ်နံကွံပကရူပိတဖဉ်ဖဲပသံအထံထဉ်စူနှဉ်လီ။ ယပဉ်သုးဆာကွံပှလပသံဆူဝံတကူဉ်တနါယီအဲနှဉ်လီ။ လာကျဲဒီဘိနှဉ်ပဘဉ်တမါဆါပယွဲပှနးမးလီ။ ပတုထီဉ်လတ်ဖိတဝံလတ်အမုဲပိဒဉ် (ပေါင်းထည့်) ဘူးဒီးဝံတကူဉ်နှဉ်လီ။ တုမုဲယတုတါဆါတကဲလါဘဉ်နှဉ်ယစီတံပှသုးဖိလါအမါဆါယတကါအစုဒီးအဲသံကွံယ “ဘဉ်မနုနဖိဉ်ယလဲဉ်” ဒီးယစံးဆါအီ၊ “ယဖိဉ်ဒီးထီဉ် ကွံနဖံးဒီးယဖံးအယိယသုဉ်ညါလတ်အမုဲဒဉ်ပှကညိမုဲထီဉ်ဖိဉ်သီးဒဉ်ယနှဉ်လီ” အဲသံကွံယ “နမုဲပှခရံဉ်ဖိဉ်” ဒီးယစံးဆါအီလတ်မုဲပှခရံဉ်ဖိဒီးအဲတဲဆါယလတ်မုဲပှခရံဉ်ဖိတကါစုကီးနှဉ်လီ။ ဒီးအဲတဲကဒီးလတ် “နမုဲခရံဉ်ဖိနတဘဉ်လိတ်ဘဉ်” ယသုဉ်ညါလတ်ပှအံမုဲခရံဉ်ဖိသုးခိဉ်တကါဒီးယတဲဆါအီ “ယတလိတ်ဘဉ်၊ ယကတိတ်မုဲတိတ်လီ။ လါနုတခိနတနုယဘဉ်နဘဉ်မါဆါပယွဲတပျုဉ်ပှဆါတဘးဘးထဲအံညါနှဉ်၊ ပတဘဉ်တမါဆါပှဒ်အံနီတဘျီဘဉ်။”

အကူဉ်လွံ

လတ်ဟဲကွာဆူကိပယီအံယမူဒါမုဲဝဲဒ်သီးယကဟဲကွာဆဲးကျဲဒီးစါဘိနံဘွးလတ်ဆဲးကျဲဒီးအီလီမံတံလံ (၆) လါတကါနှဉ်လီ။ ပှဆာပှဆူဝံတကူဉ်အယိပှအခါ၊ ယလဲအိဉ်ဘဉ်လတ်ဒုးယံတပျုဉ်အပူဒီးယကွံထီဉ်တနုကပယထံဉ်မံခံပျုဉ်ကွဲးလီအသးလတ်အမုဲ Maj. H.P

Seagrim ဦး L.T စီဘားကိုဉ်လၢအမ့တၢ်ယတံၤသကိးလီၤလံၤဖဲ(3rd Burma Rifles)န့ၣ်လီၤ. Maj H.P Seagrim G.C.D. S.O.M.B.E.တဂၤယီၤလၢ ပုၤကညီကမျၢၢ်အါဂၤကိးညီန့ၢ်အီၤဖုထီခိၣ်န့ၣ်လီၤ. ယၤဒီးယပုၤကရူၢ်ဖိ တဖၣ်ပဘၣ်တၢ်ဒုးဃာ်ပုၤသၢလၢဒီးဖဲတၢ်ဒုးဃာ်အပူၤယထံၣ်လီၤယသးဒီး စီဘီနံၣ်ဘူးတဂၤန့ၣ်စ့ၢ်ကိးလီၤ.

ဖဲယၤဒီးယပုၤကရူၢ်ဖိတဖၣ်ဘၣ်တၢ်ပျံၤဖျးထီၣ်ပုၤလၢတၢ်ဒုးဃာ်န့ၣ်, ပဘၣ်ပိာ် ထီၣ်ဖုၣ်ခိၣ် (ယပၣ်) အခံၤလၢပကဘၣ်ကဲပုၤဖိမ့ၢ်န့ၣ်လီၤ. ယပၣ်အသုးတဖု အံၤအမူအဒါမ့ၢ်ကဘၣ်လူၤဃုထံၣ်န့ၢ်အဲကလံးသုးရၣ် (၁၃၆) အိၣ်တၢ်အလီၢ် န့ၣ်လီၤ. ဖဲန့ၣ်အခါယၤဒီးယသကိးစီသးဝါကျဲးစးဃုၢ်ပုၤဖျးထီၣ်န့ၣ်လီၤ. တုၤကညီလဲဘဲ သုးဖိတဖၣ်ဘၣ်သဃီၣ်ပုၤဒီးပပိာ်ထီၣ်အခံၤဆူကစၢ်တဖၣ်ကိးဝဲကစၢ်စံၣ်ဖဲ Lt Col. Peacock (လီၢ်ကစီၤသုးဂ့ၢ်ဝိခိၣ်)ဦးMaj. Saw Butlerကဲခိၣ်ကဲန့ၢ်လၢသုးရၣ် (၁၃၆) အလီၢ်န့ၣ်လီၤ. ယမၤသကိးတၢ်ဒီးအဝဲ သ့ၣ်တုၤလၢ (၁၉၄၅) နံၣ်လၢအီၤကူၢ် (၁၅) သီဖဲဟီၣ်ခိၣ်တၢ်ဒုးခံၣ်တၢ်ချီက တၢ်အနံၤန့ၣ်လီၤ.

အကူၢ်ယၢ်

တုၤမ့ၢ်ဟီၣ်ခိၣ်တၢ်ဒုးခံၣ်တၢ်ချီဝံၤဝဲဒီးယက့ၤမၤသကိးကဒါက့ၤတၢ်ဒီးယ သုးထံးလီၤလံၤ (3rd Burma Rifles) ဝံၤန့ၣ်လီၤက့ၤဆူ (2nd Karen Rifles) လၢအဘၣ်တၢ်ပၤဆုၢ်အီၤဒီး (Col. Galbraith) န့ၣ်လီၤ. ၁၉၄၆ နံၣ်, ယန့ၢ်ဘၣ် တၢ်ခွဲးတၢ်ယာ်လၢယကထီၣ်ဘၣ်သုးခိၣ်န့ၢ်ဖိတၢ်မၤလိဒီးနီၣ်ဂံၢ် (၃) မိထၣ်တၢ် သိၣ်လိတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်သိၣ်လိဝံၤယဒီးန့ၢ်ဘၣ်ဆၣ်ခံးလီၤ. တၢ်အံၤအလီၢ် ခံတၢ်ဆုၢ်ကဒီးယၤဆူ B.O.A.T.S (ကိာ်ပယီၤသုးမုၢ်ဒိၣ်ခိၣ်န့ၢ်တၢ်မၤလိ ကွီ)ယဒီးန့ၢ်သုးခိၣ်ဖိ (Captain) လီၢ်လၢန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဆုၢ်ကဒီးယၤဆူ War

Office လၢယကထီၣ်တၢ်မၤလိလၢ (Q) အတၢ်မၤလိအလီၢ်တုၤမၤဝံၤ(Q Course) န့ၣ်ယဒီးန့ၣ်ဘၣ်မူဒါဖဲ (Burma Army Officer Training School B.A.O.T.S.) နီၣ်သးတၢ်သိၣ်လိသရၣ်တဂၤအသိးန့ၣ်လီၤ. ယဘၣ်ဟ့ၣ်တၢ်သိၣ်လိသၢခါလၢသးသရၣ်သိၣ်လိတၢ်အကျါန့ၣ်လီၤ. ယသးဆွၣ်မၤန့ၣ်တၢ်လၢကဝီၤဒ်ပုၤအဂ့ၤကတၢ်လၢတၢ်မၤလိအပူၤန့ၣ်လီၤ. တချုးပစးထီၣ်တၢ်မၤလိဆူညါတပတီၢ်န့ၣ်ကညိသးမိခဲလၢကတၢ်တၢ်ဖိၣ်ဒုးဃာ်အီၤလီၤ. စးထီၣ်လၢန့ၣ်လံၤလံၤပတဒီးန့ၣ်ပဘူးပလဲဒီးပတၢ်အိၣ်ဘဲးစ့မၤစၢၤ Pension လၢဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

အကူၢ်ယု

စးထီၣ်လၢ ၁၉၄၉ လါအဲၣ်ဖြၣ်န့ၣ်ယဟဲန့ၣ်လီၤဆူတၢ်ပၢ်ဆါအတၢ်မၤလၢအယံာ် ၁၅ နံၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်မၤဒိတကတီၢ်ယတမၤန့ၣ်ယခွဲးထဲတသီဒ်လဲၣ်အယံာ်သးခိၣ်ကျၢ်စီၤဘိၣ်မုးဟ့ၣ်လီၤယၤအခွဲးခံလါန့ၣ်လီၤ. အခါဖဲန့ၣ်ယမ့ၢ်သးက့ (၆) အသးက့ခိၣ်တဂၤလၢ KNLA Karen National Liberation Army န့ၣ်လီၤ. လၢယတၢ်အိၣ်ဘဲးခံလါအကတီၢ်ယအိၣ်လၢယဟံၣ်တၢ်လူၢ်ဖိတဖျၢၣ်အလိအခါသဝီဖိတဂၤဆါလီၤအိၣ်ကွံာ်ယၤ, လဲၤဒုးန့ၣ်ယအိၣ်တၢ်အလီၢ်အယံာ်ပယီၤသးမ့ၢ်လၢမိၣ်လမ့ၢ်သးခိၣ်ဒိၣ်သီကွံာ် (Thoung Kyi) ဟဲဖိၣ်ယၤန့ၣ်လီၤ. သီကွံာ်မ့ၢ်ယတံၤသကိးလီၢ်လံၤလၢပထီၣ် B.A.O.T.S (ခိၣ်န့ၣ်တၢ်မၤလိ) ကိုအခါပမၤသကိးဘၣ်တၢ်ဒ်သိးသိးန့ၣ်လီၤ. အဲကွဲးမ့ၢ်ယၤလၢယကမၤသကိးတၢ်ဒီးအီၤလၢပယီၤပဒိၣ်အပူၤဘၣ်ဆၣ်ယဂ့ၢ်လီၢ်အီၤလီၤ. လၢခံကတၢ်အဲကွဲးဟ့ၣ်ယၤတၢ်ထူၣ်ဖျဲးအလၢအပဲၤလီၤ. တၢ်အံၤဝံၤအလီၢ်ခံယထီၣ်က့ၤ (Burma Divinity) (အဲကလံးကျိၣ်လံာ်စီဆုံကွီ) ဒ်တၢ်မၤလိလီၤဆိတနံၣ်န့ၣ်လီၤ.

အကူအညီ

တချို့ယဉ်ကျေးမှုလုံခြုံရေးစီမံကိန်းတို့သည် အလယ်အလတ် အဆင့်ရှိသော အခြေအနေအထားများကို အကူအညီပေးရန် ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ထားသည်။ ယင်းအခြေအနေအထားများသည် အလယ်အလတ် အဆင့်ရှိသော အခြေအနေအထားများကို အကူအညီပေးရန် ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ထားသည်။

(ဘဏ်ဆိုင်ရာအချက်အလက်များကို အကူအညီပေးရန် ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ထားသည်။)



စီမံၤရှၢၣ်ရွှၢ်

စီမံၤရှၢၣ်ရွှၢ်, သးပုၤစၣ်ရွှၢ်လးအဖီခါအိၣ်ဖျါထီၣ်ဖဲ ၁၉၂၄ နံၣ်လါမ့ၤ (၂၄)သီ န့ၣ်လီၤ. ဖဲ ၁၉၄၁ နံၣ်, လါစးပထုဘၢၣ် (၁၄) သီအဝဲန့ၣ်လီၤအဲကလံးသးဆူ (Burma Frontier Force, Signal) နီၣ်န့ၣ်ဖျါလၢကီၢ်ပယီၤထးခိၣ်ပျီၣ်ဘွဲၣ် န့ၣ်လီၤ. အခါဖဲန့ၣ်အသးရှ့ၣ်ခိၣ်မ့ၢ်ဝဲ Major Hayfield ဒီး 21/C Capt. Nicolson တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. အသးထံးအံၤဘၣ်တၢ်ကရၢကရိကဒါက့ၤအီၤ, ဒီး လဲက့ၤအမံၤဆူ (Burma Signal) ဖဲကီၢ်အ့ၤယၢၣ်ဝဲ (Hoshiarpur) ဖဲ ၁၉၄၃ နံၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲန့ၣ်အသးခိၣ်တဖၣ်မ့ၢ်ဝဲ Maj. Carlyn (၁၉၄၂-၁၉၄၅) ဒီး Lt.Col .R. Webb (၁၉၄၆ -၄၇) န့ၣ်လီၤ.

ဖဲယန့ၣ်လီၤသးအံၤယနီၢ်ကစၢ်နီၣ်ဂံၢ်မ့ၢ်ဝဲ ၁၂၃၁ (W/884 Burma Signals) န့ၣ်လီၤ. ဖဲ ၁၉၄၉ နံၣ်န့ၣ်တၢ်ဟ့ၣ်ယၢၤလီၤလၢ L/capt ဒီးဖဲ ၁၉၄၆-၄၇ နံၣ်အပူၤဒီးန့ၣ်ဘၣ်လီၤလၢ Capt- Sgt န့ၣ်လီၤ. လဲၤထီၣ်ဘၣ်ဝဲဂံၢ်ခိၣ်ထံးကျိ ဖိတၢ်မၤလိ (Infantry Traning) ၃ လါဒီး (Wire less Operator) တၢ်မၤလိ (၆) လါန့ၣ်လီၤ.

မ့ၢ်လၢယပၣ်အကလံၤသးမ့ၢ်ဟဲန့ၣ်လီၤခးဝဲတကူၣ်ဖဲ ၁၉၄၁ နံၣ်ခရံၣ်အိၣ်ဖျါ အနံၤအယိသးထံးအံၤဘၣ်သးအလီၤဆူဝဲၣ်ဖိအနံၤစခါ (အနီးစခန်း) လၢအ ဘူးဒီးဝဲမ့ၢ်မိုး (ခဲအံၤပျီၣ်အူလွၢ်) ဒီးယမၤလိဖျိထီၣ်ဝဲဒၣ် (Wirless Operator) တၢ်မၤလိဖဲအနံၤစခါအံၤန့ၣ်လီၤ.

ဖဲယပၣ်အသးမ့ၢ်စးထီၣ်, ဟဲန့ၣ်လီၤကီၢ်ပယီၤန့ၣ်သးထံးဝဲအံၤဂုၤအခံဆူဝဲၣ်မ့ၢ် ကွံၣ်နါ (ကခွၢ်ကီၢ်ဖဲၣ်) လၢလ့ၣ်မ့ၢ်အူန့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်အိၣ်ဝဲထဲစ့ၤသီဝံၤသး

ထံးဒီဖုဘင်ဂုကွာအခံလဲတၢ်လၢခိၣ်တုၤကီၢ်အွဲယၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. အါနီၣ် အါသီအလီၢ်ခံလဲတုၤတၢ်လီၢ်ကိးဝဲ (Ledo-Hukawng valley) ကစၢ်ဒုၣ်စ့ၤ အခါပဘၣ်ဟးတၢ်ဝဲအမံးလၢ်(ကျဲးမံးလၢ်) ၁၀၅ လံးဒီးကျဲးန့ၣ်မ့ၢ်ကျဲးတဘီဆူ ကီၢ်အွဲယၣ်န့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်တၢ်စူၤလီၤသီအကတီၢ်ဒီးကျဲးကျဲးကီၢ်ခိၣ်ခိၣ်ကလဲၣ် လီၤ. မ့ၢ်လၢကစၢ်ယွၤအဘျုးအဖိုင်အယံ C.O Major Hayfield ထုးထီၣ် ဟ့ၣ်သုးဖိတဖၣ်လၢသၢလါအဘျုးအလဲန့ၣ်လီၤ. တကတီၢ်ယီၤနီၣ်နီၣ်ဖျါ (signals) ပီးလိတဖၣ်ဘၣ်တၢ်ထုးထီၣ်ဟ့ၣ်ယနီၣ်နီၣ်ဖျါသုးဒ်သီးကဆဲး ကျဲးသုးဝဲလီၢ်ခိၣ်သ့ၣ်ဖဲကီၢ်အွဲယၣ်န့ၣ်လီၤ. ပုၤအိၣ်လၢကရူၢ်အံၤအပူၤတ ဖၣ်မ့ၢ်ဝဲ, ၁. စူၣ်ပၣ်ဒၣ်စီဖိအိၣ်, ၂. ဟီၣ်ဘဒၣ်စီဖိထူညု (ထွန်းငြိမ်း), ၃. Naik စီဘးဝု, ၄. Lance Naik Sam Lut La, ၅. လိကွါဖိစီဖိခွဲးဖုၣ်, ၆. လိကွါဖိစီဖိနီၣ်, ၇. လိကွါဖိစီ Speuccer, ၈. လိကွါဖိစီနဲလံးစၢ်, ၉. လိကွါဖိစီမိၣ်ဆုး, လိကွါဖိစီအိၣ်ရွၢ်, ၁၁. လိကွါဖိစီမၤရှၢ်ရွၢ်ဒီး ၁၂. သုးဖိစီနီၣ်ရၢ် (လၢအမ့ၢ်စူၣ်ဘဒၣ်စီဖိအိၣ်အပျီၤ) တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. (တီၢ်နီၣ်- လိကွါဖိ - Signelman)

ဖဲအကတီၢ်အံၤသုးထံးမိၢ်ပုၤတခါဂုကွာဒၣ်အခံဆူကီၢ်အွဲယၣ်အဖၢမ့ၢ်န့ၣ်လီၤ. ပကရူၢ်ဖိအံၤဟးဖးဒီးသုးထံးမိၢ်ပုၤစူၤသီဝံၤအလီၢ်ခံ, လၢတၢ်တဆိကမိၣ်အပူၤ ပဘၣ်သယိၣ်ဒီးသုးကွဲခိၣ် (Haswell) န့ၣ်လီၤ. ပထံၣ်လီၢ်အီၤအိၣ်ထဲတကီၢ် လၢသီလွၣ်ကွဲးဖိဒီးအထွၣ်ဖိတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲတဘၣ်ပကရူၢ်ခိၣ်လၢယပၣ် ဟဲန့ၣ်တုၤလၢမ့ၢ်ကွဲးနီၣ်လံးဒီးမၤပကရူၢ်ခိၣ်လဲၤပိၣ်အခံဆူစူၣ်ပရၢ်ဘူၣ် (Subrabun) ကခွၢ်ကီၢ်စၢ်လီၤ. ပတုၤစူၣ်ပရၢ်ဘူၣ်(နီၣ်) ဒီးပအိၣ်ဘုးစူၤသီဝံၤ တုၤကဒီးဆူ (Putao-Fort Hertz) လၢအမ့ၢ်ကခွၢ်ကီၢ်စၢ်ကလံးစီးပူၣ်တၣ် အိၣ်တၢ်ပၤန့ၣ်လီၤ. ဖဲန့ၣ်ယနီၣ်ကစၢ်ဒၣ်ယဲယဒီးန့ၣ်တၢ်လီၢ်ကိးဒီးဒီးတၢ် ညၣ်ဂီၢ်အယံ (Lance Naik Samlu La) ဒီးလိကွါဖိမိၣ်ဆုးတဖၣ်အံးကွၢ်ယါ

ဘျိုဘျိုကွေ့ယူလေးမေးနှုတ်လို့၊ ပလဲခိဖျိုကျဲကျဲယံအလီခံပတုယီ (Fort Hertg) လာအမုတ်ပုတ်အိတ်တံပဂုဂုပုဒ်ပုဒ်လို့၊

ခိဖျိုကစာယူအတံကတံကတံလဲအထူးတံဝဲအယံ၊ ဖဲယဖိအိတ်မုတဟါ နှုတ်သုးကွဲခိတ် Haswell ဟုတ်လီတံကလုလဲပကဘတ်လဲဟ်ဖျိုထီပ်ပသး ဒီသုးတံကယံကယဲအလာအပွဲဆူ (Fort Hertg) ကဘီယူပျိုနှုတ်လို့၊ တု မှာပတုကဘီယူပျိုဖိဒီးပထံဘတ်သုးအဝံစိတ်တံဆူ(Dakota)ကဘီယူဖိတ ဘုတ်အိတ်ဟ်အသးနှုတ်လို့၊ တံဟုတ်လီပုတံကလုလဲပကဘတ်ဟ် တံကျိ၊ ကျိချံပုတ်သုတ်ဒီးကယံသုးဂီကံကံမံဒီးကထီပ်ဆူကဘီယူအပူအ ကီနှုတ်လို့၊ လဲပဂီမှာတံလီကမာကမုတ်ဘတ်ပုဖဲကဘီယူဟးထီပ်အခါ နှုတ်လို့၊ အဂုဒ်အံမှာပဒီးဘတ်ကဘီယူအဆိကတံတဘျီအယံလီ၊ မူခိတ် ကလံသိတ်ဂီဘတ်လီဘတ်စးဂုမးလီ၊ တဘျူးနှုတ်ရံဝံအလီခံပစီလီ၊ ဘတ်ဖဲကီအုဒယတ်ဝံ (Tin Sukia) ဘျုဘျုဆိဆိနှုတ်လို့၊ တုမှာပစံင်လီ၊ လဲကဘီယူပျိုတဘျီယိတ်မုတ်၊ မုတ်သးမာစာကရဲတုလီပုဂုဂုဘတ်ဘတ် ဒီးဒုးအိတ်ပုထံချိကီလဲလဲဖိဒီးတံအိတ်တံအိတ်မုတ်ဂီဂုဒ်မးနှုတ်လို့၊ ဘတ် ဆတ်ပသုး ကွဲခိတ်Haswellအနီကစာဒ်ဝဲအိတ်တံဒ်လဲ (Fort Hertg) ပုတ် တံအိတ်တံပဒီးစးထီပ်ကရဲကရဲထီပ်ဝဲကလံစးကနှုတ်လဲဘတ် (Northern Kachin Levies - NKL) ဒီးလီကွဲဖိစီခွဲဖွတ်အိတ်တံဒီးအီလဲကကဲအပျိုအ ကီနှုတ်လို့၊ (လဲခံပသုတ်ညါဘတ်ကွေ့လဲသုးကွဲခိတ် Haswell အံသံဘတ် ဝဲမုတ်မုတ်ခုတ်ခုတ် ၁၉၄၂ ကတံအပူနှုတ်လို့၊) ဖဲ ၁၉၄၂ ဘူးကကတံအံ နှုတ်ပဟးထီပ်လဲ Tin Sukiaဒီးသုးကဒီးပသးဆူ Debrugah အတံအိတ်ဘုးဖဲ ကဝီနှုတ်လို့၊ ပကုဟ်ဖိတ်ထီပ်ကဒါဘတ်ကုပသးဒီးပသးထံမိတ်ပုဒ်ဝဲဖဲ Debrugah လဲဂုဝီဆူတံလီတတံဘတ်တတံဒီးဟံးနှုတ်ဒုးသုးအတံ အိတ်ကသုတ်ခွဲတလီဖဲဝံ Amrisar Punjab ဘူးဒီး Lahore ကီဝဲနှုတ် လို့၊

လၢခံန့ၣ်ပသုးထံးမိၢ်ပှၢ်ဘၣ်တၢ်ကရၢကရိထီၣ်က့ၤအီၤဖဲ (Hoshiarpur) န့ၣ်လီၤ. (Burma Frontier Force Signals) တခီဟ်ဖျိၣ်ထီၣ်က့ၤအသးဒီး (Burma Army Signals) အပှၢ်တဖၣ်ဝံၤဟ်လီၤအခိၣ်လၢ (Major Carlyn) န့ၣ်လီၤ. ဖဲ ၁၉၄၃ န့ၣ်ခိၣ်ထံးပဘၣ်ထီၣ်သုးဂ့ၢ်ဝီတၢ်မၤလိလၢအဆူၣ်ဒ်သိး ပကအိၣ်ကတၢ်ကတီၤပသးလၢတၢ်မိၣ်ညါသုးအတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တုၤမ့ၢ်သုးဂ့ၢ်ဝီတၢ်မၤလိတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤတဖၣ်ဝံၤဒီးတၢ်ဟ့ၣ်လီၤပှၢ်အခွဲးတလါ ဒီးပဟဲအိၣ်ကသုၣ်လၢပခွဲးအပူၤလၢန့ၣ်ပီၤကီၢ်ဝဲ Darjeeling (Nepal) Hill Station န့ၣ်လီၤ. တၢ်အံၤဝံၤအလီၢ်ခံ H BFF Signalsအပှၢ်တဖၣ်က့ၤဟ် ဖျါထီၣ်အသးဖဲ (Hoshiarpur) န့ၣ်လီၤ. ပှၢ်တဖၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲ(၁) ဟီၣ်ဘၣ်ဒ်စီၤ ဘးလု (၂) Naik စီၤကါရံး (၃) လိကွါဖိစီၤထီၣ်အူ (၄) လိကွါဖိစီၤအိၣ်ထီၣ်ခွၢ်, (၅) လိကွါဖိစီၤကီၢ်န့ၣ်ဝဲ (၆) လိကွါဖိစီၤဘဲန့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

ပဟံးန့ၣ်ခွဲးတလါဝံၤတၢ်ဟ်လီၤန့ၣ်ပလီၤဖဲ Imphal ဘၣ်ဃး Manipur လီၢ်ကတီၢ်တၢ်ပလၢ ၁၄th Army Corps D Signals Light W/T Detachment Station အဖီလၢလၢအဘၣ်တၢ်ပၤဆှၢအီၤလၢ Naik စီၤကါရံၣ်န့ၣ်လီၤ. ပှၢ် လၢအကတဖၣ်မ့ၢ်ဝဲ၂၁“CL” Naik စီၤကီၢ်န့ၣ်ဝဲ, လိကွါဖိစီၤဘဲန့ၣ်, လိကွါဖိစီၤ အိၣ်ရှၢၣ်, လိကွါဖိစီၤမၤရှၢၣ် O.C (ဒုးယၤမူဒါခိၣ်) Capt .R.E. Kitson (Royal Signal) 2.I.C. Lient. Vault (India Signals) သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တုၤ (၁၉၄၃) အကတၢ်တၢ်ဟ်လီၤကဒီးပလီၢ်လၢကခွၢ်ကလံၤစိးလဲဘံးစံ (N.K.L.)ဒီးဘၣ်တၢ်ဆှၢအီၤလၢ Major Disilva ဒီးအ 2.I.C. Major Rosnal တဖၣ်ဒီးပဘၣ်သုးပလီၢ်ဝံၤဟံးန့ၣ်မူဒါတတီၤဘၣ်တတီၤတုၤလီၤလၢသိၣ်မ့ၢ် သုးကရူၢ်တဖၣ်လၢ General Stilwell တီခိၣ်ရိၣ်မဲအီၤလၢတရူးအသုးမ့ၢ် K.M.T. မၤန့ၢ်ပၤက့ၤမ့ၢ်ကွံၣ်တစု, အဆၢကတီၢ်မ့ၢ်ဝဲ ၁၉၄၄ န့ၣ်လၢအိၣ်ကူး အပူၤန့ၣ်လီၤ. ဝံၤအလီၢ်ခံတၢ်ကိးကဒါက့ၤပှၢ်ဆူသုးဝဲလီၢ်ခိၣ်သ့ၣ်အိၣ်ဝဲ

Shillong (Assam) ကီၢ်စၢ်အပူၤဖဲလါအိးကထိဘၣ် ၁၉၄၄ နံၣ်န့ၣ်လီၤ. ဝံၤအလီၢ်ခံတၢ်ဟ့ၣ်လီၤတၢ်ကလုာ်ဒ်ပုၤလၢအမံၤအိၣ်ကွဲးလီၤအသးတဖၣ်ကဟ်ဖျါထီၣ်ဘၣ်အသးဆူ Lt.Col Mayneဘၣ်ယး Inter Servies Liaison Depantment (I.S.L.D) အိၣ်သ့ၣ်လီၤအသးဖဲဝဲၣ်ကလးကတါ, ကီၢ်အ့ၣ်ယၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. ပက့ၤဟ်ဖျါမၤသကိးတၢ်ဒီး I.S.L.D.ဒီးပဘၣ်ထီၣ်သဒါမုၢ်တၢ်မၤလိဖဲဝဲၣ် Jorhart ကီၢ်အ့ၣ်ယၣ်န့ၣ်လီၤ. ပစံၣ်လီၤလၢသဒါမုၢ်ဖဲဒုၣ်ဒါအိၣ်တၢ်အလီၢ်ခံဖဲဝဲၣ်ဖျါပျံၣ်ကညီကစၢ်ကျါလီၢ်ကဝီၤ, ဒီပဒုးယၢမံၤခူသ့ၣ်မ့ၢ်ဝဲ Blast (၄) န့ၣ်လီၤ. ပတၢ်ပညိၣ်မ့ၢ်ဝဲဒ်သိးပကယုန့ၢ်တၢ်ကစီၣ်ဝံၤက့ၤလီၤဆူဝဲၣ်တကပၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. လၢယွၤအဘျူးထူးဖျါတီၤအယိန့ၣ်တချူးတၢ်မၤပျါဒီးတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤဝံၤဒီးဘၣ်န့ၣ်ယပၣ်ပဒိၣ်ဟ်လီၤကွံာ်လံစုကဝဲၤလၢပၤဘီ(ချွင်းချက်)တအိၣ်ဝဲဘၣ်ဖဲလါအိကူး ၁၄ သီ ၁၉၄၅ နံၣ်ဝံၤအလီၢ်ခံပဟဲက့ၤကဒါဒီးဟ်ဖျါထီၣ်ပသးလၢ I.S.L.D.အသုးဝဲၤလီၢ်ခိၣ်သ့ၣ်ဖဲဝဲၣ်တက့ၢ်, တၢ်ဟ့ၣ်လီၤကဒီးပုၤဒုးယၢတၢ်အိၣ်ဘျးအခွဲးလၢကက့ၤအိၣ်သကိးဟံၣ်ဖိယိဖိလၢပအိၣ်လီၤဖးဒီးအိၤလၢဟီၣ်ခိၣ်တၢ်ဒုးခံဘျီတဘျီလၢလွံၢ်န့ၣ်အလီၢ်ခံန့ၣ်လီၤ. ဖဲၣ်၁၉၄၅ နံၣ်ခရံၣ်အိၣ်ဖျါန့ၣ်ပက့ၤဟ်ဖျါထီၣ်ကဒါက့ၤပသးဒီးပသုးထံးလီၢ်လံၤဖဲဝဲၣ်မ့ၢ်မ့ၢ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲလါယူၤလံ ၅ သီ၁၉၄၇ ယဒီးတုၤဒီးဖျါယသးဒီးနး(နံ)၇၂လံၣ်မ့ၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်လၢကပီၤပနီၣ်လၢယဒီးန့ၢ်တဖၣ်မ့ၢ်ဝဲ, ၁၉၃၉-၄၅ Star Medal ဒီး Burma Star Medal တဖၣ်လီၤ.



စီအူကိုဉ်

ယအိဉ်ဖျဉ်လၢသဝီကဒဲး (ကတိုက်) ကွဲးလးကီၢ်ဆဉ်ဖျဉ်ပျဉ်ကီၢ်ရၢၣ်ပျဉ်ထံထဉ်
 စ့ဖဲ ၁၉၂၀ နံဉ်ယမၤလိတၢ်ဖဲယူတီး(ရံးဒေါက်)တၢ်ခၢၣ်သးကွီလီၤ. ယဟး
 ထီၣ်ကွီဝံၤဖဲ ၁၉၃၈ ဒီးယန့ၣ်လီၤအဲကလံးသုးဖဲ Sale Barracks (ဂေါ်ရာကွဲး)
 B.A.M.C. H.Q ယ OC အမံၤMajor Shanker လီၤ. တယံာ်ဘဉ် Dr. Mg
 Mg Gyi ထီၣ်ကွဲးဒီးယန့ၣ်ဘဉ်လၢ Ambulance Section မ့ၢ်ပှၤလၢ
 Nursing section တဖဉ်ဘဉ်ထီၣ်တၢ်မၤလိလၢမ့ၢ်ကလဉ်ဒိဉ်, မ့ၢ်မိး,
 မၤတလုလီၤ. Ambulance Section တဖဉ်ဘဉ်ထီၣ်တၢ်မၤလိဖဲ Sale
 Barracks တုၤလၢဖျဉ်ခိဉ်တၢ်ဒုးဘူးကကဲထီၣ်တၢ်တူၢ်လိာ်အါထီၣ်ပှၤအသီအ
 ခါယဒီးန့ၢ်လီၤလၢသၢပျူ(သုးစကီၤ) ဟီၣ်ပဒဉ် (Hovildar) လၢကီၤလၢသု
 ကျိာ်လီၤ. ယကဲထီၣ်သုးသရၣ်ဝံၤဒီးပဘဉ်တၢ်ယုထၢသုးဒုတဒုဒီးဆှၢပှၤဆူဝံၢ်
 မိဉ်လမ့ၢ်ဒဲးကတီၢ်ဟ်လီၤဝဲလၢမူးဒိဉ် (မုန့) ကပၤရီၤဘးကျိးလီၤ. သုးမုၢ်အဂၤ
 အါဖုအိဉ်တယံာ် ဒီးပှၤဘဉ်. ပအိဉ်လၢပကရၢၢ်ဒဉ်ဝဲစုာ်စုာ်တုၤဖျဉ်ခိဉ်သုးန့ၣ်
 လီၤလၢကွီၣ်တဲာ်ကီၢ်ပှၤဒီးတၢ်ကလုာ်လီၤပဘဉ်သုးပသး ဆူကီၢ်ဆၢဖဲမူးထံာ်.
 ဒီးဆူမွဲကျိလီၤ. ဖျဉ်ခိဉ်န့ၢ်ဘဉ်ပှၤပွးကျဲးဒီးခိဝဲကီၢ်ဆၢဒီးခိဖျိကွံာ်အဲကလံးသုးအ
 ဃိပဘဉ်သုးကွၢ်ဆူလီၤခံတဆိတဆိလီၤ. တုၤလၢမိဉ်လမ့ၢ်တၢ်ဒုးကဲထီၣ်
 တဖဲဒီးသုးကဒီးတုၤလၢဝံၢ်တကူၣ်လီၤ. ဖျဉ်ခိဉ်အကဘီယူၤဟဲကိးမုၢ်နံၤလီၤ.
 သိဉ်မ့ၢ်တခီအကဘီယူၤဖိမ့ၢ်ဝဲ AVG လီၤ. ကဘီယူၤအိဉ်စ့ၤအယိဘဉ်ထီၣ်ခး
 လိာ်သးဘဉ်ဆဉ်လၢခံကတၢ်တၢ်ကလုာ်လီၤလၢပဘဉ်ဟးထီၣ်ကွံာ်လၢဝံၢ်တ
 ကူၣ်ဒီးဖဲပဟးထီၣ်လၢကျဲပလဲၤခိဖျိဘဉ်တၢ်လီၤအါတၢ်ပဘဉ်မံၣ်စ့ၤကိးခံန့ၢ်သၢ
 နၤလၢ သီခါဖျဉ်, လၢကွီဖဲဒဉ်တၢ်လၢပထီၣ်အိဉ်သုးဒီးမံသုတတၢ်တၢ်န့ၣ်လီၤ.
 ပလဲၤကဒီးဆူညါဒီးသုးဖိဘဉ်ဒိဘဉ်ထံးတဖဉ်ဟဲတုၤလၢပအိဉ်ထီၣ်တၢ်လီၤ.

သုးဘဉ်ဒိလတ်မိဉ်ညါတဖန်ဟဲတုဖိဉ်ပဘဉ်ကွါမကဆိအပူလီၤ, ဖာနက သံဉ်ဘိဉ်ထီဉ်ကွါတနီၤ, ကူးကါဆးကွါတပူလီၤဘိဉ်ဒီးဆုကဒီးဆူညါတ တီၤဝံၤဟဲတုကဒီးအါဒီးစ့ၤတုလဲၤဖိဉ်ဒီးလီၤ. မ့မ့သုးခဲလက်ဟးထီဉ်ကွါ ဖဲထီးကွးအနံၤသုးဖိအိဉ်တုၤလၢခံကတၢၢ်တဖုဘဉ်ဒိအါကတၢၢ်ဒီးမ့ၢ်ကီၤလၢ သုးတဖုလီၤ. နံၤဝဲအံၤပဘဉ်မၤ First Aid အါကတၢၢ်တနံၤလီၤ. ပဆုကွံာ် လၢဒီးပဝဲစ့ၤကီးပဘဉ်သုးပသးတုၤလၢပွဲဉ်, အိဉ်လဉ်, သယံးမိုး, မ့ဘူ, မကွ သုဉ်တဖုဒီးပအိဉ်ပတုာ်ဘဉ်စ့ၤသီဝံၤအလီၢ်ခံပုၤဆုၤပုၤလၢသီလုဉ်လဲၤခိဖျိ ဘဉ်မးထံဉ်လဉ်, အဉ်မရးပုဉ်ရး, တအိဉ်ပတုာ်ဘဉ်. တုၤလၢစကိုးပအိဉ်ပ တုာ်စ့ၤသီအခါဘဉ်အိးထီဉ် First Aid Centre မၤစၢၤပုၤဆါတဖုဒီး ဆုကွံာ် အါဆူညါပိုၢ်ပိုၢ်ဆူ India ကါကျဲမနံးပုဉ်ရးကယီကယီပသးပသးဆူတမူ, က လုဝးကျဲလၢကဘီဒီးသီလုဉ်တဘျီဘျီ, လၢခိဉ်ကျဲတဘျီဘျီ, ခိဖျိဘဉ်တၢ် လီၢ်အါတီၤမးဘဉ်ဆဉ်တသ့ဉ်နီဉ်ထီဉ်အမံၤလၢဘဉ်. အခါအံၤပုၤ India ကီၤ လၢသုကမုၢ်တဖုပုဒ်ဉ်စိဖိလၢအကလးအိဉ်ကတၢၢ်ကျဲဆိးကွဲမံနီၤသံဘဉ် ဆဉ်ပုၤကွါတအိဉ်ဘဉ်. အိဉ်စ့ၤကီးကတၢၢ်ကျဲဒီးဘိလီၤ. လၢခံကတၢၢ်ပဒီး ဘဉ်သီလုဉ်ဆုၤပုၤတုၤလၢဝဲကစၢ်ခိဉ်တဖျဉ် Shillong အိဉ်လၢ Assam ကီၢ် ပူလီၤ. ပအိဉ်ဘုးဘဉ်တဘျူးလီလီၤ. မ့ၢ်လၢတၢ်မၤတအိဉ်အယိပလဲၤဆူဝဲ ပူၤကွါတၢ်ဂီၤမူ, လဲၤအိဉ်တၢ်လၢတၢ်အိဉ်အလီၢ်တဘျီဘျီလီၤ.

ထံကီၢ်ဖိအိဉ်ဝဲအံၤတဖုကီးလီၤသးလၢကဘဉ် Kasie ကလုာ်မ့ၢ်ဒဉ် Assam ပုၤကစၢ်ခိဉ်တဖုအိဉ်သဘျုဉ်သးသဉ်အိဉ်မိဉ်သုဉ်ခိဉ်ဒ်ပုၤကညိကစၢ်ခိဉ်အ သိးလီၤ. ကါကျဲတအိဉ်ဘဉ်အယိအဝဲသုဉ်ပထီဉ်ထိး, ထီဉ်ဒုဉ်, ဆိ, တၢ်သု တၢ်သဉ်လၢအဟံဉ်ပူၤဝံထီဉ်ဝဲလၢအချၢလဲၤဆူဝဲပူၤပိာ်လီၢ်အခံမုဉ်ဒီးခါလဲၤ ဆါဝဲလဲအိဉ်ဝဲဒီးဟုသးအံသဉ်ဒီးတၢ်အိဉ်အဂၤဝဲအိဉ်ဒီးဝဲဝံၤဒၤနီၤလီၤဝဲဆူအ ယၤဖးဒိဉ်အပူၤ, ဝံထီဉ်ဝဲဒီးဟဲကွၤသကိးဆူအသဝီတနွံတဘျီလီၤ. ဘျီအိဉ်

ဟံင်လၢကစၢ်ခိၣ်ကစၢ်ကပၤအဟံၣ်န့ၣ်တဒိၣ်, အခိၣ်ဖျၢၣ်ဖျၢၣ်တကတြၢလီၤ. တၢ်ဂီၢ်ဘျၣ်လီၤမၤကဲၤမ့ၣ်အူလၢအဟံၣ်ပူၤမံၣ်ဖဲမ့ၣ်အူကပၤလီၤ. လၢဝဲၤပူၤတဖၣ်မၤလိဘၣ်တၢ်, ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ထီၣ်မံးရှၢၣ်ကိၣ်အိၣ်စ့ၢ်ကိး အယိကဲထီၣ်ပှၤခရံၣ်ဖိအိၣ်စ့ၢ်ကိးတနီၤလီၤ.

ပှၤသဝီဖိတဖၣ်ဝံတၢ်လၢအချၢအိၣ်သဘျုၣ်, အိၣ်ကိၣ်သိးပှၤလၢကီၢ်ပယီၤအတၢ်ကတိၤလီၤဆိကိးလီၤအသးလၢကၣ်ဆံၣ်ဒီးကတိၤတၢ်ဒီးပှၤလၢ Hindi တၢ်ကတိၤလီၤ. တၢ်လီၤဖဲန့ၣ်ပှၤခရံၣ်ဖိအိၣ်ဘၣ်ဆၣ်ပလဲၤတတူၤလၢအသရိၣ်ဘၣ်. တၢ်ဆၢကဒီးပှၤဆူဝဲၤပူၤနါ Poona ဒီးပအိၣ်ဘၣ်လၢဝဲၤအချၢဖဲသးအါဖုအိၣ်ဆိးအလီၢ်ပထံၣ်ဘၣ်စ့ၢ်ကိးသးအဂၤလၢအမ့ၢ်ပၣ်ခွၣ်ပံၣ်, ကီၢ်ရခါ, ခွီသးဖိအသိးဒီးရခါသးအသိတဖၣ်မၤလိသးတၢ်မၤလိဖဲ Burma Rifles, Burma Army, Signal M.T တဖၣ်လၢအလီၢ်ဒုၣ်ဝဲတဂၤတတိၤစုၣ်စုၣ်လီၤ. မၤကဒီးလၢခံတတိၤတၢ်ဆၢပှၤဆူ Hoshiapur အိၣ်လၢ Punjab ပလဲၤအိၣ်ဘၣ်လၢဝဲၤအချၢဘၣ်ထီၣ်တၢ်မၤလိအကလုာ်ကလုာ်လီၤ.

ပအိၣ်ဖဲန့ၣ်အခါတၢ်ဃုထၢထီၣ်ကဒီးပှၤတဖုလၢကလဲၤလၢတၢ်မံၣ်ညါတၢ်လီၢ်ဘူးဒီး Inpal ဖဲဖျၢၣ်ခိၣ်သးမ့ၢ်ဟဲထီၣ်ဒုးတၢ်ဒီးအဲကလံးသးမ့ၢ်ဒီးဘၣ်ယၣ်ကဒါက့ၤအသးတဘျီအလီၢ်မ့ၢ်လၢတၢ်အိၣ်လူၤထီၣ်အီၤတတူၤဘၣ်ဒီးပှၤန့ၣ်ကးကစၢ်ခိၣ်ဖိတဖၣ်အဘုတအိၣ်ဘၣ်အယိလီၤ. ယလဲၤအိၣ်ဘၣ်ဖဲန့ၣ်စ့ၢ်လၢဝဲၤယန့ၢ်အခွဲးဟဲက့ၤအိၣ်ဘျးလၢလီၢ်ခါးသး (H.Q) ဖဲပူၤနါ (Poona) အခါ, ယလုအခွဲးယလဲၤဆူကးလးကတိၤဒီးထံၣ်န့ၢ်တံၤသကိးတနီၤပလဲၤသံကွၢ်ဒီးတၢ်တူၢ်လိာ်ပှၤပန့ၣ်လီၤတၢ်မၤဖဲ US Army 101 ဘၣ်လဲၤလၢကဘိယူၤဒီးစံၣ်လီၤလၢတဒါမ့ၢ်လီၤ. ဟ့ၣ်ဝဲတၢ်သိၣ်လိဖဲတၢ်သုၣ်လၢဖးအကျိးပူၤစ့ၢ်လၢဒီးတၢ်မၤလီၤပှၤခဲလၢ်ယိးဂၤလီၤ. ပဒီးထီၣ်ကဘိယူၤလၢမ့ၢ်နၢဒီးပစံၣ်လီၤဘၣ်လၢသ

ဒါမုန်ဖဲရိမးကစာ်လိာ်ဘူးဒီးဝှ်ကညိးကွလီၤ. ပအိၣ်ဖဲန့ၣ်အခါပလဲၤဟးဆူနု သဝီတနီၤလၢဘူးဒီးဖုၣ်ခိၣ်လှံၤလိာ်ကျဲဆှါတၢ်ကစီၣ်အကျါလဲၤဒီးတိလၢဖုၣ် ခိၣ်သၢဂၤလီၤ. ပှါဆှါအဝဲသ့ၣ်လၢလှံၤဒ်သိးကခိဆူမုၢ်ထီၣ်ဒီးဆူကီၢ်ကွီၣ်တဲၣ် အဂီၢ်လီၤ.

ဖဲန့ၣ်အခါဖုၣ်ခိၣ်တဖၣ်ယုလဲၤခိဆူမုၢ်ထီၣ်တကပၤ, ပှါခးဖဲးတြးတဖၣ်လူၤခိးခး အဝဲသ့ၣ်ဒီးဘၣ်ဒိအါမးလီၤ. ဒီးဖုၣ်ခိၣ်သၢဂၤအံၤကမုၢ်သးခိၣ်တဖၣ်လီၤ. အ ဝဲသ့ၣ်စီၣ်ယုၣ်ဒီးနးဖးထီၣ်ဒီးဖုၣ်ခိၣ်နီၣ်တယၢ်န့ၣ်လီၤ. ပပှါတဖၣ်အံၤလဲၤခိးဖဲ လှံၣ်ကျါကျဲကတံၢ်ကစာ်ကဆူးပူၤအိၣ်ဝဲလၢလီၢ်ထီၣ်တတီးဒီးတုၤလှံၣ်ဟဲ တုၤခးစိယံၤဝဲဒီးဖဲအစုထူးလံးဒီးခးတံၢ်ဝဲတဘျီယီၤသံသၢဂၤလၢၣ်လီၤ. ဖဲလှံၣ် ပူၤပှါနီၣ်လှံၣ်တဂၤစံၣ်လီၤယုၢ်တပျုၣ်ကိးကွၢ်ဝဲဘၣ်ဆၣ်ပျံၤတၢ်တခီခီ, တၢ်ဘျံး သးလၢခံတၢ်ကိးစိကွၢ်အီၤဒီးသ့ၣ်ညါဝဲအယံၤဟဲကွၢ်လၢတၢ်ပျံၤတၢ်ဖုးအပူၤ လီၤ. မၤန့ၢ်ဝဲလံာ်လဲၢ်, နီၣ်တယၢ်ဒီးနးဖးထီၣ်တဖၣ်ခဲလၢၣ်လီၤ. တမ့ၢ်လၢအ ကဘၣ်တိနီၣ်လၢနီၣ်တဘျီဘၣ်.

အလီၢ်ခံပဟဲကွၢ်ဖဲပကိၣ်ဝှ်မံတနၤဒီးပှါဆှါကဒါကွၢ်ပှါဆူဝှ်တကူၣ်ဝံၤတၢ်ထူး ထီၣ်ဟ့ၣ်ပှါလံာ်အုၣ်သးတၢ်မၤစၢၤတၢ်ဘူးတၢ်လဲတဖၣ်ဒီးသံကွၢ်ဝဲ “မုၢ်သုက မၤဒီးတၢ်မၤဖဲလဲၣ်ဒီးအလီၢ်မုၢ်အိၣ်ပကဆှါသု” ဘၣ်ဆၣ်ပဟဲလၢ, “ပကကွၢ် ဒီးအိၣ်ဘျံးလၢပနုသဝီ” ဒီးပဟးထီၣ်ဖဲန့ၣ်အခါယသကိးလီၢ်လံၤတဂၤတဲဝဲအဲ ကလံးကဘိသးကိးပှါကဘိဖိအသိ RNVB Burma ဖဲ St. Paul ကွီကရၢ် အံၤလီၤ. ယလဲၤဖဲန့ၣ်ထံၣ်လိာ်သးဒီးပှါသိဖိလၢပသံၣ်တဖၣ်လီၤ. ပလဲၤပှးပ သးလၢတၢ်ဆါဟံၣ်ဒီးပဘၣ်တၢ်တူၢ်လိာ်ဖဲန့ၣ်လီၤ. ဖဲန့ၣ်အခါပှါကညိအခိၣ် တနီၤအကျါလၢအမ့ၢ် Saw Jack, Raymond Tun Myine, Shwe Thee, Magsi Po Thing သ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်ဝဲတဘျီဘျီယလဲၤဘၣ်လၢကဘိသးအဆံး

HDMLအိုင်ဘာတလါခံလါအါဘျီဒီးဖဲယအိုင်လါခိအခါယဘာ်လဲခိမူဒါတဘျီဘျီစုးကီးဖဲကီခိုင်အဟံင် Government House နှံလီၤ. ဖဲသုးခိုင်ခိုင်အိုင်ခါဘာ်တါမၤသံအီၤအခါယအိုင်ဒီးဖဲလီၤခါးသးဖဲ St. Paul ကွီကရါအပူၤလီၤ. ယန်ဟူပုၤဟဲက့ၤတဖၣ်တဲဝဲယၤန့ၣ်တသ့ၣ်ညါတါနီတမံၤဘာ်. ဖဲကီလၢဟ့ၣ်ကီၤပယီၤတါသဘျုးဝံၤယသကိးအါဂၤဟးထီၣ်အယိယယုဟးထီၣ်ကွံာ်ဖဲနှံလီၤ. ယဟးထီၣ်အိုင်ဖဲ (ဘိုတစ်ထောင်) အခါယနုၣ်လီၤမၤတါလၢ BBTCL သုၣ်စဲးပူၤအခါယထံၣ်ကီလၢဟဲက့ၤလၢပူၤမနါသုၣ်ပှါ Mr. Jame, Mr. Brown, Mr. Rees သၢဂၤဟဲတဲယၤလၢအိုင်ဒီးဝဲပုၤကညီဖိသၢဂၤလၢကလဲၤဆူ British North Borneo ကလဲၤအိးထီၣ် သုၣ်တါမၤအဂီၢ်လီၤ. ယသံကွံာ်အဝဲသုၣ်ပကဘာ်မၤမနုၤလဲၣ်ဒီးအဝဲသုၣ်စဲးဆၢယၤလၢ “ပကလဲၤဟးကွံာ်သုၣ်ပှါ, ဘာ်မံဘာ်အိုင်လၢပှါပူၤ, ဖိအိုင်တါအိုင်ဒီးသုအိုင်အသိးပဝဲပအိုင်မုၤဒ်သိးသုသုလီၤ.”

ပဝဲကညီသၢဂၤကိုင်ရှု, ဝါမိၣ်ဒီးယၤပဒီးထီၣ်ကဘီ BISN ဖဲဝုၣ်တကူၣ်ခိဖျိပံၣ်န့ၣ်တုၤလၢဝုၣ်စုကဖူဒီးထီၣ်ကဘီဖိတဘျုးတုၤလၢ Sarawat အဝုၣ်ခိုင် Kuching အိုင်စုၤသီငါဝဲကဘီဖိတဘျုးတြီၢ်ပှါ (၃၀) ဂၤဟးထီၣ်ဆူပိၣ်လဲၣ်ကါခိုင်တတီၤဝံၤတတီၤနုၣ်လီၤဖဲထံကျိဖိအပူၤဒီးထီၣ်ဆူထံခံမ့ၢ်ဘူးဒီးသဝီယုမံဝဲပုၤထံဖိကီၤဖိဖဲန့ၣ်တဖၣ်အသဝီပူၤလီၤ. ပှါတဖၣ်အံၤအသဝီဖိမ့ၢ်အိုင်အန့ၣ် ၃၀-၄၀ ဘာ်ဆာ်ဘျီဒ်ဟံၣ်ဖးထီတဖျါန့ၣ်တဒီးတဒီးဒီးပှါတန့ၣ်အိုင်တဒီးဒီးဖိဒီးလံၤထွံၣ်သုၣ်မံယီၤအိုင်လၢဟံၣ်ပူၤခဲလၢာ်လီၤ. ယီလၢထီၣ်ဟံၣ်ပူၤန့ၣ်သုၣ်တကျိၣ်ကျိပတီၢ်ဝဲတပတီၢ်တပတီၢ်ထီၣ်စံၣ်လီၤဝဲဒ်ဖိဒီးလံၤန့ၣ်လီၤ. မုၢ်နၢၤခါထုးထီၣ်အယိဆူဟံၣ်ပူၤဒီးလၢဂီၤကလဲၤတါအခါစၢလီၤက့ၤဝဲဆူဟီၣ်ခိုင်လီၤလီၤ. ပှါတဖၣ်အံၤအကွံာ်အဂီၢ်လီၤကံးဒီးပှါကညီထါကူထါကၢဒ်သိးပှါဘာ်ဆာ်အဆုကၢအိုင်ဒီးအစုဖးထီလီၤ. အိုင်လၢဟံၣ်အခါယ

တထံၣ်ကၤဆ့ဘၣ်. အိၣ်ထဲအလဲလီၤ. လဲၤဆူဝုၢ်အခါမးကၤထီၣ်ဝဲအဆ့, ဖျီၣ်ထီၣ်အခိၣ်ဖျီၣ်ဆဲးလီၤဝဲထီၣ်ကိးထီၣ်ခ့အဒီးလံာ်ထီၣ်ဝဲထိးမဲၤစွဲၣ်လၢအကိာ် တဃီၤတူၢ်ဝဲလၢန့ၢ်ပူၤလီၤ. ဒီးဆဲးအကိာ်လၢကသံၣ်ဂီၤ, ကသံၣ်သူအသးနါ ပုၤဒီးဖံဘၣ်ခိၣ်စ့ၢ်ကိးလီၤ. ဟးလၢပုၤကျါပုၤသ့ၣ်ညါတဘျီယီလီၤ.

ပလဲၤတၢ်ဒီးကီၤလၢတဖၣ်အံၤလၢခံကတၢ်ပတုၤလၢတၢ်လီၤ Sandakan စး ထီၣ်မၤသကိးတၢ်ဒီး Coy အဂၤတဖၣ်လၢအမ့ၢ်ကလံာ်ထံးဘီနံၤယိၣ်တၢ်မၤသ့ၣ် အသးဆ့ၣ် (North Borneo Timber Coy) ဝံၤမၤအါထီၣ်ကဒီးဝဲဝဲ Tawau ဝုၢ်ကပၤမၤထီၣ်ကျဲထုးလီၤသ့ၣ်ဆူထံကျိပူၤလီၤ. ကဘီဖိတဖၣ်တခီယူထုးဆူ ပိၣ်လဲၣ်ဒီးကဘီဖးဒိၣ်တဖၣ်တခီအိၣ်ခိးဒီးထုးထီၣ်ပာ်လီၤဝဲဆူကဘီလီၤဒီး ဆှာဝဲဆူ Hong Kong , Japan ဒီးဆူမုၢ်နီၣ်တဖၣ်အအိၣ်လီၤ.

ယဟဲတုၤလၢဘီနံၤအိၣ် Borneo မ့ၢ်စူးဒိၣ်တစူးဒီးတၢ်ပၤအီၤလၢပုၤခံကလုာ်. အဲကလံးပၤတကပၤဒီး Dutch ပၤတကပၤလီၤ. ယဲယလဲၤတုၤန့ၢ်မ့ၢ် Sarawak လၢအဲကလံးပၤတကပၤအဝုၢ်ခိၣ်မ့ၢ်ဝဲန့ၣ် (Kuchin) လီၤ. ယလဲၤတုၤန့ၣ်ယ ထံၣ်ဘၣ်ပုၤကီၤဖိတကလုာ်ကိးဝဲလၢ Dayak Eban လီၤ. အဟိၣ်ခွါတဖၣ်အ နါပူၤဖးလဲၢ်, ဒီးဝဲလၢထိးဖါအမဲၤစွဲၣ်ဆဲးသူအကိာ်ယုၢ်သးနါပုၤဖံဘၣ်ခိၣ်လၢက သံၣ်သူဒီးအဂီၤလီၤ. ပအိၣ်ဝဲန့ၣ်တနွံဘျီၣ်ပကိၤလၢဝါတဖၣ်ငါထီၣ်ကဘီဖိ Mortor Boat တဘျီပုၤသၢဆံဒီးသ့လီၤ. ပဝဲသၢဂၤဒီးပကိၤလၢသၢဂၤ, ပ ဒိၣ်သ့ၣ်ပုၤမၤတၢ်ဖိခံဂၤယုာ်ဒီးပုၤမလ့ပုၤမၤတၢ်ဖိ (၁၀) ဂၤဒီးထီၣ်ကဘီဆူပိၣ် လဲၣ်ဒီးဟိၣ်လီၤပိၣ်လဲၣ်နံၤဆူမုၢ်ထီၣ်တခီထံၣ်ဘၣ်ထဲ (ခနီ) ထူၣ်ကတၢ်မဲာ်ဒီး လဲၤဆူညါထံကျိဖိတဘီဖျီထီၣ်ဆူပိၣ်လဲၣ်နံၤပကဘီဖိန့ၢ်လီၤယီၣ်ထီၣ် ဆူထံခံလီၤ. တယံာ်ဘၣ်တုၤလၢထံဘျီထံဆၢလၢထံခံတခီလီၤ. လဲၤကဒီးတုၤ

သဝီတဖျဉ်မုာ်ပှာ Dayak သဝီအဝဲသ့ၣ်အိၣ်ဟံၣ်တဖျဉ်ခိၣ်သဝီလီၤ. အဟံၣ်န့ၣ်မၤဝဲဒ်ပှာမၤတၢ်ဖိအဟံၣ်ဖးထီၣ်ဒဲဒေးတဒေးပှာအိၣ်တဖျဉ်, ပှာကအိၣ်အ

န့ၣ်သၢဆံၣ်ဘျဉ်အိၣ်သကိးဝဲဟံၣ်တဖျဉ်ယီလီၤ. ဟံၣ်အခိၣ်ဖးထီ, ယီအိၣ်ဝဲခံဘိအကတၢ်တခိတဘိလီၤ. မုာ်နၤခါထူးထီၣ်အယီဆူဟံၣ်ပှာမုာ်ဆ့ၣ်ဝါဒီးစဲလီၤဝဲဆူဟီၣ်ခိၣ်လၢအဝဲသ့ၣ်အဒေးမဲၣ်ညါလီၤ. ပထံၣ်ဘၣ်ပှာခိၣ်ယံတဖၣ်ဘျးလီၤစဲလဲဝဲအဒေးမဲၣ်ညါအယီပသံကွၢ်တဲဝဲလၢအဖုတဖုအစီန့ၣ်ပှာတဖၣ်အံၤတၢ်လိာ်သးမတၢ်န့ၣ်မတၢ်ဘျဉ်ယၤလဲၣ်ဟဲထီၣ်, အတခိၣ်စ့ၢ်ကိးမုာ်နၤခါဘျဉ်ယဲသၢၣ်. တဂၤဒီးယံၣ်ဖးထီပိာ်ဝဲစဲၣ်ရှၢၣ်, ကျဲဝဲအ့ၣ်မးတုၤခံၣ်လၢကွၢ်ဆၢၣ်မဲၣ်ထူးထီၣ်ယံၣ်လၢတြီးပှာထွဲထီၣ်အခိၣ် (သိုင်းကွက်) ထွဲဆူညါထွဲဆူခံကဘၣ်တဘျးန့ၣ်ရံၣ်တုၤလၢခံကတၢ်သဖွဲကျိလိာ်အသးလီၤ. ပပှာလၢအမူတဂၤဒီၣ်ဝဲပှာသံတဂၤအကိာ်ဟဲက့ၢ်စိာ်ဝဲထဲအခိၣ်သ့ၣ်ယံတဖျဉ်ဟံၣ်ဝဲတုၤအဖံးအညၣ်လီၤပလုၤအိၣ်တၢ်ထဲခိၣ်ယံတဖျဉ်ဘျးလီၤစဲလဲဝဲအဒေးမဲၣ်ညါတုၤလၢအဖိစိာ်လံၤစိာ်ဟံၣ်ကွၢ်ကီဝဲလီၤ. လုာ်လံၤတခါအံၤမ့မ့ၢ်ခဲအံၤတအိၣ်လၢဘၣ်. ယံၣ်လံၤထဲလဲၣ်တဲတဘၣ်ဘၣ်. မၤကဒီးဖဲယလဲၤတုၤဖဲန့ၣ်ပျဲအိၣ်ပှာလၢအဟံၣ်ပှာဒီးကီၤလၢဒီးပဝဲသၢလၢကွၢ်ပမံပအိၣ်လၢအဟံၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်လဲၤဒၢၣ်ထံလၢထံကျိပှာလၢထံလုာ်သ့ၣ်အကုလီၤ. တၢ်လီၤဖဲန့ၣ်ယတထံၣ်ဝဲဘၣ်. ပမ့ၢ်ဒၢၣ်ထံပစိာ်ထီၣ်ထံလုာ်သ့ၣ်အကုပလဲၤဒၢၣ်ထံလၢထံကျိပှာလီၤ. တၢ်လီၤဖဲန့ၣ်တၢ်တဂီၢ်တဂီၢ်အါဘၣ်အယီအဝဲသ့ၣ်တကၤဆုကၤဘၣ်. အိၣ်ဘ့ၣ်ဆုဒီးန့ၣ်မုာ်ခါလၢကွၢ်လီၤ. အမုာ်ကနီၤဖးဒိၣ်, မုာ်ကနီၤဖိတဖၣ်တကၤဆုအယီပကွၢ်ပကမံၣ်မိၣ်ကံးသးတစးတစးတုၤပအိၣ်ထံၣ်ဘၣ်ညီၣ်န့ၣ်လံတဘျီတဘၣ်တၢ်နီတမံၤလၢဘၣ်. တဘျီအမုာ်ပှာဖိတဂၤဟဲမၤယကိးပှးအီၤတၢ်ကလုာ်ဒ်အမုာ် ဘ. ဘု. ဘုၤ. ဝ. ယ တဖၣ်အံၤတဲဝဲပှာမလုၤဒီးတရူးတဖၣ်တဲတ

ထီၣ်ဘးအယိယသံကွၢ်နၤလီၤ. ဖဲန့ၣ်အခါပတသ့ကတိၤမလ့ကိၣ်အယိပတကျၢ်လိာ်သးဘၣ်ပုၤသ့ၣ်တဖၣ်အံၤတုၤလၢခံကတၢ်ယကဟဲက့ၤဆူကီၢ်ပယီၤ. အခါကူကၢၤန့ၣ်ပုၤကူပုၤကၢၤခဲအံၤတဖၣ်အသိးကဆွဲကဆိပိာ်မုၢ်တဖၣ်ကၢၤဆုးထီၣ်မၤတကံအခိၣ်သူမၤဂီၢ်အနိးဘိတဖၣ်တၢ်သိးလၢညါလၢၤဘၣ်. ယစးထီၣ်လဲၤလၢ ၁၉၄၉ နံၣ် ၁၉၅၂ ယယုအိၣ်ဘျးဒီးဟဲက့ၤဆူကီၢ်ပယီၤဒီးဖဲယဟဲက့ၤယမၤတၢ်ဖဲ Tawau North Borneo Timber Coy န့ၣ်လီၤ.

ပလဲၤမၤတၢ်စးထီၣ်လၢ ၁၉၄၉ ဒီးယဟးထီၣ်ဟဲက့ၤဖဲ ၁၉၅၂ ယဟဲက့ၤတုၤလၢယသဝီယဆိမိၣ်ယကမၤတၢ်တမံၤမံၤဘၣ်ဆၣ်ယမၤတဘၣ်နီတမံၤဘၣ်အယိယပိာ်ထီၣ်ယသကိးတဂၤအခံဒီးဟဲဆူမုၢ်ထီၣ်တခီလီၤ. တုၤလၢတၢ်လီၢ်လၢပုၤကိးထူဝါလူၢ်န့ၣ်ယဆိကမိၣ်လၢယကမၤသးအဂီၢ်န့ၣ်ယကယိးကျိဒီးဟးလၢကစၢ်ကျါလၢယသးထဲအံၤန့ၣ်ယမၤတပုၤလၢၤဘၣ်. ဖုစိလမိၣ်သးခိၣ်ဂီၢ်ဂ့ၢ်မၤယပိာ်အခံန့ၣ်လီၤ. ယယုကညးအိၣ်လၢယခိၣ်တခီကါတကျၢ်ဘၣ်အယိယဟးအိၣ်ဆါထီၣ်တဘျီတဘျီလီၤ. အယိဖုအုၣ်က့ၣ်, ဖုတရၢ်, QMG ကိးမၤယအိၣ်ဒီးအိၣ်ဒီးရီဘးထွဲဒီးဖဲပုၤမၤယမၤတၢ်ဖဲအသ့သမ့းန့ၣ်လီၤ. ဖဲမဲၣ်သဝီပုၤဟဲပုၤတၢ်တစးတစးအခါပုၤအိးထီၣ်ကျးလၢအဆါအၣ်လူ, မိာ်ဟဲဒီးပုၤမၤယဟဲအိၣ်မၤစၢၤလီၤ. တယံာ်ဘၣ်တြၢကဲထီၣ်ဒီးဖုလၢဝါမၤယမၤက့ၤဖဲပဒိၣ်ထံမူအလီၢ်လီၤ. တုၤန့ၣ်ဒါဟဲထီၣ်ခးမဲၣ်တဝီအခါသးခိၣ်ထဲနၢၣ်မၤယဟးထီၣ်ယုာ်ဒီးပုၤအိၣ်ဖဲဒါဒီးတဖၣ်ပိာ်မုၢ်, ပိာ်ခွါခဲလၢာ်ပခိဆူယိၤကီၢ်ဒီးခိၣ်န့ၣ်ကျါလၢပကအိၣ်ဖဲဘီနီၢ်ထၣ်ဒဲကဝီၤအသိးလီၤ.

ယအိၣ်ဒီးဖုဒါန့ၣ်တဖၣ်အခါယယုလဲၤဟးဆူဘျး/ဒဲၢ်ကီၢ်ရၣ်ဒီးယဟ့ၣ်တုၤမူဒါလၢဖုဒါန့ၣ်ကကွၢ်တုၤဒဲကဝီၤလီၤ. ဒီးယလဲၤဖဲန့ၣ်ယတဟဲက့ၤဒီးအိၣ်တုၤဖဲဘျး/ဒဲၢ်ကီၢ်ရၣ်မိာ်သမံၣ်ထၣ်ဝံၤအလီၢ်ခံယဟဲက့ၤပိာ်သရၣ်ရီဘးအခံဆူမဲ

ဆီး KRC ဇာလီလီ၊ ယလဲကဒီးသုတ်ဘိဘိလဲသုတ်ဘုခွမ့်ဝံတလီအံပ
သုတ်လီသုတ်ပဟံတဖလီ၊ ပဒိသးတိသုတ်ပှတခိရဲကဲပဲလီ၊ ယမာ
ဘတ်ထဲတနံဖိဒီးပှဘီးဘုခွအဆာကတီတလီညင်ဂီထီယ၊ ယဟဲကွာဆူ
သရဲရီဘားအအိတ်လီ၊

ဝံဒီးပဒိဘံဘိယူဖိဒီးသုးခိတ်ထူထူလုဟဲကိးယဒီးဟဲဟဲယာဖဲယိတ်သာ
ဖျာ်ဖဲတလ၊ ကညီဒုးလိတ်သးဝံအလီခံလီ၊ ယအိတ်ဖဲယိတ်သာဖျာ်ဒီးသုး
ခိတ်မာကိတ်မုဒီးတယံဘင်နုမ့်လါဒုင်ဒါထီယိတ်သာဖျာ်အယိယဟဲအိတ်
ဖဲစင်ခလးလီ၊ တယံဘင်သနုမိတ်ဒဲကဝီအိတ်ထီပကိးဖိတ်ကွာကမျာ်ဒီး
အိတ်ဖိတ်ကွာဖဲသနုမိတ်ဒဲကဝီပူလီ၊ ဖဲအခါအံယဘင်ဟဲကွာအိတ်လါစင်ခ
လးဝံလီမုလါတါမာစါမုဟဲကလဲဆူသနုမိတ်ကျဲတအိတ်အယိဒီးလါခံတ
စးသးပှမါရှာ်ဟဲကွာကွာဝံလီဒီးယအိတ်သကိးဒီးအီတုလါ ၂၀၀၄
နံ၊ လါမုအပူယဟဲပှယသးလါတါဆါဟံကသံသရဲကွာယာဝံတဲဝဲ
နသးပှနကြးအိတ်ဘုံးလံဒီးစင်ခလးတါအိတ်ဖိတ်ပှမုကရကဲနုယလီဖဲ
သရဲမုနုစုဖိအကရါပူဟံအိတ်ကလိတဖျာ်အပူအိတ်ဒီးဖဲဒီးဖုသးပှတ
နီလီ၊

လါခံကတါဖဲကသံသရဲသံကွာယသးနံယထဲလါယအိတ် ၈၄ နံလံ
အယိယကဘင်အိတ်ဘုံးယဆိကမိတ်လါယမုဘင်အိတ်ဒီးပှတဂါဂါလါက
ဘင်ကွာထွဲယာဖဲယသးပှအခါဒုယဖိယလံဒုယဲဇိတ်အိတ်လါအိတ်ထဲတ
ဂါဒုယကလဲအိတ်လါဒဲကဝီပူဖဲတံသကိးအါအလီလီ၊ သးပှမါရှာ်
တဲယာလါနမုကွာအိတ်လါဒဲကဝီပူဒီးဒဲကဝီခိတ်ကကျဲနုနုဟံလါနက
အိတ်ဒီးကွာထွဲနုဖဲနုဆူးနုဆါအခါသုလီ၊ ဘင်ဆင်ခိဖျိပှကျဲနုယတါလီ
အယိယအိတ်ဒီးဒုတါဖဲအံလီ၊ ယနုလါမုဒုတါဆိတ်ဂုဟဲလါယုလီ၊

အပိယကသးမံၣ်ဒၣ်အံၤလီၤ. ပုၤတနီၤကွဲၤယၤလၢယကလဲၤကီၢ်ချၢကီၢ်သၢ
ဘၣ်တဘၣ်ယဆိကမိၣ်လၢဖဲယသးဒုတမ့ၢ်ဘၣ်. မ့ၢ်ဘၣ်ကစၢ်အသးဒီးဆုၤယၤ

ဒုယကလဲၤလီၤ. ပပုၤကလုာ်ဟးထီၣ်ဆူကီၢ်ချၢတနီၤလံ. တမျးကယၤမးတ
အိၣ်ဒီးဘၣ်. ပုၤအိၣ်တွံၣ် ၉၉ မျးကယၤကစၢ်ယွၤမ့ၢ်ဘၣ်သးဆုၤဒီးပက
လဲၤဒါခီလီၤ. မ့မ့ၢ်ပပုၤကလုာ်လၢအလဲၤတွံၣ်လံတဖၣ်မ့ၢ်ပုၤလၢစူၢ်က့ၤန့ၢ်က့ၤ
တၢ်တဖၣ်အပိခါလၢအဟးထီၣ်ခဲအံၤမ့ၢ်ခါဒ်လဲၣ်လၢအပုၤကလုာ်ဂီၢ်ကသ့ၣ်
ညါလီၤအသးကစီခီလီၤ.



သုးခိၣ်စံၣ်ကြ

စီနီကမ္ပူဇီလ်

ယ၊၊ စီနီကမ္ပူဇီလ် (Smile Paul) နှစ်လီ (၁၃၆) ကညီစဲးပြဲးသုးရှင်လီ၊ ဆီအခါယသးအိဉ်ဒဲးဒ် ၂၁ နံဉ် နှင်လီ၊ စးထီဉ်နှင်လီစဲး ပြဲးသုးအံးစးထီဉ် ဒ်လၢဟီဉ်ခိဉ်တၢ်ဒုးခံာ်တၢ်တၢ်စးထီဉ်လံးလံးလၢသုးခိဉ်စံးကြံးအစုဖီလ်နှင် လီ၊ တုၤမ့ၢ်သုးခိဉ်စံးကြံးသံး Col. H.W. Howell မၤသကိးယုာ်တၢ်ဒီး Maj. Torry တုၤလၢယ ပဉ်ပဒိဉ်ဟ်လီၤကွံာ်စုကဝဲၤတစုနှင်လီ၊ ခဲအံးယသးအိဉ် လံ (၈၀) ဒီးယမၤနီၢ်မုးယုာ်အိဉ်ဝဲ (၈၂) နံဉ်လံးနှင်လီ၊ ဆၢကတီၢ်ဖဲယမၤ တၢ်လၢသုးရှင် (၁၃၆) ကတီၢ်နှင်ယဒီးန့ၢ်ဘဉ်လီၤလၢဒီးယဘဉ်တၢ်ကိးယ၊ လၢ Lt.Smile Paul နှင်လီ၊

ဖဲကလံးထံးသုးမုာ်ဟးထီဉ်ကွံာ်ခဲလၢာ်လၢကီၢ်ပယီၤအပူၤနှင်သုးခိဉ်စံးကြံးလၢ ကညီကမ္ပူၢ်ကိးဝဲလၢပုထီခိဉ်အိဉ်တၢ်လၢကညီကမ္ပူၢ်ကျါအခါယမုာ်ပုၤမၤသ ကိးတၢ်ဒီးအီၤယုာ်ဒီးကညီသုးဖိစ့ၤဂၤနှင်လီ၊ ဖဲသုးခိဉ်စံးကြံးကရၢကရီထီဉ် ကညီမုာ်သးမၤစၢၤသုး (Volunteer Force) အခါဟ်ယုာ်ဒီးယယီးဖးစီၤဘး တုဉ်မုာ်ကသံဉ်မူဒါခိဉ်ဒီးယယီးဖးတုဉ်ကီဉ်ဟံးန့ၢ်မူဒါလၢတၢ်ယုထၢဖိဉ်ဒုဉ်ဒါ အတၢ်ကစီဉ်နှင်လီ၊ သုးခိဉ်စံးကြံးကရၢကရီထီဉ်န့ၢ်ဝဲကညီဖိလၢဖဉ်ပူဉ်က စၢၤကျါလၢမုာ်သးမၤစၢၤအသုးဒီးကညီဖိအါဒ်တၢ်တက့ၢ်နှင်လီဝဲလီ၊ ပူဉ် ဖိထၢဖိနှင်လီဝဲလၢပုၤကျါတဘျုးဂၤနှင်လီ၊ တုၤမ့ၢ်ယပဉ်သုးသုဉ်ညါထီဉ်ပ တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤတစု နှင်အဝဲသုဉ်စးထီဉ်လူၤ၊ ယီၢ်၊ ယုကမူဉ်၊ မၤအၢမၤနးထီဉ် ကညီဖိသဝီဖိဒ်သိးကဖိဉ်န့ၢ်အဒုဉ်အဒါမိၢ်ပုၤပုထီခိဉ်နှင်လီ၊ အဝဲသုဉ်ဟး ယုဖိဉ်ကညီဖိလၢအတနၢ်န့ၢ်၊ ဆိကမိဉ်ကမဉ်ဝဲတဖဉ်၊ မၤဆါပယုဝဲအါဂၤဆါ မးတုၤကညီကမ္ပူၢ်လၢဖဉ်ပူဉ်တဖဉ်ဘဉ်ကီၢ်ဘဉ်ဂီၤဝဲနှင်လီ၊ လၢခံယပဉ်သုး

ဖိတ်ဖန်မာသံကွံ (Maj. Nie Moe ဒီး Maj. Maclinton) ဝံလခံကွာန့ဉ်ဖိတ်
ဝဲကညီဖိအါဂါဒီးဒုးယာ်ဝဲဖဲသီခါဖျဉ်ဖဲလၢ်ဒိဉ်သဝီအပူၤန့ဉ်လီၤ. ယစီတဂၤ
ဘၣ်တၢ်ဖိဉ်န့ၢ်မၤဆါပယွဲအီၤ, ဘျးလီၤစၢဆဲခိဉ်လီၤလၢ်အီၤဒီးထူတလုဉ်အ
ခိဉ်လီၤမိဒီးထးအကူဉ်ကျိဉ်အယိတူၢ်ဝဲတပွဲၤဘၣ်ဒီးဝဲဖျါကွံဉ်ဝဲတၢ်ခဲလၢ်
တုၤအဟ့ၣ်လီၤကွံဝဲယကျိလၢအဟံးခူသ့ဉ်ဝဲဒဉ်လဲဉ်န့ဉ်လီၤ. လၢခံကတၢ်
ယကွၢ်လၢယန့ဉ်ဖိထၢဖိ, နူဖိသဝီဖိအဂီၢ်ဒီးယကွၢ်ဟ့ၣ်လီၤကွံဉ်ယသးဆူယ
ပဉ်သုးအစုပူၤလီၤ. စုကဝဲလၢယဟ့ၣ်လီၤကွံဉ်တဖန်မ့ၢ်ဝဲ Tomy gun တခိဉ်,
စုမ့ၢ်ပိအဖျဉ် ၃၀၃, Rifle တခိဉ်, Double barrel shotgun တခိဉ်လၢသုး
ခိဉ်ဖုထီခိဉ်ဟ့ၣ်လီၤယယိးဖးန့ဉ်လီၤ. တုၤယကွၢ်ဟ့ၣ်လီၤယသးဝံၤအလီၢ်ခံ
ယယုၤပူၤဖျးထီဉ်န့ဉ်လီၤ. မ့ၢ်လၢလၢ်ဒိဉ်တၢ်ပၤအပူၤ, ကညီဖိအကျါတၢ်ဘံဉ်
တၢ်ဘၢလၢယဂီၢ်တအိဉ်အယိယကွၢ်ဆူဝဲတကူဉ်, တရူးကျါ (China town)
မ့ၢ်ယမံၤပျံာ်တဂၤယပဉ်သမံသမိးအီၤဒီးဝဲဖျါထီဉ်လၢယလဲၤထီဉ်ကစၢ်
ခိဉ်ကွၢ်ထွဲဖုထီခိဉ် (စံကြွဲ) ဒီးဖုထီခိဉ်ဟ့ၣ်အီၤကျိမိလၢကဆံးအီၤအနီၤထံအ
ဂ့ၢ်တိတိပျီပျီအယိတဘၣ်တၢ်မၤဆူးမၤဆါအီၤနီတမံၤစ့ၢ်ကိးဘၣ်. အဂ့ၢ်ဒ်အံၤ
ယပဉ်အပူၤသမံသမိးတၢ်ဖိကဉ်ဝဉ်ဘၣ်တၢ် (Kawabata) တဂၤန့ဉ်လီၤဆူပ
ဟံဉ်ပူၤလၢကမၤဆူးမၤဆါယမံၤပျံာ်တမ့ၢ်အဂီၢ်န့ဉ်လီၤ. တၢ်န့ဉ်အလီၢ်ခံ, ယ
ပဉ်ဆူဖိဉ်ကညီကမျၢၢ်တဖန်ဆူစံဉ်ညိဉ်ကွီၢ်ဘျိဉ်အသိလၢတၢ်သမံသမိးအဂီၢ်
လီၤ.

ကညီတဖန်မ့ၢ်တဟ့ၣ်အခွဲးဘၣ်ဆဉ်, မ့ၢ်လၢသုးခိဉ်စံကြွဲကွၢ်ကညီဖိတဖန်
ဘၣ်တၢ်မၤအၢမၤသီအီၤအံၤတမုၢ်အသးဒီးတူၢ်ဝဲတကဲလၢအယိ, လၢတၢ်သး
ကညီဘၣ်ကညီဒီးကမျၢၢ်အယိအဝဲလဲၤဟ့ၣ်လီၤကွံဉ်အသးဆူယပဉ်အစုပူၤ
န့ဉ်လီၤ. အဝဲကဟ့ၣ်လီၤအသးအဂီၢ်ယပဉ်အသုးခိဉ်ကျၢၢ်အၢဉ်လီၤယာ်အီၤ

လၢမ့ၢ်ဟ့ၣ်လီၤအသးန့ၣ်တဘၣ်မၤဆူးမၤဆါမၤသံအီၤအဂ့ၢ်အယိက့ၤဟ့ၣ်
 လီၤအသးမ့ၢ်မ့ၢ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ဖုၣ်ခိၣ်အသးခိၣ်ကျါအံၤမၤဟးဂီၤအတၢ်
 အၢၣ်လီၤအဝဲန့ၣ်ဒီးမၤသံသးခိၣ်စံၣ်တြဲ (ဖုထီခိၣ်) ဖဲဝဲတက့ၣ်က့ၣ်တိ (ကြံ
 တော) တၢ်သ့ၣ်ခိၣ်ယုၢ်ဒီးအပျီၤကညိဖိလၢအဟဲက့ၤလီၤလၢသးမ့ၢ်တဖၣ်န့ၣ်
 လီၤ. ယသကိးခံၣ်လၢအမ့ၢ်မိၣ်ကိၣ်ကံၢ်, Burma Rifels သးဖိလၢဖုထီခိၣ်အဲၣ်
 ဘၣ်အီၤဒီးယသကိးစီၤအံၣ်ခိၣ်မ့ၢ်လၢအဟဲက့ၤလီၤလၢသးမ့ၢ်ခံၣ်လီၤဘၣ်
 တၢ်မၤသံဒီးဒၢန့ၣ်အီၤလၢသ့ၣ်ဆိုတလါတဖျါဃီအပူၤဒီးဘၣ်တၢ်န့ၣ်လီၤကွံာ်
 အီၤန့ၣ်လီၤ. တုၤမ့ၢ်ပနၢ်ဟူတၢ်အံၤဒီးပလဲၤထီၣ်ဆူကစၢ်ကျါဒီးမၤသဝီသး
 ပှၢ်ဆၢဂ့ၤမူလၢထံၣ်ယိာ်တထံၣ်သဝီတကၤဆၢပှၢ်ဆူသးမ့ၢ်လီၤအလီၤန့ၣ်လီၤ.
 ဖဲန့ၣ်ယထံၣ်လီၤယသးဒီး Col.H.W Howell သးထံးခိၣ်, သးခိၣ် R.J.
 Barren, သးခိၣ်ဝုလ်စၢၣ်, ပှၢ်ဖိၣ်လီၤပျံၤသးစကီၤ Roe ဒီးသးစကီၤ Hanney
 တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. Col. Howell တဲဘၣ် Capt.Burrell ဒီး Sgt.Henne ပကလဲၤ
 ကရၢကရိပၤဆၢက့ၤ ၁၃၆ ဖဲးတြဲး Guerrilla သးလီၤ. တုၤမ့ၢ်ဟါလီၤပလဲၤဆူ
 လၢၢ်ကျါသဝီအိၣ်ဒီးနံၤတုၤတၢ်ခံးပလဲၤဆူဖိမူထံၣ်သဝီပှၢ်လၢကီၤအံၤယၣ်က
 ဟဲက့ၤလီၤလၢသးမ့ၢ်အဂီၢ်လီၤ. တုၤဟါ ၈ န့ၣ်ရံၣ် Maj. Torrie, Maj.
 Bachi ဒီးပှၢ်လီၤကွါဖိတနီၤဟဲစံၣ်လီၤလၢသးမ့ၢ်န့ၣ်လီၤ. ပဆၢအဝဲသ့ၣ်ဆူနီၤ
 ခွံကစၢ်ဖဲ Col. Howell အိၣ်တၢ်အလီၤဝံၤ Capt. Barrell ဒီး Sgt. Hanney
 ခံၣ်လဲၤဝဲလၢကျိၢ်လုၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲပလဲၤတၢ်လၢကျဲအဖၢမ့ၢ်ပထံၣ်စိယပၣ်အ
 သးတဒုဟးထီၣ်လၢကစၢ်ကျါလၢကလူၤယုကန့ၣ်ကွၢ်အဲကလံးဟဲက့ၤလီၤ
 လၢသးမ့ၢ်အဂီၢ်လီၤ. မ့ၢ်လၢတၢ်ခံးအယိတထံၣ်ပှၢ်ဘၣ်. ပမၤဘၢ Capt
 Barrell ဒီး Sgt Henney လၢနီၣ်ယုလၢလုၣ်အပူၤလီၤ. တုၤယပၣ်အသးလဲၤ
 တလၢကွံာ်ပှၢ်ဒီးပလဲၤလီၤဆူ (မြိၣ်ရိုင်း) သဝီဒီးပသိၣ်လိၣ်ဒုးနၢ်ပၢ်သဝီဖိတ
 ဖၣ်ဖဲဂီၤ (၄) န့ၣ်ရံၣ်အကတီၢ်န့ၣ်လီၤ. ပအိၣ်ဖဲန့ၣ်ဒီးတနံၤကျါအခါသးခိၣ်

Barren တကၢၤတဲယၤသၢအဲၣ်ဒီးလဲၤစိၣ်ကွံာ်န့ၣ်ဆၢၣ် (I want to pass nature) ဒီးမၤသီၣ်အကလုာ်ဖူဖူဒီးယတနၢ်ပၢၢ်ဘၣ်လၢခံးယနၢ်ပၢၢ်က့ၤလၢအယုၤဟးတၢ်လီၤခံၣ်လီၤ. တၢ်န့ၣ်အလီၤခံပလဲၤကဒီးဆူယုၣ်လဲသဝီဒီးလၢကျဲပထံၣ်စိကဒီးပယီၤတကၢၤအယီၤ, ပပဒုၣ်ကွံာ်အီၤလၢပတၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲပတုၤလၢယုၣ်လဲသဝီန့ၣ်သုးခိၣ် Barrell တကၢၤယုၤအိကဒီးသံးအယီၤပမၤသဝီသးပုၤလၢအမ့ၢ်တၢ်အိၣ်ဖျိၣ်သရၣ်လၢကလဲၤယုၤမၤန့ၢ်ပုၤသံးလီၤ. သရၣ်သံကွၢ်ဝဲ “ကိၤလၢဝါန့ၣ်အိသံးခါ”

ဒီးယတဲဆၢ, “ကိၤလၢဝါတကၢၤအံၤန့ၣ်တမ့ၢ်တၢ်သးခုကစီၣ်သရၣ်ဘၣ်.” ဝံၤဒီးယလဲၤဆူ (ကျဲတလင်း) သဝီဖဲယဟ်ဒီး, ယဟံၣ်ဖိဃီဖိအိၣ်ဝဲန့ၣ်လီၤ. ခံသီ, သၢသီဝံၤအလီၤခံယဒီးန့ၢ်ဘၣ်တၢ်ကစီၣ်လၢ Col. Howell အဝဲၤလီၤခိၣ်သ့ၣ်လၢတၢ်တုၢ်လီၤန့ၢ်ပုၤစုကဝဲၤဖဲ Maj. Torrie အိၣ်တၢ်အလီၤဒီးပကဘၣ်လဲၤဟံးန့ၢ်အီၤလၢ Maj. Torrie အအိၣ်အဂ့ၢ်န့ၣ်လီၤ.

ပလဲၤလီၤဆူ (ကျဲတလင်း) အမ့ၢ်ထီၣ်သဝီဘးတလၣ်ဒီးအိၣ်ခိးကွၢ်လၢသဒၤမ့ၢ်န့ၣ်လီၤ. ကဘၣ်ဖဲဟါယဲၢ်န့ၣ်ရံၣ်န့ၣ် Liberator Bomber တဘျီဟဲတုၢ်လီၤတၢ်စုကဝဲၤန့ၣ်လီၤ. ဖဲန့ၣ် Lt. Marlon ဟ့ၣ်လီၤပုၤ ၃၀၃ Rifle အခိၣ် (၁၀၀) ယုၣ်ဒီးကျိချံၣ်မျိၣ်သၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တုၤတၢ်ခံးလီၤဒီးပဟဲက့ၤကဒါက့ၤဆူ (ကျဲတလင်း) န့ၣ်လီၤ. တၢ်န့ၣ်အလီၤခံပန့ၢ်ဘၣ်တၢ်ကစီၣ်လၢယပၣ်အပုၢ်ဆုၢ်ပၤကီၢ်, Kipitaiအိၣ်ခိးဒိကနၣ်တၢ်ကစီၣ်ဘၣ်ယးပတၢ်ဟးထီၣ်ဟးလီၤအဂ့ၢ်ဖဲလၢဒိၣ်ဝဲ, ကညီကဝီၤတၢ်အိၣ်ဖျိၣ်သရၣ်ဖါညၣ်စ့အဟံၣ်အဂ့ၢ်န့ၣ်လီၤ. တုၤမ့ၢ်ဟါလီၤဒီးပကရူၢ်လၢအဘၣ်တၢ်တီခိၣ်ရိၣ်ဖဲအီၤလၢယယီၤဖၣ်စီၤတုၣ်ကီၣ်ဒီး Maj Turrell အကရူၢ်လၢဖၣ်ဆါခိၣ်ကဝီၤယုၣ်ဒီး Volunteer သုးလၢကစၢ်ကျိပကဝီၤတၢ်ကညီအိၣ်တၢ်ကဝီၤဒီးဒုးယပၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်

လၢအခိုင်ဆၢပှၤဖးဆူၣ်ညါအယိပဒးဘၣ်အိၤဒိတနၤကျၢၤဘၣ်ဆၣ်တဟ်လီၤ စုကဝဲၤဘၣ်. ထဲန့ၣ်တဘီတလီၤဆီလၢဘၣ်, ပကွံာ်လီၤစုမ့ၣ်ပီၤဆူဟံၣ်ပူၤဒီး ဇွဲၣ်အူထီၣ်ကွံာ်, တပြၤယီၤန့ၣ်ကညီမုၢ်သးမၤစၢၤသးဇွဲၣ်ယုာ်မိၣ်ဟဲသၣ်လၢ ဟံၣ်ဖိလၢအယိအဝဲသ့ၣ်ယုာ်ထီၣ်ကဆဲးဒီးကွၢ်လီၤတၢ်လၢဝဲတြိတစုပဒးသံ ကွံာ်အိၤပူးပူးလၢာ်စီန့ၣ်လီၤ. ခံသီပူၤကွံာ်ပဒီးန့ၣ်ဘၣ်တၢ်ကစီၣ်လၢ Col. Howell လၢယပၣ်အိၣ်လၢကစၢ်ကျါတဖၣ်လဲၤလီၤဆူလၢာ်ဒိၣ်ဆူပအိၣ်တ ကပၤန့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်တုၤလီၤလၢာ်ဒိၣ်လၢဖးဖိမုၢ်ဒီးစးထီၣ်ဒုးပှၤန့ၣ်လီၤ. ပ တၢ်ကူၣ်တခီအိၣ်ဝဲလၢပကဒးယုာ်ခးယုာ်အယိပခိၣ်ဆၢအိၤတဖၣ်ဖိဒီးဂုၤလီၤ က့ၤပခံန့ၣ်လီၤ. မုၢ်ဆုၣ် ဝါထီၣ်ဒီးယပၣ်တဖၣ်က့ၤဂုၤလီၤက့ၤအခံဆူလၢာ်ဒိၣ် ကလံၤထံးဝှံၣ်ကွဲၣ်တကပၤန့ၣ်လီၤ. ပထီၣ်ဒုးလၢာ်ဒိၣ်ဝံၤအလီၤခံပက့ၤအိၣ် က့ၤဒုၣ်လၢပလီၤလၢ (ကျဲတလင်း) န့ၣ်လီၤ. ဖဲန့ၣ်ပဒီးန့ၣ်ကဒီး Col. Howell အတၢ်ကစီၣ်လၢတၢ်ကဟဲတုၤလီၤန့ၣ်ကျိချဲမုၢ်ဘၢသဝီစံာ်ပျီဖဲလၢာ်ဒိၣ်ကျိမုၢ် ထီၣ်တကပၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်အံၤအယိပလဲၤကဒီးဆူမုၢ်ဘၢသဝီဒီးက ဝဲာ်ကတီၤဟ်တၢ်လီၤလၢတၢ်ကတုၤလီၤ (Dropping Zone-D.Z) အဂီၢ်န့ၣ် လီၤ. ပလဲၤတုၤဖဲန့ၣ်ကဘၣ်မုၢ်နၤ (၉) န့ၣ်ရံၣ်န့ၣ်လီၤ. တစီၢ်ဖိဒီး Liberator Bomber သၢဘျဲဟဲတုၤလီၤကျိချဲပှၤသၣ်, ယုာ်ဒီးတၢ်အိၣ်တၢ်အိၤလၢကညီအ ဂီၢ်, အဲကလံးအဂီၢ်ဒီး, အုဒယၣ်သုးဖိအဂီၢ် ခွဲးစံး, လၢဖး, စု, ဒီးသံးတဖၣ်န့ၣ် လီၤ. ပထုးဘၣ်တၢ်ဖိတၢ်လံၤတဖၣ်အံၤလၢကျိၢ်လုၣ်ဆူမုၢ်ဘၢသဝီယံာ်မးဒိတ နၤကျၢၤန့ၣ်လီၤ. မ့မုၢ်ကျိဖးဒိၣ် ၈၁ (mm) မိထၣ်စးကျိဒီးဘၣ်ဂျၢၤကၢၣ်တ ဖၣ်ပဘျၢၤလီၤခူသ့ၣ်ဟ်လီၤ.

တုၤမုၢ်ဆုၣ်ထီၣ်ဒီးသုးခိၣ်ဟ့ၣ်ယၢပံးစတိၣ်တခိၣ်ဒီးဆၣ်တဖိး, တိၣ်ထီၣ်ယၢ ဒိၣ်ဝီၤအူတၢ်မၤခိၣ်န့ၣ်ဖိတဂၤအသိးဒီးဝဲယၢလၢအဝဲန့ၣ်မုၢ်တၢ်ကလုာ်ဟဲလၢ သုးက့အဝဲလီၤခိၣ်သ့ၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. လၢဂီၢ်ခိၣ်န့ၣ်ယပၣ်သုးဖိတဂၤယုးအိၣ်တၢ်

အိပ်လျာပျာအခါပမိဉ်န့အီဝဲသဝီအယၤန့လီၤ. သဝီဖိဟ့ၣ်တၢ်အိၣ်ဝံၤသဝီဖိမၤအဟံလီၤအစုကဝဲၤဘၣ်ဆၣ်တဟံလီၤဝဲဘၣ်, အစုစ့ၣ်တခီဖိဉ်ယၢ်စုမ့ၣ်ပိၢ်တဖျၢၣ်လၢအစုထွဲတခီဖိဉ်ယၢ်ဟ့ၣ်သးအယိတကတီၢ်ယီၤပုၤသဝီဖိခးသံကွံၣ်အီၤဆူဘးန့လီၤ. ပုၤသဝီဖိဟ့ၣ်ပုၤတၢ်ကစီၣ်လၢယပၣ်သုးဖိတနီၤဟဲလီၤလၢယုၣ်လဲသဝီ (ရေတွင်းကုန်း) န်သိးကဟဲဆူပဝဲၤလီၢ်ခိၣ်သ့ၣ်အိၣ်လၢ (ကျွဲတလင်း) အဂီၢ်န့လီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အယိပကရီက့ၤကဒါဆူကွဲးတလွဲးဒီးယုၣ်ဒွဲကူတချူးယပၣ်တုၤယုၣ်ဒွဲကူဘၣ်န့လီၤ. သဝီဖိတဲဘၣ်ပုၤလၢယပၣ်အိၣ်ဖဲပုၤကျိစီၤစုဒီးသဝီထဲတမံးလၢဖးဖိမိၤအဂ့ၢ်လီၤ. ယၤဒီး Capt Barrel ယဟးထီၣ်ဆူသဝီအချၢကွၢ်ယုယပၣ်တဖၣ်ဒီးပ Telescope ပထံၣ်ဖိယပၣ်တဖၣ်လၢအကွၢ်ဖိပုၤဒီးအဝဲသ့ၣ် Binocular စုၢ်ကီးဒီးတုၤအထံၣ်ပုၤဒီးက့ၤန့လီၤက့ၤကဒါက့ၤဆူပုၤပူၤန့လီၤ. ပသဝီဖိတဖၣ်လူၤယုကွၢ်ထွဲန့ၣ်ပုၤမ့ၢ်ယပၣ်တဖၣ်အခိၣ်ကလိၤဆူလဲၣ်န့လီၤ. သဝီဖိတဖၣ်လဲၤဒီးဟဲက့ၤတဲပုၤလၢယပၣ်အခိၣ်လိၤဆူ (ယင်းတိုက်ကုန်း) သဝီလၢအအိၣ်လိၤဒီးပသဝီအမုၢ်ထီၣ်ကလံၤစိးတကပၤအဂ့ၢ်န့လီၤ. ပလူၤလီၤယပၣ်တဖၣ်ဆူယုတဲးကူသဝီဒီးပုၤသဝီဖိတဖၣ်တဲဘၣ်ပုၤလၢယပၣ်တဖၣ်မံလၢနီၣ်ကျိနီၣ်ယုထီတနီၣ်အကပၤန့လီၤ. Capt.Barrell တဲယၤလၢယၤဒီး Sgt. Henney ကခိးဟံအီၤဝဲသဝီပုၤဒီးတၢ်မၤစၢၤမ့ၢ်လိၣ်ကဒုးသ့ၣ်ညါန့လီၤ. စုၤန့ၣ်ရံၣ်အလီၢ်ခံပနၢ်ဟူစုမ့ၣ်ပိၢ်သီၣ်ခံထံၣ်ယုၣ်ဒီးကျိဖိတဖၣ်အသီၣ်န့လီၤ. တစိးဖိပထံၣ် Capt Berrell ဒီးသုးဖိတဖၣ်န့လီၤ. ပထံၣ်လၢသုးခိၣ်န့ၣ်အကံၢ်ဒုၣ်ဖိခိၣ်ဒီးအနၢ်တကံၢ်ထံးဖိခိၣ်လၢအစုၣ်တကပၤဘၣ်ဒီး, ဒီးသုးဖိခိၣ်လုတဂၤကျိဘၣ်ဒီးအထးခိၣ်, ဘၣ်ဆၣ်တမ့ၢ်အခိၣ်အမုၢ်န့ၣ်ဘၣ်.

လၢခံပသ့ၣ်ညါလၢယပၣ်သးဖိတဖၣ်ယုၢ်ပူၤဖျဲးဆူပုၤပူၤစိၣ်ယုၢ်အပူၤဘၣ်ဒိတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ပဟ်ထီၣ် Capt. Barrell လၢကၢၢ်လုၣ်ပူၤဒီးပက့ၤကဒါဆူယုၣ်ဒွဲကူန့ၣ်လီၤ. အပူၤလီၤညိးထီၣ်ဒီးဂီၤအယိပဘၣ်ယိၣ်လၢကနးထီၣ်, န့ၣ်ဒါတခီအိၣ်စ့ၢ်ကိးသက့ၤတၢ်လီၤန့ၣ်လီၤ. အယိပအိၣ်ဒၣ်ဖဲယုၣ်ဒွဲကူန့ၣ်တမ့ၢ်တၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢလၢပဂီၢ်လၢၤဘၣ်. အယိပဟးထီၣ်လၢယုၢ်ဒွဲကူဒီးက့ၤအိၣ်ကဒါလၢပဝဲၤလီၤခိၣ်သ့ၣ်အလီၤလံၤ (ကျဲတလင်း) သဝီန့ၣ်လီၤ. ဖဲ (ကျဲတလင်း) န့ၣ်သးခိၣ်သးထီၣ်ဒီးတံ Boe Chin အပူၤတမ့ၢ်ပဲဆူပအိၣ်ဒီးယုၢ်တၢ်စုကဝဲၤတနီၤပဟ့ၣ်လီၤအဝဲသ့ၣ်လၢ ၃၀၃ Rifles အခိၣ်(၁၀၀)ယုၢ်ဒီးအချံအသၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်န့ၣ်အလီၤခံသဝီဖိတဖၣ်တဲပုၤလၢအဲကလံးအသးမုၢ်လၢမၤတလုသးလီၤအသးဆူဝုၢ်တကူၣ်အဂ့ၢ်န့ၣ်လီၤ.

အဲကလံးသးဟ်လီၤအသးက့ဝဲၤလီၤခိၣ်သ့ၣ်ဖဲဝဲန့ၣ်ကူအယိပအဲၣ်ဒီးလဲၤဆူသးခိၣ် Barrel ဖဲန့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ပအိၣ်တၢ်အလီၤဒီးဝဲန့ၣ်ကူအဘၢၣ်စၢၤတၢ်လီၤတဖၣ်မ့ၢ်ယပၣ်သးလၢအဂ့ၢ်လီၤက့ၤအခံတဖၣ်လဲၤထီၣ်လဲၤလီၤအကျိၤန့ၣ်လီၤ. အယိပဘၣ်လဲၤထီၣ်အိၣ်က့ၤဆူမးဘံၤသဝီတုၤယပၣ်တအိၣ်ဝဲလၢၤဘၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢခံပသးပသးဆူ (ကျဲးကြီး) သဝီလၢကီၤလိာ် (စံတေင်း)ထံမိၢ်ပုၢ်မုၢ်ထီၣ်န့ၣ်လီၤ. ပအိၣ်ခိးတုၤယပၣ်သးတဖၣ်တအိၣ်လၢၤကီၤလိာ်မုၢ်ထီၣ်ဝံၤဒီးလၢဂီၤန့ၣ်ပခီယီၤဆူကီၤလိာ်ထံမိၢ်ပုၢ်မုၢ်န့ၣ်ဖဲ (သမင်အင်းကုန်း) သဝီန့ၣ်လီၤ. ဖဲန့ၣ်သဝီဖိတဖၣ်တဲဘၣ်ပုၤလၢပခီဆူထံကျိၤမုၢ်န့ၣ်ဝံၤအလီၤခံယပၣ်အသးဒုတဒုခိစ့ၢ်ကိးဆူထံကျိၤမုၢ်ထီၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်န့ၣ်အလီၤခံပသးကဒီးပသးဆူမၤတလုဝုၢ်တကူၣ်ကျဲမိၢ်ပုၢ်အကပၤလၢအစီၤစုၤဒီးသမ့ၣ်အူကူအသဝီထဲၣ်စ့ၤမံးလၢအလီၤန့ၣ်လီၤ. ပဘၣ်အိၣ်ခိးသိလုၣ်ပဒးတၢ်အူၣ်လၢအဟးထီၣ်လၢဝုၢ်တကူၣ်ဆူမၤတလုတဖၣ်ဖးယံၣ်ညါလီၤ.

မုၢ်လၢတၢ်ပဒၤဒီးအါတလၢအယီၤသိလ့ၣ်တဖၣ်အခိၣ်တအဲၣ်ဒီးပထီၣ်ဆူအသိလ့ၣ်ဘၣ်, ပျဲထဲသုးခိၣ် Barrell ဒီးယၤလဲၤဒီးအဝဲသ့ၣ်လီၤ. Sgt. Henney အဲၣ်ဒီးလဲၤဒီးပုၤလၢသိလ့ၣ်ဘၣ်ဆၣ်သုးခိၣ်မၤအလဲၤဒီးသုးဖိတဖၣ်လၢအခိၣ်န့ၣ်လီၤ. ပတုၤလၢ(န့ၣ်သၢကွၢ်ဒီး)ဖဲဟါလွံၤန့ၣ်ရံၣ်ဒီး Capt Barrel ဘၣ်တၢ်ဆှၢအီၤလၢ Lysantar Jeep plane ဆူဝဲၣ်တကူၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲမၤ Sgt Henney ဒီးယၤပက့ၤကဒါက့ၤဒီးကဘၣ်အိၣ်ခိးတုၤပနီၣ်ဟူတၢ်ကလုာ်လၢပဝဲၤလီၤခိၣ်သ့ၣ်တစုန့ၣ်လီၤ. ဖဲဟါ(၉)န့ၣ်ရံၣ်န့ၣ်ဟဲတုၤဒီးအပုၤသုးဖိတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ကလုာ်လီၤလၢပကဘၣ်လဲၤဆူ Anti Fascit People Freedom Lesague (AFPFL) ဒီး Sgt. Henny ဟဲတုၤဖဲပဲန့ၣ်ကူဖဲဟါခွဲန့ၣ်ရံၣ်စ့ၢ်ကိးလီၤ.

မုၢ်လၢအ့ၤယၣ်အသုးတပျဲအလဲၤခိၣ်တၢ်တဘျီယီၤအယီၤအဝဲ (Henney) အသးယီၤထီၣ်ဖးခိၣ်လီၤ. အနၢဝဲန့ၣ်ပမံၤဒီးပုၤသုးဖိခဲလၢာ်ဖဲ (AFPFL) အဝဲဒီးန့ၣ်လီၤ. ဒ်သိးပသုတလဲၤဒ်သိးသိးဒီးအီၤအဂီၢ် Sgt Henney တဂၤလီၤဆါကဒီးအသးအယီၤယက့ၤကဒါက့ၤဆူနးသၣ်ကွၢ် (ပျီနၢမူ) န့ၣ်လီၤ. ယခီယီၤထံကျိဝံၤက့ၤကဒါက့ၤဆူပဝဲၤလီၤခိၣ်သ့ၣ်ယုၣ်န့ၣ်လီၤ. ယအိၣ်တၢ်ဖဲန့ၣ်ဒီးသုးဖိတဖၣ်တအိၣ်ဒီးစဲးကတိၤတၢ်လၢကဆဲးကျၢ်ဒီး (Howell) ဘၣ်န့ၣ်ဖးယံာ်ဖိညါန့ၣ်လီၤ.

လၢတၢ်န့ၣ်ဝံၤအလီၢ်ခံ Maj Torry ဟဲလၢ Canal သုးက့အဝဲၤလီၤခိၣ်သ့ၣ်လၢ Mangoos အဝဲဒီးစ့ၢ်ကိးအပုၤဖိၣ်စဲးတဟ်ဘၣ်. တၢ်တအိၣ်ဒီးပုၤနီတမံၤလၢကဘီၣ်ကညီပုၤဘၣ်. လၢတၢ်အံၤအယီၤမၤ Maj Torry ကွဲးလံာ်လၢကမၤဘီၣ်မၤညီပသး (အခိပညီသိလ့ၣ်လၢကလဲၤတၢ်ယုာ်ဒီးတၢ်အိၣ်တၢ်အိၣ်လၢကမၤမုာ်ပသး - သံးဒီးတၢ်အဂၤ) ဆူသုးက့ဝဲၤလီၤခိၣ်သ့ၣ်လၢပဲန့ၣ်ကူန့ၣ်လီၤ.

အဲဒါကလဲ “ဘဉ်ကကဲထီၣ်ခါ” ဒီးယဲးအိၣ် “ကွဲးန့ၣ်ယၢထဲလံာ်ဖိတဘဉ် လၢအဲကလံးသုးကွဲးခိၣ်အိၣ်န့ၣ်ဘဉ်လံာ်. တၢ်အဂၢၤယကမၤဒၣ်ယဲးန့ၣ်လီၤ.” အဲကွဲးလံာ်ဆူသုးကွဲးလီၤခိၣ်သ့ၣ်န့ၣ်လီၤ. ယဲးလဲၤတုၤသုးကွဲးလီၤပှၤခိး တၢ်တဂၢၤထီၣ်ယၢဟံၣ်ကစၢ်ယဲးအိၣ်, “ယဲးလၢ ၁၃၆ ဖဲးပွဲးသုး” ဘဉ် န့ၣ်အတီၤလၢသုးကွဲးခိၣ်လုၣ်ထံလၢတၢ်ယၢနီၤဟူၤကိးထီၣ်တၢ်ကတီၤခူ သုၣ်အယိအဲဒါပှၤခိးတၢ်ပျဲၣ်န့ၣ်လီၤယၢန့ၣ်လီၤ. ယဲးဘဉ်သုးကွဲးခိၣ်ယဲး လၢ ၁၃၆ ဖဲးပွဲးသုးဒီးယဲးစိၣ်န့ၣ်အတၢ်ပရၢတဘဉ်လၢယဲးလီၤခိၣ်သ့ၣ်လၢ ယုၣ်ဒွဲးကူလၢယသုးခိၣ်ထီၣ်ရှၢအိၣ်အဂီၢ်လီၤ.

သုးကွဲးခိၣ်ဖးထီၣ်တၢ်ပရၢဝံၤကိးယီၤဝဲသုးကွဲးဒီးခိၣ်(Brigade Major)လၢ ကဟ့ၣ်လီၤတၢ်လၢယလိၣ်ဘဉ်တဖၣ်ဒီးB.M (Brigade Major) တဲစိလီၤ အဲဒါလီၤသုးခိၣ် (Supply point capt) ဒီးဖျိလီၤတဲစိၣ်သိးကဟ့ၣ်လီၤတၢ် လၢယလိၣ်ဘဉ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ယဲးလဲၤလီၤဆူဝဲလီၤဒီးယဲးဒီးန့ၣ်ဘဉ်တၢ်ဖိတၢ် လံာ်ပှၤသိလုၣ်တခိၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဖိတၢ်လံာ်တဖၣ်မ့ၢ်ဝဲ, တၢ်အိၣ်လၢထးဒါပှၤ, ဘဉ်ယၢၣ်, အံသုၣ်ဆၢ, ဒီးဖိၣ်, အုၤယုၣ်သုးတၢ်အိၣ်, အဲကလံးသုးတၢ်အိၣ်တ ဖၣ်လီၤ. ယကွၢ်တုၤယုၣ်ဒွဲးကူဝဲလီၤခိၣ်သ့ၣ်ဒီးတုၤယသုးခိၣ်ထီၣ်ရှၢထံၣ်ဘဉ် လၢယမၤတၢ်တဖၣ်န့ၣ်အသးမုၢ်ထီၣ်တဒီးကွဲးဘဉ်. စ့ၤသီအလီၤခံ Col. Howell ဆုၢ်လီၤ Sgt Moore ဆူပအိၣ်န့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်အကတီၢ်ဖဲတၢ်စူၤလီၤမူခိၣ် စူၤဘဉ်မဲာ်, ကီၤလိာ်ကၢၢ်နီၤထံၣ်ခိၣ်အခါယပၣ်သုးလၢအဂၢၤကွၢ်ခံတဖၣ်ဟးဒီး ကီၤလိာ်ကျိသကူတၢ်လီၤန့ၣ်လီၤ. အဲသ့ၣ်ဟဲကွၢ်လီၤဂုၤခံလၢပကိကစၢ် တူၢ်ခိၣ်ဝဲမၤတလုၣ်-ဝုၢ်တကူၣ်အသိလုၣ်ကျဲဆူကီၤလိာ်မုၢ်ထီၣ်န့ၣ်လီၤ. ယပၣ် အသုးဖိတဖၣ်တၢ်အိၣ်တအိၣ်ဘဉ်အယိဟးယုၣ်အိၣ်, ဟးယုၣ်အိၣ်ပှၤထီၣ်ပှၤ ဆိ, ဟုးဒီးကယဲၤတၢ်လၢအိၣ်ဝဲသ့န့ၣ်လီၤ. ဘဉ်တနုၤပဖိၣ်န့ၣ်ယပၣ်သုး ဖိတဂၢၤဒီးပဆုၢ်ဆူဝဲန့ၣ်ကူန့ၣ်လီၤ.

ဖဲပဲယဲထိုင်ဆူသုးကွဲလီၤခိၣ်သ့ၣ်အခါသုးခိၣ်ခိၣ်အာၣ်လီၤယၤလၢကဟ့ၣ်ဝဲ
၅၀၀ ရူပံး (အ့ၤယၣ်ဘး) လၢယပၣ်သုးလၢပှၤဖိၣ်န့ၣ်အမူတကၤအဂီၢ်လီၤ.
Major Torry ဝဲယၤသၢတနၢ်ဟူဘၣ်တၢ်ဟ့ၣ်လၢကပီၤ ၅၀၀ ရူပံးနီတၢ်
ဘၣ်. ယဝဲအီၤယသံကွၢ် Col.Howell လၢအမ့ၢ်တမ့ၢ်န့ၣ်လီၤ. ယဝဲစ့ၢ်ကိး
အီၤတၢ်လၢပှၤအဲကလံးဖိန့ၣ်တလီၢ်တၢ်နီတၢ်ဘျီတဘၣ်. အဝဲဒိလီပျံဆူ Col.
Howell အအိၣ်ဒီးအတၢ်စံးအါအီၤလၢအမ့ၢ်ကစီဒီးန့ၣ်လီၤ.

ယဒီးန့ၣ်ဘၣ်စ့ရူပံးလၢယဖိၣ်န့ၣ်ယပၣ်သုးဖိတဖၣ်ဒ်အတၢ်အာၣ်လီၤအသိးက
စီဒီးလီၤ. တၢ်ကိအိၣ်ဝဲတမံၤ, တၢ်လၢယပၣ်အသုးဖိတဖၣ်တလီၢ်ဆိဒီးထီၣ်မံၤ
ဖိဆိမံၤဖိဘၣ်. တဘျီပှၤသုးဖိဆုၤလီၤန့ၣ်ယၤယပၣ်သုးဖိသၢကန့ၣ်လီၤ. ဟဲတုၤ
ယမံၤညါတဘျီယီအဝဲတကၤယၢ်တဖုးဖုလီၤသံကွၢ်အသးဆူထံကျိပှၤန့ၣ်လီၤ.
အယီၤသဆုၤထီၣ်ဘၣ်ဆူဝဲန့ၣ်ကူထဲခံကန့ၣ်လီၤ.

တၢ်န့ၣ်ဝံၤအလီၢ်ခံယဒီးန့ၣ်ဘၣ် Col. Holwell အတၢ်ကစီၣ်လၢအဖိၣ်န့ၣ်ဝဲ
(ဒိဖျိလီပျံဒိၣ်ဖိၣ်) –လၢယပၣ် 17th Div ဟ့ၣ်လီၤတၢ်ကလုာ်လၢအပှၤသုး
ဖိခဲလၢကဘၣ်ခိၣ်ကွၢ်ကီၤလိာ်ကျိအမ့ၢ်ထီၣ်လၢလိယူၤဖးဖိအပူၤ, ကယဲာ်
ပှၤလၢအခိထံကျိတန့ၣ်လိယူၤ ၁၅ သီတဖၣ်ကဘၣ်မၤသံလီၤဒ်ဝဲအသးအဂ့ၢ်
န့ၣ်လီၤ. ပဆိလီၤပသုးဖိလၢကီၤလိာ်ကျိအထံကာ်န့ၣ်လၢကခိးပံးယပၣ်အသုး
ဖိအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. နၤအဝဲန့ၣ်တၢ်စူၤဖးဒိၣ်, ထံဒိၣ်လုာ်ဘၢတၢ်ဖးဒိၣ်ညါလီၤ. ယ
ပၣ်အသုးဖိတဖၣ်အနီၢ်ဂံၢ်အါတုၤပခးတချုးပဘၣ်ပျဲပှၤတနီၤလီၤ. အဝဲသ့ၣ်
ယၢ်တဖုးမူအသးကန့ၣ်ပှၤတချုးဒ်လဲာ်ဘၣ်. တနီၤဟးရှုၣ်လီၤပှီၤပှၤဟံၣ်ပှၤ
ယီဆိုးကဲၤမ့ၢ်အူမၤလၢထီၣ်အသးန့ၣ်လီၤ. တနီၤဟးဆူပှၤပှၤသဝီပှၤဟး
မၤန့ၣ်ပှၤတၢ်ဖိတၢ်လံၤလၢကအိၣ်ဝဲအဂီၢ်ထီၣ်တမံၤမံၤလီၤ.

အခါမဲ့နှင့်သဝီဖိတဖန်ယှက်တော်ကွက်သဝီခဲလက်ဘန်ယှက်အိပ်ခူသုဉ်လခဲခိပ်
ပှ်လ်ကျါနုဉ်လီၤ. ပမၤလိာ်ဟ်ကဘီယူၤလၢကဟဲခးစၢၤလီၤပှၤကစီဒီး, ဘန်
ဆန်ဟဲစၢၤခဲအယိခးကျိ, ကွက်လီၤမ့ဉ်ပိာ်နုဉ်ဘန်ဒုဉ်ထဲသဝီလၢပှၤဟ်တော်လီၤဟိ
အီၤတဖန်နုဉ်လီၤ. ၁၉၄၅ နံဉ်လါစဲးပထုဘၢဉ် ၂ သီယပဉ်အသုးဟ်လီၤစု
ကဝဲလံ, ဘန်ဆန်ယပဉ်အသုးလၢပအိဉ်လီၤကဝီပှၤတဖန်ပဟ့ဉ်လီၤတၢ်ဟ်
လီၤစုကဝဲၤအလံာ်ပရၢလီၤ. ဘန်ဆန်တကနဉ်ယုဉ်ပှၤဘၢဉ်, ပမၤအဟဲတဲပှၤ
တဂၤလၢကတၢၢ်ပိဉ်တဲသကိးတၢ်အဂီၢ်တကနဉ်ယုဉ်ပှၤစ့ၢ်ကိးဘၢဉ်.

ယပဉ်တဖန်အံၤပမၤတပှၤမးတသ့ပပျဲဖဲကအိဉ်ကဟးဝဲလီၤ. တုၤမ့ၢ် Capt
Barrell အတၢ်မူၤလီၢ်ဘျါဒီးဟဲက့ၤလၢကီၢ်အုၤဒယဉ်ဆူပအိဉ်တၢ်အလီၢ်ယုဉ်
ကူယုဉ်ဒီး Col Howell နုဉ်လီၤ. ဝံၤဒီးက့ၤဝဲဆူအဝဲၤဒးဖဲခွါခွဲကူ (နွားချီးကုန်း)
သဝီနုဉ်လီၤ. က့ၤဝဲလၢကျဲအခါမၤပှၤသဝီဖိတဖန်တုကဘီယူၤကစံဉ်လီၤ
အကျါဘန်ဆန်သဝီဖိတတဝံၤအယိ Col.Barrell မၤယလဲၤမၤဝံၤနုဉ်လီၤ. ယ
လဲၤဆူလၢၢ်ဒိဉ်ဒီးကဘီယူၤစံဉ်လီၤတၢ်အလီၢ်နုဉ်အိဉ်ထဲမွၢ်အထုဉ်ပှၤဖးဒိဉ်
တဖန်လီၤ. အယိယမၤလိာ် Capt.Barrell လၢကဆုၢ်ယၤမ့ဉ်ပိာ်လၢကမၤ
ပိာ်ဖးဖျိးကွက်တၢ်တၢ်ပိးတၢ်လိာ်အမ့ၢ်ကျိ, ဘဲ, ဖျးစထၢဉ်ဒီး TNT တဖန်
နုဉ်လီၤ.

ယမၤမ့ဉ်ပိာ်တဖန်, မၤပျီသုဉ်ဖးဒိဉ်ဒီးထုးပျီကွက်ဒီးကဆီဒီနွံအတီၢ်ပှၤလီၤ. ဝံၤ
ဒီးယထၢဖိဉ်တၢ်စုကဝဲၤဒီးကျိချံဉ်သုဉ်လၢပဟ်တသ့တဖန်ဒီးတၢၤလီၤကွက်ဆူ
ကီၤလိာ်ကျိအပှၤလီၤ. Capt.Browellမၤယတုထီဉ်ထံ, ဟ်ထီဉ်လၢထီလီၤမၤ
ပိာ်ဖးကွက်လၢမ့ဉ်ပိာ်နုဉ်လီၤ. Maj.ထီရုဉ်က့ၤဆူဝုာ်တကူဉ်လီၤ. Capt.Barell,
Sgt.Moore ဒီးယၤပလဲၤလီၤဆူလၢၢ်ဒိဉ်ကရၢကရိထီဉ်က့ၤကညီဖိတဖန်ဝံၤ
ပဆုၢ်ဆူတီဆူလၢတၢ်ကရၢကရိထီဉ် (1st Karen Rifles) အသုးရုဉ်အဂီၢ်နုဉ်
လီၤ. တၢ်နုဉ်အလီၢ်ခဲပမၤတၢ်လီၤဖးအတၢ်ရုလိာ်ဖဲယုဉ်ဆူကူအလီၢ်ခဲ Capt.

Barrel က့ၤကဒါက့ၤဆူဝဲတကူၣ်ဒီးဆူအ့ၤယၣ်န့ၣ်လီၤ. ယဟးထီၣ်လၢယုၣ်
ဒ့ၤကူၤဒီးက့ၤကဒါက့ၤဆူလၢ်ဒိၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဖီၣ်စုကဝဲၤအတၢ်မၤဘျဲဘၣ်ယၤ
လံၤအယိၤလီၤ. လွံၤလၢပူၤကွံာ်ဒီးယၤဒီးယမံၤပှ်ပိာ်ခွါပဒီးန့ၣ်လံာ်ပရၢလၢယဒီး
န့ၣ်ဘၣ်တၢ်ဟ့ၣ်လၢကပီၤအတၢ်ပနီၣ် British Empire Medal (BEM) ဒီး
ယမံၤပှ်ပိာ်ခွါတဒီးန့ၣ်ဘၣ်ဝဲ Order of British Empire (OBE) န့ၣ်လီၤ.
ဖဲတၢ်ဟ့ၣ်လၢကပီၤယၤအခါယမံၤပှ်ပိာ်ခွါအိၣ်ဖဲမူးအပူၤဘၣ်ဆၣ်ယဲယတ
အိၣ်ဘၣ်. ဟးထီၣ်ကွံာ်လၢစးဌ်းသး (၁၃၆) ယစီၣ်ထီၣ် Capt.Barrell အ
လံာ်အုၣ်သးဒီးလဲၤလီၤဆူတီအူကီၢ်ရှၢ်သးဂ့ၢ်ဝီခိၣ်ဒီးလဲၤပတံၢ်ထီၣ်တၢ်မၤ
ဖဲကအိၣ်ဝဲတမံၤန့ၣ်လီၤ. အဝဲတဲယၤလၢအမၤစၢၤယၤတသ့နီတမံၤဘၣ်အ
ယိယဟးထီၣ်ကွံာ်လၢအဝဲၤဒီးဒီးဆိကမိၣ်ထီၣ်ယဲ “နမၤလၢယဲဂီၢ်မ့ၢ်တသ့နီ
တမံၤသၢပူၤအိၣ်ဒၣ်ယကဘၣ်မၤဒၣ်ယဲလၢယဂီၢ်တမံၤန့ၣ်သၢၣ်” အခါဖဲ
န့ၣ်ကညီကီၢ်ခိၣ်လၢခံကတၢ်လၢကီၢ်ပယီၤစၢၤဖိၣ်တဂၤကရၢကရိထီၣ်ဝဲက
ညီသးစၢ်ကရၢဖဲဝဲတကူၣ်အယိယန့ၣ်လီၤ KYO ဒီးကဲထီၣ်ပုၤကရၢကရိတၢ်
ဖိဖဲတီအူကီၢ်ရှၢ်န့ၣ်လီၤ. ကီၢ်ပယီၤဒီးန့ၣ်တၢ်သဘျ့ဝံၤအလီၢ်ခံ KYO
ဒီးန့ၣ်ဘၣ်ကလုာ်ဆံးခဲးယၤလၢက အိးထီၣ်ကညီဂ့ၢ်ဝီကိတိာ်အဂီၢ်အယိ
ယဘၣ်တၢ်ယုထၢထီၣ်ယၤဒ်ကီၢ်ရှၢ်ခိၣ်တဂၤအသိးန့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်တုၤမ့ၢ်
န့ၣ်ဝုထီၣ်ဟံးဆူၣ်ထံကီၢ်တၢ်စိတၢ်ကမီၤန့ၣ်ယဟးထီၣ်ကွံာ်ဒီးန့ၣ်လီၤ
မၤသကိးတၢ်လၢ KNU အတၢ်ပာ်ဆၢအပူၤလီၤ.



စီဒီယို (Saw Fair Play)

ယောကျာ်းစီဒီယိုမူတိုက်ကိုင် (John) အံ့အိပ်ဖျပ်ထိုင်ဖဲလါအီးကထိဘၣ် ၂၂ သီ၊ ၁၉၂၄ ဖဲကွီးမဲတိုင်၊ ဒဲတ်တံးပာနုလီ၊ ယမုာ်ပုၤကညိဒီးယမုာ်ခရံၣ်ဖိတဂါလီ၊ ယနီၣ်ဆံးဒီးအခါယမၤလိတံးလၢပယီၤကွီဖိတဖျၢၣ်ဘၣ်ဆၣ်ယတနံၣ်ပာ်တံးနီတမံၤဘၣ်၊ ယမိၤယပာ်ဆုၤထီၣ်ယၤဆူခိကွီတဖျၢၣ်လၢအမုာ်ဝဲပစီလီၤဒဲတ်ခံသဝီလီၤ၊ ပုၤဟ်ထီၣ်ယၤလၢလွံၣ်တံးဘၣ်ဆၣ်ယတနံၣ်ပာ်တံးနီတမံၤစ့ၢ်ကိးအယိယလီၤကွၢ်တနံၣ်တတံးတနံၣ်တတံးတုၤလၢတံးဖိသၣ် (သူငယ်တန်း) ဒီးယဟၢဖၢဘၣ်တံးလၢသရၣ်မုာ်လၢအမုာ်ယတခွါမုာ်လီၤ၊ ဒီးယကဲထီၣ်တံးဆါဖးဒိၣ်ဒီးပုၤဆုၤလီၤကွၢ်ယၤဆူဒဲတ်လီၤ၊

ယစးထီၣ်မၤလိကွၢ်တံးဖဲ (Morrow Karen High School Tavoy) ဒီးယဖျိထီၣ်တနံၣ်တတံးတုၤလၢပယိးတံးလီၤ၊ ဖဲပဘၣ်ဒီးစးအကတၢ်တနံၣ်န့ၣ်၊ ယပုၤအကဘိယူၤအဘုၣ် (၃၀) ဟဲတုၤလီၤမုာ်ပိၤဒီးခးလီၤတံးသတူၤကလံာ်ဖဲကဘိယူၤပျီဒီးပကွီကရၢ်လီၤ၊ (Burma Rifle) ခးဆၢကွၢ်အဝဲသ့ၣ်ဘၣ်ဆၣ်ပတသ့ၣ်ညါလၢတံးဒုးကဲထီၣ်ဒီးဘၣ်၊ ကွီသရၣ်တဲဝဲလၢကီၤလၢဝါအသုးသိၣ်လိသးအယိပုၤကိးဂၢၢ်ဝါထီၣ်ပဝၣ်ဖိဒီးတံးကံးညာ်သ့ၣ်တဖၣ်လီၤ၊ ပုၤဒီးခူဒီးဝုၣ်တပျံၤတံးဖုးတံးနီတဂါဘၣ်ဒီးတံးဘၣ်ဒီးဘၣ်ထံးတအိၣ်စ့ၢ်ကိးဘၣ်လီၤ၊ ဘၣ်ဒီးဒ်ကဘိယူၤအသိဘုၣ် (၁၀၀၀) ဖျၢၣ်လၢအအိၣ်လၢကဘိယူၤပျီလီၤ၊ တံးကဲထီၣ်သတူၤကလံာ်ဒီးအမဲရကၢအကဘိယူၤ (Buffalo) ယူၤထီၣ်တဘျီလၢဘၣ်၊

တုသရ်သမာသုညါလတ်ဒုးဖးဒိင်ခံဘျီတဘျီကဲထီင်ဒီးယပပ်အကဘိ
ယူဟဲခးလီတလတ်လတ်ကိးနံဒဲးအယိအမဲရကကွဟ်ကွအကဘိ
ယူဆူဝှ်တကူင်လီ. လတ်နုအယိ, တီဖုင်ကွိဘတ်တုပျီကွိအသး
လတ်ပာ်တုလတ်တီထီကွိဘတ်တုပျီအသးစွဲကိးလီ. မှ်လတ်ပဒီးတံသံကွိ
တသုလတ်စွဲကိးဘတ်မှ်လတ်ဘတ်အိင်ဒုင်လတ်ပုလတ်လတ်အယိလီ.
ဘတ်ဆပ်ဖဲယပပ်အကဘိယူဟဲခးလီတလတ်ဒီးကွကဒါကွအခါ (Buf falo)
ဟဲလူတဘုင်စိလီဖဲကဘိယူပျီဒီးယူထီင်ကဒါကွတဘျီယီလူဝဲတ
ဘျီယီတိနိင်လိာ်သးဖဲမကါရံဒီးခးလိာ်သးယပပ်ကဘိယူဘတ်ဒီးဒီးကွ
လီတံဖဲမုင်တါကလဲးကံင်နုလီ. ယပပ်အကဘိယူမှ်အူအိင်အယိယ
ပပ်စံင်လီလတ်ဒါမှ် (၄) ကလိာ်ဒီးမှ်လတ်အလီလတ်ဆူင်ခံအယိသံ (၄)
ကလိာ်လီ. (Buffalo) ဟဲကွတုကွဒဲဂဲဂုဒီးမှ်လတ်အသးခုအယိအယူ
တခွတခွလတ်ဖးဖိဖဲပကွိကရ်ဂံကွဆူဝှ်တကူင်လီ. ယနီကစာ်
ဒီးယသကိးကွိဖိတနီပလဲဆဲးကျ (BAF Burma Auxiliary Force) လီ.
ပယိကလုာ်နုတနုဘတ်. နုဒုင်ထဲပုကညိဖိဒီးကီလတ်ဝါကးပြါလီ.

ကီပယိနုယပပ်နုလီဆိဒီးခိကီဆါအဆိကတံဖဲကဆိဝါ, ဘိတံဖဲကွိင်
တဲင်ကီဆါလီ. တုကဆိဝါထီင်ဆူမုင်တါဒုးလိာ်သးဒီး (Burma Rifle)
ဖဲမုင်တါကယံဒုင်ခံနုရံင်ဝံဒီး (Burma Rifle) ဂုကဒါကွအလီခံဆူ
ဝဲတကပလီ. စးထီင်ကဆိဝါဆူဝဲဒုးလိာ်သးဒီး (Burma Rifle) ကယံ
လတ်ကျဲ (၃) နွံလီ. တုဒဲတံဒုးစးထီင်ဖဲဂီယုနုရံင်ဒီးတုမှ်ထူင်နု
(Burma Rifle) ဂုကွအခံဆူဂုတက ပလီ. ယပပ်အကျဲဟဲယုဒီးပယိ
သုးခိင်လတ်အလဲဆူယပပ်အကီတနီလီ. ဖဲတံဒုးဒဲနု, ယပပ်အကဘိ
ယူတဘုဒီး (Buffalo) တဘုဒုးလိာ်သးလတ်ဖးဖိဖဲပကွိကရ်အဖိခိင်
ကယံခံနုရံင်ဒီးကွကွခံဘုင်လိာ်လီ. ပဝဲပခိတံကျဲလဲဆူဘျးတကပ

အယ်ဖ်အိုင်အိုင် (၁၂) နှစ်ရပ်နှံ၊ ပတူသညိုဆိုင်သီ၊ဒီးလားဂီပတူအေးအေး သီလီ၊ ပအိုဝ်း (Burma Rifles) ခိုအသုံးဒုတိယဒီးပဲ (BAF) စာလီလီ၊ စာသီအတီပူပူသဝီဖိအာပူခီဖိုပိုင်လိုင်ဆူမလုံးကျိလီ၊ ပအိုဝ်းတလီယာ ဃာဒီးကဘီတဟဲနီတဘွာဘာ၊ မှာလားပယီဒီးယပိုင်အသုံးလူယုကီလား ဝါအသုံးဆိုင်မေးအယ်၊ ယနီကစာယကွာကွာဆူဒဲဝါလီ၊

ယခီယီဆူကိုင်တဲကီဒီးယသကီးစာကဒီးဘာဘီနီကိုင်တဲမီထိုင်ကျဲလား အလဲထိုင်ဆူနီအိုင်တိုင်အလားပူထေးပူလီ၊ ဘာဖူးလားပစုမှာလားမီထိုင် ဘျာပိုင်ခိုင်တအိုင်ဒီးဘာအယ်လီ၊ ဖဲပဘီကျဲနီဘာကီဘာခဲမေးနး တ်အိုင်တလားတပွဲ၊ တ်ကူတ်ကားတလားတပွဲအယ်ပဘာမာကဲထိုင်ဟုသး ထာ (ဂုန်နီအိတ်) လားပတံကူတံကားဒီးယာမဲလုံးနီလီ၊ သူလားပခိုင် လီနီသူဘာဆိုင်သူလားဟုသးထာ (ဂုန်နီအိတ်) အလီနီဝါဒီးဒိုင်တစး အိုင်တံဆါမေးလီ၊ ပလီသးထိုင်ဒီးပကဲထိုင်တံသးယုလီ၊ ပုတဲလားဟဲ ထိုင်လားပညာလံတခီလီ၊ တဘျီဘျီဘာလဲအိုင်လားထံဖိကျဲအနံဖဲပုလု ထိုင်လုလီအကျဲဘာဘွာလီသးခဲလားအိုင်ဘွာဆုဒီးနီသူဝါလားပတံ ကူကူနီအံအလီလီ၊ ယီမုာယီခွါဟဲခီဖိုပမဲညါသနာကုပမဲဆုးတ သ့ဘာ၊ ပုသံဂီမှာလားတံသးယုဒီး(ဖက်ခွက်နာ)၊ တံမူလီဖးဒိုင်တက လုအယ်လီ၊ Dutch အ war prisoners (ပုသုးဖိလားတံဖိုင်နီအီလား တံဒုးအပူ) သံလားတံဆါအံဂီမှာလီ၊ အဲသ့စုကီးမှာလားအတံကူ တံကားတအိုင်အယ်ဘာကူထာသ့စုကီးနီလီ၊

လားပသ့ညါနီဘာတံကစိုင်လားပသကီး (Chin Rifle) လားမလုံးကျိဒီး ကီလားဝါသုးလား (Mergui Burma Rifle) သုတဖန်ကဘီဟဲအိုင်ကွာအဲ သုဂုဂုလီ၊ ဘျဲတံဒုးတအိုင်ဘာ၊ မှာလားယပိုင်တနီလီလားဘျဲတခီ

အယိလီ၊ ဖဲတချူးယဟးထီၣ်မလံးကျိၣ်ဒီးဘၣ်အခါတၢ်ကစီၣ်ဟဲတုၤလၢ
Maj. မွၢ်စံၣ်အအိၣ်တဘျီလီၤ. မွၢ်လၢအဝဲသ့ၣ်ညါယၢဒီးပမၤသကိးတၢ်တၢ်
တပူၤယိအယိလီၤ. အဝဲမၤယအိၣ်ခိးအိၣ်ဒီးပယိဖိလၢအလုၢ်ဖိဝဲတဂၤဟဲတုၤ
မး, က့ၤဘၣ်ဆၣ်ယအိၣ်ခိးတချူးလၢဘၣ်. လၢခံအဝဲသ့ၣ်ခံဂၤဟဲတုၤမလံး
ကျိၣ်ဘၣ်ဆၣ်ကဘီက့ၤတလၢကွၢ်လံ. မွၢ်လၢပယိဒီးယပၣ်အသးနီၤဟူအဝဲ
သ့ၣ်အတၢ်ကစီၣ်အယိလုၤလုၤအဝဲသ့ၣ်ခံဂၤနးမးဒီးမၤဘၣ်ဒိသဝီဖိနးမးဒီးဟံ
ခုသ့ၣ်ဝဲတသ့, တဘျီလၢဘၣ်အယိပုၤသဝီဖိကျိၣ်သံကွၢ်ခံဂၤလၢကလီၤ. Maj.
မွၢ်စံၣ်န့ၣ်ဘၣ်ယးဒီးတၢ်ဂုၢ်နီၤပၢ်ဒုၣ်ဒါကစီၣ်ဖဲကီၢ်ပယိဒီးယိၤကီၢ်ဆၢစးထီၣ်
မဲဆိးဒီးတုၤကိးသိလီၤ. အဝဲဝဲလီၤအသးလၢအမွၢ်စီၤပၤအစၢၤအသ့ၣ်လီၤ.
ပဘၣ်မၤတၢ်ဖဲယိၤကီၢ်န့ၣ်ယံၣ်သၢနီၣ်လီၤ.

ယပၣ်ဟ့ၣ်လီၤအသးဒီးတၢ်ဒုးခံဘျီတဘျီဝံၤဝဲန့ၣ်လီၤ. ယနီၢ်ကစၢ်ဒီး (Chin
Burma Rifle) အသးဖိတနီၤပက့ၤဟံဖျါက့ၤပသးဖဲကီၢ်လၢဝါသုးဖဲကၣ်ခွး
ဘူၣ်ရံၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲပဟးထီၣ်လၢထးခန့ၣ်, ကၣ်ခွးဘူၣ်ရံၣ်ဝဲလီၤအခါယိ
သ့ၣ်တဖၣ်တြီပုၤဝဲလၢလုၢ်မွၢ်အူတၢ်ကၢ်အိၣ်စ့ၢ်ကိး, ပသထုတခိဝဲဝဲလၢ
ပဟ့ၣ်သုစုတနီၤဒီးဒီးက့ၤဒီးတဂ့ၤ. ဘၣ်ဆၣ်ပတကန့ၣ်ယုၣ်ပခီလၢဂီၤကျိၣ်ဒီး
ခိးလုၢ်မွၢ်အူလီၤ. ခိးဒီးနံၤဟဲတုၤတခိၣ်အိၣ်ဒုၣ်အခိၣ်တဖျါဒီးအတွဲတတွဲ
လီၤ. ပန့ၣ်လီၤတတြီဘၣ်. အပူၤန့ၣ်အိၣ်ထဲယပၣ်အသးခိၣ်ဒီးအသးခိၣ်
ကျၢ်လၢပၤကီၢ်ပယိဒီးဘၣ်ဖဲအဝဲသ့ၣ်မၤနၢၤတၢ်အခါန့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ပထီၣ်
ဆူအခိၣ်ဒုးခိၣ်ကိးဂၤဒီးအသးခိၣ်ကျၢ်ဟဲဒုးနီၤပၢ်ပုၤမၤပဆုၣ်နီၤဂ့ၤဂ့ၤ, ဘၣ်
ယိၣ်ဝဲလၢပကလီၤတၢ်ဒီးအဝဲဆိမိၣ်ပုၤလၢကီၢ်ရခါ (Gurkha) ကလုၢ်န့ၣ်လီၤ.

ဖဲန့ၣ်အခါမွၢ်လၢတၢ်ဒုးဝံၤလံအယိပုၤသုးဖိတဖၣ်တၢ်ကဆၢကဒါက့ၤဆူတဂၤ
လၢအကီၢ်ဒုၣ်ဝဲန့ၣ်လီၤ. ပဟံဖျါသးဝံၤကအိၣ်သၢနီၤဒီးပဝဲသ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်တၢ်

ဆာလီပူဆူခိုင်း (Kao Din camp) ဖဲ Maj. Roman လာအမ္မိ Repatriation camp (ဒဲကဝီလာတံဟ်ဖိုဉ်ပုၤဖဲတချုးတံဆာကဒါကွၢ်ပုၤဆူတဂၤလာအကီၢ်ဒုၣ်) အသုးဒုခိုဉ်အတံပအဖီလံာ်န့ၣ်လီၤ. Chin Rifle တဖၣ်တခိကွၢ်ကဒါကွၢ်ဆူကီၢ်ပယီၤလာလုၣ်မ့ၣ်အူန့ၣ်လီၤ. ယဘၣ်တံဆာယၤဆူ Tha Maung camp လာဘၣ်တံပဆာအီၤလာ Maj. Barne ဖဲ ဒဲခိုဉ်အသုးဖီလာအကထိတဖၣ်, အဲကလံးသုးဖီစၢၤဂၤ, အုၣ်ဒိၣ်နံၣ်ရှါသုးဖီစၢၤဂၤဒီးယပၣ်အသုးဖီလာအကထိတဖၣ်လာတံဖိၣ်န့ၣ်အီၤလာတံဒုးအပူၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. အုၣ်ဒိၣ်နံၣ်ရှါအသုးဖီတဖၣ်န့ၣ်တံဟ့ၣ်အီၤတံကူတံကၤဒီးတံအိၣ်အလာအပွဲၤဘၣ်ဆၣ်ကျိန့ၣ်တံတဒုးဖိၣ်ဘၣ်. မ့ၢ်လာအကီၢ်န့ၣ်ပူထီၣ်ကွၢ်ဒဲ (Dutch) ဒီးဒုးလိာ်သးအယီၤလီၤ. လာဟါသာန့ၣ်ရံၣ်, လွံၢ်န့ၣ်ရံၣ်န့ၣ်ပလဲၤလုၣ်ထံလာလာဂီၤကျိ (River Kwai) ဒီးပုၤလာအကလးကလးတဖၣ်လုၣ်ထံလာအဘၣ်ဆုဲလၢာ်လီၤ. ယပၣ်အသုးဖီလာတံဖိၣ်န့ၣ်အီၤလာတံဒုးအပူၤသ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်လုၣ်ထံလာအဖီလံာ်ဒီးမ့ၢ်ဒဲခိုဉ်အသုးဖီသ့ၣ်တဖၣ်လာအဖီခိၣ်တခိလီၤ. စဲးချံလုၣ်ထီၣ်လုၣ်လီၤဂီၢ်မ့ၢ်ဘၣ်ဆၣ်တဘၣ်ဃးအဝဲသ့ၣ်နီတမံၤဘၣ်. ဒဲခိုဉ်အသုးဖီလာအကဲတုၢ် (Japanese war prisoners) သ့ၣ်တဖၣ်တံဒုးဝံၤဘၣ်ထီၣ်ကွၢ်တံမၤလိဝံၤဘၣ်ကွၢ်ဒုးကွၢ်တံလာအုၣ်ဒိၣ်နံၣ်ရှါလီၤ. ဒဲခိုဉ်အပိာ်မုာ်ပိာ်မၤဒီးပိာ်ခွါဖိ (၁၂) နံၣ်ဒီးဆူအဖီလံာ်သ့ၣ်တဖၣ်ဆာဝဲဆူယီၤကီၢ်အသုးဖီဘၣ်ခိးဝဲလာတံချါဒီးကဲထီၣ်ဒဲကဝီၤဒီးတဖျါၣ်စ့ၢ်ကိးလီၤ. ပုၤနီၢ်ဂံၢ်ကအိၣ်လာအကလးကလးလီၤ. ဒဲခိုဉ်အသုးဖီလာန့ၣ်တသ့ဘၣ်. ယဲယလဲၤန့ၣ်ဘၣ်ဒီး (Maj. Barne) တဘျီလီၤ.

ပုၤကညိအိၣ်ထဲယၤတဂၤလီၤ. ကီၤလာဝါသုးခိၣ်တနီၤထံၣ်နၤကွၢ်နၤဒီးသ့ၣ်ညါဝဲလာအမ္မိပုၤကညိတဘျီယီ, တနီၤနီၤပုၤကညိန့ၣ်တသ့ၣ်ညါဝဲဘၣ်. (Maj. Barne) လာအအဲၣ်ယၤတဂၤစ့ၢ်ကိးဖဲယလဲၤတုၢ်အအိၣ်အခိၣ်ထံးသံကွၢ်ယၤ,

“နမ့ၢ်မတၢ်လဲၣ်.”

ယတဲဆၢ, “ယမ့ၢ်ပုၤကညီ”

“နဟဲးလဲၣ်”

“ယဟဲးလၢကီၢ်ပယီၤ.”

“မ့ၢ်စံးနီၣ်နမ့ၢ်ပယီၤသၢၣ်.”

ယတဲဆၢအီၤ, “ယတမ့ၢ်ပယီၤဘၣ်” ဖဲအဝဲၤဒၢးအပူၤန့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ဒးခွဲ အစၣ်တကၤဖဲအိၣ်လၢအဝဲၤဒၢးပူၤဖဲတီၢ်လံာ်အဆၢကတီၢ်တဲးပုၤကညီန့ၣ်အိၣ် ဖဲပကဲး (Japanes war prisoners) အခါယပၣ်ဆှာပုၤဆူဝဲဒၣ်လၢပဘၣ်မၤ တၢ်အဂီၢ်ဒီးပဘၣ်အိၣ်ဖဲမိရီၣ်ကညီတီၤထီၣ်အယိပသ့ၣ်ညါဖဲန့ၣ်လီၤ.

ဖဲတၢ်ဒုးဖးဒိၣ်ခံၣ်တၢ်တၢ်ဝံၤ, ကီၤလၢဝါထၢဖိၣ်က့ၤပုၤလၢဘၣ်ဟဲးမၤလွၢ်မ့ၢ် အူကျဲ, မိထီၣ်ကျဲလၢကီၢ်တၢ်တၢ်ဆူကီၢ်ပယီၤ (Burma High Way) သ့ၣ်တ ဖၣ်လၢအမ့ၢ်မလ့ၣ်, အူၣ်ဒိၣ်န့ၣ်, ပယီၤဒီးစုကဖိသ့ၣ်တဖၣ်ဒီးဟံးလီၤဆိပ်ပုၤ ကလုာ်တဖုဒီးတဖုအိၣ်ဒီးအဒဲကဝီၤဒၣ်လီၤ. မ့ၢ်ကီၤလၢသ့မၤန့ၣ်ဂ့ၢ် (တမံလ်) ဒီးကီၢ်ရခါသ့ၣ်တဖၣ်ဟံးယုာ်တပူၤယီၤလီၤ. ဒီးဘၣ်တၢ်ပၤဆှာအဝဲသ့ၣ် လၢမ့ၢ်က့ၢ်ဒၣ်လုာ် (Maj. Debulie) လီၤ. ကီၤလၢသ့မၤန့ၣ်ဂ့ၢ် (တမံလ်) အိၣ်လၢအကလးဒီးကီၢ်ရခါအိၣ်ဒၣ် (၁၅၀) လီၤ. လၢတၢ်ဂ့ၢ်လဲၣ်တသ့ၣ် ညါဘၣ်. တၢ်အူၣ်လီၢ်ကဲထီၣ်လၢပုၤခံၣ်အဘၣ်စၢၤဒီးကီၢ်ရခါက့ၢ် (တမံလ်) ဒီးဘၣ်ဒိ (၄၀) ဂၤလီၤ. ကီၢ်ရခါသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်မ့ၢ်လၢအဖူလၢတၢ်ဒုးပျီပူၤအ ယိန့ၢ်ဘၣ်အခွဲအယာ်လၢကီၤလၢဝါလၢကစီၢ် (ခူးကရံ) ဒီတကလုာ်အံၤသ့ ကိးဂၤလီၤ. လၢခိရံယါတၢ်ဒုးန့ၣ်အဝဲသ့ၣ်တသ့ကျိအါအါဘၣ်. ကျိခိရံယါဒီး အဒိခူးကရံန့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အယိ (Maj. Debulie) ကတီၢ်တမံလ်အကျိၣ် ဘၣ်, ဘၣ်ဆၣ်ကတီၢ် (Hindustani) အကျိၣ်တဘၣ်အယိလိၣ်ဘၣ်ပုၤတ ဂၤလၢကတီၢ်ကီၤလၢဝါကျိၣ်ဒီး (Hindustani) အကျိၣ်ဘၣ်တဂၤလီၤ. ကီၢ်

ရခါနှင့်အကျိပ်အိပ်ဒ်ဝဲစွဲကီးဘဉ်ဆဉ်ကတီး (Hindustani) အကျိပ်ဘဉ်
 ခဲလက်လီၤ. ဖဲ (Maj Debulie) သံကွၢ် (Maj. Roman) လၢလိဉ်ဘဉ်ပှၤ
 ကျိးထံတဂၤအခါယနီၤဖိးယအိဉ်ခူသုဉ်, ဘဉ်ဆဉ်တရူးစရူလၢစကမိတဂၤ
 ငးနီၤဟံ (Maj. Roman) လၢပှၤအိဉ်လၢဒၢပှၤတဂၤကတီးဝဲသ့ဒီးပှၤလဲၤကီး
 နီၤယၤဒီးယငးနီၤဟံ (Maj. Roman) လၢယကတီးသ့ဖဲအကြးအယိ (Maj.
 Debulie) ယုယၤလၢ (Maj. Borne) တဘျီခံဘျီလၢလိပျံ့ဘဉ်ဆဉ်အဝဲတ
 ဒိကနဉ်ဝဲမ့ၢ်လၢအဲဉ်ယၤဒိဉ်အယိလီၤ. ဘဉ်ဆဉ် (Maj. Debulie) ဟဲလီၤလၢ
 အနီၤကစၢ်ဒီး (Jeep) ဒီးကတီးကျဲလိဉ်သးဒီး (Maj. Barne) ဝံၤမၤယကွၢ်
 ဟံးနီၤယတၢ်ဖိတၢ်လံၤ, ယလီၤမဲတူဒီးဖၢနဉ်ဆူအ (jeep) ပှၤဝံၤ, ယဘဉ်ပိဉ်
 ထီဉ်အခံဒီးယဘဉ်ကွၢ်ထွဲကီၢ်ရခါ (၁၅၀) ဂၤန့ဉ်လီၤ. လၢခံယဟဲကွၢ်အိဉ်ကွၢ်
 ဖဲ (Kao Din camp) (၉) လၢဒီး (Maj. Debulie) ငးနီၤဟံယၤလၢသၢက
 ကွၢ်ဆူကီၢ်အဲကလံးတုၤသၢဟဲကွၢ်ဒီးနၤဒီးကီၢ်ရခါသ့တဖဉ်ကလဲၤဒီးသၢဆူ
 မလှူၤရါ. နမ့ၢ်လဲၤယကသိဉ်လိနၤကီၢ်လၢဝါကျိဉ်, မလှူၤကျိဉ်, ဖဲဖိကဟဉ်
 ဒီးတၢ်ကူဉ်ဘဉ်ကူဉ်သ့အဂၤဝံၤနမ့ၢ်အဲဉ်ဒီးဟဲကွၢ်ကွၢ်ဆူနမ့ၢ်နပိအိဉ်ဒီးယ
 ကဟ့ဉ်နၤအခွဲလီၤ. ဖဲအဆၢကတီးဝဲန့ဉ်စွဲကီး (Captain Dr. Eiliet) လၢယ
 ကဲပှၤကျိဉ်ထံလၢအတၢ်ဆါဟံဉ်အခါဟ့ဉ်ကူဉ်ယၤလၢယကကွၢ်မၤသကိး
 တၢ်ဒီး (Karen Rifle) လီၤ.

တုၤအဆၢကတီးဘဉ်ဒီးယနီၤကစၢ်ဒီးကီၢ်ရခါ (၁၅၀) ဂၤပလဲၤခိးလုဉ်မ့ဉ်အူဖဲ
 အသန့လၢကလဲၤဆူမလှူၤရါအဂီၢ်လီၤ. ဖဲန့ဉ် (Dr. Eiliet) ကိးယီၤယၤဒီးငးနီၤ
 ယၤ (Maj. Debulie) အတၢ်ကစီဉ်လၢအအိဉ်ခိးပှၤဖဲမလှူၤရါလုဉ်မ့ဉ်အူသ
 န့လံန့ဉ်လီၤ. ဘဉ်ဆဉ်ငးနီၤထီဉ်ယၤကီၢ်လၢဝါအသးခိဉ်လွံၤဂၤကွၢ်လီၤတၢ်
 ဒီးငးနီၤဟံယၤလၢပှၤလွံၤဂၤန့ဉ်ဟဲအိဉ်ခိးပှၤလၢအိဉ်လၢကီၢ်မတၤမတၤဒီးက
 ကွၢ်ဆူကွၢ်ပှၤဆူတဂၤလၢအကီၢ်ဒ်ဝဲအယိယငးနီၤဟံကီၢ်ရခါသ့တဖဉ်ဒီး

မုၢ်လၢအဝဲသ့ၣ်တအဲၣ်ဒီးက့ၤက့ၤဆူကီၢ်ပယီၤဘၣ်ဒီးဟးထီၣ်ကွံာ်ဖဲလုၣ်မ့ၣ်အူသန့ဒီးန့ၣ်လီၤ. ယၤဒီးယပုၤထီၣ်ဒီးဒီးသရၣ်ဒီးလွၢ်လၢဟဲလူၤယုက့ၤယၢခံၤန့ၣ်ပမ့ၢ်လဲၤသ့ဘၣ်ဆၣ်ယဆိမိၣ်ထီၣ်ယမိၢ်ယပၢ်ဒီးပဟဲက့ၤက့ၤဆူကီၢ်ပယီၤဒီးလုၣ်မ့ၣ်အူလီၤ.

တုၤကီၢ်ပယီၤယန့ၣ်လီၤဆိ (U.M.P-Union Military Police) ဖဲဒၣ်ဝံၣ်ပဘၣ်ထူဖျၢၣ်ထူလီၤ. ပုၤအိၣ်တွံာ်တဘျုးဖုၤအမ့ၢ်, ကဘီယုၤသုး (R.A.F Royal Air Force), ကီၤလၢပၣ်ခၣ်ဘၣ်သၣ်မံၤယီၤသုး, (C.T.M.B) ဒီးအဂၤတဘျုးဖုၤလီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ကအိၣ်ဒၣ်ခံၣ်ဒီး (D.Y.S. P) အူစၣ်သ့ဟဲလီၤကျဲၤ (Southern Range Flying Squad of the Rangoon D.I.G) လီၤ. ပုၤခိၣ်ပုၤနီၣ်ကျဲၤလီၤဝဲဒီးဖဲဒၣ်ဝံၣ်ပဘၣ်လဲၤထီၣ် (၁၂) ဂၤလီၤ. ဟ်ဖျိၣ်ကဒီးမိၣ်လမ့ၣ် (U.M.P) ခဲလၢာ်အိၣ် (၄၀) ဂၤလီၤ.

(Flying squad) လၢအမ့ၢ်ပုၤဆုၤအိၣ်သၢဖုလၢအမ့ၢ် (Southern Range, Northern Range ဒီး Western Range) လီၤ. အခိၣ်မ့ၢ်ကီၤလၢသုးဒီးအလီၢ်လၢမ့ၢ်ဝဲ (D.Y.S.P) လီၤ. ပဝဲပမူဒါလီၤစးထီၣ်ဝံၣ်တကူၣ်ဒီးတုၤဘျုးဘၣ်လူၤယုဒၣ်ဒါတၢ်ကစီၣ်ပဒုးမ့ၢ်နၤပဒုး, မ့ၢ်တနၤကိးထီၣ်သုးဖဲ (မိ) တၢ်ပၤကိးဝဲ (တဲနုးတောဝဲ) သဝီဖးဒိၣ်တဖျၢၣ်န့ၣ်ခိၣ်မူၤနံးဟ်ခူသ့ၣ်ယပၣ်အသုးခိၣ်အဂၤ (၂၀) ဒီးခိးဝဲအသုး (၂၀၀) ဂၤလီၤ.

ပဒုးနီၣ်ပၤသုးဒီးကီၢ်ရခါအသုး၁ရၣ်, Southern Range Flying Squad, ၁ဆ့ၣ် (ပိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း) အပုၤ၁ဆ့ၣ်ဟ်ယုာ်ဒီးကဘီယုၤ, မိထီၣ်ထး, ဒီးမိၣ်ပစးထီၣ်လၢတီအူလီၤ. ဟါခိလွၢ်န့ၣ်ရံၣ်တုၤ (မိ) တၢ်ခံးဆူညါမိထီၣ်ကျဲတအိၣ်ဘၣ်အယိဘၣ်စံၣ်လီၤဒီးလဲၤလၢခိၣ်နီၣ်ညါလီၤ. ဖဲမ့ၢ်ဆ့ၣ်ထီၣ်ယံၤန့ၣ်

ရန်နဲ့ပကစီလီသဝိပူဘၣ်ဆၣ်ပတထံၣ်ပှါဟီၣ်ခါနီတဂၤ၊ မ့မ့ဟီၣ်မုၢ်ဒီး
ဖိသၣ်အိၣ်ဂီၢ်မ့ၢ်အိၣ်ဒီးတၢ်ဘိၣ်တဂၤစၢ်လၢဟံၣ်ဖိလၢန့ၣ်လီၤ. သုးခိၣ်သ့ၣ်
တဖၣ်သံကွၢ်ဟီၣ်ခါလဲၤဆူလဲၣ်. တဲၤ “တသ့ၣ်ညါဘၣ်” “သုဘိၣ်ဟံၣ်တၢ်ဘိၣ်
ဘၣ်မနၤလဲၣ်” တဲဆၢဝ “ပပျံတၢ်” လီၤ. ခိၣ်မ့ၢ်န့ၣ်စံသ့ၣ်တဖၣ်န့ၢ်ဘၣ်တၢ်
ကစီၣ်ဖျၢၣ်အယီၤ, ပယုအဝဲသ့ၣ်တဘၣ်ဘၣ်. အယီၤဟါခိၣ်လွၢ်န့ၣ်ရံၣ်ဘၣ်ဟဲ
က့ၤလီၤဒီးန့ၣ်ညါလီၤ. ကီၢ်ရခါတနီၤအခိၣ်မူၤလီၤယံၤလၢကျဲတဘျုးဂၤဒီးကီၢ်
လၢဝါသုးခိၣ်ဘၣ်စီၣ်န့ၢ်က့ၤအကျိး Jeep ဘၣ်ဟဲထီၣ်ကီၢ်ခဲလၢကဟဲ
အိၣ်က့ၤအဝဲသ့ၣ်လီၤ. ပဟဲက့ၤတုၤ(မိ) ပှါခါမ့ၢ်တၢ်လီၤကွဲးလီၤဝဲ (အဝစး
တစ်ကျပ်) ပဲး Flying Squad ပနၣ်လီၤအိၣ်, မ့ၢ်လၢပတအိၣ်ဘၣ်မ့ၢ်န့ၢ်ဒီး
န့ၢ်အယီၤလီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ပအိၣ်တစီၣ်ဖိမ့ၢ်လၢကသုလၢကအိၣ်တဘျုးဒီးထီၣ်မိ
ထီၣ်ပဟဲက့ၤက့ၤဆူတီအူလီၤ.

D.Y.S.P အူစၢ်သ့မ့ၢ်လၢအအၢလၢပဖိခိၣ်နးမးအယီၤ, သုးခိၣ်လၢအဖိလၢဒီး
U.M.P လၢမိၣ်လဲၣ်သ့ၣ်တဖၣ်က့ၤက့ၤဆူအဝဲလီၤခိၣ်သ့ၣ်ခဲလၢကလီၤ.
ဒီးဘၣ်မၤပှါထီၣ်က့ၤဒီးသထူၣ်အ U.M.P လီၤ. အိၣ်ကဒီးတလါဒီးမ့ၢ်လၢအ
အၢဒီးအယီၤပအိၣ်လၢ (မိ) ပဟးထီၣ်ယုၣ်ဒီးစုကဝဲကိးဂၤဆူဖျၢၣ်လၢပက
က့ၤဆူတၢ်တကူၣ်အ့စ့ၣ် D.I.G ရူအဂီၢ်လီၤ. ယုကညးပှါပတကနၣ်ယုၣ်ဘၣ်.
တုၤပတုၤလၢဖျၢၣ်ဒီးဘၣ်လၢတၢ်ခဲးလံအဆၢကတီၢ်ဖဲလုၣ်မ့ၢ်အူအသန့အဝဲ
အိၣ်လၢအယံၤဒီးတဲစိပှါသါဒီးလီၤလိပျံဆူတၢ်တကူၣ် D.Y.S.P ရူဒီးတဲလၢ
သါပှါတကရၢအံၤဟးဖးအဖိအမါဒီးလီၤဘျံးလီၤတီၤအယီၤယဟဲကိးဖဲဖျၢၣ်
လၢကအိၣ်ဘျံးအဂီၢ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ပတကနၣ်ယုၣ်ဘၣ်ဒီးအဝဲလဲၤကျဲဒီး
D.Y.S.P ဖဲဖျၢၣ်ဒီး D.Y.S.P ဖဲဖျၢၣ်ဟဲဆူပအိၣ်ဒီးယုကညးပှါဒီးတဲလၢသု
အိၣ်ဒီးတၢ်စုကဝဲတကးဘၣ်တၢ်ခဲးတၢ်နၤလံဒီးသုပှါကလုၣ်တဖၣ်ဟူးဂဲထီၣ်

နးမးအယီၤပှၤဝှံၤဖိကပျံၤဘၣ်ဖုးတၢ်လီၤ. ဝံသးစူၤအိၣ်ဟံးဒီးယၢဖဲဖျၢၣ်
အပၤကီၢ်သန့ဒီးယကဟ့ၣ်ကူၣ်သုလီၤ. မ့ၢ်လၢအမ့ၢ်တီၢ်အူတၢ်ပၤအယီၤမၤပ
လဲၤထီၣ်ဆိဆူတီၢ်အူလီၤ. ဒီးပဆၢထီၣ်ပှၤခံၤအူတီၢ်အူဒီးဟဲက့ၤတုၤက့ၤဂ့ၤဂ့ၤ
လီၤ. လၢစၢၤသီအတီၢ်ပှၤတီၢ်အူအ D.C (အရေးပိုင်) ဟဲလီၤသမံသမိးတၢ်ဂ့ၢ်
ဝံၤဒီးက့ၤထီၣ်က့ၤလီၤဘူးကပွဲၤတလၢဒီး DIG ကိၤလၢဝါအနီၢ်ကစၢ်ဟဲသမံ
သမိးပဲသ့ၣ်တဖၣ်ဒီး D.Y.S.P အူစၣ်သ့အၢၣ်လီၤအတၢ်ကမၣ်ခဲလၢာ်ဒီး
DIG က့ၤက့ၤအူဝှံၤတကူၣ်လီၤ.

အိၣ်တနွံဘျဲၣ်ဘျဲၣ်ယဟးလိာ်ကွဲၤလၢမိထီၣ်ကျဲၤအဆၢကတီၢ်ယသကိးလူၤယု
ယၢဒီးတဲဝဲလၢပဘၣ်လဲၤအူဝှံၤတကူၣ်မ့ၢ်လၢလီၤပျံၤတုၤအယီၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂ့ၢ်
ဒ်လဲၣ်ပဆိမိၣ်တဘၣ်ဘၣ်. ဘၣ်ဆၣ်ပဲလွံၤဂၤပစိာ်ယုၣ် Bren တခိၣ်, Slen
တခိၣ်, rifle ခံခိၣ်ဒီး (Sub Inspector Police) SIP ကညီတဂၤကျိတရံး
revolver တခိၣ်ဒီးပဒုးနၢ်ပၤပသကိးလၢအအိၣ်လီၤတၢ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢက
အိၣ်ဒီးတၢ်ပလီၤထီၣ်ဘိးဒီးပဲယဲၤဂၤပလဲၤခိးလုၣ်မ့ၢ်အူလီၤ. တုၤလုၣ်မ့ၢ်အူ
ဟဲတုၤဒီးပှၤအါ, ပှၤကတံာ်အယီၤတၢ်လီၤတအိၣ်ဘၣ်. မ့ၢ်လၢအရဲဒိၣ်အယီၤလုၣ်
မ့ၢ်အူအခိၣ်ယုကညးပှၤဒီးလဲၤဟံၤပှၤလၢသ့ၣ်လးအတွဲန့ၣ်လီၤ. ဒီးဘၣ်လၢ
မ့ၢ်နၢ်လီၤ. ဂီၤခိလုၣ်မ့ၢ်အူတုၤဝှံၤတကူၣ်ပစံၣ်လီၤဒီးပထီၣ်သူကိးဂၤမ့ၢ်လၢသ့ၣ်
လးကမူၣ်ဒံဘၢပှၤအယီၤန့ၣ်လီၤ. ပငါထီၣ်လုၣ်ကဟၣ်ဒီး SIP န့ၣ်တဲဝဲသါဖိဒိၣ်
မ့ၢ်အိၣ်ဖဲတၢ်လီၤကဝီၤဝဲအံၤအယီၤမၤလုၣ်ကဟၣ်ဆၢပှၤဖဲန့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ယုတ
ဘျူးတီးမးပတုၤအဟံၣ်လီၤ. ပယီၤဝှံၤဖိတဖၣ်ကွၢ်ပှၤအါမးပလုၣ်ထံကလံၤ
ကလဲသးဝံၤ, ပအိၣ်မ့ၢ်ဝံၤပစိာ်ထီၣ်ပစုကဝဲဒီးပလဲၤလၢပခိၣ်ဆူဂူလီၤ. ပတ
သ့ၣ်ညါတၢ်နီတမံၤဖဲအဆၢကတီၢ်ဖဲန့ၣ်ပှၤစိာ်စုဝဲၤတသ့ဘၣ်. ကိၤလၢဝါသးမးစိာ်
တသ့ဘၣ်. ဘၣ်ဆၣ်ပဲလဲၤတုၤလၢရူဖးဒိၣ်လၢပှၤခးသံသးခိၣ်ကျၢ်အိၣ်ဆါဒီး

အသကိးတၢ်လီၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲန့ၣ်ပှၤခိးတြၢ်မ့ၢ်ပယီၤသုးမ့ၢ်လွံၢ်ဂၤအဝဲသ့ၣ်
အိၣ်ဒီးအလီၢ်အလၢကိးဂၤပဉ္စလီၤလိပျံးဒီးဒုးနၢ်ပၢ်ပှၤလၢဟံၣ်တီၢ်စုကဝဲၤဖဲအ
ဝဲသ့ၣ်အတြၢ်ဒီးခိးတၢ်တဂၤအဝဲသ့ၣ်ဟ့ၣ်ဝဲအခွဲးဒီးယနီၢ်ကစၢ်ခိးတၢ်တစု
ကဝဲၤလီၤ. ဒီးယသကိးလွံၢ်ဂၤလဲၤထီၣ်ဆူဂ္ဂုလီၤ.

ကယံာ်တၢ်ဆၢကတီၢ်သၢန့ၣ်ရံၣ်တဖၢ်ထီၣ်က့ၤနီတဂၤဘၣ်. ဘၣ်မၤဒ်လဲၣ်တသ့ၣ်ညါ, ဘၣ်ဆၣ်တၢ်ပျံၤတၢ်ဖးတအိၣ်ဒီးယၤဘၣ်. တယံာ်ဘၣ်အဝဲသ့ၣ်ဟဲက့ၤဒီးတၢ်နံၤတၢ်အ့ၣ်ဟံၣ်ဃုာ်ဒီးပယီၤ SIP စီမၤလၢအဟးထီၣ်ဆိလၢညါတဖုအကျါတဂၤထံၣ်လိာ်က့ၤသး, ဟံးစုကျၢ်မၢ်လိာ်သးဒီးတဲဝဲလၢသုဝဲသုဖျးသုနူအယံၤ DYSP အူ စၣ်သ့အလီၤလိာ်ကွံာ်ဆူ SIP ဒီးသုန့ၣ်ဘၣ်က့ၤ DYSP အသီတဂၤလီၤ. ပဟဲက့ၤထီၣ်က့ၤဒီး DYSP အသီတဂၤဒီးပဘၣ်လဲၤအိၣ်လၢရှၢၣ်ကွဲၣ်ဝဲလီၤ. မ့ၢ် DYSP ဖဲဖျူဝဲတဂၤလၢအကတီၢ်မုာ်ပှၤဒီးမၤပအိၣ်ဒီးအီၤဖဲဖျူဝဲန့ၣ်ဆိမိၣ်ဝဲသပှၤတၢ်လၢပဝဲတန့ၣ်ခဲလၢာ်ပဘၣ်အိၣ်လၢထီၣ်ပူၤဃီာ်ပူၤလီၤ. DYSP အူစၣ်သ့မ့ၢ်လၢအလီၤလီၤ, အတၢ်ကမၢ်အိၣ်အယံၤက့ၤခးအမၤဖိသၣ်ဘၣ်ဆၣ်တဘၣ်အမၤ, ဘၣ်လၢအဖိခွါဖိတဂၤသံဒီးအဝဲက့ၤက့ၤဆူအမၤဖးဒိၣ်အဟံၣ်ဒီးခးသံလီၤက့ၤအသးလီၤ.

ပမာသကိးတၢ်ဒီး DYSF အသိတဂၢတနံၣ်ဝံၤယၢဒီးယသကိးစိၤဖါလါပတီၣ် ထီၣ်လံာ်လၢပအဲၣ်ဒီးမၤသကိးတၢ်ဒီး Karen Rifle ဒီးအဝဲဟ့ၣ်ပှၤအခွဲးဂ့ၤဂ့ၤ ဘၣ်ဘၣ်, သိၣ်သိပှၤဝံၤပလဲၤထီၣ်ဆူမၤတလုဒီးပပွးလီၤပလံာ်အုၣ်သးဒီး 3rd Karen တူၢ်လီၤပှၤဂ့ၤဂ့ၤဘၣ်ဘၣ်လီၤ. ဖဲပလဲၤတုၤန့ၣ်ပှၤထၢသးဖိသီကအိၣ်ဝဲ ၂၀၀ ဂၤလီၤ. ပနၣ်လီၤဆူပှၤလီၤလံာ်ကျါတသ့ဒီးဘၣ်. ပဘၣ်အိၣ်လီၤဆိတ နွံဝံၤပဘၣ်ဒီးပတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချလၢတၢ်ဆါဟံၣ်ဆဲးကသံၣ်ဝံၤမးပကဲထီၣ် 3rd Karen Rifle ဒီးပအိၣ်ယုာ်ဒီးပှၤလီၤလံာ်သ့လီၤ. ပဘၣ်စးထီၣ်သိၣ်လိသး

ဘၣ်ဃးသးတၢ်မၤလိ (၆) လၢဖးဆူၣ်ညါဝံၤဒီးပဘၣ်အၢၣ်လီၤပသးလၢသးတၢ်ဖးတဖၣ်မၤအဂီၢ်ဖိၣ်လံာ်စီဆုံ, ဖိၣ်နီၣ်တယၢ်လီၤ.

ကယံာ်တနံၣ်ဃၣ်ဃၣ်ဒီးပဝဲပသးဒုတဒုပဘၣ်လဲၤထီၣ် demonstration လၢမုၢ်မိးဝံၤဖဲသးခိၣ်လီၤလံၤသ့ၣ်တဖၣ်ဟဲထီၣ်က့ၤတၢ်မၤလိအခါန့ၣ်လီၤ. ဖဲအဝဲသ့ၣ်ထီၣ်တၢ်မၤလိအခါဘၣ်ထုးကွၢ်အဆၣ်ခဲလၢာ်ထီထီၣ်က့ၤဝဲလၢအနီၣ်ကံၢ်န့ၣ်လီၤ. အိၣ်ထီၣ်ဒီးအကစၢ်ဒၣ်ဝဲအသးဆူၣ်ဒီးအသးဒုလီၤ. ခဲလၢာ်ကအိၣ်ခံကယၤဘျဲၣ်လီၤ. ဖဲန့ၣ် Regimental Sergeant Major (RSM) စီၤထီတုၣ်ဘၣ်သိၣ်လိပုၤလီၤတၢ်ရဲၣ်လီၤ (Parade) , ပယီၤအသးစကီၤတဂၤဒီးကီၤရခါအသးစကီၤဘၣ်သိၣ်လိကွၢ်ဂီၤတၢ်သိၣ်လိ PT လီၤ. ပဝဲပသးဒုပဘၣ်ပုၤ demonstration ဘၣ်ဃးဒီးတၢ်လီၤတၢ်ရဲၣ်လီၤန့ၣ်လီၤ. ပဘၣ်ထူဖျၢၣ်ထူဒီးသးခိၣ်တဖၣ်န့ၣ်စ့ၢ်ကိးလီၤ. ဖဲ A. Coy သးဒုအကျါသးခိၣ်ဃုထၢထီၣ်ယၤဒီးယသကိးဃုဂၤ, ခဲလၢာ်နွံၤဘၣ်ထီၣ် Officer Training School (OTS)လီၤ. သိၣ်လိဆိပုၤကွၢ်ဂီၤတၢ်သိၣ်လိ (PT course) ခံနွံတကတၢ်ဒီးဘၣ်အခါတၢ်ကစီၣ်တုၤသးဒုလၢလီၤခါၣ်သးဒီးပ C.O. Lt. Col. ဒံၣ်ထူဟ့ၣ်လီၤပုၤတၢ်သိၣ်လိတဘျီဃီလၢပဘၣ်လဲၤခိး 2nd Karen အပုၤဟံၣ်ဖိဃီဖိလၢမ့းထံၣ်လၢၣ်ဝံၤလီၤ. ဒီးဒုးနံၢ်ပၢၢ်ပုၤလၢ Lieutenant General စမ့းဒိန့ၣ်အလီၤဒိၣ်န့ၣ်ဒီး Major General န့ၣ်ဝုန့ၣ်လီၤ. စမ့းဒိန့ၣ်မုၢ်ပုၤကညီလီၤ. ဒ်တၢ်ကလုာ်လီၤအသိးမုၢ်ဆၣ်ထီၣ်ပသးဒု, ပဒီးထီၣ်လၢၣ်မ့ၣ်အူဒီးပယီၤဆူမ့းထံၣ်လၢၣ်လီၤ. တုၤပတုၤ 2nd Karen အလီၤခါၣ်သးဖဲမ့းထံၣ်လၢၣ်ဝံၤဒီး 2nd Karen တအိၣ်လၢနီတဂၤဘၣ်. အိၣ်ဒၣ်အဟံၣ်ဖိဃီဖိတူၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ပလဲၤဆူအဝဲသ့ၣ်အိၣ်တၢ်အလီၤတသ့ဘၣ်. ပဘၣ်အိၣ်ကတီၤပသးသၢနံၤဒီးမိထီၣ်ဟဲတုၤဒီးပဒီးထီၣ်သိလၢၣ်ဒီးပသးဒုစးထီၣ်ဟးထီၣ်ပဘၣ်မၤမနုၤပဘၣ်လဲၤဆူလဲၣ်ဆူလဲၣ်န့ၣ်ပတသ့ၣ်ညါဘၣ်. ပဘၣ်ခိဖျိယုၣ်န့ၣ်ခိဒီးပတုၣ်မံလၢမက့ၢ်, အ့ၣ်ယၣ်ဝဲဒံၣ်ထံကျိ

ကန်ဒိုလီ၊ လာကျဲနဲ့ Karen Rifle, Chin Rifle နဲ့ Gurkha Rifle ဟာ patrol အိမ်လီ၊ မှာဆွတ်ထိုင်ပသုးဒုးထိုင်ကဒီးသိလှဉ်ဒီးပဟးထိုင်ဆူညါလီ၊ ဟါခီကဘဉ်လွှာန့ဉ်ရံဉ်ပထံဉ် 2nd Karen rifle အပှာခိးတံဖိအိုင် လာတံပှာဒီးခိးတံလာကျဲခံကပလီလီ၊ တံစူတစးစးပသုဉ်ညါလာမှာ တံဒုးလီ၊ ပခိဖျိအဝဲသုဉ်ကအိုင်ခံမံလတ်ယဉ်ယဉ်ဒီးပတု 2nd Karen HQ ဒီးပစံဉ်လီတဘျီဃီပ Pl. Comd. Lt. Johlly မာပိတ်ထိုင်အခံ၊ ဆှာပှာဆူပှာပှာတတီးဒီးတဲန့ဉ်ပှာအဝဲအံမှာတံဒုးပျီလီ၊ ဒီးအဝဲက့က့ဆူလီခါဉ်သးလီ၊

တံဂုတ်တခီ Burma Rifle န့ဉ်ဟးထိုင်မှာကလဉ်ဒိုင်ဝှာတကူဉ်အသုးဖိသံဉ်ဖိတသုဉ်ညါစုးကီး၊ ဟဲထိုင်တုပှာဒီးဒုးနံဉ်အသုးလာပတမှာပဒိုင်အပှာလာဘဉ်၊ ပမှာခိမူနံဉ်လီ၊ ဒီးလီက့ဆူဝှာတကူဉ်တဘျီဃီဘဉ်ဆဉ်ပှာပာဆါအဝဲသုဉ်ဆူဉ်မးအယိတရံခိဉ်ဟဲက့ထိုင်က့ဒီးထိုင်ကဒီးဝဲဆူထးတဘျီဃီတလာကွံအိုင်လဉ်ဝှာအယိ 2nd rifle ဘဉ်လီဒုးအဝဲသုဉ်လီ၊ ဒုးဝဲန့ဉ်အခိဉ်ထံးတတီးလီ၊ ဆူညါထိုင်ဝဲတန့ဉ်ဘဉ်အယိကိလးဝါသုးခိဉ်ဘဉ်ဟဲကျးစးရဲစါဒီးပဝဲ 3rd Karen ဘဉ်ဟဲမာစါ 2nd Karen လီ၊ ဒီးသုးကဒဲကဒဲဘဉ်ဒုးလိာအသးလီ၊ ပဘဉ်အိုင်တံလီန့ဉ်သးသီဝံမးတံကပိထိုင်မးပထိုင်ဒုးဒီးတုဂီ ၉ န့ဉ်ရံဉ်တိနိဉ်လိာသးဒုးလိာသးဒီးနံဉ်တုဟါလွှာန့ဉ်ရံဉ်အဝဲသုဉ်တက့က့လီခံအယိတံကလုလီလး fix bayonet ဘဉ်ဟဲထိုင်သဖိုဒီးဒုးအိမးအဝဲသုဉ်က့က့အလီခံလီ၊

က့က့အလီခံတဘျီကအိုင်ဒဉ် (၅) မံးလတ်လီ၊ ဘဉ်လဲသုးဒီးဘဉ်ထိုင်ကိးနံဉ်လီ၊ ဘူးကတုအိုင်လဉ်ဝှာလာဟါခိ (အရေးပိုင်.D.C) လာအိုင်လဉ်ဝှာဟဲထိုင်ထဲတကဒီးဒီးလှဉ်ယီဒီးပှာဖိဉ်န့ဉ်အိဒီးပှာသမံသမိးအိဒီးဒုးနံဉ်ပာ

လီအသးလအမုဲ(အရးပိုင်.D.C) လအိပ်လင်ဝှ်းဒီးတဲးသုမုဲနုလီအိပ်လင်ဝှ်းန့တဘဉ်ခးကျိဘဉ်. မုဲလအ Burma Rifle လအကဲထိပ်ခိမုဲန့န့တအိပ်လအဝှ်းပူလအဘဉ်. ဟးထိပ်ကွဲလင်လံအယိလီ. ဘဉ်ဆဉ် Karen Rifle အသးခိဉ်ဒုးနုပါအိမုဲန့န့ဒီးခဲမုဲဆဉ်ပကလီဆူအိပ်လင်ဝှ်းတပူယိလီ. ပလီဆူအိပ်လင်ဝှ်းဒီးတူအိပ်လင်ဝှ်းလအဟါ (၅) နုရံဉ်အဆကတီ Burma Rifle တအိပ်လအစုးကီးဘဉ်ဒီးတဲးဒုးတအိပ်ဘဉ်. D.C ဟဲထိပ်ဒီးအတဲအါလီအသးလီ. ပဘဉ်ပတုဲဖအိပ်လင်ဝှ်းတန့မုဲလအဘဉ်ဟးန့န့ဒုးဒါတဲကစိပ်အယိလီ.

လအခံာ်ဟူတဲကစိပ်လအ Burma Rifle လအကဲထိပ်ခိမုဲန့အဲသ့ကွဲမုဲကဲဘွဲးကွဲတီးမုဲပိဒီးခိးလီကဒီးပူလအကစါကပလီဘွဲးကွဲအတိန့ထံထိပ်ထံလီတူထံလီလင်န့န့ယုလီဒီးနုလီဘျဉ်ဒိဂညါလီ. ဘဉ်ဆဉ်တူအဆကတီဘဉ်ဒီးပဲ Karen Rifle ပဟးထိပ်အိပ်လင်ဝှ်းအိပ်တုဲဒု Union Military Police (UMP) တန့န့လီ. ပဟးထိပ်ဒီးပတူတီးဒီး Karen Rifle ဆိလီသးထံကျိဒိဘိဘဉ်ဆဉ်ခိတညိဘဉ်. မုဲလအတိကဲဒီးဖးထိတဘိအယိလီ. လအပလီခံတခိမျိပ်, 3"2" Motor ဒီးဖးကျိအိပ်ကတဲကတီးသးဂီမုဲ, ခိမုဲန့စုးကီးဆိလီဝဲအ 3"2" Motor ဒီးဖးကျိန့လီ. ဖဲခိမုဲန့သ့တဖန်န့ဖဲပဒုးလိာ်သးလအကျဲအခါခးလီဝဲ 3"2" Motor ဒီးဘဉ်လီခါသးဂုမးလီ.

တူအယံထိပ်ဒီးပ Pl comd. Lt. Johlly ဖဲလအသါကထိပ်ဒီးကိးထိပ် (No. 1 sec.) နီဂံ ၁ သးဆဉ်ထိပ်ဒီးဒုးဟ့ဉ်လီတဲကလုအသးထိပ်ဝဲလီ. ဘဉ်ဘျးကျိလအချယံ (sling arm) ဒီးဖိပ်တိအကန့ဒီးတူဆူဘးခိဂုဂုလီ. ဝဲ No.2 sec နီဂံ ၂ သးဆဉ်ထိပ်ကဒီးဝဲစုးကီးဟဲယုဒီးယအတူတဲကိအ

ကယံာ်တနွံဘျဉ်ဘျဉ်ဒီးပဲ 3rd Karen တၢ်ကလုာ်လီၤလၢပဘျဉ်ဟဲက့ၤက့ၤဆူ
ပ 3rd Karen အလီၢ်ခၢၣ်သးလၢမၤတလုနီၤပူၤသ့လံးဒီးပဟဲက့ၤပဟးထီၣ်ပွံာ်
ဒီးပတုာ်မံဖဲသၣ်ယၣ်ဝတံာ်တၢ်တနုၤမ့ၢ်ဆွၣ်ထီၣ်ပဟဲက့ၤလီၤက့ၤဆူမ့ၢ်ကလၢၣ်
န့ၣ်ဒီးပမံဖဲန့ၣ်တနုၤလီၤ. ဖဲပဟဲက့ၤန့ၣ်ပယီၤသးတဖၣ်အဲၣ်ဒီးမၤတံာ်တၢ်ပုၤ

တစးလီၤ. မုၢ်ဆုၣ်ထီၣ်ပဟးထီၣ်ဒီးသးမိထီၣ်အဒိၣ်အဒိၣ် ၄၀ ဒီးဟါခိပတုၤတိ
အူဖဲဟါ ၅ နၣ်ရံၣ်အဆၢကတိၢ်ပတုၣ်မံဖဲန့ၣ်တနၤလီၤ. ဖဲတိအူန့ၣ် 1st Karen
အလီၢ်ခၢၣ်သးအိၣ်လီၤ.

မုၢ်ဆုၣ်ထီၣ်ပဟးထီၣ်တိအူဒီးပတုၤမ့းထံၣ်လၢၣ်ဝံၣ်လီၤ. ဒီးပဘၣ်ပတုၣ်ဖဲမ့း
ထံၣ်လၢၣ်စ့ၢ်ကိးဒီးတၢ်ကဲထီၣ်အသးပတသ့ၣ်ညါဘၣ်. Burma Rifle ဒီး Chin
Rifle မၤပဟ်လီၤတၢ်စုကဝဲၤဘၣ်ဆၣ်ပုၤတဟ်လီၤတၢ်စုကဝဲၤနီတဂၤဘၣ်. ပ
သးဒုန့ၣ်အိၣ်ဒၣ် (၁၅၀) ဂၤလီၤ. အဝဲသ့ၣ်ကဝီတၢ်ပုၤကအိၣ်သၢကထိဂၤ
လီၤ. ယဲယဘၣ်ပၤဆုၢ်တၢ်စုကဝဲၤမုၢ်ဆါခိအိၣ်လၢ Rifle Court စ့ၢ်ကိးလီၤ.
မုၢ်နၤခိပုၤသးဖိဟဲထုးထီၣ်ခဲလၢၣ်ယမၤတသ့နီတမံၤပယီၤသးခိၣ်တဖၣ်ကျဲၤ
လိာ်သးဒီးနီၤနီၤလၢကဟ်လီၤတၢ်စုကဝဲၤအဂီၢ်ဘၣ်ဆၣ်တကဲထီၣ်ဘၣ်. က
ပံာ်တနွံဒီးမၤပသးခိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်သၢဂၤလဲၤထီၣ်ဆူမ့ၢ်မိးဝံၣ်လီၤ. သးခိၣ်သၢဂၤ
လဲၤထီၣ်ဒီးတုၤဟဲက့ၤတုၤဆိလီၤရဲၣ်လီၤပုၤဒီးမၤပဟ်လီၤစုကဝဲၤလီၤ. မုၢ်လၢ
အဝဲသ့ၣ်လဲၤထံၣ်ပပုၤကညိလၢအဖီၣ်စုကဝဲၤဒီးအဟံၣ်ဖိယိဖိခဲလၢၣ်ဘၣ်ဟ်
လီၤစုကဝဲၤဒီးဘၣ်တၢ်ဖိၣ်ယာ်အီၤလၢၣ်လံးဒီးသးခိၣ်လၢမ့ၢ်မိးသ့ၣ်တဖၣ်ယုက
ညးလၢပဝဲကိးဂၤပအိၣ်လၢသုစုပုၤသုမ့ၢ်တဟ်လီၤစုကဝဲၤပဝဲသ့ၣ်တဖၣ်အံၤတ
ညိလၢပဂီၢ်ဘၣ်. ပဘၣ်တၢ်ဆိလီၤရဲၣ်လီၤဒီးဟ့ၣ်ပုၤတၢ်သိၣ်တၢ်သိန့ၣ်စးထီၣ်
ဟါ (၆) နၣ်ရံၣ် တုၤမုၢ်နၤ (၁၂) နၣ်ရံၣ်ဒီးပုၤသးဖိဟ်လီၤစုကဝဲၤလီၤ. မုၢ်ဘၣ်
ထီၣ်ဆုၢ်ထီၣ်ပုၤဆူမ့ၢ်မိးဝံၣ်ဒီးလုၣ်မ့ၢ်အူဒီးဖိၣ်အါထီၣ်ဝဲပပုၤကညိ UMP လၢ
ဖိၣ်စုကဝဲၤဒီးဟဲက့ၤဟ်ယုာ်ဝဲဆူပအိၣ်ဒီးအါထီၣ်တုၤ ၂၀၀ ဂၤလီၤ. ကယဲာ်
လုၣ်မ့ၢ်အူသန့န့ၣ်ခိးဟ်စၢၤဝဲကိးတၢ်ဒီးလီၤ.

တုၤမ့ၢ်မိးဝံၣ်လုၣ်မ့ၢ်အူသန့သးမိထီၣ်အိၣ်ခိးဟ်စၢၤပုၤဒီးဘၣ်စံာ်လီၤတဘျီယိ
ဘၣ်အိၣ်ရဲၣ်လီၤသးတကျိၤဒီးလဲၤဆူသိလုၣ်အိၣ်တၢ်အလီၢ်လီၤ. ပယီၤသးခိၣ်

တကဒီးပသုးခိၣ်တကသမံသမိးပှ၊ အိကံဖျိၣ်ခံထာၣ်ဝံၤဘၣ်ထီၣ်ဆူသိလ့ၣ်ပှ၊ တကဘၣ်တကလီၤ. ပထီၣ်ပှတခိၣ်ဒီးဟးထီၣ်တခိၣ်လီၤ. တုၤမိထီၣ်ဟးထီၣ် ဒီးပှသုးဖိသးဝံၣ်ထီၣ် **“ယတၢ်မၢ်လၢအခိၣ်ထံး”** အံၤလီၤ. တုၤပတုၤလၢ တၢ်ဖိၣ်ယၢ်အလီၢ်ဒီးပဘၣ်စံၣ်လီၤဒီးလဲၤန့ၣ်ဒီးပသကိးလၢအိၣ်ဟ်စၢၤသ့ၣ်တ ဖၣ်တဲပှ၊ “ခွါစီသ့ၣ်ဧၤ၊ အအံၤမၢ်ယီၣ်ပှလီၤ.” ဝဲအတီၤဝဲန့ၣ်ပသုးကအိၣ် ၁၀၀၀ကၢခဲလၢၢ်တၢ်ဖိၣ်ယၢ်အီၤအလီၢ်ဒီးဝဲညါကအိၣ်၃၀၀၀ကၢလီၤ. ဟ့ၣ်ပှ လါလဲဒီးတၢ်အိၣ်ဘၣ်ဆၣ်ကျိန့ၣ်တဒုးဖိၣ်ပှဘၣ်. ပဘၣ်အိၣ်ကတဲာ်ကတီၤ သးထီၣ်တံလီၤ. ပ C. coy အိၣ်ဒီးလၢမ့ၣ်ခွၢ်ဝဲ၊ ပရူးကူၣ်ဝဲဒီးပယီၤသုးခိၣ် Maj တကဟဲယုပသုးခိၣ်တကလၢကလဲၤပိာ်အခံဆူမ့ၣ်ခွၢ်ပရူးကူၣ်ဝဲဘၣ်ဆၣ်ပှ သုးဖိတပျီၣ်ဘၣ်. ပယီၤအ Maj တဲဝဲလၢမၢ်တုၤပရူးကူၣ်, မ့ၣ်ခွၢ်ဝဲမၢ်ထံၣ်လၢ C. coy အိၣ်လၢမူဒါပှၤဂ့ၤဂ့ၤကဒုးဖိၣ်က့ၤပှၤစုကဝဲၤခဲလၢၢ်လီၤ. သုးခိၣ်တ ကသါကလဲၤမၢ်မၤဟ်လီၤစုကဝဲၤသါကထီဒါဒီးဒုးတဘျီယီလီၤ. အဝဲသ့ၣ်လဲၤ တုၤပရူးကူၣ်, မ့ၣ်ခွၢ်ဝဲဒီးတလီၤဆီဘၣ်မၤ C. coy ဟ်လီၤစုကဝဲၤအယီတၢ်ဒုး ကဲထီၣ်တဘျီယီဒီးပယီၤသုးဘၣ်ဒီးဒိၣ်လီၤ. လၢ Karenni State စ့ၢ်ကိးပ B. coy ဝဲဟး patrol အခါပယီၤသုးခိၣ်ကိးက့ၤခဲလၢၢ်ရဲၣ်လီၤဝဲဒီးမၤဟ်လီၤစု ကဝဲၤအယီပ B. company commander မၤတရံးဆူကစၢ်ဒီးဟးထီၣ်ဆူ ကစၢ်တဘျီယီဒီး B. coy ဟးထီၣ်တဘျီယီဆူကစၢ်ဒီးပယီၤသုးမၤတသ့နီတ မံၤဘၣ်.

တယံာ်ဘၣ်ကအိၣ်ဒုၣ်တနွံဒီးကဘီယူၤဟဲခီဖျိပဖိခိၣ်ခံဘၣ်ဝံၤလၢဟါတန့ၣ် ရံၣ်အဆၢကတီၢ် Jeep ဟဲတုၤဝဲ Kachin Rifle ခိးပှအတြၢအဝဲဟဲတကမိး ဒီးမၤပဟးထီၣ်ခဲလၢၢ်ဘၣ်ဆၣ်ပသုးခိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်တြီပှ၊ သနာ်က့မၢ်လၢအ ကိးထီၣ်ပှဆူၣ်ဆူၣ်အယီပဟးထီၣ်ဒီးန့ၣ်ခိဖျိပှခိးတၢ်အကဆူးမၢ်လၢအ ဝဲသ့ၣ်ခိးတၢ်အိၣ်လွံၢ်ဆံၣ်အဝဲသ့ၣ်အနီၣ်ဂံၢ်စ့ၤဒီးသံကွၢ်ပှဘၣ်မနုၤလဲၣ်ပတဲ

ဆာတချူးဘင်ဒီးတရုံးပု ၄၀ ဂ၊ ဝးတရုံးပတ်လီနီလီ။ Shan rifle ပတ်စွဲကီးလာပုခီးတတ်အကျိဒီးနုတ်ယာ်ပုခီးပျံထးခံတီလီ။ အခိုင်ထံးတတီကစီထိုင်ကအိပ်အပု ၁၀ ဆူတပ်ပျံပုစီစု ၅ ပျံနုတ်ကဒီးဝဲကစီထိုင် ၄ ပုတ်တတီလီ။ ပဟးထိုင်ဒီးနုတ်တုမိထိုင်ကျိဒီးကနုတ်သုးခိုင်နီရဲလဟးအိးထိုင်ပုထဲတကစီနုတ်မာပလဲဖျံဖျံဒီးဘင်လဲဆူလဲတသုညါဘင်။ လာခံတု Rifle court တတ်စုကဝဲအလီဒီးမာပတီသုတ်ဖးသိးခဲလက်မာပမာဖျံဖျံလီ။ ဟဲစိယုတ်သုးကုခိုင်ခွးခိုင်၊ ပုကညီအမါကိလဝါမုတ်ဒုးဆုတ်နီဝဲခံဂလိတ်ဝဲ Rifle court နုတ်လီ။ မုတ်လတမာယုတ်အဝဲအယီလီ။ မုတ်မိုးကဘီယူပျီဒီးဆူမိုးဝဲအတြာနုတ်စီစုအမံလတ် (၁၀) လီ။ အဝဲဟဲစိလီကဘီယူပျီနုတ်အိပ် Kachin rifle ဒီး Gurkha rifle ဒီးအဝဲကရကရိထိုင်ဝဲဒီးကထိုင်အပုခဲလက်ဒီးဟဲထိုင်ဆူဝဲအတြာစွဲကီးအိပ်ဒုတ် Kachin rifle ဒီး Karen rifle လာအဟဲထိုင်ဒီးကဘီယူအဂ ၆၀ နုတ်ဟဲတုဝဲကဘီယူပျီတနီဝဲတြာတနီဒီး Rifle court တနီလီ။ ခိလီကီပယီကလံစီးဒီးတု Rifle court အိပ်ဒုတ်ကနုတ်ရဲဖာ်အယီအဝဲကရကရိထိုင်ပုခီးတတ်ဖိဒီးကထိုင်အပုလီ။

ပတီသုတ်ဖးနီဝဲခံခဲလက်အယီဝဲတြာအိးထိုင်သးဒီးပနုတ်လီမာနုတ်တတ်စုကဝဲဝဲပဟဲကွာကွာဆူတပ်ဖိတ်ယာ်ပုအလီနုတ်လီ။ သုးခိုင်သုးနီသုတ်တဖန်ဆီလီကွာသးလာသုးဒုဒုတ်ဝဲစုစု (by coy) ဝဲမာပထိုင်ဒုးတတ်တချီယီဒီးအဝဲသုတ်နုတ်လီတတ်လီတတ်ကျဲဖဲမုတ်မိုးဝဲနုတ်လီ။ ဝဲဘူးဘူးတတ်တံနုတ်တုဒုးကဲထိုင်ဆိဒီး Chin Rifle ခးလိတ်သးလီ။ ဝဲအဆာကတီနုတ်ကိလဝါသုးခိုင်အိပ်တီဒီးဖဲမုတ်မိုးဝဲသုတ်တဖန်နုတ်လာပုဒုးလိတ်သးအဘင်စာယထိုင်အစုဆူ Chin Rifle သုတ်တဖန်အအိပ်ဒီးမာဟ်လီအစုကဝဲလီ။ Chin Rifle ဟ်

လီလူကတဲပပုဟ်းန့ၣ်စုကတဲပပုဟ်းတိုင်ထိုင်ဝဲဆူတၢ်ဖိခိၣ်တတၢ်ဒီးဖိၣ်ယၢ်ဟ်ဝဲ
 ဖဲန့ၣ်လီၤ. ပထိၣ်ဆူ ညါပုၤလဲၤအိၣ်ထီၣ်ကတဲပပုၤသးဖိလၢအဘၣ်တၢ်ဖိၣ်ယၢ်
 ခံတၢ်လိာ်ဒီးအဝဲသ့ၣ်ဖိၣ်ထီၣ်စုကတဲပပုဟ်းတိုင်ထိုင်ပသးဒီး Kachin Rifle, ကိရ
 ခါရံၣ်ဖျၢၣ်ဒီးစ့ၤန့ၣ်ရံၣ်အတၢ်ပူၤပဒုးန့ၣ်မ့ၢ်မိၣ်ဝဲလီၤ. ပဖိၣ်န့ၣ်ပယီၤသးခိၣ်ဖးဒိၣ်
 အဂၤ (၃၀) ဖဲကိၢ်ပယီၤကလံၤစိးဖဲမ့ၢ်မိၣ်ဝဲဒီးပုၤဖိၣ်အဝဲသ့ၣ်လီၤ.

လၢခံပသ့ၣ်ညါလၢ 1st Karen Rifle ဒီး KNDO မၤန့ၣ်တီၢ်အူဒီးဟဲထီၣ်ဒုးမး
 ထံၣ်လၢဝဲလီၤ. ဖဲအခါန့ၣ်ကတိယူၤအိၣ်ခံဘၣ်ဘၣ်တၢ်နီၣ်အိၣ်လၢကိၢ်လၢ
 ဝါဖဲကဟးထီၣ်အဆၢကတိၢ်ပုၤဖိၣ်န့ၣ်ချးဒီးမၤဝဲပုၤလဲၤတၢ်ဖိၣ်စံၣ်လီၤကွံာ်ဒီး
 အဝဲသ့ၣ်က့ၤ Karen Rifle အဂၤ (၃၀) ဒီး Kachin Rifle အဂၤ (၃၀) မၤဝဲ
 အဟဲထီၣ်ဆူဆူမ့ၢ်မိၣ်ဝဲလၢကဟဲအိၣ်ထီၣ်န့ၣ်ပုၤဘၣ်ဖိၣ်ယၢ်တၢ်အလီၢ်န့ၣ်
 လီၤ. ဖဲန့ၣ်ပသ့ၣ်ညါကဒီးလၢပကဲထီၣ်ကဒီးကိၢ်သူလၢသးလီၤ.

ပဒုးမ့ၢ်မိၣ်ဝဲဝဲလၢပုၤဖိၣ်န့ၣ်ပယီၤသးခိၣ်အဂၤ (၃၀) အကျါတဂၤဒီးပသးခိၣ်
 ဖးဒိၣ်တဂၤလဲၤလီၤဆူမၤတလုလၢကမၤပယီၤသးဖိဖဲမၤတလုလၢကဟ့ၣ်လီၤ
 သးအဂီၢ်ဘၣ်ဆၣ်အဝဲသ့ၣ်တဟ့ၣ်လီၤသးဒီးဟဲက့ၤထီၣ်က့ၤခံဂၤလိာ်လီၤ. ဖဲ
 အဆၢကတိၢ်န့ၣ်ပယီၤသးဟဲန့ၣ်လီၤခူသ့ၣ်က့ၤလၢမ့ၢ်န့ၣ်ဒီးထီၣ်အိၣ်လၢဟံၣ်
 ပုၤလၢဝဲဒီးဖျါညါဒီးတၢ်ဒုးကဲထီၣ်ကဒီးဖဲမ့ၢ်မိၣ်ဝဲလီၤ. မ့ၢ်အူအိၣ်ဝဲဒီးတၢ်
 ဒုးအိၣ်ဒီးန့ၣ်န့ၣ်မ့ၢ်အိၣ်ဒီးအိၣ်ဘျးဘၣ်အိၣ်လၢတၢ်ပုၤလီၤ. မ့ၢ်မိၣ်ဝဲန့ၣ်ကိၢ်လၢ
 ဝါကးပြုသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်အိၣ်တၢ်အိၣ်ဟဲယုအိၣ်တၢ်လၢပအိၣ်တဖၣ်ဘၣ်တ
 န့ၣ်လီၤ. ကးပြုမ့ၢ်တရၢန့ၣ်ဘၣ်အိၣ်ကဒုလၢဟံၣ်ကဟံၣ်ကပၤအါမးလီၤ.
 လၢခံသးခိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ထၢဖိၣ်သး (၅၀၀) ဂၤဒီးဖဲတၢ်ကပိၤထီၣ်ထီၣ်ဒုးဝဲစး
 ထီၣ်အိၣ်ထံးတၢ်အကတၢ်ဒီးန့ၣ်ဘၣ်ဆၣ်ပယီၤအိၣ်ဒီးဒုးတၢ်လၢဟံၣ်ပုၤအ
 ယိတၢ်ဒုးအိၣ်ဒီးဒုးတၢ်လၢခံထၢဖိၣ်ကဒီးသးတဘျီဒီးထီၣ်ဒုးစးထီၣ်အိၣ်ထံး

ထိုင်ယုန်ဒီးဟံင်ကိးဖျာင်တုလၢဝှ်အကတၢ်ဒီးတၢ်ဒုးဆိကတီၢ်က့ၤလီၤ. တနံၤတနံၤသုးဖိသံဒီးဘၣ်ဒိအစ့ၤကတၢ် (၅၀) ဂၤဒီးဆူအဖီခိၣ်လီၤ.

ကိၤလၢဝါတကရၢန့ၣ်လၢၣ်ထီၣ်အနီၣ်တယၢ်ဒီးဒိတၢ်ဂီၤဖဲပုၤဒုးလိာ်သးအကဆူးပုၤန့ၣ်လီၤ. တပျံၤတၢ်ဘၣ်. သုးလၢထီၣ်ဒုးန့ၣ်မ့းထံၣ်လၢၣ်ထီၣ်ဆူမၤတလုဒီးသုးလၢမ့ၢ်မိးဝှ်တဖၣ်လီၤဆူမၤတလုဒီးပဒုးစ့ၢ်မၤတလု ၃ နံၤအတီၢ်ပုၤပမၤန့ၣ်မၤတလုလီၤ. မ့ၢ်လၢတၢ်ဒုးဆူၣ်ထီၣ်လၢညီၣ်လုပုၣ်ဝှ်အယိပုၤသုးဖိဘၣ်က့ၤလီၤက့ၤဂီၢ်မုၢ်ဒီးပဝဲကညီၣ်ရဲၣ်ဖျာင်ဒီးကဆူၣ်ရဲၣ်ဖျာင်အဂၤ (၃၀၀) ဂၤပဘၣ်အိၣ်တီၢ်ဖဲမၤတလုနီၣ်ပုၤန့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်လၢပယီၤသုးဖဲတိလီၤပျီၢ်နီၣ်အဝဲတြိဒီးလုၣ်မ့ၣ်အူဒီးနံၤဒီးနံၤအယိတုၤလုၣ်မ့ၣ်အူဟဲဒီးဘၣ်ခးဂုၤက့ၤအလီၢ်ခံထီၣ်ဘိလီၤ. လၢ (ဦးခနဲတီ) ကစၢ်ခိၣ်တခိးလီၤပုၤဒီး 3" motor စ့ၢ်ကိးလီၤ. ပအိၣ်တနွံဒီးပအိၣ်တညီၣ်လၢဘၣ်အယိပဆိလီၤသုးမိထီၣ်ပဖၢန့ၣ်လီၤတၢ်အိၣ်တၢ်အိၣ်ကျိၣ်ကျိသုၣ်ဒီးတၢ်လၢအရ့ဒိၣ်ခဲလၢၢ်, လၢဂီၤပထီၣ်မိထီၣ်ခဲလၢၢ်ပအိးထီၣ်ဝဲတြိလၢမ့ၢ်မိးတကပၤမိထီၣ်ဟးထီၣ်န့ၣ်ဝဲတကူၢ်မ့ၢ်လၢပယီၤသုးခးပုၤအယိဘၣ်စံၣ်လီၤပုၤ (၃၀၀) လိာ်ဒီးဘၣ်ထီၣ်ဒုးယုၢ်ကွံာ်ပယီၤသုးခံၤမးပဟးထီၣ်ဘၣ်က့ၤဆူမ့ၣ်မိးတကပၤလီၤ. ပခိးလီၤက့ၤဖဲထီၣ်ကစၢ်ခိၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဖဲပဟးထီၣ်န့ၣ်ဖိၣ်န့ၣ်ကိၤလၢဝါကးပြုသုးခိၣ်တဂၤစိာ်ဒီးတြိခံခိၣ်တယံာ်တမီၢ်ကအိၣ်ခံနွံယုၣ်ယုၣ်ကဆူၣ်ရဲၣ်ဖျာင်လၢတမၤယုၣ်ဒီးဒီးပုၤတဖုစံးဝဲလၢကဟဲမၤသကိးတၢ်ဒီးပုၤဘၣ်ဆၣ်ပအိၣ်ဒီးတၢ်ပလီၢ်ထီၣ်ဘိဒီးကဆူၣ်ရဲၣ်ဖျာင်လၢအဒုးယုၣ်တၢ်ဒီးပုၤတဖုဟဲဒုးန့ၣ်ပၢ်ပုၤလၢပုၤတဖုန့ၣ်ကမၤပဟ်လီၤစုကဝဲလီၤ. အယိပဘၣ်ဒုးအဝဲသ့ၣ်လီၤ. သုးမ့ၢ်တမုၢ်ပဝဲကဆူၣ်ကဒဲကဒဲပကဒုးလီၤ. ဘၣ်ဆၣ်လၢတၢ်ကဲထီၣ်သးသတူၢ်ကလၢာ်အယိအဝဲသ့ၣ်ဟဲန့ၣ်လီၤကမၤယုၣ်တၢ်အနီၢ်ကီၢ်တခးကျိတဟဲဒ်ပုၤထီၣ်ဒုးတၢ်အသိးဘၣ်. ပအိၣ်ဒီးတၢ်ကွၢ်ကန့ၣ်အ

ဝဲသွင်စွဲကိးဘၣ်ဆၣ်တၢ်အဝဲသွင်ဟဲန့ၣ်တၢ်ဒီးကၤခွၢ်ရဲၣ်ဖျါတကရၢန့ၣ်မၤပ
ဟ်လီၤတၢ်စုကဝဲၤအနီၣ်ကီၢ်လီၤ. အယိကၤခွၢ်ရဲၣ်ဖျါလၢအမၤသကိးတၢ်ဒီး
ပှၤတဖုကၤထီၣ်ခီဖျိအဝဲသွင်ဒီးကၤဟူးဂဲၤကၤလၢကၤခွၢ်ကီၢ်လီၤ. တၢ်ကျဲၤအံၤ
ကဟ်ယုၣ်ဒီးပပှၤကညိသးခိၣ်တနီၤအယိစွဲကိးလီၤ. တၢ်ကဲထီၣ်သးသးလၢ
မၤတလုတၢ်မၤညါတဖုတသ့ညါတၢ်နီတမံၤအယိသးလၢမ့ၢ်မ့ၢ်ခွဲၣ်လဲၤလီၤဆူ
တၢ်မၤညါဒီးသးမိထီၣ်ဒီးဒုးန့ၣ်ပၢ်သးခိၣ်လၢတၢ်ကဲထီၣ်သးအဂ့ၢ်ဒီးပဟ်ဖှိၣ်
ထီၣ်ပသးဒီးတၢ်ပီးတၢ်လိခဲလၢ်အလၢအပှၤပဒီးထီၣ်မိထီၣ်ဒီးဟဲကၤထီၣ်ကၤ
ဒီးန့ၣ်ဆူပၢ်ကျဲဆူဝုၣ်ချၢလီၤ. ဆူညါသိလုၣ်ကျဲတအိၣ်လၢဒီးဘၣ်လၢမုၢ်န့ၣ်တၢ်
ခံးပစံၣ်လီၤပဝံထီၣ်ကျိ, ကျိချံကျိသ့ဖဲအန့ၣ်လီၤ. ပှၤအဒိၣ်ပှၤအကံၢ်ဆူၣ်ဝံကျိ
ခံခိၣ်ဘၣ်ဆၣ်မ့ၢ်လၢတၢ်ပစုၣ်ပစုၣ်တၢ်ကျဲၤတချုးတဒးအယိတၢ်အိၣ်တပၣ်နီတ
မံၤကျိချံကျိသ့ကျိဖးဒိၣ်တၢ်အိၣ်အကလုာ်ကလုာ်အိၣ်တၢ်လၢသိလုၣ်ပူၤဂီၢ်မုၢ်
လီၤ.

သးခိၣ်သးန့ၣ်တဖၣ်ကွၢ်လီၤဟီၣ်ခိၣ်ဂီၢ်ဒီးပလီၤဆူယိကီၢ်တကပၤလီၤ. ဘၣ်
လဲၤလၢခိၣ်ပှၤကျိကျဲဒီးယံၣ် ၂၅သီလီၤ. တၢ်အိၣ်အိၣ်ဒၣ်ခိထံကျိဒီးအိထံလီၤ.
သ့ၣ်ဒီးသ့ၣ်လၢပအိၣ်သ့တအိၣ်ဘၣ်. ဘၣ်ဆၣ်သးခိၣ်သးဖိအဂၤ ၃၀၀
ဘျဲၣ်တဆူးတဆါနီတဂၤပှၤဒီးတၢ်သ့ၣ်ဆူၣ်သးဆူၣ်ဒီးဂံၢ်ဒီးဘါလီၤ. ပတုၤဟီၣ်
ပိ (တောၣ်ကြီး) တၢ်ပပှၤကလုာ်မုၢ်ခွါလၢတီၣ်ကံၤဟဲထီၣ်ကတံၢ်ကတံၢ်န့ၣ်ပှၤ
တၢ်အိၣ်ဒီးပအိၣ်ဘၣ်ကၤမ့ၢ်ဖဲန့ၣ်လီၤ. ဖဲပတုၤဟီၣ်ပိကပၤန့ၣ်ပှၤတြီၤပှၤလဲၤန့ၣ်
ဟီၣ်ပိတဂ့ၤ. ဘၣ်ဆၣ်ပှၤသးဖိဆံဆဲၣ်ဂၤလဲၤန့ၣ်အိၣ်ခီနီဘၣ် (ခေါက်ဆွဲ) ဖဲဟီၣ်
ပိဒီးမ့ၢ်လၢတၢ်ပလီၤတအိၣ်အယိအကျိဝံဆုၢ်ဒီးအဝဲသွင်သံဖဲပှၤဆါခီနီဘၣ်အ
ကျး (ခေါက်ဆွဲဆိုင်) န့ၣ်လီၤ. တနံၤခံနံၤဝံပလီၤကဒီးဆူကရၢန့ၣ်နီၣ်ကီၢ်တက
ပၤလီၤ. ကယါ, ပဒိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်မၤန့ၣ်ကယါကီၢ်အိၣ်တၢ်ဒၣ်ထဲမိၣ်ဒီးဖဲန့ၣ်
န့ၣ်လီၤ. ကယါပဒိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်ကတံၢ်ပှၤကညိစိုၣ်ကျိဒီးဖဲဘၣ်လီၤ. စး

ထီၣ်ဟံၣ်ပိၤဒီးတုၤလွဲၤကီၢ်န့ၣ်ဘၣ်ဟဲက့ၤလၢခိၣ်တဘျုးနံၤဒီးလီၤ. ဝဲအဆၢကတီၢ်ဝဲန့ၣ်သးက့ၢ်ခိၣ်ကီၢ်န့ၣ်ထူၤဒီးသးအဂၤ (၈၀) စိၣ်စုကဝဲၤတဘျုး, ဘၣ်ထီၣ်လၢပုၤကျဲဆူယိၤကီၢ်စဲၣ်ဒီးဟဲက့ၤထံၣ်လိာ်က့ၤပုၤယုာ်ဒီးအဟိၣ်မုၢ်အခိၣ်မးမုၢ်တဂၤလီၤ. ပုၤသံကွၢ်အီၤသုဟဲက့ၤစိၣ်ကျိပုၤခိၣ်အဝဲတဲပုၤဟဲက့ၤစိၣ်ကျိတဂၤတခိၣ်ထဲသါဝဲတဂၤကျိတပၣ်ဘၣ်.

ပအိၣ်ဘုးတနွံဝံၤပထိၣ်ဒုးမိဉ်ဒီးဖဲးန့ၣ်ယုာ်ဒီး Karenni သုး Kachin Rifle လၢဟဲက့ၤထီၣ်လၢတီအူၤဒီးပမၤန့ၢ်ခဲလၢာ်လီၤ. ပဟ်ဖှိၣ်ထီၣ်က့ၤပသးဒီး Karenni သုးဒီး Kachin Rifle ဒီးပထိၣ်ဒုးက့ၤကဒီး (တောၣ်ကြီး) ဝှံးဒီးပမၤန့ၢ်ဝှံးလၢကျိချံတလၢာ်နီၣ်တဖျၢၣ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. ကမ့ၢ်ဖုးဘၣ်အသးလၢသိလ့ၣ်လဲၤလီၤအါအယိဒီးဘၣ်လၢမုၢ်န့ၢ်အယိလီၤ. အိၣ်တလါဒီးပယိၤဟဲထီၣ်ဒုးကဒီးပုၤဒီးတၢ်ဒုးန့ၣ်ဆူၣ်ထီၣ်ကွၢ်ကွၢ်ဟဲထီၣ်လၢပယိၤကီၢ်ဟဲလီၤလၢယိၤကီၢ်စဲၣ်တၢ်ဒုးကယံၣ် (၃) နွံဒီးပဘၣ်ဂုၤက့ၤပလီၢ်ခံတဆိဘၣ်တဆိဒီးတုၤကဒီးလွဲၤကီၢ်ဝှံးလီၤ.

မ့ၢ်လၢပန့ၢ်ဟူလၢဘျုး/ဒဲၢ်တခီဟံၣ်ယိဘၣ်တၢ်ဒွဲၣ်သးဒီးစုကဝဲၤတလၢတပုၤအိၣ်ထဲဂၤသးဒီးဘၣ်ကိဘၣ်ခဲနးမးအယိသုးခိၣ်စီၤန့ၢ်ဒီးယၤကျဲၤသကိးလၢပကက့ၤလီၤဆူဘျုး/ဒဲၢ်ဒီးပမ့ၢ်ပုၤဘျုး/ဒဲၢ်ဖိအယိလီၤ. သုးခိၣ်စီၤန့ၢ်အိၣ်ဖဲလွဲၤကီၢ်န့ၢ်အမါဒီးပဒိၣ်မုၢ်မၤသကိးတၢ်ဒီးကရုၣ်န့ၣ်အခိၣ်, ကီၢ်ကစၢ်စီၤရှုၣ်ဒီးကီၢ်ကစၢ်စီၤရှုၣ်ဟံၣ်ဟံၣ်ဘါလၢအီၤလီၤ. သုးခိၣ်စီၤန့ၢ်ဟဲက့ၤလီၤလၢညါတဖဲးယဲယအိၣ်ဒီးကခူၣ်ရဲၣ်ဖျၢၣ်လၢသုးခိၣ်နီၢ်ရဲၣ်ပသ့ၣ်တဖၣ်လၢကဟဲလီၤဒီးယၤဘၣ်ဆၣ်ပဒိၣ်ဖိညိကျဲၤလၢကက့ၤထီၣ်ဒီးအီၤဆူကခူၣ်ကီၢ်ဒီးမ့ၢ်လၢကခူၣ်ရဲၣ်ဖျၢၣ်တဟဲလီၤလၢဒီးယၤဘၣ်အယိယဟဲက့ၤလီၤဒီးပုၤသုးဖိအိၣ်လၢထံထၣ်စ့ၤဂၤလၢခံလီၤ. ဘၣ်ခီဖျိဖၣ်စိ, ဖၣ်ပူၣ်ဝှံး, ကိးကရုး, ကမးမိ, လဲဘွဲ,

ဖုတ်အုပ်၊ ထံဂုဏ်သိဒ္ဓိတောကုဏ္ဍိယအုဒ္ဓိပတိလိင်္ဂကုသလသုဒ္ဓိပတိစိန္တုဒ္ဓိပတိပိဋက
ကုသလသုဒ္ဓိအိဉ္ဇိ ၇၀ ဂါလီ၊ ပုဂံတော်နှင့်မိုးပျား/ဒေဝီမိမိပဒိသုဒ္ဓိပတိကု
သလအုဒ္ဓိတော်ဒုးတနီ၊ တိရစ္ဆာန်တော်ဒုးတနီ၊ UMP ဒီးကညီရဲတော်တနီလီ၊
ဒီးပလိကုသလအုဒ္ဓိတော်ပဒီးတု (မီးကန့်) ဒီးတလၢနီအိဉ္ဇိမိမိပဒီးစၢအ
တံဖန့်လီ၊ ဝဲပဒီးစၢအဝဲသုဒ္ဓိအခါပုဂံသးစၢအဂ ၈၀ ဟဲထီၣ်လၢ
ဘျး/ဒေဝီလၢကလဲထီၣ်ဟံးန့ၣ်တံစုကဝဲလၢတိရစ္ဆာန်ဘဉ်ဆဉ်န့ၣ်ဘဉ်တံ
ကစီၣ်လၢတိရစ္ဆာန်ကီၣ်သုလုၤအလီၤခါၣ်သးလီၤကွံာ်ဆုၣ်ဒါအစုပူၤအယိ
လဲထီၣ်တသုလၢဘဉ်၊ အယိပစးထီၣ်သိၣ်လိအဝဲသုဒ္ဓိဘဉ်သးသုးတံမၤ
လိတခီခီဒီးမ့ၢ်လၢတံစုကဝဲတအိဉ္ဇိလဲသိၣ်လိသးလၢတံဒုးပျီပူၤအနီၣ်
ကီၣ်စုယံခီလီ၊ ပုၤထီၣ်တလါဒီးသုးခိဉ်စိန္တုဒ္ဓိပတိလၢကကုသလအုဒ္ဓိပတိ/ဒေဝီ
လီ၊ ပဟဲကုသလအုဒ္ဓိပတိ/ဒေဝီဘဉ်ခိဉ်ဖျိယပူၤ၊ လီၤသၢၣ်၊ ပစိလီ၊ ဝဉ်ပိဉ်၊
ကမိသုဒ္ဓိဒီးတုမ့ၢ်တၢသဝီလီ၊ ပထီၣ်ကဒီးဆုးဆဲးကုၣ်၊ လၢတံပူၤ၊ မိသွီခါ၊
ဖိဉ်တိဉ်၊ ကနဲယိ၊ တံမဲထၣ်၊ မိမိထြၢၣ်၊ ကထီၣ်န့ၣ်၊ ထူၣ်လၢၢ်၊ ယိၣ်ထံသဝီဒီး
ပထီၣ်ကစၢၢ် (ဆဉ်ပြန်တောၣ်) ဒီးပတုၤဝဲခံလီ၊ ပတုၤကဒီးတံလုၤခိဉ်သဝီ
ဒီးပကျဲၤသကိးဒီးသဝီသးပုၤသးစၢမုၢ်ခါသုဒ္ဓိတဖၣ်ဝံပကဝီတံယံပလီး
ဝုၢ်လီ၊ ပဒုးလိာ်သးကယံတနွံဒီးတဂုၤကုသလအုဒ္ဓိပတိခိဉ်တခီအယိလၢခံတံက
လုၤလီၤလၢသုးခိဉ်စိန္တုဒ္ဓိပတိအံၤပဘဉ်န့ၣ်လီၤယုယုဖိးဖိးပဘဉ်ဒုးပလီးဝုၢ်
တုၤအနီၣ်တစုလီ၊ တုၤဆၢကတီၢ်ဘဉ်ဒီးဟါခိဉ်လွံၢ်န့ၣ်ရံၣ်ပန့ၣ်လီၤဒုးယုယု
ဖိးဖိးကိးကပၤဒီး ဒီးပမၤန့ၢ်ပလီးဝုၢ်လီ၊ မၤန့ၢ်စုကဝဲတနီၤဒုၣ်ဒါအစိဉ်တဆံ
ဘျဲၣ်လီ၊ ပမၤန့ၢ်ပလီးဝံပုၤသးစၢ၊ ပုၤသးပုၤ၊ ဟိမုၢ်ဟိမၤယုဖိးအယိပဒုး
ကဲထီၣ်သုးရဲန့ၣ်လီ၊ သုးခိဉ်သုးနီၤဒီးသုးဖိမဲလၢၢ် ၁၀၀၀ ဂါလီ၊ တံပၤ
တံပြးသဝီတဖျၢၣ်ဒီးတဖျၢၣ်အိဉ္ဇိအဂၤသး၊ ဂၤသးခိဉ်၊ ဟိမုၢ်ကရၢဒီးဟိ
မုၢ်ကရၢအိဉ္ဇိအနီၣ်လၢသဝီကိးဖျၢၣ်၊ သဝီကရၢခိဉ်၊ သုးကသံၣ်သရဲၣ်မုၢ်ခါ
၁၀၀ ဂၤ၊ ကသံၣ်သရဲၣ်ဖးဒိဉ်မုၢ်သရဲၣ်ဘဉ်သီလၢအမ့ၢ်ပုၤသထူၣ်ဖိ၊ ဖိသုၣ်၊

ကွီၤဒီးကွီၤသရၣ်, ကူၣ်သ့ဆဲးလၢဝဲၤကျိၤခိၣ်, ပုၤဘျီကျိၤဒီးအကရူၢ်ပအိၣ်ဖှိၣ်ပ ကျဲၤလိာ်သကိးဒီးလဲၤသးဘျုးဘျုးဆိုဆိုလီၤ. ပအိၣ်ဖှိၣ်ဘျုး/ဒဝဲၤတနံၣ်တဘျီတၢ် အိၣ်ဖှိၣ်ခၢၣ်စးလၢသဝီတဖျါၣ်ဒီးတဖျါၣ်ဟဲထီၣ်တၢ်အိၣ်ဖှိၣ်ယူယူဖိးဖိးဘၣ် ဆၢဘၣ်ကတီၢ်ကိးနံၣ်ဒီးလီၤ.

သုးလၢဟဲက့ၤလီၤဒီးပုၤသးစၢ်အဂၤ ၈၀ လၢလဲၤထီၣ်ဟံးန့ၢ်တၢ်စုကဝဲၤသ့ၣ် တဖၣ်ကဲထီၣ်သုးခိၣ်, သုးသရၣ်ခဲလၢာ်လီၤ. ပကျဲၤလီၤပသးစးထီၣ်ဒဝဲၤခဲတုၤ ဝၣ်ယဲး, ကွီၤဒိၣ်လီၤ. ဖဲပန့ၢ်လီၤဒုးတနီၤသရၣ်ဝုၢ်ပကဝီၤတၢ်ဃာ်အခါပဆုၤလီၤ သုးခိၣ် Lt. Fregie လၢကလဲၤခိးကဘီလၢဟဲထီၣ်လၢဘျုးတကပၤဘၣ်ဆၣ် အဝဲကိးထီၣ်သဝီဖိးဒီးသုးဖိခဲလၢာ် ၄၀ ဂၤဟံးယုာ်ဒီးဟိမုၢ်လွံၢ်ဂၤလဲၤန့ၢ်ဆူဘျုး ဝုၢ်တခါလဲၤကိးန့ၢ် D.C မၤအလဲၤဒီးအီၤဆူစုတးပုၤခိးစုတးဒီးအဝဲသ့ၣ် ကဲထီၣ်တၢ်ဒုးဒီးခးလိာ်သးဖဲန့ၢ် D.C ဘၣ်ဒိသံဒီး (Lt. Fregie) သံစ့ၢ်ကိးလီၤ. ပုၤ (၄၀) န့ၣ်ဟဲက့ၤတုၤထဲ (၇) ဂၤလီၤ. ဖဲန့ၢ်ကီၤလၢဝါလၢမၤခဲၣ်ဒီးကဘီ လၢသဘီလံးဟဲယုးဒီးပုၤလၢကက့ၤကျဲၤတၢ်လၢဝုၢ်တကူၣ်ဒီးပဟ့ၣ်အဝဲသ့ၣ် အခွဲးလီၤ. အဝဲသ့ၣ်က့ၤကအိၣ်တနွံဒီးကဘီသုးဟဲထီၣ် (၇) ဘ့ၣ်တဘ့ၣ်န့ၣ် ထီၣ်ခိသုခိၣ်ပၣ်လီၤပုၤလွံၢ်ဆံဂၤဒီးပဒုးဆၢတနၢၤအယိဘၣ်ဂုၤက့ၤပလီၢ်ခဲဆူ တဖိၣ်ထၣ်ကိကိခဲခဲမ့ၢ်လၢကဘီသုးထီၣ်တလၢကွံာ်ပုၤအယိလီၤ. ဆိမိၣ်ကမ့ၢ် ဒုၣ်ကီၤလၢဝါအတၢ်ကျဲၤလီၤ. အယုၤဝဲၣ် D.C လၢအသံလၢစုတးန့ၢ်အမံၤ (ထိၣ်တၢ်ငးဒုး) ပုၤတဲလၢပယိၤစီၤပၤအစၢၤအသ့ၣ်အကတၢ်တဂၤလီၤ.

ပမၤန့ၢ်ပလိးခဲနံၣ်ဝံၤပယိၤထီၣ်ဒုးန့ၢ်က့ၤတဘျီဟံးယုာ်ဒီးကဘီသုးလၢခံပထီၣ် ဒုးန့ၢ်က့ၤဒီးတဘျီဘၣ်ဆၣ်ပယိၤသုးမၤန့ၢ်ကဒီးတဘျီပဘၣ်ဂုၤက့ၤပလီၢ်ခဲဆူ သဝီတဖျါၣ်ဘၣ်တဖျါၣ်ဒီးပဒုးကဲထီၣ်ပလီၢ်ခၢၣ်သးဖဲထံမိၢ်ပုၤတနီၤသရၣ်ကျိၤဝုၢ် တီၢ်ရှၣ်န့ၣ်လီၤ. ယအိၣ်ဘျုး/ဒဝဲၤယလဲၤထီၣ်ဖၣ်ပူၣ်လီၢ်ခၢၣ်သးခဲဘျီလၢခိၣ်

လက်ထပ်လက်သားဒီဒီခိုလှုံနေရတာကိုလည်း စစ်ထိန်းမှုဒီဒီခိုလှုံနေရတာကိုလည်း/ဒီဒီခိုလှုံနေရတာကိုလည်း ဟဲကွာလှုံလှုံလှုံလှုံ. တာအိတ်ဘုံးအိတ်ဘိတ်ဘိတ်ဘိတ်. ဖဲတီးဒီးအဆာကတီးယ ထိတ်ပျာယန့်ယမာဖဲယအိတ် ၂၇ နံနံဖဲစဉ်ဒီဒီခိုလှုံနေရတာကိုလည်း/ဒီဒီခိုလှုံနေရတာကိုလည်း ဖိတ်သးအလီလီ. ယမာမုာ်နီဒီးဖဲနံနံအဝဲအသးစာနီယာ ၅ နံနံဒီးမာလီဖျိ အတီးတဆဲဖဲမိရိတ်ကညိတီးထီကို-ဒီဒီခိုလှုံနေရတာကိုလည်း/ဒီဒီခိုလှုံနေရတာကိုလည်း ခါနံနံသဝီပနာမံမုာ်အိတ်ကဲထိတ်ပျာမုာ်ကနာလံ. ယဖျိသးဝံယမံပျာဖုကို ဟ့ပျာကဆိခဲဒုဘိတ်ဆိတ်, ကွာကဆိတ်သု, ကွာကဆိတ်ဘူးဒီးယမာဆိတ်ကွာ ခဲဒုလီလီ. စစ်ထိတ်လှုံလှုံယမာဒီးကတီးမာစာအိတ်တနီနီတမံ, နီဒီ နံနံဘူဖုတကွာလှုံလှုံခိတ်စီနုးဟ့လီပျာနုးလီ. ဖျိသးဝံသးသီဒီးနီ ဘိတ်လံပရာလှုံလှုံခိတ်စီနုးလှုံလှုံဘိတ်ကွာကွာဆူပလီးမုာ်လှုံပယီသးဟဲလီ အါမးနုတအိတ်တသုအယိကွာကျဲတံလီကဒီးဆူတဖိတ်ထိတ်ဒီးဘိတ်ဒီး တနီသရံပုာ်နုးလီ. ယဖိတ်အိတ်ဒီးအိတ်ခဲလီ. မုာ်လှုံဘိတ်အိတ်တကတ ကျဲအယိလှုံတံလှုံအိတ်အဖိတ်အိတ်ဘိတ်လဲထိတ်ကွာသရံမုာ်တံမာလီလှုံ မိတ်လဲခဲခဲနံနံဝံဖျိထိတ်ဒီးဟဲကွာသိတ်လိကွာတံဖဲဘိတ်ခိုလှုံလီ.

တဘျီပျာမာတံလှုံတံဖိတ်ဒီးပဒိတ်ဖဲသးခိတ်ကျဲနုးခိုကဲကီခိတ်ကျဲအစီ, မာ တံမုာ်တံခိုအတံကတီးသကီးတံ (peace talk) ဒီးပျာပာ်ဆာတံဖိတ်လှုံလီ ပယီအပျာကီးဖုဒီးယံလှုံအနံဒီးပျာမာနုတံလှုံတံဖိတ်ထဲ KNU တဖုလီ. ဒီးပကွာလီဟဲလှုံဒီးစုကဲကီးဂါဒီးခဲလှုံထဲသးကအိတ် (၃၀၀၀) ဘျိတ် လှုံအကျဲပဲဘိတ်/ဒီဒီခိုလှုံလှုံ (၃၀၀) ဂါလီ. ပအိတ်ခဲနံနံဒီးတံကဲထိတ်အ သးဒီလဲပတသုညိဘိတ်. ပယီသးဖိတ်ကဒီးပျာအဂါ (၆၀) ဖဲသထူင်ပုာ်ဟဲ လှုံဒီးယာသးအဂါသုတဖုနီဟူလှုံပယီဖိတ်ပျာဖဲသထူင်ပုာ်အယိဟးထိတ် ကွာကဒီးဆူတံပာ်ဆာတံလီကီးဂါဒီးခဲလှုံလီ.

ပဘဉ်ဖိဉ် (၆၀) ဂါအကျါပဲအဂါတဆံဆာပှါဆူဝံတကူဉ်, အစုဉ်ယိဉ်ဒီးလုဉ် မုဉ်အူလီဆိဟ်ယုဉ်ဒီးပယီသုးဒုတဒုလါကခိးပှါအဂီလီ. လါလုဉ်မုဉ်အူ အပူၤစာယာ်ပစုဒီးဟ်စါစုၤပှါထါနုဉ်ကျိချံပဲတဂါနုဉ်ခိးပှါခံဂါလီ. တုၤပတုၤ ဝံတကူဉ်လုဉ်မုဉ်အူသနုဒီးပယီအသုးခိဉ်တကူ uniform ဘဉ်ဟဲထီဉ်ခံဂါ ဒီးမါဘာပမဲဉ်ဒီးတံကံးညဉ်လီ. ဝံမူၤလီၤပှါ, ဖါနုဉ်ပှါဆူ သိလုဉ်ပူၤဒီးတ မါပကတိၤတံဘဉ်ဒီးဟးထီဉ်လီ. လဲၤဆူလဲဉ်တသ့ဉ်ညါဘဉ်. ကယံာ်လါ ကျဲတနုဉ်ရံဉ်ဒီးသိလုဉ်ပတုဉ်ဒီးမူၤလီၤကဒီးပှါဒီးဆုၤလီၤပှါဆူတံလီၤတတိၤ ယုဉ်လီၤပစုသုးလီၤတံကံးညဉ်လါပမဲဉ်သဉ်ဒီးယတထံဉ်ယသကိးနီတဂါ လါဘဉ်. အိဉ်ထဲယတဂါလီ. ယိဉ်ခိဉ်အိးထီဉ်ပလီၤမဲထူဒီးဟ့ဉ်လီၤပှါတံ ကူတံကါလါကလံကလဲအဂီဒီးအဂါသ့ဉ်တဖဉ်ဟ်ယာ်ဝဲလီ. ပသံးနုဉ် ရံဉ်ဒီးစုဟ်ယာ်ဝဲလဲလါ. ဘဉ်ဆဉ်ကသံဉ်သရဉ်ဖးဒိဉ်ဟဲသံကွါပှါပတံ အိဉ်ဆူဉ်အိဉ်ချ့အဂီဒီးမါနီဉ်ဝဲလီ. ဟဲကဒီးတဂါသံကွါပှါညဉ်, ဂါဖံး ညဉ်, မဲဉ်တးလဲးညဉ်, ထိးညဉ်, ထီဉ်ဒုဉ်ဒိဉ်, နအိဉ်တအိဉ်ဒီးပမုၤတအိဉ်ဟ့ဉ် တံဒီးတံလုဉ်ကသူလါတပဉ်ဒီးတံသးသမူဘဉ်နုဉ်လီ. မိာ် (ကုလားဆေး လိပ်ဒီးဆေးပေါလိပ်) နအိဉ်လဲဉ်တခါ, ဟ့ဉ်နုၤယဉ်လုး, ခိဉ်တခါဉ်လီၤဖူ, လီၤမံ, ထံလါဂါ ၇-ဟါ ၅ နုဉ်ရံဉ်နအဲဉ်ဒီးထံနအိးထီဉ်သုလီ. ဂါ ၆ နုဉ်ရံဉ် လာ်ဖးထံ, ၉ နုဉ်ရံဉ်မုၤ, ၁၂ နုဉ်ရံဉ်လာ်ဖးထံ, ဟါ ၄ နုဉ်ရံဉ်မုၤလီ. တနွံတ ဘျီနစုမုၤအိဉ်နမါလိာ်တံဖိတံလံးဒီးပှါနုၤနုၤလီ. ပှါဆုၤစုတလါလါဟံဉ် သုဒုဉ် ၅၀ ဘးလီ. တံခိဉ်တနွံခံဘျီနမုၤအိဉ်တဆူဉ်နဘဉ်ကိးပသူပှါခိးတံ ဖိဒီးတုၤအဝဲသ့ဉ်ဟဲတုၤဒီးသကွါနုၤဝံကွါကိးနုၤနုၤကသံဉ်သရဉ်လီ. လီမုဉ် အူမုၤသံစုၤကိးနဘဉ်ကိးပှါခိးတံဖိဟဲမါကဲၤနုၤနုၤလီ. အိဉ်တဂါသါလါဝံ ဟ်ယုဉ်ကွါပှါသါဂါလီ. အိဉ်သါဂါတနွံဝံဟ်ယုဉ်ကိးပှါအဂါ ၁၀ ခဲလါ ဒီးဆုၤပှါဆူ (အဆောင် ၃) ပှါဂီၤမုၤ, ပှါအကလုာ်ကလုာ်အိဉ်ဖဲနုဉ်လီ. အဆိဉ်

တဖျဉ်အထိအိပ်အကဲး ၁၅၀ ဦးခံကကြာလီ၊ နှုတ်ဝေးဖိဒီးဒီးဖိဒီး၊ ပဲ
 အဂတဆံပအိပ်လဒီးဖိဒီးဖျဉ်ညါအဆိပ်အိပ်ယီးဖျဉ်တၢ်ဒုးခံဘျီတဘျီ
 နှုတ်ကိလဝါတၢ်လီ၊ Bomb ဟးဂီၤကွံာ်တဖျဉ်ဒီးဒုးကဲထီၣ်ပဲ (မဆလရပ်
 ကွက်) ဖဲပအိပ်ထီၣ်ပူၤနှုတ်ဟီၣ်ခိၣ်ဟူးကဲဒီးပုၤဒီးတံာ်ဒီးနီၣ်တံာ်ခံဟးထီၣ်တသ့
 လီၤပျံးကိးလီၤ၊ ဒီးမၤလၢယိာ်အံၤအိပ်အနံၣ်တကယၤဘျီစ့ၢ်ကိးလီၤ၊ စးထီၣ်
 (ဘူးဝ) ပဲတြိအိပ်ထံးတုၤလၢပအိပ်သီးအိပ်နွံကထာဒီးမၤနၢၤခိၣ်ထွံာ်ဖး
 ဒိၣ်ခိးပုၤလီၤ၊ လၢကရၢၢ်ဝးတရံးနှုတ်သုးဒီး warden ခိးပုၤလီၤ၊ ပအိပ်အဂတ
 ဆံ၊ ၆ လၢဒီးဟ့ၣ်ဖးပုၤလံာ်တၢ်ကစီၣ်လၢပယိာ်ကျိၣ်လီၤ၊ လံာ်စီဆံဒီးလံာ်အဂ
 လၢပယိာ်ကျိၣ်၊ ကိလဝါကျိၣ်ပုၤဆုၤလၢဟံၣ်သ့လီၤ၊ ဘၣ်ဆၣ်ပအိပ်ဖဲလဲၣ်
 ပုၤတသ့ညါဘၣ်၊ ပအိပ်ခံနီၣ်ဒီးဟ့ၣ်ပုၤအခွဲးလၢပကွဲးလံာ်ဆူဟံၣ်သ့လီၤ၊
 ပကွဲးသ့ဒုၣ်ထဲပယိာ်ကျိၣ်ဒီးကိလဝါကျိၣ်လီၤ၊ အိပ်ထံးတဘျီဟ့ၣ်ပဲခံဂၤ
 ဒီးမၤကဒီးတဘျီအိပ်ထီၣ်ကဒီး ၄ ဂၤ၊ မၤကဒီးအဂတဘျီပုၤနီၣ်အဂၤ၁၀ နှုတ်
 နှုတ်ဘၣ် ၉ ဂၤမ့ၢ် Major ဖိဝုၣ်တဂၤတုၤလၢပုၤပုၤတစုကွဲးလံာ်ဆူဟံၣ်တ
 နှုတ်ဘၣ်၊ ကွဲးကိးလံာ်တဘျီတလါမးတုၤဆူဟံၣ်လီၤ၊ လၢဟံၣ်တခိကွဲးဆၢကွၢ်
 ပုၤတုၤစ့ၢ်ကိးဒီးပအိပ်ထီၣ်ဖးသ့စ့ၢ်ကိးလီၤ၊ ယဲယအိပ်ထီၣ်ကွဲးဒီးတဲလဲလၢပါ
 ဒီးခိးန့ၢ်န့ၢ်တကွဲးဂ့ၤဂ့ၤလီၤ၊ ဒီးကွဲးဆၢကွၢ်န့ၢ်လီၤ၊ နမ့ၢ်ဖးဘၣ်ယလံာ်အံၤန
 သးကဒီးနသးကအုးလီၤ၊ ဖဲနလံာ်တုၤအကတီၢ်နှုတ်မိတအိပ်လၢဘၣ်၊ မိသံ
 လံာ်အယိယဆဲးဖးတန့ၢ်လၢဘၣ်၊ ဒီးယကတီၢ်တတထီၣ်ဖျးလၢဘၣ်၊ ယ
 သးဘၣ်ဒီးဒိၣ်လီၤ၊ မ့ၢ်ယသကိးသ့ၣ်တဖျဉ်ဖးလံာ်လၢအဟဲလၢအဟံၣ်ဒီး
 အိပ်ဒီးတၢ်န့ၢ်တၢ်အုကိးဂၤဒီးလီၤ၊ ဟဲသံကွၢ်ယၤဘၣ်ယးယလံာ်ပရၢအဂ့ၢ်ဒီး
 မ့ၢ်လၢယကတီၢ်တတထီၣ်ဖျးဘၣ်အယိယဟ့ၣ်လီၤလံာ်ပရၢဆူအဝဲသ့ၣ်အ
 အိပ်လီၤ၊

လၢခံပသကိးအဂၢတဆံန့ၣ်ထူးထီၣ်ဝဲခံဂၢခံဂၢဒီးဆွၢဝဲဆူဒီးအိၣ်လၢပုၤအိၣ်
အါအကျါလီၤ. လၢခံဟ်ဖျိၣ်က့ၤပပုၤ ၄ ဂၢဒီးဆွၢဝဲဆူတၢ်လီၤအသိတတၢ်ဝံၤ
ကအိၣ်ခံန့ၣ်ဒီးဟ်ဖျိၣ်ကိးပဝဲ ၆ ဂၢဒီးဆွၢဝဲဆူတၢ်လီၤအသိတတၢ်ဘၣ်ဆၣ်တုၤ
ပတုၤတၢ်လီၤန့ၣ်မ့ၢ်ကရၢတဖျါၣ်ဃီဒီးပကွၢ်စိဃီအဝဲသ့ၣ်ဟးဝုၤဝီၤလၢအဝဲ
သ့ၣ်အကရၢပုၤလီၤ. ပအိၣ်ဘၣ် ၈ နံၣ်ဒီးပန့ၢ်ဘၣ်ပုၤဟဲဟးအိၣ်သကိးပုၤဒီး
ယထံၣ်ဘၣ်ယပုၤဒီးယဖိဒိၣ်မုၢ်ဆံးဆံးဖိတဂၤဟဲဒီးပကတိၤသကိးတၢ်အ
ခွဲးအိၣ်ဒၣ် ၁၅ မံးနံးလီၤ. ဖဲပုၤဟဲဟးအိၣ်သကိးပုၤအနံၤ, ပုၤအါတုၤဟ့ၣ်ဝဲ
အခွဲးကတိၤတၢ်သ့လံးနကတိၤယကတိၤတဘီၣ်န့ၣ်သီၣ်ကလၢဒီးနလဲၤလၢ
ဖျါပုၤအသိးန့ၣ်လီၤ. တုၤတၢ်ဆၢကတိၤဘၣ်ပုၤဟဲဟးအိၣ်သကိးပုၤဘၣ်ဟး
ထီၣ်ဆိဝံၤမးကျါဘၢနၢဒီးယၣ်မံလုးဒီးဟဲက့ၤဆွၢက့ၤနၢဆူတၢ်လီၤလီၤ. တၢ်
အိၣ်တၢ်အိဖိလၢပုၤဟဲဆွၢဖဲပုၤဟဲဟးအိၣ်သကိးအခါန့ၣ်လၢခံမးပုၤခိးတၢ်ဖိ
warder ဟဲဆွၢန့ၢ်က့ၤနၢလီၤ.

လၢတဟ်သ့ၣ်ဟ်သးအပူၤပုၤထီၣ် ၉ နံၣ်ဒီးမၤပဟံးထီၣ်က့ၤပတၢ်ဖိတၢ်လံၤဖဲ
ဟါ ၄ နံၣ်ရံၣ်အဆၢကတိၤဒီးဟ် ဖျိၣ်က့ၤပဝဲအဂၢတဆံဒီးဆွၢပုၤဆူတၢ်အိၣ်သ
ကိးအလီၤဒီးသုးခိၣ်ဖးဒိၣ် DIG ကတိၤနံၤကတိၤအ့တၢ်ဒီးပုၤဒီးသံကွၢ်ယၤ,
“နဲနကက့ၤဆူလဲၣ်.” ယတဲက့ၤဆူ “ဒဝံ” တဲဝဲ, “နက့ၤတသ့ဘၣ်. နမ့ၢ်က့ၤဒ
ဝံပုၤလၢခိတကရၢန့ၣ်ကဟဲကိးက့ၤနၢဒီးကတိၣ်ထီထီၣ်နလီၤနလၢနမ့ၢ်တ
ပိၢ်အဝဲသ့ၣ်အခံကခးသံနၢ” ဘၣ်ဆၣ်ယတဲဆၢအိၤ, “ယအိၣ်ဖဲဝုၤတကူၣ်
အံၤယမၤတၢ်တသ့နီတမံၤဘၣ်.” ဒီးအဝဲပျဲယၤဒီးကတိၤသကိးတၢ်ကယံၢ်တ
နၣ်ရံၣ်ဒီးပျံၣ်ကွံၣ်ပုၤခဲလၢၣ်ဆွၢပုၤဒီးမိထီၣ်ဆူတၢ်လီၤလၢပအဲၣ်ဒီးက့ၤအိၣ်ဟ်
ဖဲဝုၤတကူၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢ ၉ နံၣ်အတိၤပူၤတမၤအၢမၤသီပုၤနီတမံၤစ့ၢ်ကိးဘၣ်.

ဖဲပဟဲကွာတုအခိုင်ထံးလာဟ်ဃာ်ဝဲပလီၤမံထူ, ပသံး, စု, နှ်ရံၣ်, ဟ့ၣ်ကွာ ပှါခဲလၢာ်လီၤ. တုၤဝှံတကူၣ်ပထံၣ်လိာ်ကွာပသးဒီးမူဆိကီၢ်ကစၢ်ဟာထာ် သုၣ်မူဒီးမၤပယုတၢ်လၢပဒိၣ်အအိၣ်လီၤ. ဖဲအခါနှံၣ်သုးခိၣ်ကျါၣ်န့ၢ်ဝှံမ့ၢ်ပှါ အခိုင်ကတၢၢ်လၢကီၢ်ပယီၤအပူၤလီၤ. ပှါအိၣ်လၢဝှံတကူၣ်တဖၣ်ယုဟံၣ်, ယုသိလုၣ်ဒီးန့ၢ်ဘၣ်ဝဲလီၤ. ပဝဲပအိၣ်လၢသထူၣ်, မိၣ်လမ့ၣ်ဒဲးဝဲသုၣ်တ ဖၣ်ပဘၣ်ယုမနုၤပတသုၣ်ညါဒီးအဝဲသုၣ်ဟ့ၣ်ကူၣ်ယုစဲး, စဲးဝဲန့ၣ်နဆူးထံသု, နယီၢ်စံာ်သုန့ၣ်မ့ၣ်အူလၢဟံၣ်သုန့ၣ်ကွဲးဘုသုလီၤ. မ့ၢ်တၢ်လီၤယံးဒီးပလဲၤထီၣ် ဟံးန့ၢ်တတုၤအယိပမၤတန့ၢ်ဘၣ်. ပအိၣ်ဝှံတကူၣ်တန့ၢ်, ခံန့ၢ်ဝဲပလဲၤ သထူၣ်, မိၣ်လ မ့ၣ်ဒီးဒဲးဝဲသုၣ်တဖၣ်ပဟဲကွာလီၤဆူသထူၣ်ဒီးလုၣ်မ့ၣ်အူလီၤ. မ့ၢ်လၢပလဲၤခိးလုၣ်မ့ၣ်အူလဲးမးယံာ်အယိန့ၢ်ဘၣ်လဲးမးလၢလီၤဆုၣ်နီၤတအိၣ် ဘၣ်ဒီးဘၣ်ဆၢထၢၣ်လၢလုၣ်မ့ၣ်အူပူၤဒီးန့ၢ်ညါလီၤ. ပအိၣ်ထဲသုးခိၣ်ဒီးသုးခိၣ် တဂၤတဲထီၣ်ဝဲပဝဲပကဲထီၣ်ပှါခိခိၣ်မ့ၢ်လၢဘၣ်ဆၢထၢၣ်လၢလုၣ်မ့ၣ်အူပူၤ အယိလီၤ.

ပအိၣ်ဖဲသထူၣ်တန့ၢ်ပယီၤသုးနီၣ်ဂံၢ်ဟဲကွဲးအိၣ်ပှါတၢ်အိၣ်တဘျီပကတီၤနံၤက တီၤအုပအိၣ်တၢ်အိၣ်ဝဲပဟဲ ကွာဆုၤကွာပှါလီၤ. လၢဂီၤပသုးခိၣ် Col win မၤန့ၢ် ကွာပှါ registration card အသိလၢတန့ၢ်ရံၣ်အတီၢ်ပူၤဝဲၤ Gen. Oh Pe ကွဲးဘၣ်န့ၢ်ပှါတၢ်ဖဲအဟံၣ်ဝဲၤမ့ၢ်ဆုၣ်ထီၣ်ယၤဒီးသုးခိၣ်ဖဲပဟဲကွာလီၤကွာ ဆူဒဲးဒီးကဘီယူၤလီၤ. တုၤဒဲးထံၣ်ဘၣ်ကွာယဖိခွါစီၤစ့ၣ်ကွဲးဝဲၣ်ဖဲသုၣ်ခွါ ထီၣ်ဒီးအကွၢ်အဂီၢ်ဘၣ်ဒီးထီၣ်န့ၢ်ယၤလီၤ. ထံၣ်ကွာယၤအခါအမဲာ်ဆုးဒီးယၤ တစဲးစဲးမ့ၢ်လၢအမိာ်တအိၣ်လၢဒီးဘၣ်ဟဲမၤလိတၢ်ဖဲဒဲးအမုၢ်ဂံၢ်, ဖါတံာ်ကွၢ် ထွဲဆုၤအီၤလၢကွဲးဒီးမၤလိတုၤယံးတီၤလီၤ. ပကွာလီၤကဒီးဆူပန့ၢ်မံၤသဝီခိ ဖျိပိၣ်လဲၣ်ဒီးပတုၣ်မံၤမလံးကျိၣ်ဒီးပကွာထီၣ်ကွာဆူပလီၤဝှံဒီးဆူပန့ၢ်မံၤသ ဝီလီၤ.

တုၤပနၢ်မံၤဒီးထံၣ်လိာ်က့ၤသးဒီးယမၤဒီးပုၤဝဲၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဝံၤပက့ၤလီၤက့ၤဆူဘျး
ဒီးယမၤအဝဲၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဒီးချံလၢပိၣ်လဲၣ်ဒီးတုၤဘျးထံၣ်လိာ်သးဒီးယယိးဖး
သးခိၣ်သ့မိၣ်ဒီးယဖိမုၣ်နီၣ်အါစံၣ်လီၤ. အဝဲၣ်စ့ၢ်ကိးမၤလိယိးတီးဒီးလဲၤကဲ
ကိၣ်သရၣ်မုၣ်လၢ (ဒံးပလဲအောၣ်) ကျိၣ်လၢကဖျိသးအဂီၢ်လီၤ. ဒီးယချုးန့ၢ်အ
တၢ်တ့ၢ်ဖျိဂ့ၤဂ့ၤ, ဖျိသးဝံၤယစးထီၣ်မၤတၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ဖျးဝဲကျိၣ်အဝဲန့ၢ်လီၤ. ယ
သ့ၣ်ယီၤ ၁၀၀၀ ထူၣ်, တက့ၢ် ၁၀၀၀ ထူၣ်, သး ၁၀၀၀၀ထူၣ်ဒီးတၢ်ရှၢ်တခိး
သ့ၣ်တဖၣ်လီၤ. ယတဒီးလဲပုၤဘၣ်. ယမၤလၢယဂံၢ်ယဘါလီၤ. ဒီးသၣ်ထီၣ်ဂ့ၤ
ဂ့ၤဘၣ်ဘၣ်အါမးလီၤ. ဖဲအဆၢကတီၢ်ဝဲန့ၣ်ယက့ၤထီၣ်ဆူဒဝဲဒီးယဟဲက့ၤ
က့ၤတုၤပနၢ်မံၤလၢတၢ်တဟ်သ့ၣ်ဟ်သးနီၣ်တမံၤအခါပုၤဒီးသဝီစးန့ၢ်ယၤယမၤ
အသီတကၤပၢ်တုၤလၢသရၣ်ကွၢ်တၢ်ဘၣ်ဆၣ်ယဂ့ၢ်လိာ်လၢယတလိၣ်ဘၣ်ဒီး
ယတထံၣ်အဝဲနီၣ်တဘျီစ့ၢ်ကိးအယိလီၤ.

ယမၤခံၣ်တကၤအမံၤမ့ၢ်ဝဲနီၣ်မ့ၣ်န့ၣ်, မၤလိတုၤနွံတီးလၢမိရိၣ်ပုၤကညိတီးထီ
ကိၣ်- ဝဲဒဝဲၢ် စ့ၢ်ကိးလီၤ. အသးစၢ်န့ၢ်ယၤတဆံယုန့ၣ်ဒီးယဖိအိၣ်ဒီးအိၤသၢဂၤ
လီၤ. ထံကိၢ်တမုၢ်တခုၣ်ကဲထီၣ်ကဒီးဖဲ ၁၉၈၈ ဒီးမ့ၢ်လၢကဘီသးကိးသံကွၢ်
တၢ်ခဲအံၤခဲအံၤဘၣ်ယိၣ်လၢတၢ်ကတိၤကမၣ်ဘၣ်ဖုးလၢတၢ်ပလီၤသးအဂီၢ်
ယၤဒီးယမၤဒီးဖိလၢအဆံးတရူၣ်ပဟဲက့ၤထီၣ်က့ၤဆူပနၢ်မံၤသဝီဝံၤပခီယီၤ
ဆူသးက့ (၄) လီၤ. ဖဲလၢဖုၤတြုၤအါရံၤ ၂၆ သီ, ၁၉၉၇ ပယီၤသးထီၣ်ဒုးက
ဒီးဖဲဒဝဲဒီးဘျးအယိပဘၣ်ဒီကဒီးဆူယိၤကိၢ်ဒီးခဲအံၤပအိၣ်ဖဲသဝီလၢအအိၣ်
ယိၤကိၢ်ကိၢ်ပယီၤ ကိၢ်ဆၢလီၤ. ခဲအံၤယသးန့ၣ်အိၣ်လံလၢ (၈၂) န့ၣ်အပူၤ
၂၂ သီ, လၢအိးကထိ ဘၢၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲယနံၤအိၣ်ဖျဲၣ်လီၤ. အဝဲအံၤမ့ၢ်ယသးသ
မူအဂ့ၢ်စးထီၣ်လၢယအိၣ်ဖျဲၣ်ဒီးတုၤယသးအိၣ်အနံၣ် (၈၀) န့ၣ်လီၤ. ဆူညါ
တၢ်ကမၤသးဒ်လဲၣ်ပတသ့ၣ်ညါဘၣ်ဆၣ်ဒီဖျိယုၤအဘျုးအယိပအိၣ်မူအိၣ်
ဂၤဘၣ်ဒီးဝဲလီၤ.

စီတီသတ်ဟဲ (ကိးစွာ်ကိးလာစီကွ့ကွံ)

ယအိၣ်ဖျၢ်ထီၣ်ဖဲ ၁၉၂၈ နံၣ်ဖဲချၢၣ်လွံၣ်ထူၣ်ကီၢ်ရှၢ်န့ၣ်လီၤ. ယမၤလိလံာ်ဖဲအ
 ဝဲရကၤဘျၢထံမံးရှၢၣ်အကွံၣ်ဖဲချၢၣ်လွံၣ်ထူၣ်န့ၣ်လီၤ. ဟီၣ်ခိၣ်တၢ်ဒုးခံၣ်တၢ်ချီ
 စးထီၣ်လံန့ၣ်ပနၢ်ဟူဘၣ်လာယပၣ်အသုးမုၢ်ဟဲန့ၣ်လီၤကီၢ်ပယီၤန့ၣ်လီၤ. ယ
 သ့ၣ်နီၣ်တၢ်ချီဖဲပမၤလိလံာ်အခါကွံၣ်အဝဲတြိမံာ်ကလာဆံၣ်တဖၣ်တၢ်ကျးစဲဘူး
 အီၤဒီးစးခိလၢကတြိမုၢ်ပိၢ်အကုအခိတဆံးတက့ၢ်အဂီၢ်လီၤ.

ဒ်ဖိသၣ်အသိးတၢ်တဘၣ်ဒိပသး, ပတၢ်ဆိကမိၣ်နီတမံၤဘၣ်. တယံာ်ဘၣ်ဒီးပ
 ကဘၣ်လီၤဖးဒီးပမးမး (ပကိးပှၤအမဲရကၤကွံၣ်သရၣ်မုၢ်တဖၣ်လၢမးမး) မး
 မးဖဲသၢၣ် Feather ဒီးမးမးမုၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. စ့ၤန့ၣ်အလီၢ်ခံပသ့ၣ်ညါဘၣ်
 ဟီၣ်ခိၣ်ဟူးဝးခဲအံၤခဲအံၤဒီးပှၤသးပှၤတဲပှၤလာယပၣ်ဟဲတ့ၢ်လီၤမုၢ်ပိၢ်သက့ၤ
 ဝှံဖိ, ဝှံဒိၣ်ဟ်ယုာ်ဒၣ်လဲာ်ဝှံတကူၣ်န့ၣ်လီၤ. စ့ၤသီအလီၢ်ခံ, အဲကလံးအသုး
 လၢအဆိလီၤအသးဖဲပသဝီသ့ၣ်ကါခွီတဖၣ်ဂုၤက့ၤအခံဆူကီၤလိာ်ကၢ်ခိၣ်ဆူ
 ကွီးတကါဒီးသမ့ၣ်အုကူသဝီတဖၣ်လီၤ. တယံာ်ဘၣ်ဒီးပနၢ်ဟူကျိးဒိၣ်, ကျိဖိ
 ဒီးကဘီယူၤဒီးလီၤစွာ်ကိးတၢ်လာလံာ်သၢနံၤသၢနၤအလီၢ်ခံဒီးအဲကလံးသုး
 အိၣ်လၢကလံးစးတဖၣ်ဂုၤလီၤအခံဆူတီအူတကပၤန့ၣ်လီၤ. တယံာ်တမီၢ်ဘၣ်
 ဒီးယပၣ်အသုးဟဲန့ၣ်လီၤဆူဝဲပှၣ်ကူ, ကမၣ်ဒီးကွ့, စံပှၣ်ကူ, သ့ၣ်ကါခွီအသ
 ဝီတဖၣ်ဝံၤသုးလီၤအသးဆူတီအူဖဲအဲကလံးသုးအလီၢ်ခံန့ၣ်လီၤ.

စ့ၤန့ၣ်အလီၢ်ခံယပၣ်သုးစးထီၣ်ဟဲက့ၤဂုၤလီၤအခံလၢကီၢ်ပယီၤထးခိန့ၣ်လီၤ.
 ဖဲအဆၢကတီၢ်အခါန့ၣ်သိၣ်မှံၤကရူၢ်အကဘီယူၤဟဲတ့ၢ်လီၤကျိချံ, ပှၤသၣ်, စု
 ကဝဲၤပီးလီ, သုးတၢ်အိၣ်ပီးလိတဖၣ်ဖဲလၢ်ဒိၣ်အယၤဒီးယုာ်တူကူသဝီလၢ

အကျိုဟ်ယုာ်ဒီးကညိအ Maj Torrie ဒီးအဲကလံးသုးခိန် Capt.Burrell ဒီး အဲရဲကသုးစကီ Sgt. Moore တဖန်လီၤ. တုၤမုၢ်ပုၤကိးထီၣ်မုာ်သးမၤစၢၤ (Volunteer) သုးတဘျီယီကညိဖိတဖန်န့ၣ်လီၤအါမးန့ၣ်လီၤ. သုးဖိတကရှုၢ် ယံၤဂၤဘၣ်တၢ်ဟ့ၣ်လီၤအီၤလၢတၢ်စုကဝဲၤပီးလိဒီးတၢ်အိၣ်တဖန်န့ၣ်လီၤ. စး ထီၣ်လၢကီၤလိာ်ကျိဒီးတီၤတုၤလီၤဆူဖန်ပုၣ်ကညိသဝိဒ်အမုၢ်ထံတီၤလိာ်, ပိၣ် ပံၤဒီးတုၤဆူဉ်းယဲ, ဝဲကံ့, လုၢ်အး, ဟီၣ်ခိၣ်ဂီၤ, ထွးနံၣ်ကူ, အူရှးကူ, ယုာ်တွဲ ကူ, နးသုၣ်ကူ, ဒီးမူး, တီၣ်ပီး, သိၣ်ပီးသဝိတဖန်န့ၣ်လီၤ. ကညိဖိတဖန် အံၤန့ၣ်လီၤဝဲဆူလဲဘံ (levy) အသုးဒ်သိးကဒုးယပၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. လၢပဝဲ သုးဖိအိၣ်လၢပီးပုၣ်ကူသဝိအကဟိာ်ကပၤအဂီၢ်ကဘီယုၤဟဲတၢ်လီၤန့ၣ်ပုၤစုက ဝဲဒီးတၢ်အိၣ်ဒီးသဝိညါန့ၣ်လီၤ. လၢပဝဲသးစၢ်တဖန်အဂီၢ်ဝဲးကျိဖိ (Sten Gun) မုၢ်တၢ်ဆံးဆံးဖိန့ၣ်လီၤ. ပုၤမၤကွၢ်မုၢ်ပသုးဆံးအါဒီးပဒုးန့ၣ်ခိၣ်န့ၣ်တဖန်အသး မံဝဲသမိးလီၤ. ပဘၣ်တၢ်တူၢ်လိာ်ပုၤဒ် (Levy Fighter) တဖန်အသိးန့ၣ်လီၤ.

ဖဲယပၣ်အသုးကဂုၤလီၤအခံအကျဲအကျိတဖန်အလီၢ်ဖဲကီၤလိာ်ကျိကၢ်ခိၣ် န့ၣ်ပဘၣ်တၢ်ဆီလီၤယာ်ယံးယံးယပၣ်တဖန်အံၤအါတက့ၢ်, ယုာ်ထီၣ်ဝဲထဲမုၢ် နၢအကတီၢ်န့ၣ်လီၤ. မၤန့ၣ်ဝဲချံ, ထိ, ချံကအိဖးဒိၣ် (သမ္ဗန်) တဖန်ဒီးခိၣ် ဝဲကီၤလိာ်ကျိန့ၣ်လီၤ. မုၢ်ဆါအကတီၢ်န့ၣ်တၢ်ဂ့ၢ်ကီတအိၣ်ဘၣ်. မုၢ်မုၢ်လၢမုၢ်နၢ အခါန့ၣ်တၢ်ဂ့ၢ်ကီအိၣ်ထီၣ်ဝဲလီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အယိပဘၣ်စၢၤလီၤခူသုၣ်ပုၤသၣ် ဖိလၢပျံးဒိၣ်အလီၢ်ဒီးစၢ်လီၤကံၤဝဲထံကျိဖဲထံကျိဒုးစ့ၤအလီၢ်တဖန်အယိ ဖဲယပၣ်သုးဖိတဖန်ထီၣ်ထွံလီၤအသးဒီးပခးဖဲပုၤသၣ်သီၣ်အလီၢ်ဒီးပန့ၣ်လၢပ ခးယပၣ်အသုးဖိသံတဘျုးဂၤသးဒုးဒီးအလီၢ်တအိၣ်ဘၣ်. လၢန့ၣ်အမဲၣ်ညါက ဘီယုၤလၢတၢ်ဖးဖိခးလီၤကဒီးအဝဲသ့ၣ်ဘၣ်ဆၢဘၣ်ကတီၢ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ် န့ၣ်အယိယပၣ်သုးဂုၤကွၢ်အခံအကျိထူၣ်ဖျဲးကွံာ်ဘၣ်ထဲစ့ၤဂၤန့ၣ်လီၤ. တဘျီ န့ၣ်ပဝဲခံဂၤတၢ်ဟ့ၣ်ပုၤမူဒါလၢပကဘၣ်ဆုၢ်တၢ်ကစီၣ်လၢလံာ်ပရၢန့ၣ်လီၤ. ပ

တု၊မ္မာပဒုးတၢ်ဖဲန့ၣ်ဝဲၤဒီးဟီၣ်ခိၣ်တၢ်ဒုးခံၣ်တၢ်တၢ်အံၤဝံၤဝဲၣ်စ့ၢ်ကိးလံန့ၣ်လီၤ.
တၢ်ကလုာ်လီၤလၢပကဘၣ်ဆုၤဟ့ၣ်ထီၣ်က့ၤပကျိတဖၣ်, ပလီၤပြဲလီၤပြဲဒီးမၤ
တၢ်လီၤဖးအမူးလၢ Maj. Torrie, Capt. Burrell ဒီး Sgt. Moore တဖၣ်အ
ဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.တၢ်လၢယသ့ၣ်နီၣ်အီၤထံဆးတမံၤမ့ၢ်ဝဲဖဲပလီၤဖးလိာ်ပသးန့ၣ်ပ
သးဝံၣ်ထီၣ်န့ၢ်ဝဲအဝဲသ့ၣ်လၢအဲၤကလံးအကျိာ်-

စီၤကဆိ

ယအိၣ်လၢသဝီဖီမူဒိၣ်, ဖၣ်ပူၣ်ကီၢ်ဆၣ်, ယိၣ်လိာ်ကီၢ်ရှၢၣ် (ခဲအံၤမုၢ်ကြီၤကီၢ်ရှၢၣ်) န့ၣ်လီၤ. ဖဲၤ၁၉၄၁န့ၣ်ယလဲၤထီၣ်ဆူကီၢ်ပယီၤထးဒီး, မူပှၢ်ကျါလၢအမုၢ်ကီၢ်ဆၣ်ဖီ (ခဲအံၤမူကီၢ်ဆၣ်) ဒီးမၤတၢ်လၢ Timber Union လၢ Messrs အစုဖီလၢ်ဒ်အမုၢ်ဝဲဘိၣ်ဘၣ်ဘါမၤထၢဒီးဒုဒိပရၢၣ်လံးမံးတဲး (Bombay Burma Trading Corporation Ltd) န့ၣ်လီၤ. ဖဲန့ၣ်ကတၢၢ်ဒီး ၁၉၄၂ န့ၣ်ထီၣ်သီန့ၣ်ယပၣ်ဟဲန့ၣ်လီၤဆူကီၢ်ပယီၤလၢ်ခီန့ၣ်လီၤ. အခါဖဲန့ၣ်သ့ၣ်ပှၢ်အမဲန့ၣ်ကွၢ်ခံၤတၢၢ် N.R Johnson မၤလိာ်ယၤလၢယကဘၣ်လဲၤထီၣ်ဆူ (B.B.T.C.L) ဖဲရှၢၣ်ဘိၣ်ဒီးမဲန့ၣ်ကွၢ်ခံၤတၢၢ်အံၤမၤယလဲၤပိာ်အဆံဆူဒုဒ်သီးကကျဲၤတၢ်မၤပျီထီၣ်ကွံာ်သုးအလီၢ်အကျဲ (သုးဟးထီၣ်) အကီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲလၢမးရှး, အ့ဖြၣ်အပူၤရဲၣ်ကျဲၤတၢ်ဟးထီၣ်ကွံာ်လၢတၢ်လိာ်ဒ်အမုၢ်ကလုၤဝးဒီးမိၢ်လဲးတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဖဲ ၁၉၄၂ လၢမုၢ်မၤန့ၣ်ကွၢ်ခံၤတၢၢ်အံၤဟးထီၣ်လၢမိၢ်လဲးဒီးကွၢ်ဆူကီၢ်အ့ဒယၣ်န့ၣ်လီၤ. ယအိၣ်တၢ်ဖဲမိၢ်လဲးန့ၣ်တုၤယပၣ်အသုးပၤကီၢ်ပယီၤဒီးဘၣ်တစုန့ၣ်လီၤ. ၁၉၄၂ န့ၣ်လၢအိၣ်ကူၣ်ယကွၢ်ကဒါဆူယသဝီဒီးသဝီဖီတဖၣ်တဲယၤလၢအဲကလံးသုးဖိတၢၢ်အိၣ်တဆူၣ်အယိအိၣ်ဒ်ဖဲပှၢ်ကျါန့ၣ်လီၤ. ယလဲၤတဘျီယိဆူပှၢ်ကျါဒီးထံၣ်လိာ်သုးဖိတၢၢ်အံၤဆါနးမးလီၤ. ယခိၣ်ယနၢ်လၢအမုၢ်စီၤစၣ်စု (Pre-war-SIP) တဲယၤယကဘၣ်ကွၢ်စီၤအိၣ်ဆူသဝီပူၤလီၤ. ပစးထီၣ်ဟးဒီးအဝဲခါအိၣ်ဆံဆဲၣ်ခါဒီးတၢ်ဘျးအသးဟးတန့ၣ်လၢၤဘၣ်. လၢအိၣ်ဘျးန့ၣ်ယၤဒ်အံၤအယိပဘၣ်ပုထီၣ်အိၣ်လၢကစၢ်ကျါတုၤလၢယဟံၣ်ဖးနးညါလီၤ. ယအံးအိၣ်ကွၢ်အိၣ်ဒ်ယမၤသုးအသးလီၤ. ယဒုးအိၣ်အိၣ်မုၢ်ချီဒီးအဝဲတဲ

ယ၊ “ယအိန်ဒိုထဲမှာချီအံ့ယကသံမး လီ” ဒီးတအိန်ဝဲဘၣ်. ယကွၢ်ဘၣ် အီၤတနွံဒီးသံသဒၣ်ယၤန့ၣ်လီၤ. ပလဲၤန့ၣ်လီၤအီၤဖဲဖိမူဒိၣ်သဝီကပၤလီၤ. ဒ် သုးဖိတကၤအသိးပဟ့ၣ်ထီၣ်တၢ်ယုးယိၣ်လၢတၢ်ခးထီၣ်ကျိၤသၢထံၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲအမူဒီးအခါအဝဲတဲယၤလၢသၢမ့ၢ်အဲကလံးသုးဖိဝံၣ်တိဆုၢ်ဝဲၤကျိၤပူၤဖဲဒဲၢ် န့ၣ်လီၤ. တုၤမ့ၢ်ယပၣ်အသုးဟဲန့ၣ်လီၤဒီးသၢဘၣ်ဟးထီၣ်လၢဒဲၢ်ဒီးဟဲက့ၤ ဆူမိၣ်လဲၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲမိၣ်လဲၣ်န့ၣ်သၢနီၤဟူဘၣ်လၢဝံၣ်တကူၣ်ဒီးမၤတလုၤသိ လုၣ်ကျဲၤမ့ၢ်ဘၣ်တၢ်ဒိၣ်တၢ်အီၤအဂ့ၢ်လီၤ. သၢသုးထီၣ်သၢသးဆူကလံးစိးတ ကပၤဒီးဟဲန့ၣ်ဖဲပုၣ်အံၤလီၤ. ဖဲပုၣ်အံၤသၢနီၤဟူဘၣ်လၢသုးခိၣ် Seagrim (ဖုထီခိၣ်) အိၣ်လၢဖၣ်ပုၣ်ကလံးစိးအယိၣ်သၢကျဲးစးလူၤပိၣ်အခံၤလီၤ. ဖဲသၢတုၤ ယီၤဖိမူဒိၣ်သဝီဒီးသၢဂံၢ်ဘၢလီၤစၢ်သၢဟးတကဲလၢဒီးသၢလီၤယံၤန့ၣ်လီၤ. အဝဲအိၣ်ဖဲဖိမူဒိၣ်အံၤတုၤအသးသမူဟးထီၣ်တစုန့ၣ်လီၤ.

သုးဖိတကၤအံၤမ့ၢ်ပုၤ Irish ဖိအိၣ်လၢကီၢ် Ireland အပူၤအမံၤလၢ Faxly Cryer လီၤ. ဖဲအဝဲတဲတၢ်ကဲဒီးတစးတစးအခါအဝဲမၤကတိၢ်ယသးလၢအကတိၢ် တၢ်ဒီးမဲၣ်ထံမဲၣ်နီၤလီၤ. အသိခါန့ၣ်ယကျဲးစးဟံးယၢ်အတၢ်ပနီၣ် (Batch) က စီဒီဘၣ်ဆၣ်ပဘၣ်ယုၢ်ဝုၤယုၢ်ဝီၤအါပူၤအါဆိဒီးလီၤမၤကွံာ်လီၤ.

၁၉၄၂-၄၅ အတီၢ်ပူၤယအိၣ်ဖဲထံယိၣ်ဘိထံၣ်သဝီလၢလၢဒိၣ်ကီၢ်ဆၣ်တိအူ ကီၢ်ရှၢ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲ၁၉၄၅ နံၣ်ဖးဖိန့ၣ်ယနီၤဟူလၢ Col. Howell ဟဲတုၤဖဲဘိခံ သဝီလၢအဘူးဒီးထံယိၣ်ဘိထံၣ်အသဝီန့ၣ်လီၤ. ယလဲၤခူသုၣ်ဆူအအိၣ်ဒီး ဖဲယထံၣ်လိာ်သးဒီးအီၤန့ၣ်အဝဲတဲယၤလၢယကမၤစၢၤအပူၤ Sgt. Rowe (Wireless Operator) လၢယကဖိၣ်စၢၤအီၤဒီးဆုၢ်စၢၤအီၤတၢ်ကစီၣ်အဂီၢ် န့ၣ်လီၤ. စးထီၣ်ဖဲန့ၣ်ယစးထီၣ်မၤတၢ်လၢသုးရ့ၣ် ၁၃၆- Spider Force ဖဲ Hgena ကဝီၤဒ်သုးစကီၤတကၤအသိးန့ၣ်လီၤ.

ဖဲလါနီၣ်ဝဲဘၢနီၣ် ၁၉၄၅ နီၣ်န့ၣ် Col. Howell မၤယဟဲဆူ Lipyechee လၢ
ယကဘၣ်ဆုၤထီၣ်ဆုၤလီၤသးဂ့ၢ်ဝိတၢ်ကစီၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. လါဒံၣ်စ့ဘၢနီၣ်ယ
လဲၤဒီးကဘီယူၤဒီး Col. Howell ဆူဝဲတကူၣ်ဒ်သိးကမၤဝံၤတၢ်ကစီၣ်လၢ
ယဟံၣ်ဖျါတဖၣ်အဂီၢ်လီၤ. ဖဲယမၤတၢ်ဆုၤထီၣ်ဆုၤလီၤတၢ်ကစီၣ်အတၢ်မၤဖဲ
Lipyechee အခါယတဲဘၣ်ယသရၣ်စီၤစၣ်စ့လၢယကဒုးသ့ၣ်ညါ Col.
Howell ဘၣ်ယးပုၤ Irish ဖိ Faxly Cryer အဂ့ၢ်ဘၣ်ဆၣ်စီၤစၣ်စ့တဲယၤလၢ
“အိၣ်ယဲး” အယိပတမၤဖျါပုၤတကၤန့ၣ်အဂ့ၢ်တုၤမ့ၢ်မဆါအံၤန့ၣ်လီၤ. ဖဲယမၤ
သးအခါယဒီးန့ၢ်မူဒါတၢ်ပနီၣ် (Batch) ကစီၣ်ဘၣ်ဆၣ်ပယုၢ်ဝဲၤဝီၤသးလီၤသး
ကျဲအါနီၣ်အါလါဒီးလီၤမၤကွံာ်န့ၢ်ယၤလီၤ.



စီဒီဒီ

ယအိန်ဖျော်ထိန်ဖဲ၁၉၁၆နံၣ်ဒီးမၤလိဖျိ(၈)တၢ်န့ၣ်လီၤ. ယအိန်ဖျော်မုၢ်နံၣ်မုၢ်ဝဲ
၁၉၁၆ နံၣ်စ့ဘၢၣ် ၁၆ သီ လီၤ. ယန့ၣ်လီၤအဲကလံးသုးဖဲ ၁၉၃၇ နံၣ်, လါယုၤ
(၁၁) သီဖဲ Burma Military Police (B.M.P) အိန် ဒီးနီၣ်ဂံၢ် 2797/W-640
ဒီးယလီၤလၢတုၤဒၣ်သုးစကီၤဖိန့ၣ်လီၤ. ယသုးက့ၢ်ခိၣ်န့ၢ်တဖၣ်မုၢ်ဝဲ Col.Ford
ဒီး Maj.Chapel တဖၣ်လီၤ. ဖဲယန့ၣ်လီၤ (BMP) အခါယသးအိန်ဒီးဒၣ်
(၂၀) နံၣ်န့ၣ်လီၤ. ယမၤတၢ်တနံၣ်ဃုလါဃၣ်ဃၣ်ဒီးယဘၣ်တၢ်ဆုၤယၤဆူ
တၢ်မံၤညါဒုးယၤပျီဖဲပျီၣ်ဘွၣ်န့ၣ်လီၤ. ယမူယဒါမုၢ်ဝဲနီၣ်န့ၣ်ဖျါ (signal) ဆၢ
ကတီၢ်ဖဲတချုးယပၣ်သုးမုၢ်ဒုးန့ၢ်စ့ၣ်ကမိၣ်အခါန့ၣ်လီၤ. လၢခံယဘၣ်တၢ်
ဆုၤကဒီးယၤဆူဘျး, တနီၣ်သရံၣ်ကီၢ်ခိၣ်ကလံးထံးဒီးယမၤနီၣ်န့ၣ်ဖျါ (၅) လါ
ဃၣ်ဃၣ်ဒီးသုး ခိၣ်ကိးကဒါက့ၤယၤဆူပျီၣ်ဘွၣ်န့ၣ်လီၤ.

ပတၢ်ဟဲက့ၤကဒါမုၢ်ပဘၣ်ပိၣ်အဲကလံးသုးအခံၣ်အတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤလၢက
ဂ့ၤအခံၣ်ထီၣ်လၢကလံးထံးဆူကလံးစိးဒီးဆူကီၢ်အုၤဒယၣ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်
လီၤ. တၢ်ဂုၤခံအကျိၤအံၤဟဲက့ၤတဆိတဆိလဲၤခိၣ်မိၣ်ယွၢ်, ကလုၤဝး, တမူ
ဝံၤန့ၣ်လီၤကီၢ်အုၤဒယၣ်ကီၢ်ဆၢ, အၣ်သၣ်ကီၢ်စၣ်ဝုၢ်(Lanpropi)န့ၣ်လီၤ. ယ
အိန်ဖဲန့ၣ်စ့ၣ်န့ၣ်ဒီးပဘၣ်တၢ်ဆုၤပုၤဒီးသိလုၣ်ဆူ (Dinapur) ခိၣ်ဖျိ Impal န့ၣ်လီၤ.
ပသုးကဒီးပသးဆူ Ranchi ပအိန်တန့ၣ်ဝံၤပဘၣ် တၢ်ဆုၤကဒီးပုၤလၢလုၣ်မုၢ်
အူဆူ Hoshiaspur လၢပကအိန်ဘျးဒီးထီၣ်ကဒါက့ၤသုးတၢ်မၤလိသုဂ့ၤထီၣ်
(Refresher Course) အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. အခါဖဲန့ၣ်ယမုၢ်ဒၣ် N.C.O (သုးစကီၤ
ဖိခံပျါ) န့ၣ်လီၤ. ပဝဲကိးဂၤပအိန်လၢအဲကလံးသုးမုၢ်တၢ်ပၤအဖီလၢန့ၣ်လီၤ.

ပအိန်ဗဲ Hoshiaspur ခံနီၣ်ဘျဲၣ်ဒီးပဲခီၣ်နီၣ်ဖျါအပုၤလွံၣ်ကရူၢ်ဘၣ်တၢ်ဆုၤအီၤ ဆူကလံၤစီးကၤလဲၣ်တံ (Northern Kachin Levy) အသုးလၢဒုးယၤကရူၢ် အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. လၢနီၣ်နီၣ်ဖျါလွံၣ်ကရူၢ်အဖီခိၣ်ယမ့ၢ်မူဒါခိၣ်တၢ်ကၤန့ၣ်လီၤ. ပသုး ကျိၤခိၣ်မ့ၢ်ဝဲ Lt.Col.Ford န့ၣ်လီၤ. ပမၤတၢ်ဖဲန့ၣ် ၄-၅ လၢဒီးမ့ၢ်လၢတၢ်မၤတ အိၣ်အါလၢၤအယိပဘၣ်တၢ်ကိးကဒါက့ၤပုၤဆူ Hoshiaspur ခိဖျိယပၣ်အ သုးဒုးဆၢက့ၤပသိၣ်မှံၤကရူၢ်တန့ၢ်လၢၤဘၣ်အယိန့ၣ်လီၤ. အခါဖဲန့ၣ်ယဘၣ် တၢ်သုးထီၣ်ယလီၤဆူသုးစကီၤတၢ်ကၤန့ၣ်လီၤ.

တုၤမ့ၢ်ဒုၣ်ဒါတအိၣ်လၢၤလၢအဲကလံးသိၣ်မှံၤကရူၢ်အဂီၢ်ဒီးယပၣ်အသုးဒုးတၢ် တန့ၢ်လၢၤဘၣ်ဒီးတၢ်ကလုာ်လၢထးဟဲလီၤလၢပကဘၣ်ဟးထီၣ်လၢကီၢ်အ့ၤ ယၣ်, ကးလးကးတၢ်လၢကဘီဒီးက့ၤဆူဝဲတကူၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲပတုၤလၢ ကီၢ်ပယီၤန့ၣ်ပနီၣ်နီၣ်ဖျါအသုးဘၣ်တၢ်ကရၢကရိကဒါက့ၤအီၤဒီးယုၢ်န့ၢ်အ မံၤလၢ (Burma Signals)အဝဲၤလီၤခိၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်လီၤအသးဖဲမ့ၢ်မ့ၢ် (ခဲအံၤပုၣ် အူလ့ၣ်) န့ၣ်လီၤ. ဖဲန့ၣ်တၢ်ကလုာ်လီၤဝဲလၢယကဘၣ်အိၣ်ဘျဲးကွံာ်လၢနီၣ်နီၣ် ဖျါသုးဒုးသုးစကီၤတၢ်ကၤဖဲယမၤတၢ်ပုၤထီၣ် (၁၀) နံၣ်ဖဲ ၁၉၄၇ နံၣ်လၢယူၤ (၁၆) သီအနံၤန့ၣ်လီၤ. အဆိကတၢ်ဖဲယန့ၣ်လီၤ Burma Military Police (BMP) အခါယနီၣ်ဂံၢ်မ့ၢ်ဝဲ ၂၇၉၇ လၢသုးရ့ၣ်ခိၣ် Maj.Chapel န့ၣ်လီၤ. ယအိၣ်လၢ Burma Frontier Force (BFF) အခါယနီၣ်နီၣ်ဖျါသုးခိၣ်မ့ၢ် Maj.Benetta န့ၣ်လီၤ. တုၤယကဲထီၣ်သုးစကီၤလၢ Burma Signals အခါယနီၣ်ဂံၢ်မ့ၢ်ဝဲ W/ ၆၄၀ ဒီးယသုးခိၣ်မ့ၢ်ဝဲ Lt.Col Webb န့ၣ်လီၤ. ယအိၣ်ဖဲကီၢ်အ့ၤယၣ်အခါပဘၣ်တၢ်ပၤဆုၤပုၤလၢ Capt. P.O.J Nicolson လီၤ. ယဟးထီၣ်သုးဖဲ ၁၉၄၇ နံၣ်, လၢယူၤ (၁၁) သီဝံၤလၢခံယကဲက့ၤကိၣ်သ ရၣ်န့ၣ်လီၤ.

စီဘီအိုင်

ယမုံသရၢ်ဒိၣ်လိၣ်အဖီၣ်၊ ယအိၣ်ဖျၢၣ်ထီၣ်လၢလိၣ်မၤရှး ၄ သိ၊ ဒီးမၤလိၣ်ဖျိထီၣ်နွံတၢ်ဖဲကညိမံးရှၢၣ်တၢ်ခၢၣ်သးကိၣ်လၢဖၣ်ပုၣ်ဝံၤယန့ၣ်လီၤအဲကလံးသးဖဲမၤကျၢၣ်စံၣ်ကြၢ (ဖုထီခိၣ်) အသးဒုလၢမၤကျၢၣ်စံၣ်ကြၢအဖီလၢအမၤမၤသးမၤစၢၤ Volunteer သးအသိးန့ၣ်လီၤ. ယဟးထီၣ်ကွၢ်သးဖဲ ၁၉၄၉ န့ၣ်လိၣ်စးပထုဘၢၣ်ဘူးကလၢၣ်လၢအဲကလံးသးအပူၤယမုံ Radio Operator ဒီးပံကွၢ်သရၢ်တကၤလီၤ. ယအိၣ်ဒီးဖိခွါတကၤဒီးဖိမုၢ်သၢၤလၢအကဲကိၣ်သရၢ်သရၢ်မုၢ်ဝဲၤဒီးပုၤကွဲးလံာ်ဒီးအိၣ်လၢဟံၣ်ကွၢ်ဖိတဖၣ်လီၤ. ယဟးထီၣ်သးဝံၤအလီၤခံယမၤက့ၤတၢ်လၢလံာ်စီဆုံကိၣ်သရၢ်သိၣ်လိၣ်တၢ်ဒီးပံကွၢ်သရၢ်လီၤ.

ယတၢ်လဲၤခိဖျိလၢအဲကလံးသးမၤဒ်အံၤလီၤ. ၁၉၄၂ န့ၣ်လိၣ်ယန့ၣ်အါရံၤဘူးကလၢၣ်ယလဲၤန့ၣ်လီၤမၤကျၢၣ်စံၣ်ကြၢအသးဒုပုၤယုာ်စီဆုာ်တၢ်ကစီၣ်လၢလၢဒိၣ်ဒီးဖၣ်ပုၣ်အဘၢၣ်စၢၤန့ၣ်လီၤ. ၁၉၄၃ န့ၣ်လိၣ်အီးကထိဘၢၣ်အပူၤမၤကျၢၣ်န့ၣ်ဒီးအသးဖိ ၅ ဂၤဟဲစံၣ်လီၤလၢသဒါမုၢ်ဖဲမုၢ်သးပူၤအတၢ်ပၤခိၣ်န့ၣ်လီၤ. မၤကဒီးဖဲ ၁၉၄၃ န့ၣ်လိၣ်ဒိၣ်စ့ဘၢၣ် ၉ သိနံၤ Maj. MaC Crindle ယုာ်ဒီးကညိသးဖိ ၄ ဂၤဟဲစံၣ်လီၤကဒီးလၢသဒါမုၢ်ဖဲဖျၢၣ်ဂီၤပူၤန့ၣ်လီၤ.

၁၉၄၄ န့ၣ်လိၣ်ဖျၢၣ်အါရံၤ ၁၅ သီမၤကျၢၣ်န့ၣ်သံဝဲလၢတၢ်နးဖဲကီၢ်မုၢ်ပုၤဒိၣ်ဝံၤအလီၤခံကဘၣ်ဖဲလၢဖျၢၣ်အါရံၤလၢၣ်န့ၣ် Maj. MaC Crindle သံစ့ၢ်ကီးဖဲမိၢ်ခွဲးစၢၤထးပူၤအတၢ်ဒုးပူၤတနံၣ်ယိန့ၣ်လီၤ. မၤကျၢၣ်စံၣ်ကြၢ (ဖုထီခိၣ်) အကစၢ်ဒိၣ်ဝဲက့ၤဟ့ၣ်လီၤအသးလၢယပၣ်အစုပူၤဖဲဝဲဒိၣ်သဝီယၤကစၢ်ခိၣ်ထံးဖၣ်ပုၣ်ကလံးစးစုၤမံးလၢၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲန့ၣ်အခါအဝဲသိးဆုၤဝါအဖီခိၣ်က

ညီဆွေပျို. ကုတ်ယိုဖျိခံလုံးဒီးဝံယုတ်ကညီအထာ်ထါဖါဂါတဖျာ်လီၤ. ယ
နီၤဟူလၢအဘၣ်တၢ်ဟ်အီၤဖဲကွီၢ်ဘျီၣ်ဒိၣ်သီဖဲဝံတကူၣ်စၢ်(နီၤ)ကျဲၤမုၢ်ဖဲ
၁၉၄၄ နံၣ်လါအ့ၣ်ဖြၣ် ၂၉ သီၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲလါဖဲးပထုဘၣ် ၁ သီ ၁၉၄၄ နံၣ်,
န့ၣ်ဘၣ်တၢ်မၤသံအီၤယုတ်ဒီးကညီဖိ (၅) ဂၤဖဲဘါဂၤဟ်တၢ်သ့ၣ်ခိၣ်န့ၣ်လီၤ.
မ့ၤကျၢ်စံၣ်ကြွၣ်က့ၤဟ့ၣ်လီၤအသးဝံၤအလီၢ်ခံပဲကညီသးစၢ်ဖိတဖၣ်ပက့ၤန့ၣ်
လီၤဆူယပၣ်ပၤကီၢ်ဖဲ ၁၉၄၄ လါအ့ၣ်ဖြၣ်န့ၣ်ဖဲဖၣ်ပုၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲလါဒံၣ်စ့ဘၣ်
၁၉၄၄ နံၣ်ပနီၤဟူဘၣ်လၢအဲကလံးဟဲစံၣ်လီၤဝဲဖဲဖၣ်ဂီၤပူၤအပျီၤပူၤအဂ့ၢ်န့ၣ်
လီၤ.

၁၉၄၅ လါယနူၤအါရံၤဖးဖိပယုၢ်ခူသ့ၣ်ထီၣ်ကွံာ်လၢယပၣ်အအိၣ်, ပက့ၤ
ယုၢ်ဆူဖၣ်ဂီၤပူၤဒီးန့ၣ်လီၤကဒါက့ၤဆူအဲကလံးသး- volunteer ၁၃၆ န့ၣ်လီၤ.
ယသကိးတနီၤဟိဝဲ Col. Peacok အခံဒီးယဲယဟိ Maj. Turrel အခံန့ၣ်
လီၤ. ယလဲၤလီၤဟိအခံဆူလၢဒိၣ်ကဝီၤဖဲလါအ့ၣ်ဖြၣ်အခိၣ်ထံးတနွံဝံၤဖဲလါအ့
ဖြၣ် ၁၂ သီ ၁၉၄၅ နံၣ်. ၆ Maj. Turrel အတၢ်ကူၣ်တရံးအသိးပလဲၤထီၣ်ဒုး
ယပၣ်သးအိၣ်ဖဲလၢဒိၣ်ကညီကဝီၤပူၤဒီးဂီၤထာ်သၢတၢ်ဒုး (Dawn Attack)
န့ၣ်လီၤ. အဝဲန့ၣ်မ့ၢ်ယပၣ်အသးဝဲလီၢ်ခိၣ်သ့ၣ်လၢပဒုးနၤကွံာ်အီၤန့ၣ်လီၤ.
တၢ်န့ၣ်အလီၢ်ခံယသးကွံာ်ယမူဒါဆူ Maj. Wilson အသးကျိၤဒီးပသးပသး
ဆူဆူမူဒိၣ်ကဝီၤဝံၤတုၤမ့ၢ်တၢ်ဒုးတၢ်ယၤဝံၤဒီးသးထံး ၁၃၆ အံၤဘၣ်တၢ်မၤပ
တုၣ်ကွံာ်အီၤန့ၣ်လီၤ. လၢခံက့ၤဒီးယဟဲက့ၤန့ၣ်လီၤကဒါဆူ Burma Army
Signal ဖဲမ့ၢ်မိုးဒီးယဒီးန့ၣ်ကဒီးကစၢ်နီၣ်ဂံၢ်- W/ 1118 ဒီးလီၢ်လၢတခီမ့ၢ်ဝဲ
သးစကီၢ်ဖိန့ၣ်လီၤ. ယသးရ့ၣ်ခိၣ်မ့ၢ်ဝဲ Maj. Cerlyn န့ၣ်လီၤ. တုၤမ့ၢ်ကီၢ်ပ
ယီၤဒီးန့ၣ်တၢ်သဘူတစုပန့ၣ်လီၤကဒီးဆူကီၢ်ပယီၤသးမ့ၢ်ဒိၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. ယ
ဟးထီၣ်ကွံာ်လၢသးဖဲ ၁၉၅၃ နံၣ်လါအ့ၣ်ဖြၣ် ၁၂ သီန့ၣ်လီၤ.



စီစဉ်အ

ယ၊စီစဉ်အ၊ ခဲအံ၊ ၇၆ နံ၊ ယမ္မာပုသ်ယဉ်ဝဒ်ဖိန့လီ၊ ယနုလီ၊ အဲကလံးသုးဝဲ ၁၉၃၈ နံဝဲ First Burma Rifles, Training Company ဒီးယ နီကစာနီဂံမ္မာဝဲ ၇၂၇၉ န့လီ၊ ယသုးရုဉ်ခိဉ်မ္မာဝဲ Lt. Col. J.C Marlin M.C. , သုးရုဉ်ခိဉ်ခံ Maj. Rosely, ဝဲဒီးခိဉ်မ္မာဝဲ Capt. Stringerဒီးသုး ရုဉ်ဝဲလီခိဉ်မ္မာဝဲ Maj. Blaver ဝဲဒီးယသုးဒုခိဉ်မ္မာဝဲ Capt. Moore န့လီ၊ တံဟံလီယမ္မာဒါမ္မာကလဉ်န့တနံဝဲဝဲ ၁၉၃၉နံ ယလဲ၊ ဘဉ်ဆူမ္မာမ္မာ Subedar – Maj. Kan Choke (ကညီ) Subedar ထွဲကွဉ် (ကညီ) တဖဉ်အစုဖိလဉ်န့လီ၊

၁၉၄၁ နံလီယန့အါရံတုလီမ္မာရှးယထီဉ်တံမ္မာလီဝဲဟံပိ (ဟိုပုန်း), ယီကီဝဲဝဲဝဲဝဲလီယုလံန့ယဘဉ်တံဆာယ၊ဆူတိဉ်ကွဲ, ဝဲဒီးဆူကွဲတိဉ် ဒီးဆူလွဲမ္မာ (လွဲငိမ္မာ) ပုကျါသုးဒဲကဝီန့လီ၊ အဲန့မ္မာပလဲအိဉ်ခိးလီ၊ တံဖဲကီပယီ-ကွဉ်တဲဉ်ကီဆာတံဘဉ်တံအါတုလီလ၊ ၁၉၄၂ နံ န့လီ၊ မ္မာလီယပဉ်အသုးတဟဲန့လီကျဲအဲန့ဘဉ်အယိတံဆာကဒီး ပုဆူမိဉ်လမ္မာဒ်သိးပကဒုးစာတံဖဲကြဲတု, ကီးကရုးတဖဉ်အါမ္မာလီယ ပဉ်သုးအိဉ်ဟံစာဖဲန့လံအယိန့လီ၊ လာခံပဂုကွဲခံဆူပကိဒီးဆူချဉ် လွံထုဉ်တံဒုးကဲထီဉ် (၂) သီအတီပုပဒုးတြိဆာကွဉ်ယပဉ်အသုးန့ဝဲက စီဒီလီ၊ လာမူဖးဖိယပဉ်အကဘီယုဟဲခးပုကီးဆာကတီဘဉ်ဆဉ်ဘဉ်တံ ခးလီတံကွဉ်အါစုကီးန့လီ၊

ဖဲပသုးဆွၣ်တဆွၣ်ဟးဆွၣ်ကွၢ်တၢ်အခါယပၣ်ဒီး Burma Independance Army (BIA) အသုးကျိၤဒုးသကၢ်ပုၤအယိကညီသုးဖိ (၅) ဂၤယုၣ်ဒီးပုၤနီၣ်သိ လၢတၢ်ဂၤ, သုးဆွၣ်ခိၣ်တၢ်ဂၤ, ခွီသုးဖိသၢဂၤလီၤကွၢ်လၢတၢ်ဒုးအဝဲန့ၣ်အပူၤ လီၤ. ဖဲန့ၣ်ပဂုၤကွၢ်ပခံဆူငါထးကွံ (ငါးထပ်ကြီး) ဝံၤအလီၤခံသုးဒုးခံဒုးလၢ အဘၣ်တၢ်တီခိၣ်ရိၣ်မဲအီၤလၢ Brig.Major (သုးက့ၤဝဲၤဒီးခိၣ်) ဟဲလူၤထီၣ် မၤစၢၤပုၤန့ၣ်လီၤ. ပဆိလီၤတၢ်ခိၣ်ဆၢတၢ်ဒုးအကျိၤဖဲကွီးတကါ (ကျောက်တံ ခါး) လီၤ. တၢ်ဒုးယံာ်ဝဲသၢနံၤသၢနၢဆူၣ်မးလီၤ. လၢတၢ်ဒုးတဘျီအံၤဟံးယုၣ် ဒီးတရူးအသုးကျိၤ Rajput အသုးကျိၤလၢ (ပြန်တန်ဆာ) တကပၤဒုးစၢၤပုၤ န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဒုးဆူၣ်အယိ Rajput အသုးကျိၤအပူၤအသုးဆွၣ်အိၣ်ဒီးအသုး ဖိသၢဆံၤဂၤသံစွၢ်ကိးဝဲလီၤ.

ဖဲကွီးတကါယပၣ်လဲၤထီၣ်ဒုး 5th Burma Rifles အသုးရှုၣ်ဝဲၤလီၤခိၣ်သ့ၣ်အခါ Subedar မိၣ်ဆုးဒီးသုးဖိ ၁၇ ဂၤသံလၢတၢ်ဒုးန့ၣ်လီၤ. တၢ်ကလုာ်လီၤဝဲလၢ ပကဘၣ်ဂုၤကွၢ်ပခံဆူတီအူလီၤ. ဖဲကဘီယူၤပျီ. ခံနၢအတီၢ်ပူၤပသုးကျိၤ ဒီးတရူးအသုးကျိၤ, တၢ်ကလုာ်လီၤလၢပဘၣ်ဟ့ၣ်တၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢလၢမိၣ်ခွံသိ လၢတၢ်ကျဲမိၣ်ပုၤဒီးပုၤလၢအတီခိၣ်ရိၣ်မဲပုၤမ့ၢ်ဝဲဒၣ် Capt.Thompson လၢ Bangali အသုးမ့ၢ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲပဒုးလိာ်ပသးဒီးယပၣ်ဖဲဝဲလဲးဝးအခါ Jemadar Pan Mya ဒီးအသုးဖိ ၁၆ ဂၤယပၣ်ဖိၣ်န့ၣ်အီၤန့ၣ်လီၤ. ပဂုၤကွၢ်ပခံလၢမုၢ်နၢ အခါဟံးယုၣ်ဒီးသုးဒုးအဂၤတဒုးန့ၣ်လီၤ. ပဂုၤကွၢ်ပခံဆူမိၣ်ခွံယံာ်ဝဲခံနံၤဒီးခံနၢ ဝံၤပဂုၤလီၤကဒီးကွၢ်တုၤလၢကရှုၣ်န့ၣ်ကီၢ်, လွဲၣ်ကီၢ်န့ၣ်လီၤ. ပအိၣ်ဘုးဝံၤဒီး ပဂုၤထီၣ်ပခံဆူယံၤကီၢ်စဲၣ် Mong Paun ယံာ် ၃-၄ သီဒီးပသုးထီၣ်ပသး ဆူယံၤကီၢ်စဲၣ်လွဲၣ်လုၣ်ဒီးဂုၤထီၣ်ကဒီးပခံဆူ Naung Peng (စခါသၣ်) ဒီး ထီၣ်ဆူမိမ့း (မိုးမိတ်) ယံၤကီၢ်စဲၣ်ကလံၤစီးန့ၣ်လီၤ. ဖဲမိမ့းန့ၣ်မိမ့းဝုၢ်ခိၣ်စီၣ်ဘွါ

လာအမှန်စွာကိးယီသုးရှင် (၁၅) အခို် Captain တကမ္မာပုလဲအသု်ညါ လိာ်အသးဒီး Capt. Thompson နှ်လီၤ. စိာ်ဘွါအံၤကျဲၤဆှာ်ပုလဲသိလုာ် ဒီးတနီၤဒုးလဲၤဝဲလဲၤထီၤဆူညီၣ်အူၤနှ်လီၤ. ဖဲနှ် Capt. Thompson တဲဘာ် အဝဲသု်လာအဝဲကဘာ်ဟံာ်တုာ်အဝဲသု်ဒီးမၤလိာ်တုာ်အဝဲသု်ဒ်သိးကဆှာ်နီၤ အီၤတၢ်ကစိာ်ဖဲအဲကလံးအသုးဟဲက့ၤကဒါဝဲအခါနှ်လီၤ. ပဲ (၈) ဂၤပက့ၤ ကဒါဆူမိမးဒီးဟ့ၣ်လီၤကွံာ်ကျိးဒီးသုးကူကၤဆူမိမးအစိာ်ဘွါလၢကဟံာ်ယာ်နီၤ ပုလဲလီၤ. လၢပကျါပသကိးလွံာ်ဂၤနီၤလီၤကွံာ်ဆူယီၤပၤကီၤပူၤအယိပဝဲလၢအ အိာ်တုာ်လွံာ်ဂၤပက့ၤကဒါဆူမုာ်မိုး ပလူၤထီၣ်ကျဲၤလၢအလဲၤခီဖျိ (မောင်းငယ်၊ ကျောက်မဲ၊ စခန်းသာ) သုာ်တဖၣ်နှ်လီၤ. မိမးစိာ်ဘွါဟ့ၣ်ထွဲပုတက့ၤ, ရူးပံာ် (၂၀) ဒီးတုၤပက့ၤတုၤမ့ၢ်မိုးဒီးပလဲၤအိာ်လၢဝဲာ်ကပၤ (ဆင်လောင်း) သဝီလီၤ.

၁၉၄၅ အမဲရကၤသုးဟဲက့ၤနီၤလီၤမ့ၢ်မိုးအယိပနီၤလီၤက့ၤဆူအသုးရှင်ပူၤ ဒီးလူၤဒုးထွဲယပာ်သုးတုၤလၢယီၤကီၤစိာ်ကလံာ်ထံး (ရပ်စောက်) နှ်လီၤ. ပ ဒုးဘာ်ယပာ်အဘျီကအိာ် (၂၀) နှ်လီၤ. မ့ၢ်လၢပဒုး ဖျိးဒုးပျီ ကွံာ်ယပာ်လၢ (ရပ်စောက်) အယိတၢ်ဟ့ၣ်ပုတက့ၤ, ရူးပံး (၃၀၀) ဒီးပဘာ်တၢ်ဆှာ်ကဒါက့ၤ ပုၤဆူမုာ်မိုးနှ်လီၤ.

ဖဲမ့ၢ်မိုးနှ်တၢ်ကိးထီၣ်ပုၤသုးဖိလိာ်လံာ်တဖၣ်လၢကဟံာ်ဖျါထီၣ်အသးဒီးပက့ၤ ဟံာ်ဖျါပသးဖဲနီၣ်ဂံၢ် (၃) တၢ်ယုသုာ်ညါအသန့ဒီး Lt.Col. Tucker ဟ့ၣ်လီၤ ယနီၤကစၢ်နီၣ်ဂံၢ်အသိ ၅၅,၇၈၀ နှ်လီၤ. ဝံၤဒီးဆှာ်ယၤဆူမၤတလု ၅ လၢအ လိာ်ခံတၢ်ဆှာ်ယၤဆူ First Karen Rifles ဖဲတီအူၤနှ်လီၤ. ဖဲနှ်ပဘာ် ဒုးကဒီးခိာ်ဗျူနးဖိတဖၣ်နှ်လီၤ. ဖဲယက့ၤနီၤလီၤ First Karen Rifles အံၤ- သုးရှင်ခိာ် - Lt. Col. Starmon
သုးရှင်ခိာ်ခံ - Maj. Steach

သုးဒ္ဒခိဉ် - Capt. Telmadge

ဒီးဖဲန့ၣ်အခါယမုာ်သးစကီၤတဂၢၤန့ၣ်လိာ်။ ဖဲသဉ္စေၣ် နံၣ်ပသးရ့ၣ်ဒီးရှင်ဟးထီၣ် ကွံာ်လာ်သးမုာ်ဒိုင်အပူၤ (ကီၢ်ပယီၤတၢ်သဘျူဝံၤန့ၣ်ဒီးသးရ့ၣ်အိၣ်လာ်ကီၢ်ပ ယီၤသးမုာ်ဒိုင်အဖိလၢ) ဒ်သီးကဒူးတၢ်လာ်ကညီအဂ့ၢ်ဝိ (တၢ်သဘျူ) အဂီၢ်, ဆိလိၤက့ၤအသးဖဲမိၣ်ခွံအခါသးရ့ၣ်ခိၣ်မ့ၢ်ဝဲ Lt. Col. Min Maung (လာ်ခံ ကဲထီၣ် KNLA အသးခိၣ်ကျါ) န့ၣ်လိာ်။



မုးစထာ်ဖံထာ်အံၤဖြူ

ယနုၤလီၤအဲကလံးသုးဖဲ ၁၉၄၀ နံၣ်လါယူၤ (၁၄) သီလါမ့ၣ်မိုး Burma Army Signals ဒီးနီၣ်ကစၢ်နီၣ်ဂံၢ် w/၇၅၉ ဒီးယဟးထီၣ်လါသုးဖဲ ၁၉၄၆ နံၣ်လါစးပတုာ် ၂၂ သီန့ၣ်လီၤ. ဖဲယကဲသုးအခါယမ့ၢ်ဒ်သုးစကီၤဖိတဂၤန့ၣ်လီၤ. သုးထံးလါယမၤတၢ်ဒီးနံၣ်လါဆၢကတီၢ်ဟဲဝဲဒ်လၢအသိးန့ၣ်လီၤ.

၁၉၄၁-၄၂ နံၣ်န့ၣ်ယပၣ်ဟဲန့ၣ်လီၤဆူကီၢ်ပယီၤပူၤအယိယဟံးထီၣ် 2nd Burma Rifles သုးရၣ်အိၣ်လါဘျံးတဖုအခံဒီးပဂၤက့ၤခံတဆိဘၣ်တဆိတုၤလီၤဆူကီၢ်အ့ၤယၣ်န့ၣ်လီၤ.

၁၉၄၃ နံၣ်အပူၤဒ်သိးယကထီၣ်ဘၣ်နီၣ်န့ၣ်ပျါပတီၢ်ထီတၢ်မၤလိအဂီၢ်န့ၣ်ယဆဲးကျၢ်ဒီး Royal Corps of Signals ဖဲ Eastern Command လၢအဝဲလီၤခိၣ်သ့ၣ်အိၣ်သ့ၣ်လီၤအသးဖဲကီၢ်အ့ၤယၣ်တုၢ် Barrackpore အပူၤန့ၣ်လီၤ.

၁၉၄၄ နံၣ်န့ၣ်, ယနုၤလီၤမုၢ်သးမၤစၢၤသုးလၢ အဝဲလီၤခိၣ်သ့ၣ်အိၣ်ဖဲကီၢ်အ့ၤယၣ်ကီၢ်ဆၢ Imphalလၢသုး ရၣ်(၃၃) အဖိလၢဝံၤဒုးသကိးတၢ်ဖဲ Imphal လီၤကဝီၤအတၢ်ဒုးန့ၣ်လီၤ. အခါဖဲန့ၣ် Volunteer အသုးရၣ်ခိၣ်မ့ၢ်ဝဲ Col. Murray န့ၣ်လီၤ.

၁၉၄၄-၄၅ အပူၤ, ယဟဲက့ၤဖဲ Shillong , Assam အခါန့ၣ်အိၣ်ဘျံးဒီးမၤဂ့ၤထီၣ်က့ၤတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချဘၣ်ဆၣ်အလီၢ်ခံယထီၣ်တၢ်စံၣ်လီၤသဒၢမုၢ်အတၢ်မၤလိဝဲ Jessore ကလံးသုးမုၢ်အဝဲလီၤခိၣ်သ့ၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်မၤလိဝဲယ

ဘၣ်က့ၤစံၣ်လီၤလၢသးမု်ဖဲကညီကီၢ်ဖဲၣ်. မိၣ်ခွဲအဝုၣ်ယၢၤသဝီတဖျၢၣ်ဒ်သိး
ယကက့ၤမၤသကိးတၢ်ဒီး Volunteer အသုးဖဲကီၢ်ပယီၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဝံၤအ
လီၢ်ခံယၣ်လီၤက့ၤဆူ Z Force လၢအဘၣ်တၢ်ပၤဆုၤအီၤလၢ Col. Peacock
န့ၣ်လီၤ. Volunteer အသုးအမူအဒါမု်ဝဲကလူၤမၤတၢ်တၢ်ဒုၣ်ဒါလၢတၢ်မၢ်
ညါတဖၣ်ဒီးဒီၣ်တၢ်ဆဲးကျိးဆဲးကျၢအကျဲအကျိၤခဲလၢ်ဖဲကလံၤသုးမု်ဒီၣ်
ကဘီယူၤဘၣ်ယးသိၣ်မှၢၤကရူၢ်အသးန့ၣ်လၢဒုးဒီးမၤန့ၢ်က့ၤဝုၣ်တီအူလၢအ
ယံၤဒီးဝုၣ်တကူၣ် ၁၇၅ မံးလၢ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

၁၉၄၅-၄၆

တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ဝံၤအလီၢ်ခံ, ဒီးဖဲယပၣ်သုးမု်ဟ်လီၤကွံာ်စုကဝဲၤအလီၢ်ခံန့ၣ်ယ
ဟဲက့ၤကဒါဆူနီၢ်ကစၢ်အသုးထံးန့ၣ်လီၤ.

တၢ်လၢကပီၤပနီၣ် Medal လၢယဒီးန့ၢ်တဖၣ်

၁. 1939 Star

၂. Burma Star

၃. Overseas Badge

၄. Burma Defence Medal ဒီး ၅. War Medal သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

လၢသုးတၢ်မၤအပူၤယမူယဒါမု်ဝဲတၢ်ဆဲးကျိးဒီးပှၤဆုၤအတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤတဖၣ်
န့ၣ်လီၤ.



စီမီလာ

ယ၊ စီမီလာအိပ်ဖျပ်ထိုင်လာ ၁၉၂၁ နံပါတ်နဝဘာဉ်(၁၁) သိန့်လီ။
ယဟ်စီမီလာဒီးမိမိနီစွဲဉ်န့လီ။ ယန့လီအဲကလံးသုးဖဲ ၁၉၄၁ နံပါတ်
လာသုးအပူအံယမူဒါဘဉ်ဃး Wireless Operator 1st Grade န့လီ။
ယသုးဒုခိဉ်မ့ဝဲ Major .O.W Bowing လာခဲကဲထီဉ် Eastern, Brigade အ
(CEO) တက့န့လီ။ တချုးတံးဒုးဝံကတီယသုးရှဉ်မ့ဝဲ W/ 176 ဒီး တံး
ဒုးဝံကဲအကတီယသုးရှဉ်မ့ဝဲ W/799 န့လီ။

ဖဲ ၁၉၄၃ နံပါတ်ယန့လီမာသုးဖဲဘျး 2nd Burma Rifle လာသုးက့ခိဉ်မ့ဝဲ
Col. Calogan. တုမ့ယပဉ်အသုးမုဒုးန့ဝဲဒုးပဘဉ်ဒီးထီဉ်ကတီ SS
Anderson ဒီးဂုကွာပလီခဲဆူဝဲတက့န့လီ။ တုပတုလီဝဲတက့န့ဝဲ
အလီခဲပဘဉ်သုးလီပလီခဲဆူကလံးစီးတဆိဘဉ်တဆိစးထီဉ်ဒုးလၢပုဉ်,
ယုဉ်န့ခိဉ်, မံးထံဉ်လဉ်, မါတလု, ရွဉ်ဘိဉ်, ကလုဝး, တမူဒီးပသုးပသး
ဆူအ့ဒုယဉ်ကီဆါ Imphal, Kohima ဒီးန့လီဖဲအ့ဒုယဉ်အဝဲ Ranchi
တံးပန့လီ။ ပအိဉ်ကတုဖဲ Bishop West High School န့လီ။

လာမူဒါလီဆိအဖီခိဉ်ယဟ်ကွာကဒါကွာဆူကီပယီဖဲ (၁၉၄၁) ဘူးကက
တံးန့လီ။ ယလဲထီဉ်ဆူကခွဉ်ကီစံဉ်ကလံးစီးကစါတဖဉ်ဒီးန့လီပုဉ်
တဉ်အိဉ်ကလံးစီးတရူးသုးခိ (၉၂) ဖဲ Nantamine ကဝီ, ကီစံဉ်အကီ
ဆါန့လီ။ ယတံးဂုမုဒုးသိးယကဘဉ်ဒုးသုဉ်ညါကီစံဉ်ပသုးလာပဝဲအဲက
လံးပသုးကဟ်ကွာဂုခဲဒုးဂီအုအတံးလိဉ်ဘဉ်အယိ, ပကဟ်ထီဉ်ရွဉ်လံဉ်
အကျိန့လီပမုးကွဲနီဒီးသိးပကမာစါအမဲရကါအ Marauderသုးကျါလာ

အဟဲထိုင်လာအပ်သပ် (Assam) အိပ်ဒီးအတပ်ပညိုလ်ကဘိထိုင် Ledo-China ကျဲမုလ်ကီစံအဟိပ်ခိပ်အပူလ်အမဲရကါအဂီန့လီ. မူဒါလီဆီအဲအံဘတ်တါမလံအီဖဲ ၁၉၄၄ နံခိပ်ထံးန့လီ. သုးခိပ်လ်အပါဆုရဲကျဲတါမဖးဒိပ်အံမုဲဲ Maj. Bridge ဒီး Maj Leech တဖန်လီ. သုးကျိတဖန်မုဲဲဒ် Ma C-hindradall Regiment လ်အဟဲလ် Assam Special Rifles န့လီ.

ပအိပ်ဘုးဖဲပုတ်တပ်အိပ်တလိဝံအလီခံယဘတ်တါဆုလီယဆူက့န့လဲဘံ (Levy) သုးအိပ်ဖဲLaaung -ga လ်အအိပ်ဖဲပုတ်တပ်အိပ်ဒီး Suprabum ဝုခံဖျုင်အဘာ်စါန့လီ. ယလဲယုဒီး Maj. Coffee ဒီးပမူဒါမုဲဒ်သိးပကဆဲးကျဲလိပ်သးဒီးသုးရှပ် (၁၃၆) အိပ်လ်က့န့လီကီစံကစါကျဲလ်ကီပယိကလံစီးန့လီ. တကတီယီန့ပကဘပ်ယုသ့ညါယပပ်အသုးတါခးပနီဒီးဒိပ်တံယပပ်သုးအတါဆဲးကျိအကျိတဖန်အဂီလီ. တါန့ဝံအလီခံယအိပ်ဒီးမူဒါလ်ဘတ်ဆဲးကျဲလိပ်သးဒီးအမဲရကါ Marauder သုးကျိတုပဒုးကွံမုဲးကွံနါတစုန့လီ.

မုဲးကွံနါလီဝံအလီခံ Dead-end-hills အသုးကျိဟဲဟံးန့ Marauder အသုးကျိအလီမရီဒါအသုးကျိက့အိပ်ဘုးဖဲ Assam န့လီ. ယါစုကီးတါဒုးအိပ်ဘုးယါဖဲ Assam အတပ်တါလီကီးဖဲ Shillong န့လီ. ယအိပ်ဘုးတလိယပ်ယပ်ဝံတါဆုကဒီးယါဆူကီပယိလ်မူဒါလီဆီယုဒီးကီရခါမုဲသးမါစါသုးကျိလီဆီအိပ်ဖဲအပ်သပ်တါပန့လီ. ယမူဒါမုဲဒ်သိးပကမါပျိကွံယပပ်အသုးလ်အမါတံတံ, ရါလီအသးဖဲပကီကစါတုတကဝါအဂီန့လီ. တါမဖးဒိပ်အံဝံအလီခံသုးကျိအံတါဟ့လီက

ဒီပုဂ္ဂိုလ်လေးကဒီအဖွဲ့ထဲမှာဝင်သွားအောင်ပေးမယ်ဆိုတဲ့အတွက်လည်း
ရှာဖွေရတာလေးတစ်ခုရှိပါတယ်။

၁၉၄၅ ခုနှစ် (၇) သီတင်းပတ်အတွင်းကတော့ကျွန်ုပ်တို့အဖွဲ့အစည်းအတွက်
ဒီဒီပုဂ္ဂိုလ် (ပင်လေး) အတတ်ပညာရှိလား၊ ကိုယ်ပိုင် (ကန်ပြုစုအောင်) ဖဲ
ဖဲဖဲဖဲဖဲဖဲဖဲဖဲ (၁၁) နှစ်ရှိပြီဆိုတဲ့အတွက်လည်း ဒီဒီပုဂ္ဂိုလ်ကတော့ဒီအဖွဲ့အစည်း
ပုဂ္ဂိုလ်အဖွဲ့အစည်းလေးတစ်ခုတော့မဟုတ်ဘူး။ တစ်ခုတည်းပဲ။ တစ်ခုတည်းပဲ။
ဒီလူပုဂ္ဂိုလ်အဖွဲ့အစည်းလေးတစ်ခုတော့မဟုတ်ဘူး။ တစ်ခုတည်းပဲ။ တစ်ခုတည်းပဲ။
ဆုတောင်းတဲ့အခါဒီဒီပုဂ္ဂိုလ်ကတော့မဟုတ်ဘူး။ ဒီဒီပုဂ္ဂိုလ်ကတော့မဟုတ်ဘူး။
မဟုတ်ဘူး။

တစ်ခုတည်း ၁၉၆၃ နှစ်ဒီဒီပုဂ္ဂိုလ်ကတော့မဟုတ်ဘူး။ KNU ဒီလူပုဂ္ဂိုလ်က
လေးပုဂ္ဂိုလ်တစ်ယောက်လေးပုဂ္ဂိုလ်တစ်ယောက်လေးပုဂ္ဂိုလ်တစ်ယောက်လေး
လေးပုဂ္ဂိုလ်တစ်ယောက်လေးပုဂ္ဂိုလ်တစ်ယောက်လေးပုဂ္ဂိုလ်တစ်ယောက်လေး
လေးပုဂ္ဂိုလ်တစ်ယောက်လေးပုဂ္ဂိုလ်တစ်ယောက်လေးပုဂ္ဂိုလ်တစ်ယောက်လေး
လေးပုဂ္ဂိုလ်တစ်ယောက်လေးပုဂ္ဂိုလ်တစ်ယောက်လေးပုဂ္ဂိုလ်တစ်ယောက်လေး
လေးပုဂ္ဂိုလ်တစ်ယောက်လေးပုဂ္ဂိုလ်တစ်ယောက်လေးပုဂ္ဂိုလ်တစ်ယောက်လေး
လေးပုဂ္ဂိုလ်တစ်ယောက်လေးပုဂ္ဂိုလ်တစ်ယောက်လေးပုဂ္ဂိုလ်တစ်ယောက်လေး
လေးပုဂ္ဂိုလ်တစ်ယောက်လေးပုဂ္ဂိုလ်တစ်ယောက်လေးပုဂ္ဂိုလ်တစ်ယောက်လေး



ဖုလးကွံၣ်ပၢ်-စကီၤမဲၤအဂ့ၢ်ဖုၣ်ကိၣ်

သးပုၤစီၤမဲၤအဝဲမ့ၢ်ဖါတၢ်စီၤဖိမ့းအဖိခွါဝဲကိၣ်န့ၣ်လီၤ. အဒိပုၤဝဲအိၣ်လွံၤဂၤ, စီၤမဲၤ, နီၢ်ကိၢ်, နီၢ်ပၣ်ဒီးစီၤမိၣ်လွၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲအိၣ်တၢ်လီၤမ့ၢ်ဝဲလၢ်ဒိၣ်ဝဲတၢ်ပၤ, သဝီလၢ်ဝဲဒံန့ၣ်လီၤ. အဝဲမၤလိတၢ်ဖဲလၢ်ဒိၣ်တီၤဖုၣ်ကိၣ်ဝဲ, ကၤတၢ်ဘီသၢန့ၣ်ဖဲတၢ်ခိၣ်လီၤစီၤသီကိၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢခံအဝဲက့ၤအိၣ်က့ၤလၢအသဝီဒီးထီၣ်ပုၤဒီးအတခွါမုၢ်တၢ်ပိၣ်လိၣ်န့ၣ်လီၤ. ဒီးအဝဲမ့ၢ်လၢကွဲးလံာ်ဖးလံာ်, ကတိၤပယီၤကျိၣ်သ့ဒီးတဲအဲကလံးကျိၣ်စ့ၢ်ကိးဘၣ်ဖဲအကြးအယိသဝီဖိတဖၣ်ဟံထီၣ်အီၤလၢသဝီသးပုၤန့ၣ်လီၤ. ဒီးအဝဲဘၣ်ဖိၣ်ထီၣ်သဝီသးပုၤအတၢ်မၤဒီးကဲထီၣ်စကီၤမဲၤသဝီလၢ်ဝဲဒံန့ၣ်လီၤ. အဝဲထီၣ်ဖိခံၤ, အဖိမုၢ်ဝဲကိၣ်နီၢ်လးကွံၣ်, အဖိခွါစီၤထီၣ်သီအ့ၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢခံတယံာ်ဘၣ်န့ၣ်ယပၣ်န့ၣ်လီၤဆူကီၢ်ပယီၤဒီးဒုးတၢ်ဒီးအဲကလံးန့ၣ်လီၤ. ဖဲန့ၣ်အခါဘၣ်လၢအဲကလံးသုးတဖၣ်ယၣ်ဒီးယုၢ်မ့ၢ်ဟးဖျိးအဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဒီးဖါတၢ်ဒီးအသကိးသဝီဖိတဖၣ်ထီၣ်လၢအဲကလံးအိၣ်တဂၤယုတၢ်မၤစၢၤလၢအဝဲသ့ၣ်အအိၣ်ဒီးလၢတၢ်သးအိၣ်အပူၤဟံဆူသ့ၣ်ဝဲဒီးဆုၢ်ကစီၤကွံာ်ဝဲဆူသဝီတဖျါဘၣ်တဖျါန့ၣ်လီၤ.

လၢခံန့ၣ်ယပၣ်န့ၣ်ဘၣ်တၢ်ကစီၣ်လၢပုၤကညိတဖၣ်မၤစၢၤဒီးဟံဆူသ့ၣ်အဲကလံးသုးတဖၣ်အယိယပၣ်ကိးလီၤအဝဲသ့ၣ်ဆူလၢ်ဒိၣ်အဂ္ဂလၢအမ့ၢ်သးပုၤမဲၤ (လၢ်ဝဲဒံသဝီ), သရၣ်ယီသ့ (တကူၣ်သဝီ), ဖုပဒိၣ်တီး (ခုပူၤသဝီ) တဖၣ်ဒီးတၢ်လီၤအဂုၤအဂၤတနီၤလီၤ. တုၤလၢဖါတၢ်မဲၤလဲၤတုၤလၢလၢ်ဒိၣ်အဂ္ဂန့ၣ်ဖုၣ်ခိၣ်သုးတဖၣ်ဖိၣ်ယာ်အီၤဒီးစၢတၢ်ယာ်အီၤ, တီၢ်အီၤမၤဝဲအကလုာ်ကလုာ်ဒီးသံကွၢ်သမံသမိးအဝဲသ့ၣ်တၢ်အါမးလီၤ. လၢခံဖုၣ်ခိၣ်သုးဖိခံၤဆၢထၢၣ်လၢအကပၤခိၤဂၤဖိၣ်ဒီးခိၣ်ဖဲးသုးတဂၤတခီဒီးဒဲအမဲာ်သၣ်လၢခိၣ်ဖဲးသုးလၢ

အညါသးအိၣ်ဒီးထးန့ၣ်လီၤ. တၢ်အမၢ်ချံသ့ၣ်ထီၣ်, ညိးထီၣ်တစုပျဲလီၤက့ၤ
 ဝဲဒီးမၤပုၤက့ၤဆုၤက့ၤအီၤဆူအသဝီန့ၣ်လီၤ. တံၤသကိးကညီ, ပယီၤလၢဝဲ
 လၢၢ်ဒိၣ်အပူၤတဖၣ်သ့ၣ်ညါအီၤအါမးအယိပုၤဆုၤက့ၤအီၤလၢအသဝီဒီးအ
 ဟံၣ်ဖိယိဖိဟဲအိၣ်က့ၤအီၤန့ၣ်လီၤ. ပုၤဘၣ်က့ၤယိးက့ၤအီၤလီၤ. စးထီၣ်ဖဲန့ၣ်
 အဝဲဘၣ်တူၢ်ဘၣ်တၢ်နးနးကလဲၣ်တၢ်အမၢ်ချံခံတိၣ်ဟးဂီၤကွံာ်ဒီးထံၣ်က့ၤတၢ်
 တသ့လၢဘၣ်န့ၣ်လီၤ. သဝီလၢၢ်ဝဲခံဒီးလၢၢ်ဒိၣ်ဝဲယံၤဝဲ(၆) နၣ်ရံၣ်ကျဲန့ၣ်
 လီၤ.

လၢခံဖုၣ်ခိၣ်တဖၣ်ထီၣ်မၤဟးဂီၤသဝီအံၤဒီးန့ၣ်သဝီ, ဟံၣ်ယိ, ဘုဟုတ်ဖိတ်
 လံၤတဖၣ်ဟးဂီၤကွံာ်ဒီးသဝီဖိတဖၣ်ဘၣ်ယုၢ်ထီၣ်ကွံာ်ဒီးအိၣ်ခူသ့ၣ်လၢပုၤပူၤ
 လီၤ. တၢ်အိၣ်တၢ်အိတလၢ, တၢ်ကူတၢ်ကၤစ့ၢ်ကိးတကူတလၢဒီးဖဲန့ၣ်တၢ်ဆူး
 တၢ်ဆါတဖၣ်ဟဲကဲထီၣ်ဒ်အမ့ၢ်တၢ်ဟၤဖၢလူတၢ်ဆါတဖၣ်ချ့မးအယိသးသမူ
 တဖၣ်ဘၣ်စူးကွံာ်အသးယုၢ်သးပုၤမဲန့ၣ်အမိၢ်အပၢ်စ့ၢ်ကိးလီၤ. ပုၤလၢကန့ၣ်လီၤ
 အဝဲသ့ၣ်တအိၣ်ဘၣ်. အိၣ်ဒ်ထဲအဖိခါသဒါစီမိၣ်လုၣ်ဒီးအမါတၢ်ခံဂၤလီၤ.
 ချီၣ်တက့ၤလၢကဘိၣ်ဘၢဝဲစ့ၢ်ကိးတအိၣ်ဘၣ်. စီမဲန့ၣ်တခီမ့ၢ်လၢအမဲၣ်တထံၣ်
 တၢ်အယိလဲၤဟံၣ်လီၤအမိၢ်အပၢ်ဆူအဒဲဟီၣ်ခိၣ်တတုၤဘၣ်. မ့ၢ်လၢအဝဲယုၢ်တ
 သ့, ဟးတသ့အယိဘၣ်အိၣ်လၢမုၢ်ဂံၢ်ဖါတၢ်ဒီးဖိမါအတၢ်အံးထွဲကွၢ်ထွဲအဖိခိၣ်
 လီၤ. အဝဲတထံၣ်တၢ်အယိအဖိတဖၣ်ဘၣ်ဖိၣ်ကလၢၢ်ဝဲဒီးပုၤလၢအဟဲအိၣ်
 သကိးအီၤအါန့ၣ်ခံဘျီသၢဘျီတဖၣ်ဖိၣ်ဝဲအကလုာ်ဘၣ်ထီၣ်ဒီးတၢ်နီၣ်က့ၤဝဲအ
 ကစၢ်ဘၣ်လီၤ. တုၤဖိခံဂၤဒိၣ်ထီၣ်န့ၣ်ဘၣ်ဖဲးဘၣ်မၤ, ကွၢ်လုၢ်အိၣ်က့ၤအီၤလီၤ.
 မါတဂၤတခိဘၣ်ကွၢ်ထွဲအီၤဒီးဒူးအိၣ်ဒူးအိၣ်အီၤလၢဟံၣ်ပူၤယိပူၤလီၤ. အမါန့ၣ်
 အိၣ်ဒီးတၢ်သးဘံးတၢ်ဆါအယိဘၣ်တနံၤဖဲသ့ၣ်တဖၣ်ဟးဖဲးဟးမၤအခါအ
 ဝဲအိၣ်တုၤဒီးအမါခံဂၤလၢဟံၣ်ဒီးဘၣ်ဝဲတၢ်သးအံးထီၣ်အမါအခါအဝဲဘိၣ်ဘံ
 ထီၣ်အမါဒီးဖိးဟုယာ်ဝဲလၢအစုဒုၣ်တီၤလီၤန့ၣ်လီၤ. အမါအသးဟးထီၣ်လၢ

အစုလိုဘန်ဆန်တသွပ်ညှိဘန်. အသက်လေးအဟံင်ကပတကယဲအိန်
သက်အီးအိန်ထံဝဲလအဖီးဟုဃာ်အမိလအသးသမူတအိန်လအတကန့ဉ်
လီ. တုအတတ်တဘန်အီးအဲဝဲလကွါအမိအီးဟိန်ဟုသးမးအသးလီ.
လအံပယီပဒိန်မဲဝဲတံလွံတံစးထီဉ် (၁၉၇၂-၁၉၇၄) နံဉ်အယိသဝီလ
ကစါခိန်ကလိကျါတဖန်ပယီသုးတဒုးအိန်အီးဟိဟးထီဉ်ကွံဝဲအီးမဲဝဲအဟဲ
ကွါအိန်ဘူးလီ. ကွါမဲဝဲလကွါခိန်ကဟိကပသဝီပနဲန့ဉ်လီ. ဆကတိဝဲ
န့ဉ်အဖိခါသံကွံအီးအိန်ကွါဝဲအီးအဖိမုဉ်အီးအမာ်အသက်န့ဉ်လီ. အိန်ဝဲတု
၁၉၇၆ နံဉ်အဖိမုဉ်သံစုကီးအယိအပုဒ်ခါစီမိဉ်လုဉ်ကီးကွါကွါအီလအ
ဟံဉ်အီးစူးကွံအသးမဲ ၁၉၇၈ နံဉ်န့ဉ်လီ. အဝဲမုဉ်ပုလပုသုဉ်ညါအီအါမး
အီးတံသက်တဖန်ဟဲကွါအီးအဲဘန်အီးခိန်မးတကန့ဉ်လီ. မဲအလဲပု
ကွံဟိဉ်ခိန်အခါအိန်မူဝဲ ၇၂ နံဉ်န့ဉ်လီ.

(အဲကလံးသုးခိန်အံမုဝဲ Maj. Seagrim န့ဉ်လီ) ဘန်တကွဲအီလစီစီ
မူဖံ.



စီဘီအိုင်

စီဘီအိုင်အိုင်ဖျက်ထိုင်ဝဲဒ်ဖဲ (၂၃.၂.၁၉၂၂) နှ်လီၤ. အပံးမုဲဝဲစီဘီအိုင်ထူစဉ် ဒီးအမိမုဲဝဲနီၤဒီးနှ်လီၤ. အဝဲအိုင်ဖျက်ထိုင်ဝဲဒ်ဖဲတနီၤသရံၣ်ကီၤခိၤ, ဘျး ဟိုင်ကဝီၤ, ပလီး, ပုၣ်ခါသဝီနှ်လီၤ. အပံးနှ်မုဲပုၤမၤတၢ်ဖိလၢကီၤလၢဝါအ စၢ်ပုၤထးပုၤစၢ်နှ်လီၤ. အမိမုဲပုၤဒီးသန့အသးလၢအဝါဒီးသုၣ်စ့ၢ်ကီးကျိး တစးနှ်လီၤ. အဝဲအဒိပုၤဝဲအိုင် (၄) ဂၤနှ်လီၤ. လၢအကျါအဝဲမုဲပုၤအ ဒိုင်ကတၢ်တဂၤနှ်လီၤ.

အဝဲစးထိုင်မၤလိတၢ်ဖဲအသဝီပုၣ်ခါနှ်လီၤ. အဝဲဖျိထိုင်လွံၢ်တီၤဖဲအသဝီကွံၢ် လၢအတၢ်မၤလိဆူညါအဂီၢ်အပံးဆူအိၤဆူဝဲဒ်, ကျိမိမိကွံၢ်နှ်လီၤ. အဝဲမၤ လိတၢ်ဖဲကွံၢ်အံၤဖျိထိုင် (၇) တီၤဝံၤမုဲလၢအပံးအိုင်တဆူၣ်အယိအဝဲတဆးမၤ လိဘၣ်တၢ်လၢဘၣ်. ဘၣ်မၤစၢၤကွၢ်အမိလၢဟံၣ်ယိအတၢ်ဖဲတၢ်မၤအယိ နှ်လီၤ. တနံၣ်ယိဖဲနှ်အပံးစူးကွံၢ်အသးနှ်လီၤ. အဝဲဘၣ်မၤစၢၤအမိဒီး ဘၣ်ကွၢ်ထွဲကွၢ်ပုၤဆံးတဖၣ်အယိတၢ်မၤလိကတၢ်ကွံၢ်ဝဲဒ်ဖဲ (၇) တီၤနှ် လီၤ.

ဖဲ၁၉၄၂-၄၃ နံၣ်အပူၤဖျိခိၣ်တဖၣ်ဟဲန့ၣ်လီၤဆူကီၢ်ပယိအပူၤလၢပယိဖိ တဖၣ်အတၢ်ကွၢ်အိၤလၢကဒုးစၢၤအိၤကီၤလၢဝါအယိနှ်လီၤ. ဖဲနှ်ကညိဖိ တဖၣ်အါတက့ၢ်မုဲပုၤလၢအမၤတၢ်လၢကီၤလၢဝါအတၢ်ပၤအပူၤနှ်လီၤ. အ ယိပယိတဖၣ်ကွၢ်တလီၤပုၤကညိဖိတဲလၢကီၤလၢဝါအနီၣ်တီၢ် (လက်ကိုင် တုတ်) ဒီးအဝဲ သုၣ်မၤနၢၤမၤယၣ်မၤအၢမၤသီပုၤကညိဖိတဖၣ်နးမးလီၤ. ဖျိခိၣ် တဖၣ်ဟံၣ်ဖျိထိုင်အသးဒီးပယိတနီၤဒီးပၤဆူၣ်ပၤစးထံဖိကီၢ်ဖိနးန့ၢ်ကီၤလၢဝါ

တဖန်အဆးတဖန်အဆးလီ၊ ပုထံဖိကီဖိပယီတဖန်တဲဝဲ (ကျား ကြောက်
လိရှပ်ကြီးကိုး၊ ရှပ်ကြီးကျားထက်ဆိုး) နှံလီ၊ ထံဖိကီဖိတဖန်ဖိုင်လီယာလီ၊
ဖံးအိဉ်မ၊ အိဉ်ဘဉ်ကီကီခဲတု၊ နှံလဲကကူဘဉ်သးဘဉ်အကီဘဉ်မ၊ နှံသုဉ်
ဘဉ်၊ တီကပုအိဉ်ဘဉ်ကူဘာအသးလီ၊ ပုပတတ်အခါဖဲနှံပုဆူဉ်ပစိး
တီထံဖိကီဖိတဖန်၊ စီဘီ၊ နှံအနီကစာနီလဲဘဉ်တီတဘျီခိဖျီလ၊ ပ
ယီတနီလ၊ အကူတလီအပာလ၊ အမ၊ တာလ၊ ကီလ၊ ဝါအစုပုအခါအ
ယိလဲလဲဆဲးတိဆဲးခွဲးဖုဉ်ခိဉ်အံးနီအယိဖုဉ်ခိဉ်တဖန်တီစီဘီ၊ နှံဘူးက
သံဘဉ်မးအသး၊ ဘဉ်တူဘဉ်ဝဲနးနးကလဲလီ၊ တာမ၊ အသးလ၊ အိအံးအ
ဝဲတသးပုနီဝဲနီတဘျီဘဉ်၊ အခါဖဲနှံအဝဲမုပုသုဉ်ဝီဒီးမ၊ ဝီ၊ မ၊ စံမ၊ က
စုအိဉ်ကစုပုယိယိဖိလီ၊

ဖဲ ၁၉၄၃ နံအလင်တကပ၊ နှံအဝဲဖျီအသးဒီးနီလဲနီလီ၊ အဝဲထီဉ်
ပုဝံကယံခံနီဘျီနှံကီလ၊ ဝါဖိတဖန်ဟဲနုပ၊ ကွ၊ ကီပယီအသိတဘျီ
နှံလီ၊ စီဘီ၊ နှံအံလ၊ အဖိသုဉ်အခါလံလံအသးဝဲလ၊ တာဒုးတာယ၊ တ
ကပ၊ နှံလီ၊ အယိဖဲအဝဲနုဟူကီလ၊ ဝါတူလိယုသုးဖိအယိအဝဲလဲနု
လီဆူကီလ၊ ဝါသုးဖဲ ၁၉၄၆ နံထီဉ်အသိတကပ၊ ဖဲဝဲနီလီ၊ အခိဉ်
ထံးပုဟ်အိလ၊ သုးဖိသီဒီးလ၊ ခံအဝဲထီဉ်သုးတာမ၊ လိဖဲဝဲဒဲ ၆ လ၊ လီ၊
သုးတာမ၊ လိဝံတာဟုဉ်လီ၊ အိမူဒါဆူတာလီတတီ၊ ဘဉ်တတီ၊ နှံလီ၊ တာ
လီလ၊ အဝဲလီဘဉ်မူဒါတဖန်မုဝဲကဉ်ပိး၊ လီလိ၊ ယုဉ်ဖျုဉ်၊ မိဉ်တဉ်ဒီးသ
ယဲးခွီတာလီသုဉ်တဖန်နှံလီ၊ အဝဲမုပုတကလ၊ အပုအဆုအယိမုဂု၊
ကီလ၊ ဝါတဖန်နှံအိအယိအဝဲအလီအလ၊ ထီဉ်တဆိဘဉ်တဆိတု၊
သုးစကီ (သ၊ ပု) နှံလီ၊ အဝဲနှံဘဉ်သုးစကီဝံတယံဘဉ်နှံဘဉ်တာ
ခွဲးတာယာလ၊ ကဘဉ်လဲထီဉ်ပုဆု (intelligent) တာမ၊ လိလ၊ ဝဲမိဉ်လဲခွဲဉ်
နှံလီ၊ အဝဲဖျီထီဉ်ပုဆုတာမ၊ လိဖဲဝဲဒဲဝံဟဲကုတု၊ ဖဲဝဲဒဲနီတာတ

ဟုံလဲအိဆူတၢ်လီၤအဂၤလၢဘၣ်. တၢ်ဟုံလဲအိမူဒါလၢကဘၣ်အိၣ်
 ဖဲဝံၣ်ဒီးဘၣ်ကွၢ်ထွဲကျိတၢ်န့ၣ်လီၤ. ကိလၢဝါတဖၣ်အဲၣ်ဘၣ်အိၣ်, နၢန့ၣ်
 အိၣ်အပိဟုံလဲအိမူဒါအံၤန့ၣ်လီၤ.

ဖဲၣ်ၣ်န့ၣ်ကိလၢဝါဟုံကွၢ်ကိပယီၤတၢ်သဘူဝံၣ်ဒီးအဲၣ်သ့ၣ်ထူးကွၢ်
 အသးဒီးကွၢ်ဆူအကိၢ်ဒၣ်ကယိကယိန့ၣ်လီၤ. ကိလၢဝါဟုံကွၢ်ကိပယီၤ
 တၢ်သဘူဝံၣ်အလီၢ်ခံပုၤကညိဖိဒီးပုၤပယီၤဖိတဖၣ်တၢ်ဘၣ်ကံၣ်အိၣ်ထီၣ်
 ဒၣ်တုၤလၢကညိဖိတဖၣ်ဘၣ်ဖိၣ်ထီၣ်တၢ်စုကဝဲဒီးဂဲၤထၢၣ်ပၢ်ဆၢတၢ်န့ၣ်လီၤ.
 ဖဲအခါန့ၣ်လၢဝံၣ်ဒဲတကပၤန့ၣ်ပုၤကညိဖိတဖၣ်လၢအကဲတၢ်သးဒီးအိၣ်ဒီး
 လၢမူဒါအပူၤလၢအမ့ၢ်ဝဲစီဘီအိုင်, စီကွၢ်ခဲ, သရၣ်အူနပိၣ်, သရၣ်ဖိခွၢ်ဒီး
 သရၣ်ဆၣ်လူသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. အဲၣ်သ့ၣ်ဒီးန့ၣ်ဘၣ်တၢ်ကစီၣ်လၢစီဘီးအူ
 ကွဲၤထၢၣ်ဒုးထီၣ်ပယီၤလံတဘျီယီၤအဲၣ်သ့ၣ် ၅ ဂၤကိးထံၣ်လိာ်လူၣ်အသး
 ဒီးအိၣ်ဖိၣ်တၢ်ပိၣ်သကိးဝံၣ်ဆၢတၢ်ဝဲဒၣ်လၢကထီၣ်ပံးယၢ်ဝံၣ်ဒဲဒီးကျိ
 တၢ်လၢတၢ်ဆၢကတီၢ်ဖုၣ်ကိာ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. အဲၣ်သ့ၣ်, သ့ၣ်မုၢ်နံၤဖးမုၢ်သီလၢ
 ကစးထီၣ်တၢ်မၤဒီးထူးလီၤတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤတဖၣ်တပတီၢ်ဘၣ်တပတီၢ်လီၤတံၢ်
 လီၤဆဲးန့ၣ်လီၤ. အဆၢကတီၢ်ခါဖဲန့ၣ်, စီဘီအိုင်မုၢ်ပုၤတဂၤလၢအဖီၣ်ယၢ်
 ကျိတၢ်ဒီးနီၣ်ဝံၣ်ခံလၢအဘၣ်ထွဲဒီးတၢ်စုကဝဲခဲလၢကတီၢ်တမ့ၢ်ဘၣ်တမ့ၢ်အိၣ်လၢ
 အစုပူၤခဲလၢလီၤ. နီတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤအသိးအဲၣ်သ့ၣ်ဆၢတၢ်ကစီၣ်ဆူပုၤက
 ညိသဝီလၢအ (စိတ်ချ) ဟံၣ်တနီၤဒ်အမ့ၢ်ဝံၣ်မုၢ်တၢ်, ခိးပိၣ်, ချၢၣ်ဖူဒီးဆူကျိမိၤ
 စိကွီ, ကညိကွီဖိသ့ၣ်တဖၣ်အအိၣ်န့ၣ်လီၤ. သဝီဖိတဖၣ်စုၢ်ကိးအိၣ်ဒီးတၢ်
 သူၣ်ဆူၣ်သးဂဲၤ, တၢ်ဟံၣ်မုၢ်တၢ်ဟံၣ်ဒီးမၤလုဟံၣ်ယၢ်ဝဲအါအါဂီၢ်ဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. စီဘီ
 န့ၣ်တခိၣ်တၢ်ဟုံတၢ်အိမူဒါအသိးအဲၣ်သးထူးထီၣ်တၢ်စုကဝဲတဖၣ်လၢကျိ
 တၢ်အပူၤအတလါတဖၣ်အတလါဒီးဟံၣ်ဖိၣ်လူၣ်ယၢ်ဝဲဒၣ်လၢအဟံၣ်ပူၤတ
 နီဒီးအဘုဖိအပူၤတနီၤလီၤ.

တူတော်ဆေးကတော့ဘူးထိုင်လေတော်ရဲတော်ကျဲတဖူးစးထိုင်နဲ့အဝဲသွပ်အသကိး ၅ ဂါထိုင်လိာ်အိုင်သကိးတၢ်ပိုင်သကိးအသိတဘျီနဲ့လီၤ. ဖဲန့ၣ်လၢအဝဲသွပ်ယံၤဂၤအကျါသရၣ်အူနပိုင်စံးဝဲဒၣ်ပတၢ်ဒုးတဘျီအံၤမ့ၢ်မၤနၤတၢ်န့ၣ်မ့ၢ်မတၤကပတၢ်ဒီးကခိၣ်ကနီၣ်ရဲၣ်ကျဲတၢ်န့ၣ်လဲၣ်. ဖဲန့ၣ်စီၤဘီၤန့ၣ်တဲထိုင်ဝဲဒၣ်လၢပကဟ်ထိုင်ပခိၣ်ပနီၣ်လၢကပတၢ်န့ၣ်ကမ့ၢ်ဝဲဒၣ်သရၣ်ဆၣ်လူန့ၣ်လီၤ. ဖဲန့ၣ်ပှၤဘၣ်အသးကိးဂၤလီၤ. ဘၣ်ဆၣ်သနၢ်ကမ့ၢ်မ့ၢ်သၣ်အူနပိုင်တဂၤန့ၣ်တဲထိုင်တၢ်နီတမံၤဘၣ်. အမဲၣ်သၣ်ဖျါတမုၢ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဖဲတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤကစးထိုင်ဘူးထိုင်တသိန့ၣ်ပှၤဝုၢ်မ့ၢ်တၢ်. ဒီပိုင်ဒီးချၢၣ်ဖူသ့ၣ်တဖၣ်ကတဲၣ်ကတီၤအသးဒီးဟဲလီၤဆူဝုၢ်ဒဲၣ်လၢကဟံးန့ၢ်ဟ်ယၢ်တၢ်စုကဝဲၤန့ၣ်လီၤ. ဖဲန့ၣ်သရၣ်အူနပိုင်တဂၤလဲၤထိုင်ဘျီဝဲဒၣ်လၢကျဲဒီးတဲဝဲပတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤတဖၣ်တကဲထိုင်လၢဘၣ်. (နီၢ်နီၢ်တခီတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤအိုင်လီၤတံၢ်လီၤ) ဖဲန့ၣ်ပှၤကမ့ၢ်တဖၣ်ကဆံကဆွဲထိုင်အသးတၢ်နီၣ်ပၢ်ကမၣ်လိာ်အသးအိုင်ထိုင်ဝဲလီၤ. ပယီၤသးတဖၣ်ဟ်သ့ၣ်ဟ်သးတၢ်မၤအသးဒီးနီၣ်န့ၣ်ဝဲဒၣ်ပှၤကညီဖိတဖၣ်ဒီးပျၢ်လီၤဝဲဒၣ်ကညီဖိလၢအိုင်လၢအသးပှၤ, မၤအယုသ့ၣ်ညါတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျဲၤတဖၣ်အယိသ့ၣ်ညါဝဲဒၣ်လၢပှၤကညီဖိတဖၣ်အတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤတၢ်ကူၣ်ထိုင်ဖးလီၤတၢ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲန့ၣ်ပယီၤတဖၣ်သ့ၣ်ညါဝဲလၢဖါတၢ်ဘီၤန့ၣ်အအိုင်န့ၣ်အိုင်ဒီးတၢ်စုကဝဲၤအယိဟ့ၣ်လီၤဝဲဒၣ်တၢ်ကလုာ်လၢတၢ်ကဖိၣ်အဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲန့ၣ်ပယီၤဖိလၢအအိုင်ဘၣ်အီၤတဂၤ. ဘၣ်ယိၣ်တၢ်လၢအဂီၢ်အယိဟဲဒုးသ့ၣ်ညါအီၤတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျဲၤတဖၣ်အယိဒီးအဝဲကွဲးဝဲလံာ်တဘျီဒီးလၢလံာ်အပူၤကွဲးဝဲ (အထူးသတင်းစုံစမ်းရန်မော်လမြိုင်သို့ထွက်သွားပါသည်) ဒီးဟ်တီၢ်လံာ်အံၤဒီးတဲတၢ်ဝဲပှၤမ့ၢ်ဟဲယုယၢ်ဒီးဟ့ၣ်လီၤလံာ်အံၤဝံၤအဝဲပဒုၣ်အသးဒီးဟးထိုင်ဝဲဒၣ်ဖဲန့ၣ်လီၤ.

တနင်္လာနီဖန်အဝဲကိးထီၣ်ပှၤကညီဖိလၢအနီၣ်နီၣ်ဝဲဖဲအကတိၣ်ကပၤလၢအဘူး
 ဒီးအီၤတနီၤဒီးဝံထီၣ်ကျိၤ၊ ကျိချံကျိသုၣ်တဖၣ်လၢအဟံၣ်ခူသုၣ်တၢ်ဝဲတဖၣ်
 ဒီးက့ၤကဒါက့ၤဆူပုၤခါအတၢ်ပတကပၤလီၤ၊ အဝဲမၤကဒါပယီၤအမဲၣ်ခိဖျိအ
 ဝဲကွဲးတၢ်လံာ်န့ၣ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ်လၢကလဲၤဆူမိၣ်လၢမ့ၣ်အယိပယီၤသုးတဖၣ်လူၤ
 ဘျီအီၤလၢကမိၣ်အီၤအဂီၢ်လီၤ၊ ဖဲန့ၣ်ပယီၤသုးမိၣ်ဝဲဒၣ်ပှၤတကၤကွၢ်ဝဲလီၤကံးဒီး
 အီၤအမံၤမ့ၢ်လီၤခိတူပယီၤဆိကမၣ်ဝဲဒၣ်လၢအီၤအယိမၤသံကွံာ်ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ၊
 ဖဲအဝဲဟဲက့ၤတုၤဆူသဝီပုၣ်ခါဒီးအဝဲကိးဖိၣ်သဝီဖိတဖၣ်ဝံၤတဲပုးဝဲဒၣ်လၢစီၤ
 ဘးအူကွံာ်ဂဲၤထၢၣ်ပၢ်ဆၢတၢ်လၢကညီဖိအဂီၢ်လံၤအယိပဝဲဒၣ်ကညီဖိလၢ
 ဘျး/ဒဝဲတကပၤစ့ၢ်ကိးပအိၣ်ဒီးပတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤလီၤ၊ ဘၣ်ဆၣ်ပတၢ်ရဲၣ်တၢ်
 ကျဲၤဟးဂီၢ်ကွံာ်ဝဲအယိယဟဲက့ၤတုၤလၢအံၤလီၤ၊ ပအိၣ်ဒ်အံၤပအိၣ်တသ့လၢ
 ဘၣ်၊ ပဘၣ်စးထီၣ်ကတဲာ်ကတီၤပသးလီၤ၊ တယံာ်ဘၣ်လၢတၢ်ဆၢကတီၤဖျၢၣ်
 ကိာ်အပူၤပကဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲၣ်ဒီးပယီၤလီၤ၊ လၢတၢ်န့ၣ်အယိအဝဲကရၢကရိ
 ထီၣ်သုၣ်ထီၣ်သးစၢ်လၢအအိၣ်ဒီးအဂီၢ်အဘါတဖၣ်ဒီးဟ့ၣ်လီၤဝဲဒၣ်တၢ်စုက
 ဝဲၤဒီးသိၣ်လိဝဲဒၣ်လၢကဘၣ်ဖိၣ်စုကဝဲၤဒ်လဲၣ်အဂ့ၢ်လီၤ၊ စးထီၣ်ဖဲန့ၣ်အဝဲ
 သုၣ်အသဝီဖိတဖၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်ကတဲာ်ကတီၤတၢ်ပလီၤပဒီးအသးထီၣ်ဘိန့ၣ်လီၤ၊
 ပယီၤတဖၣ်အဝဲသုၣ်ဟံးဃာ်ကလုာ်ဒိၣ်စိသန့ဒီးဟးလူၤမၤနၢၤမၤဃာ်ကညီဖိ
 တဖၣ်န့ၣ်လီၤ၊ ပယီၤတဖၣ်အံၤန့ၣ်လီၤသဝီတဖျၢၣ် ဘၣ်တဖျၢၣ်ဒီးတယံာ်ဘၣ်
 ဟဲတုၤဆူပုၣ်ခါသဝီန့ၣ်လီၤ၊ ပယီၤတဖၣ်ဟဲန့ၣ်လီၤဒီးသုးမိထီၣ်န့ၣ်လီၤ၊ မ့ၢ်လၢ
 သဝီဖိတဖၣ်န့ၣ်ဆိတၢ်ကစီၣ်တကးဒီးဘၣ်အမဲၣ်ညါအဝဲသုၣ်အိၣ်တၢ်ဒီးတၢ်
 ကတီၤသးလံၤအယိခိးလီၤဃာ်ဝဲအိၣ်ဒီးခးတၢ်လီၤဝဲဒၣ်ပယီၤသုးတဖၣ်န့ၣ်
 လီၤ၊ ပယီၤသံတဘျးဂၤလီၤ၊ ဘၣ်ဆၣ်ကါတအိၣ်ပတုာ်တဘျီယီဘၣ်အယိ
 လၢဖၣ်ကမူၣ်၊ ဟီၣ်ခိၣ်ခုၣ်အကျါပယီၤထူၣ်ဖျးကွံာ်ဝဲဒၣ် ၂-၃ ဂၤန့ၣ်လီၤ၊

အဝဲန့ၣ်လီၤကိၤလၢဝါသုးဖဲ ၁၉၄၆ နံၣ်ဒီးအဝဲဟးထီၣ်ကိၤလၢဝါသုးန့ၣ်စးထီၣ်ဖဲ ၁၉၄၉ ကညိဖိတဖန်စးထီၣ်စုကဝဲၤတၢ်ပၤဆါန့ၣ်လီၤ. အဝဲဆဲးကျၢလိာ်အသးဒီးကညိခိၣ်န့ၣ်လၢထးတကပၤဖဲအဝဲဟးထီၣ်ကိၤလၢဝါသုးဝံၤအလီၤခဲန့ၣ်လီၤ. အဝဲဟံၣ်ဖျိၣ်မၤသကိးက့ၤတၢ်လၢကညိတၢ်ပၤဆါအပူၤဒီးတၢ်ဟ့ၣ်လီၤအီၤမူဒါဖဲအဝဲအိၣ်ဖျိၣ်ထီၣ်ဟီၣ်ကဝီၤလၢအမ့ၢ်ပုၣ်ခါသဝီ, ပလီး, ကျဲမ့ၢ်ထံးသဝီတဖန်အဟီၣ်ကဝီၤန့ၣ်လီၤ. လၢခံတၢ်ဟ့ၣ်လီၤကဒီးမူဒါလၢကဘၣ်ဟဲထီၣ်ဆူတနီၤသရံၣ်ကျိ (ထံမိၢ်ပုၤကျိ) လၢတၢ်ကသုၣ်ထီၣ်ဆီလီၤဟံၣ်လီၤကီၢ်သုၣ်လုၤတၢ်ပၤတၢ်ဆုၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲဟဲထီၣ်တုၤထံမိၢ်ပုၤကျိဖဲ (၁၉၅၂) နံၣ်ဒီးသုၣ်ထီၣ်ဆီလီၤသကိးကီၢ်သုၣ်လုၤတၢ်ပၤတၢ်ဆုၤခိၣ်တယၢ်ယုၣ်ဒီးလီၢ်ခါၣ်သးခိၣ်န့ၣ်, ဘျဲး/ဒဝါခိၣ်န့ၣ်တဖန်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဟံၣ်လီၤတၢ်ပၤတၢ်ဆုၤအခိၣ်တယၢ်တၢ်လီၢ်တခါမ့ၢ်ဖဲ (ခုၣ်မၢ်ထၣ်) တနီၤသရံၣ်ကါနံၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲမၤသကိးတၢ်ဒီးခိၣ်န့ၣ်တဖန်ဖဲထံမိၢ်ပုၤကျိအံၤ (၃) နံၣ်ဝံၤအဝဲက့ၤလီၤဟံးန့ၣ်မူဒါဖဲအကစၢ်အသဝီလၢပုၤခါ, ပလီးကျဲမ့ၢ်ထံးသဝီတဖန်အဟီၣ်ကဝီၤန့ၣ်လီၤ. အဝဲက့ၤတုၤဆူတၢ်မိၣ်ညါဟီၣ်ကဝီၤဖဲ (၁၉၅၆) နံၣ်ဒီးလၢတၢ်ပၤဆါကမၤနၢၤတၢ်အဂီၢ်အဝဲကျဲးစးဟူးဂဲၤလၢတၢ်ကရၢကရိတၢ်မၤဒီးသုးအတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤတဖန်န့ၣ်လီၤ. တုၤ ၁၉၇၄ န့ၣ်ဒါမၤတၢ်လွံၢ်တၢ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤအယိအဝဲကဟူးဂဲၤလဲၤထီၣ်က့ၤလီၤအဂီၢ်တညိလၢဘၣ်အယိအဝဲဟဲက့ၤထီၣ်ဆူကီၢ်ရ့ၣ် (ခုၣ်မၢ်ထၣ်) န့ၣ်လီၤ. အဝဲမၤသကိးက့ၤတၢ်ဖဲကီၢ်သုၣ်လုၤပဒိၣ်အအိၣ် (၄-၅) နံၣ်ဝံၤမ့ၢ်လၢအသးပုၤထီၣ်အယိအဝဲဟံးန့ၣ်တၢ်အိၣ်ဘျဲးလၢတၢ်မၤအပူၤန့ၣ်လီၤ. အဝဲဟံးန့ၣ်တၢ်အိၣ်ဘျဲးဝံၤအလီၢ်ခဲအဝဲဟးအိၣ်လၢဖိလံၤသ့ၣ်တဖန်အအိၣ်ဖဲအဝဲအသးအိၣ်ဝဲတတိၤဘၣ်တတိၤန့ၣ်လီၤ. ဒီးဖဲယနူၤအါရံၤ ၁၁သီ ၁၉၉၂ နံၣ်န့ၣ်အဝဲစူးကွံၢ်အသးလၢသးပုၤတၢ်ဆါန့ၣ်လီၤ.



စီယူမန်

စီယူမန်အိပ်ဖျပ်ထိပ်ဝဲဒ်ဖဲ (၂၈.၃.၁၉၂၅) နံာ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲအိပ်ဖျပ်ထိပ်တၢ်လီၤတခါမ့ၢ်ဝဲကီၢ်ပယီၤကလံၤထံး, တနီၤသရံၣ်ကီၢ်ဒိ, ဝုၣ်ဘျးအပူၤ, ကွီၤဒိၣ်သဝီ (ကျေၣ်ချေၣ်) န့ၣ်လီၤ. အပါအမံၤမ့ၢ်ဝဲစီယူၤဘျးဒီးအမိၢ်အမံၤမ့ၢ်ဝဲနီၢ်ထံရံၣ်န့ၣ်လီၤ. အမိၢ်အပါမ့ၢ်ဝဲပုၤအိပ်ကစုအိပ်ကစုဒီးဖံးအိပ်မၤအိပ်စံာ်ဇၢ်ဇၢ်န့ၣ်လီၤ. အဒိပုၤဝဲလၢာ်အိပ်ဝဲယၢ်ဂၤလီၤ. ဟံၣ်ခါလွံၢ်ဂၤဒီးဟံၣ်မုၢ်တဂၤလီၤ. လၢအဒိပုၤဝဲအကျါအဝဲမ့ၢ်ပုၤခံၣ်တဂၤန့ၣ်လီၤ. အဝဲဒိၣ်ထိပ်ဒ်ဖဲအသဝီဒီးမၤလိစုၢ်ကိးတၢ်ဖဲအသဝီန့ၣ်လီၤ. လၢအဖိသၣ်ခါလံၤလံၤအဝဲမ့ၢ်ပုၤတဂၤလၢအသးစဲအိပ်လၢတၢ်ဒုးသုးကပၤန့ၣ်လီၤ. ဂဲၤလိာ်ကွဲးဒီးအသကိးဖိတဖၣ်န့ၣ်လိာ်ကွဲးတၢ်ဒုးလိာ်သးန့ၣ်လီၤ. အဝဲမၤလိတၢ်ဖျိထိပ်တတီၤဘၣ်တတီၤလီၤ. အဝဲဖျိထိပ် (၆) တီၤဝံၤအလီၢ်ခံၣ်မ့ၢ်လၢအဝဲအမိၢ်ပါဆှၢအီၤတန့ၢ်လၢဘၣ်အယိအဝဲအတၢ်မၤလိကတၢ်ကွံာ်ဝဲဒ်ဖဲန့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်အဝဲတခါအသးအိပ်ဆဲးမၤလိတၢ်ဒီးလီၤ. အဝဲဘၣ်မၤစၢၤကွၢၤအမိၢ်အပါလၢတၢ်ဖံးအိပ်မၤအိပ်တကပၤန့ၣ်လီၤ.

(၁၉၄၆) နံာ်ဖဲအဝဲအသးအိပ် (၂၀) ဘျီၣ်န့ၣ်ဒ်အသးစဲအိပ်လၢတၢ်ဒုးတၢ်ယၢတကပၤဒီးအိပ်ဒီးဆဲးမၤလိတၢ်အယိအဝဲလဲၤန့ၣ်လီၤ. ကီၢ်လၢဝါအသးဖဲဝုၣ်ဘျးကီၢ်လၢဝါသုးထံးန့ၣ်လီၤ. အဝဲလဲၤန့ၣ်လီၤအခါဘၣ်ဆၢဘၣ်တီၤလၢတၢ်ကဟ့ၣ်သုးတၢ်မၤလိအယိအဝဲထိပ်ဘၣ်ဝဲတၢ်မၤလိတဘျီယိန့ၣ်လီၤ. သုးတၢ်မၤလိအံၤဘၣ်တၢ်ဟ့ၣ်အီၤ (၆) လါပွဲၤပွဲၤလီၤ. ထိပ်တၢ်မၤလိဝံၤတၢ်ဟ့ၣ်လီၤအီၤမူဒါဖဲဝုၣ်ဘျးတၢ်လီၤတတီၤဘၣ်တတီၤန့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်ဖံးတၢ်မၤအပူၤဒ်အသးစဲအိပ်အသး, အတၢ်ဒိကန့ၣ်တၢ်ကျဲးစးဂ့ၤအယိခိၣ်နီၢ်တဖၣ်အိပ်ဘၣ်အီၤဒီး

အလီၤအလၢစ့ၢ်ကိးထီၣ်ဝဲဒၣ်တတီၤဘၣ်တတီၤန့ၣ်လီၤ. အဝဲကဲကီၤလၢဝါ
သးအခါတၢ်ဟ့ၣ်အီၤအလီၤအလၢတုၤသးစကီၤဖိ (တဝ်စိတ်မုၢ်) န့ၣ်လီၤ. တ
ဘျီတခီၣ်တၢ်ဟ့ၣ်စ့ၢ်ကိးအီၤမူဒါလၢရှၢ်ဒီးဒဝ်တၢ်ပတၢ်လီၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.
(၁၉၄၉) နံၣ်ပုၤကညိတဖၣ်ဂဲၤထၢၣ်စးထီၣ်, စုကဝဲတၢ်ပၢ်ဆၢန့ၣ်အဝဲစ့ၢ်ကိး
လဲၤထီၣ်ဒုးတၢ်လၢအ့စ့ၢ်တၢ်ဒုးန့ၣ်လီၤ. အဝဲမၤတၢ်ကီၤလၢဝါသးစးထီၣ်လၢ
(၁၉၄၆) တုၤ (၁၉၄၉) နံၣ်န့ၣ်လီၤ.

အ့စ့ၢ်တၢ်ဒုးန့ၣ်မ့ၢ်လၢပုၤကညိဖိတဖၣ်ဒုးပယီၤတနၢၤအယိဘၣ်ဂုၤက့ၤအခံ
န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဒုးဝံၤအလီၤခံအဝဲဟဲက့ၤလီၤဆူဘျး, ဒဝ်တပၤန့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်လၢ
တၢ်တဘၣ်လိာ်ဘၣ်စးအယိအဝဲက့ၤဆူအမိၢ်အပၢ်အအိၣ်ဒီးမၤစၢၤအမိၢ်
အပၢ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲ (၁၉၅၂) နံၣ်န့ၣ်အဝဲဒီးတုၤဒီးဖျိအသးဒီးသးပုၤကၣ်လုၣ်အဖိ
မုၢ်သဒါနီၢ်ရှၢ်ဒုးန့ၣ်လီၤ. ကီၢ်ရှၢ်ဘျး, ဒဝ်အပူၤပုၤကညိဖိတဖၣ်ဆဲးကျၢ်လိာ်
အသးဒီးကညိခိၣ်နၢ်လၢထးတဖၣ်ဒီးသုၣ်ထီၣ်ဆိလီၤတၢ်ပၢ်ဆၢသးဒီးကီၢ်သူ
လုၤတၢ်ပတၢ်ပြးန့ၣ်လီၤ. ဖဲန့ၣ်ကညိဖိလၢအပၢ်ဆၢတၢ်ဖိတဖၣ်ဟဲထံၣ်လိာ်
အသးဒီးအီၤဒီးလၢကညိဒီးကလုာ်တၢ်ထုၣ်ဖျးအဂီၢ်တၢ်ပိာ်လိာ်အသးဝံၤအဝဲ
ဟံးထီၣ်ဖိၣ်ထီၣ်အပုၤကလုာ်အမူအဒါန့ၣ်လီၤ. အဝဲဒ်အမ့ၢ်ကီၤလၢဝါသးလီၤ
လံၤတဂၤအသိးဒီးကလုာ်တၢ်ထုၣ်ဖျးအဂီၢ်အဝဲဟံးန့ၢ်မူဒါလၢသးတကပၤန့ၣ်
လီၤ. အခါဖဲန့ၣ်ဘျး, ဒဝ်တကပၤအံၤမ့ၢ်ဝဲဒၣ်သးက့ (၆) န့ၣ်လီၤ. သးက့ခိၣ်
တခီမ့ၢ်ဝဲသးခိၣ်ကီၢ်န့ၣ်ထူန့ၣ်လီၤ. အဝဲဟ့ၣ်လီၤစီၤထူမၢ်မူဒါလၢသးဒုခိၣ်အ
ပတီၢ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲဟ့ၣ်လီၤအသးမၤတၢ်ဂ့ၤမးအယိတၢ်တီၣ်ထီၣ်အီၤလီၤလၢ
တဆိဘၣ်တဆိတုၤလၢသးရှၢ်ခိၣ်တဂၤဖဲဘျး/ ဒဝ်ကီၢ်ရှၢ်အပူၤန့ၣ်လီၤ.
လၢပုၤကလုာ်တၢ်ထုၣ်ဖျးအဂီၢ်အဝဲတက့ၢ်အနီၢ်ကစၢ်တၢ်ဘၣ်ဘျးဘၣ်. အဝဲ
တူၢ်ဆါခိၣ်ဆါအသးဒီးဟ့ၣ်လီၤအသးလၢာ်လၢာ်ဆုဆုန့ၣ်လီၤ. ကွၢ်ကဒါက့ၤ
အဝဲမၤတၢ်တၢ်အပူၤန့ၣ်ဖဲအဝဲလဲၤဆူဒုၣ်ဒါဟီၣ်ကဝီၤပူၤဒီးကရၢကရိထီၣ်တၢ်

အခါဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲၣ်တၢ်ယံးတၢ်စ့ၤ, ဘၣ်အိၣ်ခူသ့ၣ်, ဘၣ်အိၣ်ဝံၤအိၣ်စ့ၤသၢ
သီလွံၣ်သီလၢအနွံန့ၣ်အိၣ်တဘျုးဘျီဘၣ်ဆၢၣ်အသးတဟးဂီၤဘၣ်အသးဆူၣ်
ဒၣ်ထီၣ်တၢ်အတၢ်ဖံးတၢ်မၤအပူၤန့ၣ်လီၤ.

ဖဲ (၁၉၇၂) နံၣ်န့ၣ်အဝဲဘၣ်ဒီဝဲဒၣ်လၢတၢ်ဒုးအပူၤဒီးဒုၣ်ဒါအကျိၣ်ချံန့ၣ်ပှၤထုး
ထီၣ်က့ၤအီၤတညီ, တသ့ဘၣ်အယိဘၣ်တၢ်ဆုၤအီၤဆူၣ်ကီၢ်ကီၢ်တဲၣ်တၢ်ဆါ
ဟံၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲလဲၤတုၤလၢစိၣ်ဖုးတၢ်ဆါဟံၣ်ဘၣ်ဆၢၣ်မ့ၢ်လၢတၢ်ဆါက
တီၢ်စၢၤခံလၢအဂီၢ်အယိအဝဲစုးကွံၣ်အသးဖဲန့ၣ်လီၤ. တၢ်ကဟဲက့ၤစိၣ်က့ၤအစိၣ်

ဆူၣ်ပူၤတညီဘၣ်အယိတၢ်ခူၣ်လီၤအီၤဖဲစိၣ်ဖုးကီၢ်ဆၢၣ်အပူၤတၢ်လီၢ်အမံၤကိး
ဝဲလၢနီၤဖိသ့ၣ်လၢကညီကျိၣ်န့ၣ်လီၤ. အဖိအမၤသ့ၣ်တဖၣ်တထံၣ်ဘၣ်အစိၣ်
ဒီးတခူၣ်လီၤဘၣ်စ့ၢ်ကိးအီၤဘၣ်. အဝဲဟံၣ်တၢ်ကွံၣ်အဖိအမၤ, ကညီတၢ်ဟံၣ်ဆါ
ဒီးသိၣ်တဖၣ်လၢအအဲၣ်ဝဲတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.



စီၤဒဲနယၢၣ်ထီၣ်ဘီၣ်

စီၤဒဲနယၢၣ်ထီၣ်ဘီၣ်န့ၣ်အိၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲဒၣ်လၢကီၢ်ပယီၤအသးကံၢ်ဝံၣ်တီၢ်အူဖဲလၢ မၤ (၁၄) သီ (၁၉၂၃) နံၣ်န့ၣ်လီၤ. အပၢ်မၤဝဲပီၢ်ရီထီၣ်ဘီၣ်, အမိၢ်မၤဝဲနီၢ်အဲလံၣ်စံၣ် န့ၣ်လီၤ. အဒိပုၤဝဲလၢအိၣ်ဝဲ (၈) ဂၤဒီးအဝဲဒၣ်မၤဝဲပုၤ (၆) ဂၤ တၢၤလီၤ. စးထီၣ်လၢအဝဲအိၣ်ကိသ့အဆၢကတီၢ်အဝဲမၤလိတၢ်ဖဲဝံၣ်တီၢ်အူကညီတီၤထီ ကိန့ၣ်လီၤ. အဝဲဖျါထီၣ်ဝဲတတီၤဘၣ်တတီၤဒီးဖဲ (၁၉၄၀) နံၣ်န့ၣ်အဝဲဖျါထီၣ်ဝဲ ဒၣ်တီၤထီကိန့ၣ်လီၤ. ဝံၣ်အလီၢ်ခံအဝဲဆဲးမၤလိကဒီးတၢ်သ့ၣ်တၢ်ဖျးအခီလုၣ် ခံနံၣ်ဝံၣ်, ဟီၣ်ခိၣ်ဒီးဘၣ်တၢ်ဒုးခံဘျီတဘျီကထီၣ်အယီၤအဝဲန့ၣ်လီၤတြးထံး (၅) အထံသုးမၤဖဲ (၁၉၄၂) နံၣ်န့ၣ်လီၤ.

အဝဲဒဲအမၤပုၤသုးဖိအသီတၢၤအသိးအဝဲဘၣ်ထီၣ်ဝဲဒၣ်ဂံၢ်ခိၣ်ထံးသုးအတၢ်မၤ လိ (၃) လၢန့ၣ်လီၤ. ဝံၣ်အလီၢ်ခံမၤလၢတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့အပတီၢ်အိၣ်လၢ ကမၤလိနီၣ်န့ၣ်ဖျါတၢ်မၤလိအယီၤ, အဝဲဆဲးမၤလိအါထီၣ်ဘၣ်ကဒီးနီၣ်န့ၣ်ဖျါ တၢ်မၤလိ (၆) လၢန့ၣ်လီၤ. တုၤအဖျါထီၣ်တၢ်မၤလိဝံၣ်တၢ်ဟ့ၣ်လီၤမူဒါလၢက မၤတၢ်ဖဲထံသုးထံးလီၤ. အဝဲမၤတၢ် (၃) လၢဝံၣ်ခိၣ်န့ၣ်တဖၣ်ထီၣ်ဝဲဒၣ်လၢအဝဲ မၤတၢ်ဂ့ၤအပတီၢ်ထီၣ်ဘး, နၤတၢ်မၤဂ့ၤဂ့ၤအယီၤတၢ်ဟ့ၣ်လီၤအီၤကဒီးမူဒါ ဆူမ့ၣ်ယုးသုးကဘီအပူၤဒဲအမၤနီၣ်န့ၣ်ဖျါမူဒါခိၣ်တၢၤအသိးန့ၣ်လီၤ. လၢမူ ဒါအပူၤအဝဲသ့ၣ်အကဘီလဲၤတုၤဆူကီၤလၢသုၤကီၤသၢဘျီလွံၤဘျီစ့ၢ်ကီးန့ၣ် လီၤ.

(၁၉၄၇) နံၣ်ကညီတၢ်ပၢ်ဆၢတချုးစးထီၣ်အဆၢကီၢ်ခိၣ်စီၤဘးအူကွံလဲၤက ရၢကရိကညီသးစၢ်တဖၣ်လၢအမၤကီၤလၢဝါသုးလၢထံသုးဒီးခိသုးအပူၤတ

ဖဉ်န့ဉ်လီၤ. လၢတၢ်န့ဉ်အယိဒဲနယာန်ထိဘိဉ်အသကိးတနီၤဟးထီဉ်လၢ
 ဩးထံး(၅)ထံသုးမုၢ်အပူၤဒီးလၢကညီဒီးကလုာ်တၢ်ထုဉ်ဖျးအဂီၢ်အဝဲဟ်ဖှိဉ်
 လိာ်အသးဒီးစီၤဘးအူကွဲးဒီးမၤသကိးတၢ်လီၤ. လၢကီၤလၢဝါသုးပူၤအဝဲမၤ
 တၢ်လၢနီဉ်န့ဉ်ဖျါတၢ်မၤအယိလၢကညီတၢ်ပၢ်ဆၢအပူၤစ့ၢ်ကိးတၢ်ဟ့ဉ်လီၤစ့ၢ်
 ကိးအီၤမူဒါလၢနီဉ်န့ဉ်ဖျါတၢ်မၤန့ဉ်လီၤ. တၢ်ဟ့ဉ်လီၤအီၤမူဒါတၢ်လီၤတခါမ့ၢ်ဝဲ
 ဝဲၤသထုဉ်တၢ်ပၤအပူၤန့ဉ်လီၤ. လၢတၢ်ဆၢကတီၢ်တယံာ်ဘဉ်အပူၤအ့စ့ဉ်တၢ်
 ဒုးစးထီဉ်ဝဲဒဉ်န့ဉ်လီၤ. လၢတၢ်န့ဉ်အယိအဝဲသ့ဉ်ဘဉ်လဲၤလီၤသကိးဆူဝဲၤအ့
 စ့ဉ်တၢ်ဒုးန့ဉ်လီၤ. တၢ်ဒုးလၢဝဲၤအ့စ့ဉ်အံၤမ့ၢ်လၢတၢ်မၤနၤတအိဉ်အယိအဝဲ
 သ့ဉ်ဘဉ်ဂ့ၤက့ၤအခဲန့ဉ်လီၤ. ဝဲ (၁၉၅၀) နံဉ်ပူၤန့ဉ်အဝဲဘဉ်ဟဲက့ၤဆူဝဲၤသ
 ထုဉ်န့ဉ်လီၤ. အဝဲအိဉ်ဖဲန့ဉ်တနံဉ်ဝဲၤမ့ၢ်လၢပယီၤတဖဉ်မၤပူၤကညီဖိတဖဉ်လၢ
 ကဆိကတီၢ်စုကဝဲၤတၢ်ပၢ်ဆၢဒီးဟဲမၤသကိးတၢ်ဒီးအီၤလၢထံကီၢ်အတၢ်ယူ
 တၢ်ဖိးအဂီၢ်န့ဉ်လီၤ. ပူၤလၢတဟဲက့ၤမၤသကိးတၢ်တဖဉ်န့ဉ်လူၤဖိဉ်ဝဲဒဉ်ဒီးဖၤ
 န့ဉ်လီၤဝဲဒဉ်ဆူယိာ်ပူၤန့ဉ်လီၤ. အဝဲသ့ဉ်မ့ၢ်လၢတအဲၣ်ဒီးမၤသကိးတၢ်ဒီးပယီၤ
 သ့ဉ်တဖဉ်အယိယုာ်ဆူကစၢ်ခိဉ်, ဆူဖဉ်ပူဉ်တနီၤ, ယုာ်ဆူကတၢတံးတနီၤဒီး
 ဆူ (ကြိုးဝိုင်း) တနီၤန့ဉ်လီၤ.

ဝဲၤဖဉ်ပူဉ်ကထီဉ်ဝဲဒဉ်ကညီဖိတဖဉ်အလီၢ်ခၢဉ်သးအယိခိဉ်န့ဉ်သ့ဉ်တဖဉ်အိဉ်
 ဖှိဉ်အသးဖဲဝဲၤဖဉ်ပူဉ်န့ဉ်လီၤ. အဝဲဒ်အမ့ၢ်လီၢ်ခၢဉ်သးအပူၤဖိဉ်စဲးတကၤအသိး
 အဝဲဘဉ်လဲၤအိဉ်ဝဲဒဉ်ဖဲဝဲၤဖဉ်ပူဉ်န့ဉ်လီၤ. ဒီးတၢ်ဟ့ဉ်စ့ၢ်ကိးအီၤမူဒါလၢခိဉ်
 န့ဉ်အတၢ်လဲၤတၢ်က့ၤအပူၤအဝဲဘဉ်ပိာ်ဝဲဒီးဟံးန့ဉ်မူဒါလၢပူၤဖိဉ်စဲးတကၤပၤန့ဉ်
 လီၤ. အဝဲမ့ၢ်ပူၤလၢအပတီၢ်ထီဉ်ဘးအယိလၢတၢ်တၢ်ပိာ်တၢ်ပိာ်အဂီၢ်ဘဉ်
 လဲၤယုာ်ဒီးခိဉ်န့ဉ်တဖဉ်ထီဘိစ့ၢ်ကိးန့ဉ်လီၤ.

အဝဲဟးထီဉ်က့ၤလီၤလဲၤဘဉ်က့ၤဘဉ်တၢ်လီၢ်တတီၤဘဉ်တတီၤန့ဉ်လီၤ. ဖဲ

လါမု (၁၉၅၃) နံအပူအဝဲထံလိာ်အသးဒီးသရ်မုဒ်ဒီးနံဒီးအဝဲသု
 အသးအိာ်လိာ်သးဒီးကဲထီာ်တံအဲာ်တီန့လီ၊ ဒီးလါခဲလါယုာ် (၅) သီ
 (၁၉၅၄) နံန့အဝဲသုဖျီအသးန့လီ၊ အဝဲသုဖျီအသးဖဲတံလိာ်ကတ၊
 တံး၊ ကညီကီာ်ဖဲန့လီ၊ အဝဲဖျီအသးဝံ (၇) လါဘျဲန့လါအဝဲကသုာ်
 ထီာ်ဘိထီာ်ဟံအဂီာ်လဲ၊ ကွာ်တံလိာ်လါကီာ်လိာ်ထံကျိကါနံလါအမိာ်အ
 ဟံဟိာ်ခိာ်အမိာ်လိာ်အိာ်အလိာ်န့လီ၊ အတံတိာ်ဟံတခိမုာ်ဝဲကဘိန့ဝဲအမါ
 အဟံဝံအမါအိာ်ဖဲန့ဒီးသိာ်လိာ်ဖဲန့လါအဝဲတကပ၊ တခိမုာ်အပု၊ က
 လုာ်တံမ၊ ကသုအဂီာ်မုာ်တံလိာ်လါအကြးအဘာ်ဝဲန့လီ၊ အဝဲငါပု၊ ကျိ
 ပျီန့အိာ်ဒီးကွာ်ဝဲပု၊ မ၊ န့အိာ်န့ဒ်အဝဲအသးအတံလိာ်ဘာ်အသးတ
 ထီာ်ဘးဝဲဘာ်အသိအဝဲန့လီ၊ မ၊ တံလါအနီာ်ကစာ်လီ၊ အဝဲမ၊ တံလါာ်
 ကံလါာ်ဘါလီ၊ တံဘုးအသးဘာ်ဆာ်အဝဲကျဲးစးမ၊ ဝဲဒ်အတံဘာ်အသး
 ကန့အဂီာ်န့လီ၊ အဝဲမ၊ တံမ၊ ခံသီသ၊ သီဝံဝဲမ၊ တံတကဲအါအါလါ၊
 ဘာ်၊ တံဘုးအသးဒိာ်မးဒီးကူး၊ ဘီးလီ၊ လါအသ့ဒ်လဲာ်န့လီ၊ လါတံ
 န့အယိပု၊ လဲ၊ ကီးန့အိာ်ကသံသရ်လါထံကျိတံဘးခိလါခိမူန့အိာ်တံ
 လိာ်ကသံသရ်တက၊ န့လီ၊ အခါဝဲန့ခိမူန့တဖန်အိာ်ကဒုဒီးဟံအဝဲ၊
 လိာ်လါကီာ်လိာ်ကျိထံဝံခိန့လီ၊ ကသံသရ်မ၊ ကွာ်အိာ်ဒီးသုာ်ညါဝဲဒ်
 လါတံဆါအံ၊ မုာ်တံပသိာ်ဆါန့လီ၊ အယိကသံသရ်တဲဘာ်အိာ်လါက
 လဲ၊ မ၊ ကွာ်အသးလါဝုာ်တကူာ်တံဆါဟံဖးဒိာ်န့လီ၊ လါအဝဲမ၊ တံတံ
 လါတြးထံး (၅) ထံသုးမုာ်အခါအဝဲလဲ၊ တံကွာ်တံလါပိာ်လဲာ်ပု၊ အခါတံခုာ်
 ဘာ်အိာ်မုာ်ဂု၊ အိသးအါအယိမုာ်ဂု၊ အဝဲဒုးဝဲတံဆါ အံ၊ ကဲထီာ်အသးလီ၊
 အဝဲစးထီာ်လါအမ၊ တံပာ်ဆါန့အဝဲဖူးကွံာ်သးလီ၊ အဝဲဒ်ပု၊ ခုာ်အိာ်
 ဆုဝုာ်တကူာ်တံဆါဟံဖးဒိာ်န့လီ၊ ဖဲန့ပု၊ ဒိကွာ်အိာ် (X-Ray) ဒီးပုထံာ်
 လါအပသိာ်ခံကပ၊ လိာ်ဖျါဒ်သီးဖုဂု၊ အပူတဖန်အသးလီ၊ လါခံအဝဲမ၊ န့
 ဝဲတံပသိာ်ဆါတံဆါန့လီ၊ ဖဲန့အဝဲသုညါလီ၊ အတံဆါအဂီာ်ဒီးမုာ်

မူနွံမ့ၢ်ဒၣ်လၢကစၢ်ယွၢ်ဟ်မူအီၤအယိလီၤ. အယိအဝဲဟ်လီၤအသးလၢအတၢ်ဆါမ့ၢ်ဘျါန့ၣ်ကမၤကွၢ်တၢ်လၢတၢ်သးဒုကစီၣ်တၢ်မံးတၢ်မၤအပူၤလီၤ. လၢခံဘၣ်တၢ်ဆါအီၤဆူ (T B special) တၢ်ဆါဟံၣ်လီၤ. တၢ်ဆါဟံၣ်အံၤမ့ၢ်မံးရှၢၣ်တၢ်ဆါဟံၣ်ဒီးအိၣ်လၢမိၣ်လၢမ့ၢ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲလၢကူစါအသးလၢမိၣ်လၢမ့ၢ်မံးရှၢၣ်တၢ်ဆါဟံၣ်ခံန့ၣ်ဝံၤ, အတၢ်ဆါအံၤအဂံၢ်တၢ်ဒီးဘျါဝဲဒၣ်ဂ့ၤဂ့ၤန့ၣ်လီၤ. ၆ (၁၉၅၆) နံၣ်အဝဲစံၣ်လီၤလၢတၢ်ဆါဟံၣ်ဒီးကွၢ်အိၣ်ဒီးအမၤန့ၣ်လီၤ.

အခါဖဲန့ၣ်အမၤတခီလၢမၤတၢ်လၢစုရယာၣ် (သန်လျၢၣ်) န့ၣ်လီၤ. အဝဲမၤသရၣ်မုၢ်ဖဲ (St. Georges Diocesan High School) န့ၣ်လီၤ. ၆လါမ့ၢ်(၄) သီ, ၁၉၅၇ နံၣ်န့ၣ်အဝဲဒီးန့ၣ်ဘၣ်ဝဲဖိဝဲကိဖိပိၣ်ခွါဖိတဂၤန့ၣ်လီၤ. အဝဲတမၤတၢ်မၤနီတမံၤဒ်ဘၣ်အိၣ်ဒၣ်မၤစၢၤမၤလၢဟံၣ်ဒီးကွၢ်အဖိန့ၣ်လီၤ. ၆အဝဲဟ်လီၤအသးလၢအတၢ်ဆါမ့ၢ်ဘျါကမၤတၢ်သးဒုကစီၣ်တၢ်မၤအသးဖဲလါယုၣ် (၁၉၅၉) နံၣ်န့ၣ်အဝဲလၢထီၣ်ကီၤလၢဝါလံာ်စီဆုံကွဲးဖိဝဲအစုၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲကွၢ်အိၣ်သကိးအဟံၣ်ဖိယိဖိလၢ (Syriam) တလါတဘျီဖဲအဝဲထီၣ်လံာ်စီဆုံကွဲးအခါလီၤ.

၆အဝဲမၤလိတၢ်လၢလံာ်စီဆုံကွဲးအဖၢမုၢ်လါစးပထုဘၣ် (၂၁) သီ (၁၉၆၀) နံၣ်အဝဲဒီးန့ၣ်ကဒီးဖိခွါခံဂၤတဂၤန့ၣ်လီၤ. အဝဲမၤလိလံာ်စီဆုံ (၄) နံၣ်ဝံၤအဝဲဖျိထီၣ်ဝဲဒၣ်ဖဲ (၁၉၆၃) နံၣ်, လါမၤရှးအပူၤန့ၣ်လီၤ. ၆ (၁၉၆၄) နံၣ်န့ၣ်ဘၣ်တၢ်ယုထၢထီၣ်အီၤလၢကလဲၤကွၢ်တၢ်အိၣ်ဖိၣ်လၢ (Nam Kham Dr.Gorden Seagrave Hospital) န့ၣ်လီၤ. အဝဲကွၢ်တၢ်အိၣ်ဖိၣ်, တဘျီယိအဝဲမၤစ့ၢ်ကိးတၢ်သးဒုကစီတၢ်မၤဖဲယိကီၤကလံာ်စီးန့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်လၢအဝဲကွၢ်တၢ်အိၣ်ဖိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, မၤတၢ်သးဒုကစီတၢ်မၤမ့ၢ်ဂ့ၤ, မၤဝဲလၢတၢ်သ့ၣ်အိၣ်သး

အိၣ်တၢ်ထဲးဂံၢ်ထဲးဘါအယိဖဲ (၁၉၇၃) နံၣ်န့ၣ်ဟ်စုအိၤဒီးအဝဲဘၣ်တၢ်တိၣ်ထီၣ်အိၤဆူသရၣ်ဟ်စုန့ၣ်လီၤ.

ဖဲ (၁၉၇၄) နံၣ်လါအ့ၣ်အပူၤတၢ်အိၣ်ဖျိၣ်ဖးဒိၣ်ဘၣ်ဖဲဝံၤမံးထံၣ်လၢန့ၣ်လီၤ. အဝဲလဲၤထီၣ်တၢ်အိၣ်ဖျိၣ်ဖးဒိၣ်အံၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်အိၣ်ဖျိၣ်ဝံၤအဝဲလဲၤဆူတီအူန့ၣ်လီၤ. လၢအတၢ်လဲၤအံၤန့ၣ်အဟၢဖၢဝံၤတကံထီၣ်ဝဲသတူၤကလၢဒီးဆါထီၣ်ဝဲတူၤဝဲတပွဲၤဘၣ်အယိဘၣ်စံၣ်လီၤဝဲဒၣ်ဖဲဝံၤမံးနီၤဒီးလဲၤထီၣ်တၢ်ဆါဟံၣ်န့ၣ်လီၤ. ထီၣ်တၢ်ဆါဟံၣ်ကအိၣ်သၢသီဒီးအဝဲဒၣ်အတၢ်ဆါကိညါလီၤက့ၤဝဲဒၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်အဂံၢ်အဘါတလၢအပွဲၤဒီးဘၣ်. အယိလၢအဂံၢ်အဘါကထီၣ်က့ၤအဂီၢ်ကသံၣ်သရၣ်ဆဲးန့ၣ်အိၤကသံၣ်ဂံၢ်ဘါန့ၣ်လီၤ. အဆဲးလီၤကသံၣ်ဂံၢ်ဘါအံၤဝံၤလၢစၢမံးနံးအတီၢ်ပူၤအမဲၢ်ဝါထီၣ်, တၢ်ထီၣ်အိၤတစီၢ်ဖိဒီးသံဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ. သံဝံၤမးကသံၣ်သရၣ်မၤကွၢ်ဒီးသ့ၣ်ညါလၢအအိၣ်ဒီးဆံၣ်ဆါတၢ်ဆါန့ၣ်လီၤ.

ကသံၣ်ဂံၢ်ဘါလၢအဆဲးဝဲဒီးတၢ်ဆံၣ်ဆါအတၢ်ဆါအံၤတဘၣ်လိာ်အသးဘၣ်အယိကထီၣ်ရီးဒီးစူးကွံာ်အသးသတူၤကလၢန့ၣ်လီၤ. သရၣ်မုၢ်ခံၤလၢအမၤတၢ်ဖဲမ့ၢ်တၢ်ဆါဟံၣ်အံၤန့ၣ်မ့ၢ်ပုၤဖျိထီၣ်ကသံၣ်တၢ်မၤလိလၢနါခါတၢ်ဆါဟံၣ်အယိသ့ၣ်ညါဝဲဒၣ်သရၣ်ဒိၣ်အံၤဂ့ၤဂ့ၤလီၤ. အယိအဝဲဒိလီၤလိပျံဆူအဖိအမါအိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤအမိအအိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤလၢသရၣ်ဒိၣ်စူးကွံာ်အသးအဂ့ၢ်လီၤ. ဝံၤအဝဲသ့ၣ်ဘူၣ်သကိးဘါသကိးန့ၢ်တၢ်ဝံၤလူၣ်လီၤအိၤဂ့ၤဂ့ၤဘၣ်ဘၣ်လီၤ.

